

The Oxford Oriental Series

A Burmese Reader

BEING

AN EASY INTRODUCTION TO THE
WRITTEN LANGUAGE
AND COMPANION TO JUDSON'S GRAMMAR

*For the Use of Civil Service Students and others who wish to
acquire the Language quickly and thoroughly*

BY

R. F. ST. ANDREW ST. JOHN, HON. M.A.

MEMBER OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY
TEACHER OF BURMESE IN THE UNIVERSITY OF OXFORD
AND UNIVERSITY COLLEGE, LONDON
AND LATE DEPUTY COMMISSIONER IN BURMA

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1894

Oxford

PRINTED AT THE CLARENDON PRESS

BY HORACE HART, PRINTER TO THE UNIVERSITY

PREFACE

It is a great mistake to suppose that Burmese, or any other language, can be learnt properly from a phrase-book, or by picking it up in the country. To acquire a language thoroughly one must first learn it as written and then turn to the colloquial.

This book is the result of experience gained in seven years' teaching, and those persons, acquainted with the language, to whom it has been shown, are unanimous in stating that it supplies a want.

The objects are—

1. To supplement Judson's Grammatical Notes, which, as yet, is the simplest grammar.
2. To supply a correct and uniform text.
3. To enable students to read the characters in as short a time as is possible.

If the learner were to sit down to the easiest of Burmese books with a grammar and dictionary he would make very little progress, owing to the many different meanings attached to one word. For instance, the word ဝူ *too* means 'the son of a man's sister,' 'a hammer,' 'to be like,' 'to be dark;' ငူ *te* means 'adulterated metal,' 'to beat,' 'to be vile,' 'to do repeatedly.'

Again, the spelling of the books published in Burma does not always correspond, as pointed out by Judson in the preface to his dictionary. I have generally followed the spelling as given by him.

The Sudhammacari, which forms Part II, has long been used as a text-book, because the style is easy, and the vocabulary large. I have, however, re-arranged it so as to get all the short stories at the beginning. The translations and notes to this part will, I hope, entirely supply the place of a dictionary until the learner knows how to use one. From pp. 1-88 the words have been spaced out so as to enable the student to divide the words easily; after that, the printing is in the usual Burmese style.

Part III consists of extracts from various books, and I regret that it was not possible to give more, without making the book too bulky. They have been chosen with a view to enlarge the student's vocabulary, the general complaint being that the 'Hitopadesa' is wanting in this respect.

Part IV is devoted to newspaper cuttings and documents, in every-day style, connected with the work which a Civil Servant has to take up on his arrival in the country. The newspaper cuttings and petitions are not altogether what is considered good style; but the extracts from the 'Records of the Hludāw,' or High Court in Mandalay, illustrate the short, terse style in vogue in Upper Burma, which some consider the best.

Hitherto the Burmese literature available to Europeans has been translations from Pāli Jātaka, but the field of Burmese poetry is a *terra incognita* beset with difficulties. Any one who can assist in elucidating this branch of the subject, which is the true literature of the people, will be doing a good service.

R. F. ST. ANDREW ST. JOHN.

WADHAM COLLEGE,
October, 1893.

CONTENTS

PART I.

INTRODUCTION.

	PAGE
ALPHABET AND PRONUNCIATION :—	
Consonants	xii
Vowels	xii
Diphthongs	xiii
Consonants and Vowel-Symbols	xiii
Compound Consonants	xiv
Final Consonants	xvi
Consonants, Vowels, and Finals	xviii
Double Consonants	xx
Quiescent Consonants	xx
TONES	xxi
ABBREVIATIONS	xxi
NUMERALS	xxii
PHONETIC CHANGES	xxii
PUNCTUATION	xxiii
GRAMMAR AND SYNTAX	xxiv
Nouns	xxiv
Plural of Nouns	xxiv
Pronouns	xxv
Adjectives	xxv
Verbs	xxvi
SYNTAX	xxvii
Negation	xxix
Oratio Obliqua	xxxi

PART II.

SUDHAMMACARI.

	PAGE
INTRODUCTION	I
1. THE TWO WILD DOGS	5
2. THE FOX AND THE OTTER	12
3. THE GOATHERD AND THE SHIP'S CAPTAIN	18
4. RATTI ITHARI	24
5. THE BRAHMAN AND THE WILD DOG	30
6. THE THREE MEN AND THE TIGER.	35
7. THE BARBER AND THE RICH MAN	38
8. THE POTTER AND THE WASHERMAN	44
9. KING MAHĀMANDA	49
10. KUMĀRA KATTHABA AND PŌṢYĀ	58
11. THE FOUR BRAHMANS, AND	66
THE MINISTER'S DAUGHTER'S TALE	72
12. PETA AND THE RICH MAN'S WIFE	89
13. UDEITSA OR THE UDICOA BRAHMAN AND HIS DAUGHTER	100
14. THE CAT, THE DOG, AND THE MUNGŪS.	107
15. THE THREE YOUNG MEN AND THE RICH MAN'S DAUGHTER.	120
16. THE RICH MAN AND HIS THREE WIVES	123

PART III.

ADVANCED SELECTIONS.

1. THE JUDGMENT OF MAHĀ PINYĀ KYĀW	131
2. THE BRAHMANS AND THE GARDENER	140
3. THE CASE OF WIFE-STEALING	148
4. THE STOLEN CART	158
5. THE SON SUPERIOR TO HIS FATHER	163
6. THE CHAMELEON	171
7. MAHĀJANAKA AND MAṆIMEKĀLĀ	177

CONTENTS.

ix

HISTORICAL EXTRACTS.

	PAGE
1. ACCESSION OF KING TABAĀYĀ	188
2. ATTEMPT TO KILL KING NARAPATI	189
3. DISPUTE WITH CHINESE, A. D. 1471	191

PART IV.

NEWSPAPER CUTTINGS.

1. DACOITY	195
2. OPIUM SMUGGLING	196
3. SEDUCTION	196
4. GAMBLING AT MONTE CARLO	198
5. PUNISHMENT FOR THEFT	199
6. CHARGE OF RAPE	199
7. ASSAULT	200
8. CASE OF CHEATING	201
9. KIDNAPPING	201
10. EARTHQUAKE IN JAPAN	202
11. DEATH FROM THE BITE OF A MAD DOG	203
12. PRETENDER TO THE THRONE	204
13. DISCOVERY OF MINERALS	205
14. LEADING ARTICLE IN 'MANDALAY TIMES'	207
15. FIRE AT MANDALAY	211

PETITIONS, ETC.

1. PLAINT IN CIVIL SUIT	215
2. REQUEST FOR THEATRICAL PERFORMANCE	217
3. REQUEST FOR APPOINTMENT	218
4. PLAINT IN CIVIL SUIT	219
5. CRIMINAL APPEAL	221
6. PETITION REGARDING FISHERIES	222
7. PETITION AGAINST A FINE	224
8. PLAINT IN CIVIL SUIT	225
9. REGARDING LAND REVENUE	226
10. REGARDING LAND REVENUE	228

	PAGE
11. DEPOSITION OF WITNESS	229
12. PETITION TO ENFORCE REGISTRATION OF DEED	230
13. REQUEST FOR PERMIT TO FELL TIMBER	232
14. PAYMENT OF LAND REVENUE	233
15. REGARDING THE LOSS OF BUFFALOES	234

SELECTIONS FROM HLUṬDĀW RECORDS.

1. RULES FOR GRANTING WASTE LAND	236
2. PETITION OF NGA LAWYAN	242
3. PETITION OF NGA P'OKĀ	243
4. PETITION OF NGA YANLIN AND MI K'ET	245
5. STATEMENT OF T'ANTABIN MYO-ÔK (SAME CASE)	246
6. EXAMINATION OF T'ANTABIN MYO-ÔK (SAME CASE)	247
7. PERSONAL SERVICE BOND (EXHIBIT IN CASE)	249
8. DECISION OF COURT IN SAID CASE	250
9. REPORT ON CROPS	251
10. REPORT ON CAPTURE OF CERTAIN DACOITS	253
11. PETITION OF VILLAGE HEADMEN REGARDING THOOGYER	255

FOUR FACSIMILES OF WRITTEN PETITIONS.

NOTE.

P. stands for Pāli, the language of Magadhā, in which the Buddhist books are written.

J. stands for Judson, who compiled the first dictionary and grammar.

S. or Sans. stands for Sanskrit : F. for French : E. for English.

th as in thin : ṭh as in that.

ERRATA.

Page 88, line 19, for ḥ read ḥ̄

„ 140, „ 19, for boom read by the boom

„ 151, last line, for ဝဏ္ဏဝံ့ read ဝဏ္ဏဝံ့

BURMESE READER

PART I.

INTRODUCTION.

THE Mranmā or Myanmā မြန်မာ language, commonly called Burmese, is a monosyllabic language, akin to Chinese, having the power of forming conglomerate compound words like the German.

Some of these polysyllables cannot now be readily divided up again, owing to the original roots having become obsolete. It is, however, easy to see that the original language consisted of monosyllabic nouns, verbs, and particles or exclamations.

It has adopted at various times, and is still adopting, words from the Sanskrit, Pāli, English, and other languages.

If easily pronounced, they are adopted in the original form, but if not, they are mutilated and adapted.

The alphabet now in use is probably based on one of the ancient Southern Indian alphabets, from which the Tamil and Singalese also originated.

BURMESE ALPHABET.

CONSONANTS.

	1	2	3	4			
Gutturals	က ka	ခ ká	ဂ ga	ဃ gá	င nga		စ ha
Palatals	တ tsa	ဆ sá	ဇ za	ည zá	ဉ nya		ယ ya
Cerebrals	ဋ ta	ဌ tá	ဍ da	ဎ dá	ဏ na	ရ ra	ဇှ la
Dentals	ထ ta	ထံ tá	ဒ da	ဝ dá	န na	လ la	ထံ tha
Labials	ပ pa	ပံ pá	ဖ ba	မ bá	မာ ma		ဝ wa

Note.—The sign ' shows that the letter is aspirated. The *cerebrals*, except ရ ra, which is constantly used and interchangeable with စ ha, need not be learnt at first. ည zá is seldom used. ထံ tha has two sounds, viz. th in *thin* and th in *that*. မံ bá is often substituted for ပံ pá. The second and fourth columns are aspirates of the first and third. The vowel အ a is inherent in every consonant which stands unmodified by something else ; thus က is ka not k.

VOWELS WITH THEIR SYMBOLS.

Initial.	Symbol.	Power.	Power according to official transliteration tables.	
				Phonetic.
အ		a, as in America	a	? a
အာ	ာ or]	ā, as in father	a (J. § 21)	a:
အိ	ိ	i, as e in tea	i	i:
အီး	ီး	ee, as in feet	i	i:
အူ	ူ	u, as ew in screw	u	ju: ?
အူး	ူး	ū, or oo, as in fool	u	u:
အေ	ေ	e, as a in fate	e	e:
အဲ	ဲ	è, as ai in hair	è	è:

DIPHTHONGS.

Initial.	Symbol.	Power.	Power according to official transliteration tables.	
				Phonetic
အ	၉-၁	aw, as au in autumn	aw	၁·
အြေဝ်	၉-၁်	āw, as aw in awful	aw (long)	၁:
အို	၀ ၀်	o, as in oak	o	၀:

The vowels အ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊ ၉ and the diphthongs အ and အြေဝ် are usually written with အ; as, အိ၊ အီ၊ အု၊ အူ၊ အေ၊ အော၊ အော်။

The mark ˘ over ၁ in ၉-၁် is called ရှေ့ထိုး she-tó, and when the long form is used appears thus ṽ.

The vowels and diphthongs must be practised with all the different consonants as examples given below.

CONSONANTS AND VOWEL-SYMBOLS.

က ka ကာ kā ကိ ki ကီ kee ကု ku ကူ koo ကေ ke ကဲ kè
 ခ ká ခါ k̄ā ခိ k̄i ခီ k̄ee ခု k̄u ခူ k̄oo ခေ k̄e ခဲ k̄è
 ဉnya ဉာ nyā ဉိ nyi ဉီ nyee ဉု nyu ဉူ nyoo ဉေ nye ဉဲ nyè
 ပ pa ပါ pā ပိ pi ပီ pee ပု pu ပူ poo ပေ pe ပဲ pè
 ရ ya ရာ yā ရိ yi ရီ yee ရု yu ရူ yoo ရေ ye ရဲ yè

DIPHTHONGS.

ဂေ gaw	ဂေါ ḡāw	ဂိ go	ဂေါ ngaw	ဂေါ ṅāw	ဂိ ngo
တေ tsaw	တေ ṽ tsāw	တိ tso	တေ s'aw	တေ ṽ s'āw	တိ s'o
ထေ taw	ထေ ṽ tāw	ထိ to	ထေ t'aw	ထေ ṽ t'āw	ထိ t'o
ယေ yaw	ယေ ṽ yāw	ယိ yo	ယေ law	ယေ ṽ lāw	ယိ lo

When perfect in these combinations, take the table of—

COMPOUND CONSONANTS (J. § 16)

Consonants	၀	၁	၂	၀	၀ + ၀	၁ + ၀	၀ + ၀
Combined forms	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂
Consonants (<i>cont.</i>)	၁ + ၀	၀ + ၀	၁ + ၀ + ၀				
Combined forms (<i>cont.</i>)	၂	၂	၂				

and combine them with the consonants, vowel- and diphthong-symbols; thus,

ကျ kya ကျာ kyā ကျိ kyi ကျိ kyee ကျု kyu ကျူ kyoo
 ကေကျ kye ကေကျဲ kyè.

ခြ chya ခြာ chyā ခြိ chyī ခြိ chyee ခြု chyū ခြူ chyoo
 ခေခြ chye ခေခြဲ chyè.

The aspirate ခ k'a with ၂ or ၂ has the force of ch, gy, and j, and in this combination the y must not be pronounced as a vowel but as if combined with the initial consonant; thus,

ချ or ၂ = cha ချိ or ၂ = chi.

The symbol of ၀ will combine with the consonants
 ၀ ခ ဝ ၀ ဝ ဝ ဝ ဝ ၀ ၀.

And the symbol of ၁ will combine with the consonants
 ၀ ခ ဝ ဝ ၀ ဝ ဝ ဝ.

၂ = ည and words not found under ည in the Dictionary should be looked for under ၂ and *vice versa*.

The symbol of င combines only with င ည င န င ဝ
 င ဝ ဝ; as,

င hnga ငါ hngā ငိ hngi ငီ hngee ငိ hnyi ငိ hnyee
 ငှ hme ငှ hmè ငှာ hnaw ငှာ် hnāw ငှို hno ငှော hlaw
 ငှော် hlāw ငှို hlo.

၂ combined with င and င gives sh.

ရှာ shā ရှိ shi ရှု shu ရှေ she ရှော shaw ရှို sho.

The combinations of ၂ with ည and င are few.

ရှာ hmya ရှာ hmyā ရှိ hmyi ရှိ hmyee ရှု hmyu ရှု hmyoo
 ရှေ hmye ရှေ hmyè ရှော hmyaw ရှော် hmyāw.

ရှှာ hlya ရှှာ hlyā ရှှိ hlyi ရှှိ hlyee ရှှု hlyu ရှှု hlyoo
 ရှှေ hlye ရှှေ hlyè ရှှော hlyaw ရှှော် hlyāw ရှှို hlyo.

Note.—This combination is often pronounced as sh.

ငှာ hngya ငှာ hngyā ငှိ hngyi ငှိ hngyee ငှု hngyu
 ငှေ hngyoo ငှေ hngye ငှော hngyāw ငှော် hngyāw
 ငှို hngyo.

ငှာ hmya ငှာ hmyā ငှိ hmyi ငှိ hmyee ငှု hmyu ငှု hmyoo
 ငှေ hmye ငှေ hmyè ငှော hmyaw ငှော် hmyāw ငှို hmyo.

The symbol of ဝ will combine with most consonants;
 thus,

ကွ kwa နီ kwi ဝီ gwee ငွ ngwe ဝွ tswè ဝွ mwā,
 but does not combine with the vowels ည || or diphthongs
 င-ာ င-ိ ဝ.

With the consonants ည င and င it takes a vowel-
 sound; as,

ည nyua ရှု yua ရှာ yuā ဝှေ yue ဝှေ yuè ရှိ yuè.

Combination of ဝ and ဣ or ဧ.

ကျ kyua ကျာ kyuā ကျိ kyui ကျိ kyuee ကျေ kyue ကျွေ kyue
 ချ chyua ချာ chyā ချိ chyui ချိ chyuee ချေ chyue ချွေ chyue
 ဂျ gyua ဂျာ gyuā ဂျိ gyui ဂျိ gyuee ဂျေ gyue ဂျွေ gyue

Note.—The combination with ဧ has the same sound.

Combination of ဣ and ဝ.

နှ hnwa နှာ hnwā နှိ hnwi နှိ hnwee နှေ hnwe နှွေ hnwe
 မှ hmwa မှာ hmwā မှိ hmwi မှိ hmwee မှေ hmwe မှွေ hmwe
 လှ hlwa လှာ hlwā လှိ hlwi လှိ hlwee လှေ hlwe လှွေ hlwe
 ရှ shwa ရှာ shwā ရှိ shwi ရှိ shwee ရှေ shwe ရှွေ shwe

Combination of ဧ with ဝ and ဣ.

This is very infrequent and equals ဝ and ဣ; as,

မြာ hmyuā = မှာ hmwā.

FINAL CONSONANTS.

Though several of the consonants are used as final (J. §§ 23-36), there are really only *four* sounds, viz. k, t, ng, n. There is a tendency to suppress even these.

The final consonants have often a new power and also modify the preceding vowels or diphthongs. The following table will show at a glance the only *final* consonants which affect preceding vowels or diphthongs in *pure* Burmese. Where the columns are blank, no combination occurs. A final or *dead* consonant is shown by the mark န, ဝဝ် that, *to kill*, over it. (J. § 23.)

Final consonant.	Combined with vowels and w.						Power.
	a အ	i ဣ	u ဥ	o အို	aw အော	w ဝ	
က k	et			aik	auk		au, as ow in cow.
င ng	in			aing	aung		ai, as y in lyre.
တ ts	it						
ည or ည ny	i, in, ð						This has three sounds.
တ or တ t p	at	eit, eik	ók			ut ¹	ók, as oke in joke.
န or န or ° n, m, n	an	ein	ón ²			un ³	ei, as in vein.
ယ y	è						

¹ ut, as in put.

² ón, as in bone.

³ un, as in June.

These finals have the same effect whether the initial consonant be simple or compound (J. § 16).

The mark °, called ထေးထေးထိုင် the-~~the~~-tin, over a vowel or live consonant has the force of n; thus, အံ an, ကံ kan, ကံ kôn.

Examples.

ကက် ket ထက် tet မက် met ကြက် kyet ချက် chyet
 ကွက် kwet ငှက် hngét.

ခင် k'in ဆင် s'in ဝင် win ချင် chyin ထွင် hlyin ကွင် kwin
 ရှင် shin.

စင် tsit ညှင် nyit ရင် yit မြင် chyit ထွင် hlit မျှင် hmyit
 ရှင် shit.

ကတ် kat ခင် k'at ဆတ် s'at ကျက် kyat မြတ် pyat
 ထွက် hlyat or shat.

ခနံ k'an ထင် lan ဝံ man ကြံ kyan မြနံ myan မှံ hman
 ရှင် shan.

ည် has three sounds, two of which are open, i and è, the third, or *in* sound, is sometimes marked ညိံ; thus,

ထည် li or là   ဝည် tsi, tsè or tsin   ချည် chyí or chyin

No rule can be laid down as to the pronunciation of this combination, and it can only be learnt by practice.

ထ် è is often interchanged with `.

ကထ် } kè   ဝထ် } pè   ကြထ် } kyè   ကွထ် } kwè   ကျထ် } kyuè
 ကဲ   ဝဲ   ကြဲ   ကွဲ   ကျဲ

Modern Burmese, however, consider ထ် to be a light natural tone and ` heavy.

Vowel ° i and final ထ် t or ပ် p.

These finals have usually the sound of t, but with some consonants k; thus,

ဆိတ် seit   တိတ် teit   ချိပ် chyeit   မြိတ် myeit
 ဆိပ် eik   ရိပ် yeik   လိပ် leik   သိပ် theik

Vowel ° i and final န် n or မ် m.

ဆိမ် ein   ကိမ် kein   လိမ် lein   ချိမ် chyein   မြိမ် myein
 မှိမ် hmein.

Vowel ၊ u with final ထ် t or ပ် p.

ဆုပ် úk   ကုပ် kók   ချုပ် chyók   ပြုပ် pyók   ထုပ် hlók.

Vowel ၊ u with final န် n, မ် m or ° n.

Has a slight but not distinct ng sound.

ကန် kón   င် ngón   ဆမ် són   ချမ် chyón   ပြ် pyón
 ထမ် hlón.

Diphthong ဝ_၂ o with final က် k.

ကိုက် kaik မိုက် tsaik ပိုက် paik မြိုက် myaik ဝှိုက် hlaik.

Diphthong ဝ_၂ o with final င် ng.

အိုင် aing မိုင် k'aing ဆိုင် s'aing မြိုင် pyaing မှိုင် hmaing
ပိုင် waing.

Note.—Both the final k and ng are so clipped as to be almost imperceptible.

Diphthong ဝ-ဝ with final က် k.

အောက် auk ကောက် kauk ခြောက် chyauk ငွေ့ကံ hlauk.

This compound is often written with *; thus,

ကေဝံ = ကောက် kauk.

Diphthong ဝ-ဝ with final င် ng.

အောင် aung ဆောင် s'aung ချောင် chyaung မြောင် myaung.

◌ as a vowel with final က် t or ပ် p.

ကုတ် kut စွပ် tsut ချွတ် chyut ပြွတ် pyut ထွတ် hlut.

◌ as a vowel with final န် n, မ် m or ဘ် n.

ခွန် k'un စွမ် tsun တွံ tun ကြွန် kyun မွန် hmun တွံ hlun.

Note.—The consonant ဝ wa has the same force; thus,

ဝင်	}	wut	ဝန်	}	wun
ဝတ်			ဝမ်		
	ဝံ				

The above give all the sounds to be found in Burmese, but the paragraphs on consonants written under and over

the lines (J. §§ 23, 24, 32, and 34) should be studied, as such words occur frequently; thus,

သင်္ဘော thimbaw, a ship.

ဥစ္စာ óksā, goods, things.

မေတ္တာ mettā, friendship (commonly pronounced 'myittā').

လက္ခဏာ lekkanā, signs, characteristics.

မိမ္မာ meinma, a woman.

ပစ္စည်း pádā, property. (See abbreviations.)

အင်္ဂါ ingā, limbs, parts.

ပုဂ္ဂိုလ် pitsee, things (commonly pronounced 'pyitsee').

သမီး thamee, a daughter.

The letter ည in Pāli is really a double letter ññ, hence ညာ is pronounced *pinyā* as if ဝညာ ; and ထည *thōnya* as if ထည့်.

The quiescent consonants (J. §§ 33, 34) in words abbreviated from the Pāli and Sanskrit are often met with; viz.

ကိုယ် ko	from P. ကထော kayo.
မိုလ်း mo	„ P. မေဇော meḡō.
မိုရ် mo	„ P. မေရု Meru.
မိုလ် bo	„ P. ဗထော balo.
မိုလ် p'ó	„ P. ပထော p'alo.
ဂြိုဟ် gyo	„ S. graho.
ထီထိုဋ် Theeho	„ P. ထီထော Theehalo.

The permutation mentioned in J. § 35 can only be acquired by degrees, after a knowledge of the sense of a paragraph has been attained, and with the help of a competent teacher.

TONES OR ACCENTS (J. §§ 37, 38, 39).

The ◌ below, called အောက် ဖြစ် auk-myt, is a light sharp sound.

The း, called ဝတ် ဝ နှစ် ဝံး wut-tsa-hnit-lôn, or ရှေ့ ဝေါက် she-pauk, is prolonged and heavy.

When the း comes in the middle of a compound word it is dropped out in pronunciation : thus, စကားပြန် an interpreter, is pronounced tsagabyan, *not* tsagābyan.

A good example of the ◌ is the pronunciation of 'because' as 'becoz.'

ABBREVIATIONS (J. § 40).

The most common in use are—

၏ i, sometimes a sign of possessive case (J. § 64), but more commonly an assertive affix denoting the end of a clause (J. § 108).

၌ for ရှိက် hnaik, the locative postposition (J. § 69).

ငင်း or ငင် for လည်း ကောင်း lee-gaung (J. § 126. 8).

၍ for ရှေ့ yue, verbal conjunction (J. § 109).

ကျွန်ုပ် kyunôk, for ကျွန်ုပ် ကျွန်ုပ် kyun nôk, I, your humble servant (J. § 77).

လင် for လင်လင် lulin, a youth, servant.

ယောက်ျား for ယောက်ယား yauk-yā, a man (Lat. *vir*).

◌ for က် after ခ - ဘ, as ကေံ for ကောက် kauk.

◌ for င် as သက်နိံ thingan, သင်္ဘော for သင်းတော thimbaw.

◌ for င် when short of space.

အံ့ for အနက် anet, out of. နံ့ for နံနက် morning.

ယ for ယ as ရယော yatthe, ပြဿနိ ပyatthat (J. § 33).

ဣ for ဣ as in ဝဣာ p'adā.

NUMERALS.

၀	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၀
၀	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၀
တစ်	နှစ်	ထိုး	လေး	ငါး	ခြောက်	ခုနှစ်	ရှစ်	ထိုး	ထည့်
tit	hnit	thôn	lē	ngā	chyauk	k'uhnit	shit	kō	thōnya

These figures are, I think, as remarked by Sir W. Hunter of Indian figures, parts of the consonants which spell their names; thus,

$$၂ = နှ \quad ၃ = လ \quad ၆ = ခြ \quad ၉ = ထ$$

The words တစ် tit and နှစ် hnit are, in composition, abbreviated to တ ta and နှ hna.

For other information, see J. §§ 96-102 and 128.

PHONETIC CHANGES¹.

Certain words are not pronounced as they are written, and the laws which regulate these changes will be found below :

(a) When a final consonant is followed by a nasal it is nasalized by assimilation ; as,

အိပ်မက် *eik met*, to dream, becomes *ein met*.

အောင်မေ့ *auk me*, to long for, becomes *aung me*.

နှိန့်နာ *nit nā*, to be aggrieved, becomes *nin nā*.

(b) Sometimes the vowel *u* or *ū* is elided ; as,

ပုရပိုက် *purapaik*, a note-book, becomes *parabaik*.

ပုရင် *buyin*, a king, becomes *bayin*.

¹ These paragraphs are taken, by permission, from Mr. Tawseinko's Elementary Grammar.

ထူနိုး *thū kō*, a thief, becomes *thako*.

ကူးတို့ *kū to*, a ferry, becomes *kado*.

(c) The aspirate in ရှ *sha* is omitted; as,

အိမ်ရှေ့မင်း *ein she min*, an heir apparent to the throne, becomes *ein ye min*.

(d) The letters ဝ *ba*, ဝ *pa*, မ *ma* are interchangeable; as,

ဝတီ *t'a b'ee*, a petticoat, becomes ဝဒီ *t'a mee* or ဝဒ် *t'a mein*.

မားပြဲ (usually spelt မားပြဲ) *d'a pya*, a dacoit, becomes *d'a mya*.

(e) In words beginning with *u* or *ū* the initial vowel takes the initial consonant of the following syllable and *ū* is changed to *n*; as,

ဥဋ္ဌင် *uhmin*, a cave, becomes *ónhmin*.

ဦးနှောက် *ūhnauk*, brains, becomes *ónhnauk*.

ဦးခေါင်း *ūkaung*, a head, becomes *ókkaung*.

(f) The final nasal of the first syllable is sometimes dropped; as,

ဆံပင် *san pin*, hair (of head), becomes *šabin*.

စံကော *tsan kaw*, a corn sieve, becomes *tsagaw*.

တံခါး *tan kā*, a door, becomes *tagā*.

ပန်းပဲး *pan pè*, a blacksmith, becomes *pabè*.

PUNCTUATION (J. §§ 44, 45).

Three marks are used in punctuation, viz. †, ††, †††

The first is now seldom used, but understood after

၍, ခေဝ်, ဝှင်, etc. It is still written after a vocative or to separate words when necessary.

The second is used in poetry and to show the end of a sentence.

The third may be written for the purpose of dividing paragraphs.

SHORT NOTES ON GRAMMAR AND SYNTAX.

Neither nouns nor verbs are inflected.

Gender, number, and case are denoted by affixes. The affix of the possessive case is often left out, the first of two nouns standing together being in the possessive case; thus,

Man goat female many to = to the man's she-goats.

If the possessive affix is omitted, the noun which is in the possessive is pronounced with a short abrupt tone.

As composite nouns are often made up of verb- and noun-roots placed together, they will cause some little trouble to the beginner; thus,

Sift person great = a judge.

For the various kinds of composite and verbal nouns, see J. §§ 47-51, 122-125.

PLURAL OF NOUNS (J. § 54).

There is a peculiarity connected with the plural affix ဝှ်, which is occasionally met with, and has not been noticed by Judson.

When two or more nouns are used in conjunction, with or without the connective နှင့်, they may be followed by ဝှိ and still remain singular ; thus,

ကျီး နှင့် သမင် ဝှိ } The crow and the deer.
Crow and deer pl. }

ခွေး နှင့် ဖျံ ဝှိသည် } The dog and the otter.
Dog and otter pl. }

မိဘ ဝှိသည် } The parents.
Mother father pl. }

There can be little doubt that this affix is a modified form of the verb ဝှိး to increase.

PRONOUNS (J. §§ 77, 78).

Personal pronouns are not much used in conversation ; a polite mode of address is usually substituted for them.

There is no relative pronoun, its want being supplied by a verb used participially ; thus,

The making man = the man who makes.

ADJECTIVES (J. §§ 79-104).

The verb takes the place of an adjective. It may either precede the noun, in which case the particle သော is added to it ; or, it may follow the noun ; thus,

ကောင်း သော လူ = လူ ကောင်း
good man = man good.

Cardinal numerals cannot precede the noun, but follow it with an additional descriptive word; thus,

Spear one long = a spear.

Ball two round = two balls.

In the case of tens, hundreds, etc., the word for ten, hundred, etc., takes the place of the descriptive; thus,

Man two ten = twenty men.

Ox three hundred = three hundred oxen.

Or the descriptive may follow the noun with or without the word *count*; thus,

Horse ridden-thing two ten : or

Horse ridden-thing count three ten.

VERBS (J. §§ 105-119).

Verbs are transitive, intransitive, and auxiliary.

They generally run in couples (*vide* ၵၢ and ၵၣ်, p. xxvii), for the purpose of determining the sense more accurately, or strengthening or amplifying the action to be indicated.

They have plural affixes (really verb-roots indicating *entirety*), which are often dispensed with (J. § 116).

Mood and tense are expressed by auxiliary verbs and particles.

They stand at the end of a clause or sentence, followed by the auxiliary and euphonic (if wanted), and the affix which denotes continuity or finality; thus,

Order give finish if, we him food cook give ought =

If the order was given, we ought to cook and give him food.

Affixes of continuity are given in J. § 109.

Affixes of finality will be found in J. §§ 108, 110, 111, 113, 119. Auxiliaries and euphonics, §§ 117, 118.

The passive voice is formed by means of the verb ခံ *to suffer*, with the verbal noun; thus,

ငါ ရိုက်သည်။ ငါ အရိုက် ခံ သည်
I beat; I a beating suffer.

SYNTAX.

The following is a typical Burmese sentence:—

ထို အခါ ၌ ကောင်းသော¹ လူ နှစ် ယောက်² တို့³ သည်⁴
That time at good man two

မြို့⁵ သို့ သွား ကြ⁶ လတ်⁷ သော်⁸ ရေ တွင်း⁹ ထဲ¹⁰ ထို့
town to go water hole inside to

ထဲ⁸ ကျ¹¹ ရှာ¹² ခဲ့¹³ သ¹⁴ ထည်း¹⁵
fall-over drop.

¹ သော, the particle used to join verbs used participially to the noun which follows (J. § 114).

² ယောက်, a word descriptive of men; only used now as a numeral adjective (J. § 98).

³ တို့, plural affix for nouns, evidently a form of ထိုး *to increase* (J. § 54): might be omitted.

⁴ သည်, nominative affix: might be omitted.

⁵ ဓ, the feminine affix (J. § 56). When added to ဇြဲ a town, it gives the idea of *chief* (metropolis) town of a district.

⁶ ဩ, plural affix for verbs: may be omitted (J. § 116).

⁷ ငဝ်, euphonic affix with no meaning: might be omitted or changed for ငေ another euphonic, or ငြိ v. *to be finished*. Both ငေ and ငဝ် are probably verbs that are now obsolete (J. § 118).

⁸ ငေဝ်, past continuative affix (J. § 109): might be exchanged for ငြိ.

⁹ ငေ ငြိ, composite noun meaning *a well*.

¹⁰ ငဝ် for အဝ်, a noun formed from an aspirated form of the verb ငဝ် *to rest in* (J. § 49), and used as a secondary noun with the postposition: ငဝ်ငြိ = *into* (J. § 74).

¹¹ ငဝ် ငြိ, coupled verbs, expressive of different ways of falling.

¹² ငြိ, an auxiliary or qualifying affix denoting *sympathy* or *regret* (J. § 117). This may originally have been only an exclamation like *Ah!* indicative of pain, as there is no verb of similar meaning.

¹³ ငြိ, auxiliary affix of past tense (J. § 115).

¹⁴ ငဝ်, a euphonic abbreviation of ငဝ်ငြိ, the assertive affix (J. § 108).

¹⁵ ငဝ်ငြိ, a strong assertive final, or closing, affix, from

သည် *v. to establish*, meaning that what has been stated is an *established* fact. It is not much used now and might be omitted, သည် being substituted for သ.

The whole reads : 'On that occasion two good men having gone to the town, I regret to say, fell into a well.'

From the above it will be seen that the adverb of time stands first, the subject is followed by the object, and the predicate is placed last.

Other adverbs, as a rule, immediately precede the verb ; as,

အိမ် သို့ မြန်မြန် သွား။

House to quickly go.

သူ သည် ခွေး ကို အထွန် ချစ် သည်။

He dog to exceedingly loves.

For the various kinds of adverbs, see J. § 126.

NEGATION.

The use of the negative မ *ma*, *not*, is not well explained in J. § 120.

It is always placed before the chief verb, and cannot precede a verb used as an auxiliary, but if the two verbs are coupled by ခြံ it will precede the latter ; as,

မ သွား သင့် or သွား ခြံ မ သင့်
Not go proper. Go not proper.

If there are a number of verbs used agglutinatively it may be placed before the whole compound or, for the sake of emphasis, before each member of the compound ; thus,

မ ချစ် ခင် or
မ ချစ် မ ခင်

Not love not attached to.

If the verb be compounded of a *noun* and a *verb* it must be placed before the verb ; thus,

နား ထောင်။ နား မ ထောင်
Ear erect, ear not erect.

To listen, not to listen.

It is sometimes used with the verb တုတ် *to be true* ; thus,

ပြု အပ် သည် မ တုတ်
Do proper not true.

It is not proper to do.

When the honorific verbal affixes တော် and မူ (J. § 125. 6) are used မ must always precede မူ (a verb meaning *to do*) ; thus,

မင်းကြီး ရောက် တော် မူ သည်
King arrive does.

မင်းကြီး ရောက် တော် မ မူ
King arrive not does.

The king does not arrive.

In prohibitive sentences the affixes နှင့် or ထင့် (J. § 111)

are placed at the end of the sentence with *မ* preceding the verb; thus,

မ ပြော နှင့် (or ထင့်)

Do not speak.

The negative assertive affix *ထူး* (J. § 108) is mostly used in conversation, and resembles the French *pas*; thus,

B. ငါ မ သိ ထူး

F. Je ne sais pas.

E. I not know.

ORATIO OBLIQUA (J. § 119).

The 'Oratio Obliqua' is shown by the verb *ထု* to say, followed by the conjunction *၍* (or by its shortened form *ထု* without the conjunction) and a verb expressive of speaking or thinking, such as *ဆို* to say, or *ကြံ* or *မှတ်* to think. Generally the speaker is designated before the 'Oratio Obliqua,' followed by *က* by, or *ထည်း* also, or by *ကထည်း*: this is, however, not always the case. Judson calls this *က* a nominative affix, but, in my opinion, it is clearly the ablative affix denoting *by* or *from* whom the speech came: thus,

ကျီး ကထည်း မကောင်း ပါ တကား ထု၍ ဆို
Crow by also, 'It is not good,' (J. § 119) saying says.
၏။ (or ထု ဆို ၏။)

The crow says, 'It is not good.'

သူ မထာ နိုင် ထု မှတ် ၍
'He not come can' thinking.

Thinking that he could not come.

In conversation, ထို့ is substituted for တု, and the sentence often still further shortened by the use of the affix ထည့် dè (J. § 119); thus,

သူ ထာ မည် ထည့်
 'He come will,' (says).

He says that he will come.

PART II.

သုဓမ္မစာရိ မင်းသွီး ဓမ္မသတ် ဖြတ်ထုံး။

The Decisions of Princess Sudhammacari.

INTRODUCTION.

မင်း စ သော အမတ် စစ်သူကြီး တို့ ၏ စကား၊
ပညာရှိ တို့ ၏ စကား သော်ကား မိန်းမကြီး ပြစ်
သကဲ့သို့ ဆို ရာ ၏။ သံလျက် သွား ဖြင့် ငှက်ပျော ရွက်
ကို ဖြတ် သကဲ့သို့ ဆို ရာ ၏။ ပြင်းစွာ သော လေ သည်
သစ် ပင် ကို ခပ် ဘိ သကဲ့သို့ ဆို ရာ ၏။ လောက ၏
ချမ်းသာ ၊ သံသရာ ၏ ချမ်းသာ ကို နှစ်လုံး သွင်း
သော တရားသူကြီး တို့ သည် အပြစ် ရှိ သော သူ
တို့ ၏ ပျက်စီးခြင်း ကို ရည် ၍ မ ပြတ် တရား ကို
အကုန် စိစစ် ကြ ပြီး ထွင် တရား သဖြင့် အပြစ်
ကြီး ငယ် တို့ ကို မေး မြန်း ကြည့် ရှု ၍ ကောင်း
စွာ ဆုံးဖြတ် ကြ ရာ ၏။

ANALYSIS.

မင်းသိီး a princess, fr. မင်း a ruler, သိီး a daughter.
 ဓမ္မသတ် for P. ဓမ္မသတ္တိ a law code, ဖြတ်ထုံး a decision, fr.
 ဖြတ် v. to cut, ထုံး a custom, precedent.

မင်း ဝ သော အမတ် စစ်သူကြီး ထို့ ၏ ဝကား *The words of kings, nobles, and judges, etc.*

မင်း a ruler. ဝ သော beginning with, part. of ဝ v. to begin = etc. အမတ် n. a person of note, a minister.
 စစ်သူကြီး a judge, fr. စစ် v. to sift; သူ person; ကြီး to be great. ထို့ plur. aff. fr. ထိုး v. to increase (J. § 54).
 ၏ possess. aff. (J. § 64). ဝကား a word.

ပညာရှိ ထို့ ၏ ဝကား သော်ကား *the words of wise men*

ပညာရှိ a wise man, fr. ပညာ P. wisdom. ရှိ v. to have.
 သော်ကား strong nom. aff. (J. § 59).

မိုင်းကြိုး ဖြစ် သကဲ့သို့ ဆို ရာ ၏။ *should be spoken like the hurling of a thunderbolt :*

မိုင်းကြိုး thunderbolt, fr. မိုင်း for P. မေဇော the sky, and ကြိုး v. to put forth energy. မိုင်း is the only word formed on this principle that takes the heavy accent.
 ဖြစ် v. to throw. သကဲ့သို့ like to (J. § 83). ဆို v. to speak, be spoken. ရာ aux. v. to be suitable, should (J. § 117).
 ၏ assertive aff. (J. § 108) denotes a full stop or colon.

သံလျက် သွား ဖြင့် ငှက်ပျော ရှက် လို ဖြတ် သကဲ့သို့ ဆို ရာ ၏။
should be spoken as one cuts a banana leaf with the edge of a sword :

သံလျက် a double-edged sword of Indian origin. သွား

tooth, edge. ဖြင့် by, with (J. § 67). ငှက်ပျော the banana or plantain. အရွက် a leaf. ကို objective aff. (J. § 62). ဖြတ် v. to cut.

ပြင်းစွာ သော ဇေ သည် သစ် ပင် ကို ခပ် တိ သကဲ့သို့ ဆို ရာ ၏။
should be spoken as a very strong wind strikes the trees.

ပြင်း v. to be strong, violent ; စွာ intensive aff. (J. § 117). သော participial connection (J. § 114). ဇေ wind. သည် nom. aff. (J. § 59). သစ်ပင် a tree, fr. သစ် wood, အပင် a plant. Nouns often have a plural force without the plur. aff. ခပ် to strike, တိ euphon. aff. (J. § 118). သ for သည် the assertive or substantive affix (J. § 122).

ထောက် ၏ ချမ်းသာ သံသရာ ၏ ချမ်းသာ ကို နှစ်ထိုး ထွင်း သော ထရား သူကြီး ထို့ သည် *Judges who have at heart the happiness of this world and the hereafter,*

ထောက် P. this world. ချမ်းသာ happiness, fr. ချမ်း to be cold, သာ to be pleasant. သံသရာ P. future transmigrations. နှစ်ထိုး the heart. ထွင်း to put into. ထရား law, fr. ထည်ရာ that which is firm. ထရား သူကြီး a judge.

အပြစ် ရှိ သော သူ ထို့ ၏ ပျက်စီးခြင်း ကို ရည် ၍ *aiming at the destruction of those who are at fault,*

အပြစ် blame, fr. ပြစ် to throw. ပျက်စီး to be destroyed. ခြင်း verbal formative (J. § 125), fr. အခြင်း an act, fr. ကျင့် to do. ရည် to aim at. ၍ for ခြေ verbal conjunction (J. § 109).

၁ ပြတ် *unceasingly,*

၁ not, ပြတ် to be cut. This might however be taken as မပြတ် (သော) ထရား undecided law.

ထရား ကို အကုန် စိစစ် ကြ ပြီး ထိုင် *having sifted the law (or case) thoroughly,*

အကုန် thoroughly, fr. ကုန် to be finished, come to an end (J. § 126, 3 a). စိစစ် to sift, scrutinize. ပြီး v. to be complete : used as an auxiliary to denote past time (J. § 108). ထိုင် continuative aff. (J. § 109).

ထရား သဖြင့် *by means of the law,*

သ euphonic for သင့်.

အပြစ် ကြီး ငယ် ကို မေး မြန်း ကြည့် ရှ ချ် *examining and enquiring into the faults both small and great,*

ငယ် to be small. မေး မြန်း to question. ကြည့် ရှ to look into.

ကောင်း စွာ ဆုံး ဖြတ် ကြ ရာ ဧါ *should rightly give their decisions.*

ကောင်း to be good, right. စွာ = ly (J. § 126-b). ဆုံး ဖြတ် to decide ; ဆုံး to make an end of. ကြ plur. aff. (J. § 116) always follows principal verb.

NOTES.

ထုဓမ္မဝာရီ Sudhammacāri, a Pāli word meaning 'the doer of good law.' She is said to have been the daughter of a Rājā of Kamboja, in the Panjab, of which Madda was a city.

The Burmese pronounce it ထုဓမ္မဝာရီ *Thudhammatsāri.*

၁. ခွေးထီး ခွေးမ တို့ သည် အခြင်း များကြ ၍ သား
သုံး ကောင် ကို ခွဲ ဝေ ကြ သည့် အကြောင်း။

1. The Account of the Division of the Three Children
when the Dog and Bitch quarrelled.

ANALYSIS OF HEADING.

ခွေး a dog, irrespective of gender. ထီး denotes the male and မ the female (J. § 56). အခြင်း များ to quarrel, lit. အခြင်း deeds, များ to be many. ၍ this verbal conjunction, which is a verb meaning to associate, may be translated in several ways to suit the sense. သား a child, evidently the same as သား flesh, generally used for *son*. သုံး three. ကောင် numeral auxiliary for animals (J. §§ 97-98). ခွဲ to split. ဝေ to divide. ကြ plur. aff. သည့် part. aff. commonly used for ဝေ. It makes the whole sentence one adjectival clause (J. § 114). အကြောင်း an account, circumstance, from ကြောင်း to draw a line (round).

ရှေး ဝေ အခါ။ တော ခွေး နှစ် ကောင် တို့ သည်
တော ပရဝဏ် နှိ နေ ကြ ၍။ ကာလ ရှည် လတ် သော်
ခွေးထီး တ ကောင် ခွေးမ နှစ် ကောင် ပွား ကြ ၍။ နေခံ
သူတို့ မ ညီ မ ညွတ် ဝေ ကြ သော် ခွေးမ ငယ် ကို
တ ကောင် စီ ယူစား ကြ ၍။ ခွေးထီး တ ကောင် ကြွင်း
သည် ကို ခွေးမ က လည်း င ဆ၊ ငါ ဆင်းရဲ ကြီး
စွာ လွယ် ပိုက် ရ သည် ဖြစ် ၍ ငါ သာ ရ သင့် သည်

ဟု ဆို ၏။ ခွေးထီး က လည်း င မယား သွင် လင်
 ဖြစ် သောကြောင့် ငါ သာ ရ ကောင်း သည် ဟု
 ဆို ၏။ ထိုသို့ အငြင်း အခုံ ဖြစ် ၍ တရား တွေ အံ့
 သောငှါ ဒေဝဒတ် အလောင်း ဖြစ် သော ကျား နေရာ
 သို့ သွား ကြ လေ ၏။ ရေခံ ကြ လေ သော် ကျား က
 လည်း င နေရာ သို့ ရောက် လာ ကြ ပြီ ဟု ဆို ၍
 ထိုသား တို့ ကို အမိ နှ့် တကောင်၊ အဘ နှ့် တကောင်
 ပေး ၏။ ထိုသို့ ပေး ပြီး မှ ကြွင်း သော ခွေးထီး
 တကောင် ကို အလယ် တွင် ဖြတ် ၍ တကောင် ယှင်
 တ ဝိုင်း စိ ပေး လေ ၏။ အမိ နှင့် အဖ တို့ သည်
 ထို သား အကောင် ကို မြင် ကြ ယှင် ပြင်းစွာ ငို
 ကျွေး ကြ ပြီး ယှင် အရှင် ကျား မင်း၊ ဤ သို့ ကြမ်း
 ကြုတ်စွာ ဝေခြင်း ဖြင့် မ ဝေ သင့် ဘဲ ဝေ ပါ သည်
 တကား ဟု ဆို ၍ သား အကောင် ကို ကျား ရှေ့ သို့
 ဖြစ် ၍ သွား ကြ လေ ၏။ ထိုသတ္တဝါ နှစ် ခု ကို ဒေဝဒတ်
 အလောင်း ကျား မင်း စီရင် ဘိသက္ကံသို့ မင်း၊ အမတ်၊
 စစ်သူကြီး တို့ သည် မ ပြု ကုန် ရာ။ ပြု ချေ သော သူ တို့
 သည် အပါယ် လေး ဘုံ နှ့် ကျ လဲး ကုန် အံ့ သတည်း။

ANALYSIS.

ရှေး သော အခါ။ *In former times*

This is the usual formula, နှ့် *in* being omitted. ရှေး
 former, fr. ရှေ့ to be in front. အခါ time.

ထော ခွေး နှစ် ကောင် တို့ သည် *two wild dogs*

ထော a forest, used to express wild, lit. *forest's dog*.
နှစ် two, often pronounced နှ before a consonant. ကောင်
numeral aff. for animals (J. § 97).

ထော ပရဝဏ် နှိ နေ ကြ ဧါ။ *dwelt in a forest cell.*

ပရဝဏ် a form of P. *pariveṇam*, a hermit's cell. နေ to
dwell. နှိ for နှိင် in (J. § 69).

ကာထ ရှည် ထတ် သော် *Time having been long*, i. e. after
some time,

ကာထ P. time. ရှည် to be long. ထတ် euphon. aff.
(J. § 118), does not seem to have any meaning. သော် past,
conjunction (J. § 109).

ခွေးထီး ထ ကောင် ခွေးမ နှစ် ကောင် ပွား ကြ ဧါ။ *one dog and
two bitches were born.*

ထ for ထင် one (J. § 128). ပွား to be born : Jud. only
gives 'to grow, increase' as the meaning, but if ပွား means
'to bring forth,' ပွား will mean 'to be brought forth.'

နေခံ သူတို့ မ ညီ မ ဣတ် ဝေ ကြ သော် ခွေးမ ငယ် တို့
ထ ကောင် ဝီ ယု ဝား ကြ ဧါ။ *Afterwards not being agreed
they divided (their property) and each took one of the
little bitches.*

နောက် behind, afterwards. သူ person, he, သူတို့ they.
မ not; always precedes the verb (J. § 120), and if the verb
be double, there are generally two, but not always. ညီ
to be even. ဣတ် to be inclined in mind, to be bent : the
two express compatibility of temper. ဝေ to divide. (Pro-
perty is always divided on separation of husband and wife.)

ငယ် to be little. ဝီ adv. each, apiece: used as a verb it means 'to place things in a row.' ယူ to take. စား to divide (lit. eat).

ခွေးထီး စ ကောင် ကြွင်း သည် ကို ခွေးမ က လည်း *As regards the dog that remained over, the bitch (said);*

ခွေးထီး (*kweede*) the (little) dog. ကြွင်း to remain, in excess. ကို objective affix used in the sense of 'with regard to;'. Jud. does not give this use. စ from, by (J. § 71); Jud. calls this a nominative but it is not really so, the idiom is 'it was said by.' လည်း also on the one hand. These two words generally come before the *oratio obliqua* as the first part of a bracket, the verb 'to say' being quite at the end.

င စ *Nga Sa,*

This may be translated either as meaning the dog's name, in which case it would be vocative; or, as င of me, my (J. § 78), အစ a share.

င စ (*He is*) *my portion.*

ငါ ဆင်းရဲ ကြီး စွာ ထွယ် ပိုက် ရ သင့် ဖြစ် ၍ ငါ သာ ရ သင့် သည် ထု ဆို ၏။ 'Since I with great misery had to carry him, I ought to get (him),' (she) said.

ငါ I (J. § 77). ဆင်းရဲ to be poor, miserable. It is not easy to see what two verbs are compounded to form this word. ကြီး to be great. ထွယ် to carry at the side like a sword or bag. ပိုက် to carry in the arms. ရ to get, obtain; here used as an aux. verb implying obligation, as we use 'got.' ဖြစ် (subst. verb) to be, exist; ဖြစ်၍ it being, since. သာ adv. only (J. § 126), always pronounced *thā*. သင့် to

be suitable, proper, right (J. § 117). ဟု shortened form of ဟု to say, used to denote the termination of *oratio obliqua* (J. § 119).

ခွေးထီး က ထည်း င မယား သွင် လင် ဖြစ် သောကြောင့် ငါ သာ ရ ကောင်း သည် ဟု ဆို ၏။ *The dog said too, 'Because I am the husband and lord of my wife, I alone ought to get (it).'*

မယား a wife. သွင် or သခင် a master, owner. လင် a husband. သောကြောင့် because (J. § 66). ကောင်း to be good, right; often used in the sense of *ought*.

ထိုသို့ အငြင်း အခုံ ဖြစ် ၍ ထရား ထွေ အံ့သောငှါ ဒေဝဒတ် အလောင်း ဖြစ် သော ကျား နေရာ သို့ သွား ကြ လေ ၏။ *Thus a quarrel arising, in order to find out the law, they went to the abode of a tiger who was the embryo of Devadatta.*

ထိုသို့ thus. အငြင်း အခုံ a quarrel, fr. ငြင်း to deny; ခုံ to leap (?). ထွေ to discover. အံ့သောငှါ for the purpose of (J. § 65). ဒေဝဒတ် Devadatta, the wicked cousin of Gotama Buddha. အလောင်း an embryo or imperfect stage, prior to another. ကျား a tiger. နေရာ an abode, fr. နေ to dwell (J. § 125, 3). သွား to go. ကြ plural. လေ euphon. (J. § 118).

ရောက် ကြ လေ သော် ကျား က ထည်း င နေရာ သို့ ရေံ လာ ကြ ဖြီ ဟု ဆို ၍ ထို သား ထို ကို အမိ နှိ ဟ ကောင်၊ အထ နှိ ဟ ကောင် ပေး ၏။ *When they arrived, the tiger, saying, 'You have come to my dwelling,' gave those children, one to the mother and one to the father.*

ရောက် to arrive. လာ to come. သား used for the feminine, a child. အထ for အဖ a father. Many words are written

with **ထ** and pronounced **ဝ**. The locative **၌** is often used as dative. **ပေး** to give. **၏** in narrative is used when we should use a past tense.

ထိုအို့ ပေး ပြီး မှ ကြွင်း သော ခွေးထီး ထ ကောင် ကို အထယ် ထွင် ဖြတ် ၍ ထ ကောင် ထျှင် ထ ပိုင်း စီ ပေး ဝေ ၏။ *After having thus given, he cut through the middle the dog that remained over and gave a piece to each.*

မှ from, is often used with verbs in the sense of *after*. **ကြွင်း** to remain over. **အထယ်** the middle. **ဖြတ်** to cut cross-wise. **ထ ကောင် ထျှင်** per head; **ထျှင်** is often used in this sense. **အ ပိုင်း** a piece, **fr. ပိုင်း** to sever. **စီ** each (J. § 126, 8).

အမိ နှင့် အဖ ထို့ သည် ထို သား အကောင် ကို မြင် ကြ ထျှင် ပြင်းစွာ ငို ကျွေး ကြ ပြီး ထျှင် အရှင် ကျား ဝင်း၊ ဤ ထို့ ကြမ်းကြုတ်စွာ ဝေခြင်း ဖြင့် မ ဝေ သင့် ဘဲ ဝေ ပါ သည် ထကား ယု ဆို ၍ သား အကောင် ကို ကျား ရှေ့ ထို့ ဖြစ် ၍ သွား ကြ ဝေ ၏။ *The mother and father, when they saw the corpse of that son, having cried aloud, said, 'Lord Tiger King, with so cruel a division you ought not to have divided,' and, throwing the corpse of the child before the Tiger King, went away.*

မြင် to see. **ထျှင်** when, or, having (J. § 109). **အကောင်** a dead body (generally for animals). **ငို** to cry, weep. **ကျွေး** to wail. **အရှင်** a lord, master, owner. **ကြမ်းကြုတ်** to be rough, harsh. **စွာ** intensive aff. (J. § 117). **ဝေ** to divide. **မ — ဘဲ** without (J. § 117); this **ဘဲ** is really the verb **ဖယ်** or **ပယ်** to reject, set aside. **သင့်** to be proper; the whole construction is peculiar, 'without being proper

to divide you have divided.' ဖြစ် to throw (commonly written ဝစ်). ရှေ့ in front of. ထကာ: an exclamation (J. § 119).

ထို သတ္တဝါ နှစ် ခု ကို ဒေဝဒတ် အထောင်း ကျား မင်း စီရင် တိသကဲသို့ မင်း၊ အမတ်၊ စစ်သူကြီး တို့ သည် မ ပြု ကုန် ရာ။ *As the Tiger King, the embryo of Devadat decided for these two beings, nobles and judges ought not to do.*

သတ္တဝါ (*Thattawā*) P. a rational being of any kind. နှစ် two. ခု numeral affix generally used for things without life (J. § 98). စီရင် to arrange, decide. စီ to place in a row. ထိ a euphon. aff. generally used with ထဲသို့ just as (J. § 118). အမတ် a noble. ပြု to do. ကုန် plur. aff. ရာ or ကျာ to be suitable, should.

ပြု ချေ ထော သူ တို့ သည် အပါယ် ဝေး သံ ခွံ ကျ ထဲ: ကုန် အံ့ သထည်း။ *Those persons who do will certainly fall over into the four places of punishment.*

ချေ a euphon. aff. generally subjunctive (J. § 118). အပါယ် *apè*, fr. P. အပါယော (*Apāyo*) a place of punishment. သံ an abode. ကျ to fall down. ထဲ: to topple over. ထည်း: a strong closing affix denoting 'certainty,' fr. ထည် to fix, to establish (J. § 119).

NOTES.

သတ္တဝါ a sentient being, fr. Sans. *satvā*. The Burmese cannot pronounce *tvā*, so put in an extra *ta*.

အပါယ် there are four hells or states of suffering or misfortune.

၂. မြေ ခွေး နှင့် ဖျံ ၏ အကြောင်း

2. The Account of the Fox and the Otter.

ရှေး သော အခါ။ မြေ ခွေး နှင့် ဖျံ သည် ခင်ပွန်း မိတ်ဆွေ ဖွဲ့ ၍ မြစ် ကမ်း နား ၌ အစာ ရှာ ကြ လေ သော် ဖျံ သည် ငါးကြင်း တ ကောင် ကို ရ လေ ၏။ ဖျံ က လည်း ထို ငါးကြင်း ၏ ဝမ်း ပျဉ် သား နှင့် ခေါင်း ကို စား ထို သည် ဟု ဆို ၏။ မြေ ခွေး က လည်း ဝမ်း ပျဉ် သား နှင့် ခေါင်း ကို ငါ သာ စား ထို သည် ဟု ဆို လေ ၏။ မြေ ခွေး နှင့် ဖျံ တို့ သည် အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ ၍ ငါတို့ ဘုရား အလောင်း ယုန် မင်း နေရာ သို့ သွား ကြ ကုန် အံ့ ဟု ဆို ကြ ၏။ ယုန် မင်း လည်း ဤ သို့ ဆို ၏။ သင် တို့ နှစ် ကောင် သည် အဘယ် ကြောင့် အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ သ နည်း။ အဆွေ ခင်ပွန်း မ ပျက် ကောင်း ဖြစ် သောကြောင့် နောင် သော အခါ ဖျံ သည် ငါကြင်း ရ သော် ၎င်း၊ မြေ ခွေး သည် သမင်း၊ ဒရယ် ရ သော် ၎င်း၊ ငါ ယခု ဝေ ပေး သကဲ့သို့ ဝေ ၍ စား ကြ ကုန် ဟူ ၍ အမြီး က ခေါင်း တိုင်အောင် ခွေး ဝေ ၍ ပေး လေ ၏။ မြေ ခွေး နှင့် ဖျံ သည် နှစ် သက် ဝမ်း သာ ကြ ကုန် ၏။

ဤသို့ ဘုရား လောင်း ယုန် မင်း ဆုံးဖြတ် ဘိ

သကဲ့သို့ မင်း၊ အမတ်၊ စစ်သူကြီး တို့ သင်္ဃိ ဆုံး ဖြတ်
ပေး ကုန် ရာ ၏။

ANALYSIS.

ရှေး သော အခါ။ ခြေ ခွေး နှင့် ဖျံ သည် ခင်ပွန်း မိတ်ဆွေ ဖွဲ့ ၍
မြစ် ကမ်း နား နှိ အစာ ရှာ ကြ လေ သော် ဖျံ သင်္ဃိ ငါးကြင်း
ထ ကောင် ကို ရ လေ ၏။ *In former times, a fox and an
otter, living in close friendship, having sought food on the
bank of a river, the otter obtained a Kyin fish.*

ခြေ earth, ခွေး dog—a fox. ဖျံ an otter. နှင့် with, and
(J. § 68). ခင်ပွန်း husband or wife, fr. ခင် to be attached to
and ပွန်း to rub against. မိတ်ဆွေ a friend. မိတ် fr. P. မိတ္တော
a friend; ဆွေ to be related to; ခင်ပွန်း မိတ်ဆွေ a relationship
as close as that of husband and wife. ဖွဲ့ to be united: to
bind together. မြစ် a river. ကမ်း bank. အနား an edge,
fr. နား to be near. အစာ food. ရှာ to search for. သော်
past-continuative (J. § 109). ငါး a fish, usually precedes
the names of all fish. ကြင်း the name of the fish (kind of
large gudgeon). ငါးကြင်း pronounced *ngagyin*.

ဖျံ က ထည်း ထို ငါးကြင်း ၏ ဝမ်း ပျဉ် သား နှင့် ခေါင်း ကို
စား ထို သင်္ဃိ တု ဆို ၏။ *The otter said, '(I) want to eat the
head and body of that ngagyin.'*

ဝမ်း the belly, ပျဉ် flat (some write it ပျဉ်း tough),
သား flesh; ဝမ်း ပျဉ် သား the flabby part of the belly pecu-
liar to fishes and some other creatures. ခေါင်း a head.
စား to eat. ထို to desire (J. § 117), used as an aux. verb.

ခြေခွေး က ထည်း ဝမ်း ပျဉ် သား နှင့် ခေါင်း ကို ငါ သာ စား

လို သဉ် ထု ဆို လေ ဧါ။ *The fox also said, 'I alone wish to eat the head and body.'*

မြေ ခွေး နှင့် ဖျံ ထို့ သည် အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ ၍ ငါတို့ ထုရား အလောင်း ယုန် မင်း နေရာ ထို့ သွား ကြ ကုန် အံ့ ထု ဆို ကြ ဧါ။ *The fox and otter being at variance said, 'Let us go to the abode of the Hare-King, our embryo Lord.'*

ထို့ the plural affix is often used after two or more nouns in apposition or conjunction. အငြင်း အခုံ ဖြစ် the verbal noun, with ဖြစ် or ရှိ to be, is often used instead of the simple verb. ငါတို့ထုရား our Lord, i. e. the object of worship of us (men). ထုရား any person or object worshipped. ယုန် a hare (one of Gotama Buddha's former states of existence). သွား ကြ ကုန် အံ့ we will go, let us go (J. § 111).

ယုန် မင်း လည်း ဤ ထို့ ဆို ဧါ *The Hare-King also said thus :*

လည်း also; evidently connected with လည် to turn, i. e. in turn (J. § 126, 8). ဤ ထို့ thus, in this (manner).

သင် ထို့ နှစ် ကောင် သဉ် အထယ် ကြောင့် အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ သ နည်း *'Why are you two (animals) at variance?'*

သင် thou (J. § 77). အထယ် ကြောင့် why, on account of what? (J. § 82). နည်း inter. aff. (J. § 110).

အဆွေ ခင်ပွန်း မ ပျက် ကောင်း ဖြစ် သေ့ကြောင့် နောင် သော အခါ ဖျံ သဉ် ငါကြင်း ရ သော် ၎င်း၊ *'Because it is not right (that your) friendship be destroyed, hereafter if either the otter gets a ngagyin,*

ပျက် to be destroyed. နောင် future time. သော် cont. gives force of 'if' (J. § 109). ၎င်း for လည်း ကောင်း followed by another ၎င်း either . . . . or (J. § 126, 8).

မြေ ခွေး သည် သမင်၊ ဒရယ် ရ သော် ၎င်း ‘*or if the fox gets a red deer or hog deer,*

သမင် a kind of elk found in the plains. ဒရယ် or ဒထယ် a small deer, *cervus porcinus*. ထို the objective is sometimes omitted.

ငါ ထခု ဝေ ပေး သကဲ့သို့ ဝေ ၍ စား ကြ ကုန် ယူ ၍ အမြီး က ခေါင်း ထိုင်အောင် ခွဲ ဝေ ၍ ဝေး လေ ဤ။ ‘*as I now divide (and) give, divide and eat ;*’ *saying (thus) (he) split (and) divided from the tail as far as the head and gave (it to them).*

ထခု now. စား ကြ ကုန် do ye eat (imper.) (J. § 111 omits). ထု to say. အမြီး a tail. ထိုင် အောင် as far as, fr. ထိုင် to arrive; အောင် the verb ‘to overcome,’ used as an auxil. to denote ‘in order to’ (J. § 109). ခွဲ or ခွဲး to split lengthwise (J. § 39).

မြေခွေး နှင့် ဖျံ သည် နှစ် သက် ဝမ်း သာ ကြ ကုန်. ဤ။ *The fox and the otter were pleased.*

နှစ် heart. သက် to settle down, to be moderate. ဝမ်း belly. သာ to be pleasant. The whole denoting two kinds of pleasureable sensation.

ဤသို့ တရား လောင်း ယုန် မင်း ဆုံး ဖြတ် ထိ သကဲ့သို့ မင်း၊ အမတ်၊ စစ်သူကြီး ထို့ သည် ဆုံး ဖြတ် ပေး ကုန် ရာ ဤ။ *Thus as the embryo Lord, the Hare-King decided, kings, nobles, and judges ought to decide and give.*

မင်း coming before nobles is translated ‘king,’ but by itself merely means ‘a person in authority;’ in its original sense it probably meant ‘to be old.’ စစ်သူကြီး here means ‘a judge,’ from စစ် to filter; it can also mean ‘a general,’ from စစ် warfare. ပေး to give.

NOTE.

The following proverbs and their explanation are attached to this story :—

အိပ် သော သူ ကို မ နှိုး ရာ။ နိုး သော သူ ကို မ
ထ ဝေ ရာ။ ထိုင် သော သူ ကို ထ ဟူ ၍ မ ဆို ရာ။

အိပ် သော သူ ကို မ နှိုး ရာ။ One should not arouse a sleeping person.

နိုး သော သူ ကို မ ထ ဝေ ရာ။ One should not cause the person who is awake to get up.

ထိုင် သော သူ ကို ထ ဟူ ၍ မ ဆို ရာ။ One should not say 'get up' to the person who sits.

အဓိပ္ပာယ် ကား။ As for the meaning :

သူ ဥစ္စာ ကို မျက် မုန်း မကြိုး ရာ။ One should not envy another's goods.

လောလ ထင် မက် ခြင်း မ ရှိ ရာ။ One should not be covetous.

မိမိ ထို အပ် သော ဥစ္စာ ကို မ ယူ ဆဲ နေ ခြင်း။ Remaining without taking goods which one ought to wish for : i. e. self-restraint as regards the use of our own wealth.

ANALYSIS.

အိပ် to sleep, lie down. နိုး to be awake. နှိုး to cause to awake (J. § 106). မ not (J. § 120). ရာ to be suitable, should (J. § 117). ထ to arise. ဝေ causative aff. (J. § 117). သူ or ထု genitive of သူ a person, another (J. § 78). ထိုင် to sit. ဟူ to say. ၍ for ရှေ့ verbal conjunction (J. § 40). ဆို to say. These two verbs are constantly used together either as ထုဆို၏ or ထု၍ဆို၏ (J. § 119). အဓိပ္ပာယ် (pro-

nounced *Adeikpè*) for P. အဓိပ္ပါယ် *Adhippāya*, meaning, intention. The Burmese constantly write it wrongly with *o b* for *o p*. ကာ as regards (J. § 60). ဥဋ္ဌာ (pronounced *δksā*, J. § 32); from P. *uccayā*, accumulations, wealth. မျက် မုန်း ကြီး to feel ill-will, envy; မျက် eye; မုန်း to hate; ကြီး to make an effort. The first two words မျက် မုန်း *eye-hatred*, are one noun, therefore the negative *o* is inserted before the verb. This rule is not explained in (J. § 120), but is most important, viz.: 'When a verb is composed of a noun and verb, the negative particle must come before the verb;' thus—ဝမ်း ခြောက် to be joyful; ဝမ်း *o* ခြောက် not to be joyful: the literal meaning is ဝမ်း belly; ခြောက် to be raised. လောလော P. covetousness; ထင် *o* က် ခြင်း (B. equivalent) fr. ထင် to have an appetite for; *o* က် to covet; ခြင်း the verbal noun formative. မိမိ self (J. § 37). ထို to wish for. အဝ် ought (J. § 117). ယူ to take; *o* — ထဲ without (J. § 117). နေ to remain: this verb is often used with other verbs, somewhat as we use the verb *to be*, and need not in such cases be translated as ငါ ယုတ် နေ သည် *I work* or *I am working*.

၃. သင်္ဘော သူကြီး နှင့် ဆိတ် ကျောင်း လူလင်
တို့ တရား ပြု ကြ သည့် အကြောင်း။

**3. The Account of the Law-case of the Goatherd and
the Captain of the Ship.**

ANALYSIS OF HEADING.

ဆိတ် ကျောင်း လူလင် a goatherd ; ဆိတ် a goat ; ကျောင်း
to herd ; လူလင် or လင် a young man. တရား ပြု to prose-
cute, go to law.

ရှေး သရော အခါ။ သင်္ဘော သူကြီး တ ယောက်
သည် ကုန် သွယ် ရန် သွား လေ သော် သမုဒ္ဒရာ ကမ်း
တ ဖက် သို့ ရောက် လေ ၏။ ကမ်း နား ၌ ဆိတ် များ
ကိုလူ တယောက် ကျောင်း လေ သော် သင်္ဘော သူကြီး
၏ ဆိတ်မ သည် ဆိတ်ထီး သို့ ထိုက် ချေ သော် မိမိ
ဆိတ်မ ကို ဆိတ်ထီး ၎င်း ထံ က တောင်း လေ ၏။
မ အပ် မ ပေး သောကြောင့် တရား စစ် မပြု ဟူ ၍
တရား စစ်သူကြီး ထံ သို့ ရောက် လေ ၏။ ဆိတ်မ ကား
ဆိတ်ထီး နောက် သို့ ထိုက် သည် ဖြစ် သောကြောင့်
ဆုံး ကောင်း လေ ၏။ ဆိတ်ထီး ပိုင် ကောင်း လေ
၏။ ဤသို့ ဆုံးဖြတ် လေ သတည်း။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်
လေ သည် နေဝံ သင်္ဘော သူကြီး မ သက် သာ ၍ လက်
ဆောင် တံစိုး နှင့် စစ်သူကြီး သမီး သို့ ဝေ လေ ၏။

ထိုသို့ အကြိမ် များစွာ စေ သော့ကြောင့် စစ်သူကြီး သမီး သည် သင်္ဘောသူကြီး ရှိရာ သို့ သွား လေ ၏ ရောက် လေ ယျှင် မ သွား ရ ဘဲ ထား လေ ၏။ စစ်သူကြီး လည်း င သို့ ကို ထို သည် ဟု တောင်း သော် မ ပေး ဘဲ နေ လေ ၏။ အငြင်း အခုံ ဖြစ် ၍ မင်း ထံ သို့ ရေခံ သော် အရှင် မင်းကြီး၊ ယမန် ကား အကျွန်ုပ် ဆိတ်မ သည် ဆိတ်ထီး သို့ ထိုက် ချေ ၍ သူ အိမ် သို့ ရောက် သည် ရှိ သော် ဆိတ်ထီး ရှင် ပိုင် ကောင်း သင့် သည် ဟု စစ်သူကြီး ဆုံးဖြတ်ချက် ရှိ ပြီ တကား။ ယခု လည်း ထို စစ်သူကြီး သမီး အကျွန်ုပ် ရှိရာ သို့ လာ ပြီး သော် အကျွန်ုပ် ပိုင် ကောင်း လေ အံ့ ဟု ဆို ၏။

ရှေး ဆင်ခြေ ဆို ပြီး ရှိ သော့ကြောင့် သင်္ဘော သူကြီး သည် စစ်သူကြီး သို့ ကို ပိုင် ခွင့် ရ လေ သတည်း။

ထိုကြောင့် ယောက်ျား ရှိရာ သို့ မိမ္မ လာ သော် အပြစ် ကင်း စေ သတည်း။

ANALYSIS.

ရှေး သရော အခါ။ သင်္ဘော သူကြီး ထ ယောက် ဆည် ထု ယ် ရန် သွား လေ သော် *In former times, a ship's captain having gone for (the purpose of) trading,*

သရော an amplification of သော not often used. သင်္ဘော

a short way of writing သင်းထော (J. § 34) a ship; probably derived from သင်း to unite; ဝေ to be swelled, to float. သူကြီး a captain, head man. ထ one. ထောက် the numeral adjective for human beings (J. § 98). ကုန် merchandise; ထွတ် to draw out long (as in conversation), higggle: ကုန်ထွတ် to trade. ရန် verbal formative (J. § 125, 3), for; fr. ရန် to set apart.

သမုဒ္ဒရာ ကမ်း ထ ဇက် ထို့ ရောက် ဝေ ဖြူ။ *arrived at the other side of the ocean.*

သမုဒ္ဒရာ S. *Samudrā* (B. pronounce *Thamokdayā*), the ocean, sea. ကမ်း a bank, shore. အဝက် a side; ထ one, gives the idea of *the other*. ချောက် to arrive.

ကမ်း နား နှိ ဆိတ် များ ကို ထူ ထထောက် ကျောင်း ဝေ သော် ထင်္ဂာ သူကြီး ဖြူ ဆိတ်မ သည် ဆိတ်ထီး ထို့ ထိုက် ချေ သော် မိမိ ဆိတ်မ ကို ဆိတ်ထီး ရှင် ထံ က ထောင်း ဝေ ဖြူ။ *A man having herded goats upon the shore, and the captain's she-goat having followed a he-goat, (he) demanded his she-goat from the owner of the he-goat.*

အနား an edge. ဆိတ် a goat. များ plur. aff. (J. § 54). ထူ a man (*homo*). ကျောင်း to herd. ထိုက် to follow. ချေ euphon. aff. (J. § 118). မိမိ his, of himself (J. § 77). ဆိတ်ထီး a he-goat (J. § 56); ဆိတ်ဝေ is the common form. အရှင် an owner. ထံ or အထံ the presence of a person; commonly used to denote that one person actually presented himself before the other (J. § 74). ထောင်း to demand.

မ အပ် မ ဝေ သော့ကြောင့် ထရား စစ် မည် ထူ ခြံ ထရား စစ်သူကြီး ထံ ထို့ ရေဝံ ဝေ ဖြူ။ *Because (he) did not give it*

up (the captain) went before a judge, saying, ' (I) will have the law (of the case) sifted.'

အပ် to hand over. ခေး to give. ဝပ် to strain, sift, investigate. ထု to say.

ဆိတ်မ ကား ဆိတ်ထီး နောက် သို့ ထိုက် သည် ဖြစ် သော့
ကြောင့် ဆုံး ကောင်း လေ ဤ။ *(The judge said) 'As for the she-goat, because (she) followed after the he-goat it is right that (she) should be lost.*

ကား nom. aff. (J. § 60). နောက် behind. ထိုက် သည် ဖြစ်
= ထိုက်. The verbal noun and substantive verbs ဖြစ်
or ရှိ to be, are often used for the simple verb. ဆုံး to
come to an end, be lost. ကောင်း to be good, right.

ဆိတ်ထီး ပိုင် ကောင်း လေ ဤ။ ဤသို့ ဆုံးဖြတ် လေ
သထည်း။ *'The he-goat ought to own (her).'* Thus (he)
decided.

ပိုင် to own. ဆုံး ဖြတ် to decide. သထည်း strong as-
sertive aff. (J. § 119).

ထိုသို့ ဆုံးဖြတ် လေ သည် နောက် သဘော သူကြီး မ သက်
သာ ဤ ထက်ဆောင် ထံပိုး နှင့် စစ်သူကြီး သို့မီး သို့ စေ လေ ဤ။
*After it was thus decided, the ship-captain not being satis-
fied, sent (some one) with presents and bribes to the judge's
daughter.*

နောက် behind, after. သက်သာ to be pleased. ဤ for
ရွှေ connective (J. § 109). ထက်ဆောင် a present; fr.
ထက် hand, ဆောင် to carry. ထံပိုး (pronounced ထံပိုး *ta-zō*)
a bribe. စေ to send.

ထိုသို့ အကြိမ် များစွာ စေ သော့ကြောင့် စစ်သူကြီး သမီး သည်

သထောသူကြီး ရှိရာ သို့ သွား ဝေ ဧ။ *Because (he) sent thus very many times, the judge's daughter went to the ship-captain's place.*

အကြိမ် a time, fr. ကြိမ် to meet with. စွာ very (J. § 117); as a verb to exceed. ရှိရာ verbal noun of ရှိ to be (J. § 125, 3).

ရောက် ဝေ ထျင် မ သွား ရ ဆဲ ထား ဝေ ဧ။ စစ်သူကြီး ထည်း ဝ ထီး ကို ထို သည် ထ ထောင်း ထောင် မ ပေး ဆဲ နေ ဝေ ဧ။ *When (she) came, without letting (her) go (he) kept (her). The judge also having demanded, saying, 'I want my daughter,' (he) remained without giving (her).*

ထျင် continuative aff., often translated 'when.' ရောက် to arrive. မ — ဆဲ without (J. § 117). ရ to be able: gives the idea of permission. ထား to place, to keep. ထို to desire. ထောင်း to demand. ဝေ to remain = do (*did not give*).

အငြင်း အခု ဖြစ် ၍ မင်း ထံ သို့ ရေခံ ထောင် အရှင် မင်းကြီး၊ ထမန် ကား အကျွန်ုပ် ဆိတ်မ သည် ဆိတ်ထီး သို့ ထိုက် ချေ ၍ ထု ဆိပ် သို့ ရေခံ သည် ရှိ ထောင် ဆိတ်ထီး ရှင် ပိုင် ကောင်း သင့် သည် ထု စစ်သူကြီး ဆုံးဖြတ်ချက် ရှိ ဖြီ ထကား။ *There being a quarrel, and having come before the king (the captain said), 'O Lord King, only a short time since, my she-goat, following a he-goat, arrived at another's house, and the judge's decision was, "The owner of the he-goat ought to own (her)."*

အရှင် O Lord. မင်း a ruler, with ကြီး to be great, added, generally means king, as in Pāli, *Mahā-rājā*. ထမန် time just past. ထား (J. § 61). အကျွန်ုပ် I your servant (J. § 77), more respectful than ကျွန်ုပ်. ထိုက် to follow. ချေ euph. aff. သု possessive case of သု a person, another. ဆိပ် a house.

အရှင် a master. သင့် to be proper (J. § 117). အချက် subject, matter (J. § 124). ဖြီ past aff., a form of the verb ဖြီး to be completed. ထကား an exclamation like 'forsooth.'

ယခု လည်း ထို စစ်သူကြီး သွီး အကျွန်ုပ် ရှိရာ သို့ ထာ ဖြီး သော် အကျွန်ုပ် ပိုင် ကောင်း ဝေ အံ့ ဟု ဆို ဖြီ။ *'Now also that judge's daughter having come to my place, I ought to own (her),'* he said.

ယခု present time, now. ဝေ euphon. aff. (J. § 118). အံ့ future aff., is used to denote probability; i. e. the assertion is not positive.

ရှေး ဆင်ခြေ ဆို ဖြီး ရှိ သောကြောင့် သဘောသူကြီး သည် စစ်သူကြီး သွီး ထို ပိုင် ခွင့် ရ ဝေ သထည်း။ *Because the former pleading was stated, the ship-captain obtained permission to own the judge's daughter.*

ဆင်ခြေ a pleading, argument. ဖြီး to be complete, finished. အခွင့် permission.

ထိုကြောင့် ယောက်ျား ရှိရာ သို့ မိမ့် ထာ သော် အပြစ် ကင်း ဝေ သထည်း။ *Therefore if a woman come to a man's place, let (him) be free from blame.*

ထိုကြောင့် on that account. ယောက်ျား or ယောက်ယား a man (*vir*). မိမ့် or မိန်းမ a woman. အပြစ် blame, fault, punishment; fr. ပြစ် to throw at. ကင်း to be free from. ဝေ imp. aff., let be (not properly explained in J. § 111; see § 117).

NOTE.

ဆင်ခြေ Judson says this word is derived from ဆင် elephant, ခြေ foot, on account of a well-known story, but the more probable derivation is fr. ဆင် to state a case, ချေ to make answer, refute.

၄. ဒေါသ ကြီး ထု သော ရတ္တိဣသရိ သတို့
သွီး ၏ အကြောင်း။

4. The Account of the very Passionate Girl, Ratti
Ithari.

ANALYSIS OF HEADING.

ဒေါသ P. anger. ကြီး to be great. ထု to be pretty = very. ရတ္တိဣသရိ Ratti Isari (or as B. pronounce *Ratti Ithari*) an Indian woman's name. သတို့ this word prefixed to သား or သွီး gives an idea of gentility; always pronounced *thadó*.

ကောတ္တသံ ဘုရား လက် ထက် တော် နှိ ရတ္တိ
ဣသရိ သတို့ သမီး သည် တ ခု သော နိဂုံး ရွာ နှိ
နေ ၏။ မိန့် ကြီး သည် ဖြစ် သော့ကြောင့် လင် ကို
မ ကြည်ဖြူ ၍ တ ပါး သော နိဂုံး ရွာ သို့ သွား
လေ ၏။ ခရီး ဝေး ၍ ပင်ပန်း သော့ကြောင့် ထန်း
ပင် ရိပ် တွင် နား နေ ၏။ နားရာ တွင် သူငယ် အိပ်
စိမ့် မည် ဟူ ၍ ပုဆိုး ခင်း ၍ သိပ် လေ ၏။ ကျီး
လည်း ပျံ လာ ၍ ထန်း သီး ပေါ် နှိ နား လေ ၏။
ထန်း သီး လည်း မှည့် လျက် သူငယ် ထိပ် ထက် ကျ
၍ သေ လေ ၏။ သား သေ သည် ကို မြင် ဖျင်
မျက်ရည် ယို လျက် သား အကောင် ကို ပိုက် ၍
ကျီး ပျံရာ သို့ ထိုက် လေ ၏။ လယ် ထွန် ယောက်ျား

ကမ်း စင်း ရိုး နွဲ့ ထား သော ထမင်း ထုပ် ကို နေ့ တိုင်း ကျီး စား သော့ကြောင့် ထောင် လေ သော ကျော့ ကွင်း တွင် မိ လေ ၏။ မိ သော ကျီး ကို ယူ မည် လာ သော် လယ် ထွန် ယောကျ်ား က လည်း ဤ ကျီး သည် ငါ့ ကျီး တကား ဟု ဆို ၏။ သူငယ် အမိ က လည်း မင်း ကျီး ဖြစ် တကား။ ငါ့ သား ကို သတ် သင့် သ လော ဟု ဆို ၏။ အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ ၍ ပညာ နည်း သော တရားသူကြီး ထံ တရား ဆင် လေ သော် ယောကျ်ား လျော် ကောင်း ချေ သည် ဟု ဆုံးဖြတ် လေ ၏။ လယ် ထွန် ယောကျ်ား မ သက် သာ ၍ ပညာ ရှိ သော တရားသူကြီး ရှေ့ တွင် ဆို လေ သော် တရားသူကြီး က ဤ စကား သည်။ သင့် လင် နှင့် ရန် ဖြစ် ၍ တ ရွာ သို့ သွားရာ တွင် ခရီး ဝေး ၍ ထန် ပင် ရိပ် တွင် နား လေ ၏။ သူငယ် ကို လည်း သိပ် ထား လျှင် သူငယ် အိပ် ပျော် စဉ် တွင် ထန်း သီး မှည့် ကျ ၍ သေ ခဲ့ သော် သင့် လင် နှင့် ရန် ဖြစ် သော အမှု ကြောင့် သာ သူငယ် သေ သည်။ သို့ ဖြစ် ၍ လယ် ထွန် ယောကျ်ား နှင့် တကွ သား တ ယေခံ ကို ရ အောင် ပြု လော့။ သား ရ မှ သင့် လင် အား အပ် ပေး စေ ဟူ ၍ ဆုံးဖြတ် လေ သတည်း။

ANALYSIS.

ကောက္ကသံ ဘုရား ထက် ထက် ထော် နှိ ရတ္တိဗ္ဗသရိ သတို့ သမီး
သည် ထ ခု သော နိဂုံး ရွာ တွင် ဝေ ဧါ။ *In the era of the
Lord Koukkathan, a young lady (named) Ratti Ithari dwelt
in a certain small town.*

ကောက္ကသံ (pronounced *Kaukkathan*) for P. *Kakusandho*,
one of the twenty-four Buddhas. ဘုရား (pronounced
hpayā) fr. ပူး to behold with reverence, and ရာ thing ;
is used to denote any object of worship. ထက် ထက် the
ascendancy or reign of, fr. ထက် a hand, and ထက် to be
up. နိဂုံး for P. နိဝဓေ a market-town. ရွာ a village
(large or small).

ခါနဲ ကြီး သည် ဖြစ် သော့ကြောင့် ထင် ကို မ ကြည်ဖြူ ၍ ထ
ပါး သော နိဂုံး ရွာ သို့ သွား လေ ဧါ။ *Because (she) was very
proud, not being pleased with (her) husband, (she) went
to another town.*

ခါနဲ for P. ဓာဓနာ pride. ထင် a husband. ကြည်ဖြူ to be
well disposed towards, lit. to be clear and white ; ကြည်ညို
(clear and dark) has the same meaning. ထပါး another.

ခရီး ဝေး ၍ ပင်ပန်း သော့ကြောင့် ထန်း ပင် ရိပ် တွင် နား
ဝေ ဧါ။ နားရာ တွင် သူငယ် အိပ် စိန့် မည် တူ ၍ ပုဆိုး ခင်း ၍
ထိပ် လေ ဧါ။ *The distance being long, because (she) was
weary, (she) sat down in the shade of a palm-tree. Whilst
resting (she) spread (her) waist-cloth, saying, ' (I) will put
(my) child to sleep.'*

ခရီး distance between two places. ဝေး to be far. ပင်ပန်း
to be weary. ထန်း a palm with large round fruit. အပင်
a tree, plant. အရိပ် shade, shadow. နား to stop, alight.

ထွင် in, has force of *whilst*. သူငယ် (pronounced *thangè*) little person, child, fr. သူ person, ငယ် to be little. မိန့် for ဝေအံ့ will cause (J. § 117). ငှက် to say (expressing intention). ပုဆိုး a waist-cloth (pronounced *pasō*). ခင်း to spread. ထိပ် to put to sleep (transitive of ဒိပ်).

ကျီး ထည်း ပျံ ထာ ချီ ထန်း သီး ပေါ် ခွဲ နား ဝေ ဧါ။ ထန်း သီး ထည်း မှည့် ထျက် သူငယ် ထိပ် ထက် ခွဲ ကျ ချီ ဝေ ဝေ ဧါ။ *A crow also came flying and perched on a palm-fruit. The palm-fruit also being ripe, fell on the head of the child, and (it) died.*

ကျီး a crow. ပျံ to fly. အသီး a fruit. အပေါ် the upper part, secondary noun (J. § 74). မှည့် to be ripe. ထိပ် the top, head. အထက် the upper part (J. § 74). ကျ to fall, drop. ဝေ to die, to be still.

သား ဝေ သည် ကို မြင် ထျင် မျက်ရည် ထို ထျက် သား အကောင် ကို ပိုက် ချီ ကျီး ပျံရာ ထို့ ထိုက် ဝေ ဧါ။ *When (she) saw that the child was dead, (her) eyes streaming with tears, and hugging the body of the child, (she) followed to the place the crow flew.*

မြင် to see. မျက်ရည် tears (lit. eye-liquid). ထို to leak, trickle. ထိုက် to follow.

လယ် ထွန် ထောကျား ကမ်း စင်း ရိုး ခွဲ ထား ဝေထာ ထမင်း ထုပ် ကို နှေ ထိုင်း ကျီး စား ဝေသ့ကြောင့် ထောင် ဝေ ထော ကျော့ ထွင်း ထွင် မိ ဝေ ဧါ။ *The crow, because it eat every day a ploughman's packet of rice which he placed on a ridge, was caught in a snare which (he) had set.*

လယ် ထွန် ထောကျား field ploughman; လယ် an open field (usually applied to rice cultivation); ထွန် to plough.

ကမ်း ဝင်း ရိုး a ridge for dividing the small pond-like patches in which rice is planted ; fr. ကမ်း a bank, ဝင်း to extend in a line, ရိုး a bone, ridge (pronounced *kazinyo*).
 ဝေင်း boiled rice. အထုပ် a packet, bundle. From ကမ်း to ထို is as it were all one word, making the preceding composite word in the genitive. နေ့ day, fr. နေ the sun.
 ထိုင်း every, fr. ထိုင်း to measure, estimate. ထောင် to set a trap, set upright. ကျော့ ကွင်း a snare, fr. ကျော့ to catch in a noose. ကွင်း to bend into a ring (conf. ကြော a sinew).
 မိ to be caught, catch.

NOTE. ကျိုး is the nominative of the sentence.

မိ သော ကျိုး ထို ယူ မည် ထာ သော် ထယ် တွန် ဖောကျား က ထည်း ဤ ကျိုး သည် ငါ ကျိုး ထကား ဟု ဆို ဧါ။ (*She*)
having come to take the crow which was caught, the cultivator said, 'This crow, indeed, is my crow.'

ယူ to take. မည် fut. assert. aff. often used to denote intention (J. § 108). ဤ this. ငါ for င, possessive of ငါ I (J. § 78).

သူငယ် အမိ က ထည်း မင်း ကျိုး ဖြစ် ထကား ငါ သား ထို ထတ် သင့် သ ထော ဟု ဆို ဧါ။ *The child's mother also said, 'Supposing it is your crow, ought it to kill my child?'*

အမိ mother. မင်း (of) you (J. § 77). It appears now to be recognised that those nouns which admit of a short sharp accent always take it in the genitive case if ဧါ be omitted, even though the accent be not shown in writing. ထကား an exclamation which can be translated in various ways. ထတ် to kill. သင့် to be proper ; ought. (J. § 117). ထထော? (J. § 110).

အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ ၍ ပညာ နည်း သော ထရားသူကြီး ထံ ထရား ဆင် လေ သော် ယောကျ်ား ဝေ့၍ ကောင်း ချေ သည် ဟု ဆုံးဖြတ် လေ ၏။ *(They) quarrelling, stated the case before a judge of little wisdom, and (he) decided, 'It is right for the man to pay a fine.'*

နည်း to be few. ထရားဆင် to state a case ; ဆင် to put in order or line. ဝေ့၍ or ခေ၍ to forfeit. ချေ euphon. aff. (J. § 118).

ထယ် ထွန် ယောကျ်ား မ သက် သာ ၍ ပညာ ရှိ သော ထရား သူကြီး ဧ၍ ထွင် ဆို လေ သော် ထရားသူကြီး က ဤ စကား သည်။ သင့် ထင် နှင့် ရန် ဖြစ် ၍ ထ ရှာ သို့ သွားရာ ထွင် ခရီး ဝေး ၍ ထန် ပင် ရိပ် ထွင် နား လေ ၏။ *The cultivator not being satisfied, having stated the case before a wise judge, the judge said, 'This is the case, quarrelling with your husband whilst going to another village, (you), the way being long, rested in the shade of a palm-tree.'*

ဤ this, စကား word, i. e. this is how the case stands. ရန် ဖြစ် to quarrel ; ရန် strife ; ဖြစ် to be. သွားရာ ထွင် in the act of going, i. e. whilst going (J. § 125, 2).

သူငယ် ထို ထည်း သိပ် ထား ထွင် သူငယ် အိပ် ပျော် စဉ် ထွင် ထန်း သီး မှည့် ကျ ၍ သေ ခဲ့ သော် သင့် ထင် နှင့် ရန် ဖြစ် သော အမှု ကြောင့် သာ သူငယ် သေ သည်။ *'Having also put the child to sleep, while the child was fast asleep, a ripe palm-fruit falling, it died ; only because (you) quarrelled with (your) husband the child died.'*

ထည်း also. ထား to place. ထွင် cont. aff., gives the force of 'having' (J. § 109). အိပ် to lie down. ပျော် to be sound asleep. စဉ် or စဉ် to place in a row ; whilst. ကျ

to drop. ခဲ past aff. (J. § 115). အမှု an act, affair, fr. မှု to do, ကြောင့် on account of (J. § 66). သာ only (J. § 129).

ထို့ ဖြစ် ၍ ထယ် ထွန် ထောကျိား နှင့် ထကွ သား ထ ယေဝံ ရ အောင် ပြု ထေ့။ သား ရ မှ သင့် ထင် အား အပ် ပေး ဝေ ထူ ၍ ဆုံးဖြတ် လေ သထည်း။ *'That being so, act with the ploughman so as to get a child, after getting a child, let it be given to your husband.'* (thus) saying he gave a decision.

ထို့ ဖြစ် ၍ = ဤထို့ ဖြစ် ၍ being of this sort, however (J. § 83). ထကွ or အကွ, fr. ကွ to be with, together with (J. § 75). ရ to obtain. အောင် in order to. ပြု to do. ထေ့ imp. aff. (J. § 111). မှ after; is the ablative affix used with a verb treated as a noun (J. § 109). အား to (J. § 65). အပ် to hand over. ပေး to give. ဝေ causative imperat. aff. (J. § 112). ထူ to say (J. § 119).

[N.B.—After this only short notes are given, without translation.]

၅. ခိုက် ထု စွာ သော ပုဏ္ဏား နှင့် တော
ခွေး အကြောင်း။

5. The Account of the very foolish Brahman and the Wild Dog.

ရှေး သရော အခါ။ သုမန ဘုရား လက် ထက် တော် နှိ ရိရိကန္တ ပြည် တွင် အဓိမန္တ ပုဏ္ဏား သည် နေ ၏။ တ နေ့ သ နှိုက် တောခွေး တကောင် သဉ်

မြို့ သို့ လာ ၍ သူ တို့ ဖြစ် ထိုက် သော အရိုး
 အဖတ် ကို စား ၏။ မိုဗ် သေခံ ခဲ့ သော် ဘေး ကို
 ကြောက် သော့ကြောင့် တော သို့ ဝင် တတ် ၏။
 ထို အခါ နွဲ့ အမိမနွဲ့ ပုဏ္ဏား သည် ကိုယ် လက်
 သုတ် သင် အံ့သောငှါ မြို့ သို့ ဝင် သည် ရှိ သော်
 တောခွေး ကို မြင် လျှင် ထွင်တန် ကို ကိုင် ၍
 ဝင် လေ ၏။ ထို ခွေး သည် ကြောက် သ ဖြင့် အရှင်
 ပုဏ္ဏား၊ အကျွန်ုပ် အသက် ကို သတ် ၍ အဘယ်
 အကျိုး ရှိ အံ့ နည်း။ အရှင် ပုဏ္ဏား မ သတ် ပါ
 လင့်။ ရွှေ နှစ် ထောင် ပေး ပါ မည် ဟု ဆို ၏။
 ပုဏ္ဏား လည်း ခွေး စကား ကို ကြား လျှင် စည်း
 စိပ် နွဲ့ တပ် သည် ဖြစ် ၍ နင့် ကို ငါ မ သတ်။ နင်
 ပေး မည် ဆို သည် အတိုင်း သာ ပေး တော့ ဟု ဆို
 ၏။ အရှင် ပုဏ္ဏား၊ ဤ အရပ် နွဲ့ အတိ မှာ လျှင် ရ
 ချေ အံ့ နည်း။ ငှါ နေရာ သို့ ငှါ ကို ဆောင် ပါ မှ
 ငါ ပေး ရ အံ့ ဟု ဆို ၏။ ဟဲ့ ခွေး၊ နင် ကား တော
 သူ တည်း။ နင့် ကို ငါ ဆောင် ၍ မ သင့် တကား
 ဟု ဆို ၏။ ခွေး က လည်း အရှင်၊ ဤသို့ ဆို လျှင်
 ပုဆိုး ကို ပုခက် ပြု ၍ ပုဆိုး နှင့် ငှါ ကို လွယ်
 သော် မြင် သူ များ လည်း သား၊ မြေး မှတ် ကြ
 ထိခံ မည် ဟု ဆို သတည်း။ ပုဏ္ဏား သည် ဥစ္စာ ကို
 တပ် မက် သော့ကြောင့် သင့် စကား သည် သင့် ထ

ပေ သည် ဟူ ၍ ခွေး ဆို တိုင်း လွယ် သွား လေ ၏။ ခွေး နေရာ သို့ ရောက် ၍ ခွေး က အရှင် ပုဏ္ဏား၊ ငါ ကို မ သတ် ပေ ၍ ခွေး ကျေးဇူး ကြီး ထု ပေ စွ။ ရွှေ နှစ် ထောင် ယူ ချေ အံ့။ နေ ဝင် သည် တိုင် အောင် အရှင် နေ လင့် ပါ ဟု ဆို ပြန် ၍ တော ထဲ သို့ ဝင် လေ ၏။

ထို ပုဏ္ဏား လည်း တ နေ့ ပတ် လုံး မျှော် လင့် ၍ နေ ဂှာ ခဲ့ သတည်း။ ခရီး သွား သော ယော ကျား တ ယေဝံ သည် ပုဏ္ဏား ကို မြင် လေ သော် အို ပုဏ္ဏား၊ အဘယ် ကို မျှော် ၍ နေ သနည်း ဟု မေး သော် ပုဏ္ဏား လည်း ခွေး ဆို တိုင်း ကို ပြန် ပြော လေ ၏။

ထို စကား ကို ကြား ၍ ပုဏ္ဏား ကား ခွေး ထက် အလွန် မိုက် စွာ တကား။ အစား ကို မှု ဂှာ ၍ မ ရ နိုင် သော ခွေး စကား ကို ယုံ လေ ပြီ တကား။ သင့် နေရာ သို့ ပြန် လေ တော့ ဟု ဆို မှ ပြန် ခဲ့ သတည်း။

ထို ကြောင့် ပညာရှိ သဘော သည် မ ယုံ သင့် သော သူ ကို မ ယုံ ရာ။ စူးစမ်း ဆင်ခြင် ရာ ၏။ မ ယုံ သင့် သော စကား ကို ယုံ ချေ သော် ယခင် ဆို ခဲ့ သော ခွေး ၏ ထုည့်စားခြင်း ကို ခံ သော ပုဏ္ဏား ကဲ့သို့ တည်း။

NOTES.

မိုက် to be dark (of intellect or otherwise). ငှ to be pretty; used for 'very.' ပုဏ္ဏား a Brahman; this word is really a Pāli word meaning 'religious,' but is now invariably used to denote a Brahman. ထမုဒ name of a Buddha: P. *Sumano*, happy. ဝိရိတန္တ P. *thorn hill*; name of some country (probably fictitious). အမိဓန္တ P. *very stupid*; the Brahman's name. ထ နေ့ ထ နှစ် one day. မြို့ a walled town. သူ တို့ people. ငြစ် ထိုက် to throw away: the verb ထိုက် to follow, is often used with other verbs to give an idea of motion. အရိုး bone. အဘတ် what remains after the juice is squeezed out, refuse; ဝတ် to be dry. မိုဗ်း ထောက် the sky drinks (the light); early morning when it is light. ထေး danger. ကြောက် to fear. ဝင် to enter. ထတ် to be accustomed. ထိုက် ထက် ထက် ထင် to wipe the body with the hand; ထိုက် fr. P. ကထေထေ body, ထုတ်ထင် to cleanse, i.e. to perform the duties of nature. အံ့ထော့ for the purpose of (J. § 65). မြို့ a cluster of bushes: prob. same as ချုံ to cover, used as we use the word *cover*. ထွင်ထန် or ထိုထံ a staff, spear-shaft. ထိုင် to hold. ကြောက် ထ ဖြင့် through fear (J. § 67). အရှင် lord, sir. အထက် ထို ထတ် to kill; ထတ် (by itself) to smite, kill. အထယ် what (J. § 82). အထိုး advantage. ထင့် imperat. prohib. aff., fr. ထင့် to wait. ရွှေ gold. ထောင် thousand. နှစ် two. စည်း စိမ် treasure; စည်း to be accumulated; စိမ် to steep (?). ထတ် to lust after. နင့် oblique case of နင် you (J. § 78). ပေး စည် ဆို ထင် အထိုင်း ထာ give only according as you said you will. အတိ an old form = အထယ် what; ထွင် intensive; အတိ

မှာ ထွင် where on earth? ဆောင် to carry. ဝါ to have with. ထဲ့ Hah! (J. § 127). နင် ကား ထော သူ ထည်း as for you, you are a forest-person, i. e. you are a low uncultivated fellow. ပုဆိုး a waist-cloth. ပုခက် a cradle, sling. ထွယ် to carry at the side. မြေး a grandson. မှတ် to think, note. ထိန် for ထော့ (J. § 118). ဥစ္စာ P. goods, money, accumulations. ထပ် မက် to covet, both have the same meaning. ငါ ထို မ သတ် ပေ သည် ထွင် since you have not killed me; ဝေ euphon. aff. ကျေးဇူး ကြီး လှ ပေ စွ I am very much obliged; ကျေးဇူး profit, obligation; စွ intensive (according to J. § 117 qualifying) aff., but often used as an assertive and closing aff. လူ to fetch. နေ ဝင် sunset. ထိုင် အောင် until (J. § 76). ထင့် to wait. ဝါ a polite affix standing for 'please.' ဆို ပြန် to reply. ပတ် ထုံး the whole circuit of (J. § 75). မျှော် to expect. ရှာ qualifying aff. denoting regret (J. § 117). ခဲ past aff. (J. § 115). ခရီး သွား ထော့ကျား a wayfarer, i. e. road-going-man. အို O. ပြန် ပြော to relate. ခွေး ထက် more than the dog (J. § 94). မျှ even. ရှာ to search for. နိုင် to be able. လို to believe. ပြန် to return. ပညာရှိ wise men. သထော nature, disposition; fr. P. သံထောဝ *sambhāva*. မ လို သင့် သော သူ ထို မ လို ရာ we should not believe a person who ought not to be believed. စူးစမ်း to test, probe; စူး to prick; စမ်း to try, feel. ဆင်ခြင် to consider. ရာ for သျှာ to be suitable, should. ထင်စင် just now. ဆို ခဲ သော spoken of. လှည့်ဝား to deceive, get round; ခံ to bear, suffer; လှည့်ဝားခြင်း ထို ခံ to be deceived; the verb ခံ with a verbal noun forms the passive, as ရိုက် to beat, အရိုက် ခံ to be beaten.

၆. မ ပေါင်းဖော် အပ် သော သူ ကို ပေါင်းဖော် မိ
၍ အသက် မှ ဆုံး ရ ကြ သော သူ သုံး
ယောက် တို့ ၏ အကြောင်း။

**6. The Account of the Three Persons who lost their
lives through associating inadvertently with a
person who ought not to be associated with.**

ရှေး သော အခါ။ အမတ် သား၊ သဌေး သား၊
မင်း သား တို့ သည် တက္ကသိုလ် ပြည် မှာ အတတ်
သင် ကြ လေ သော် တ ယောက် ကား အရိုး လက္ခ
ဏာ ကို သင် ၏။ တ ယောက် ကား ရုပ် လက္ခဏာ
ကို သင် ၏။ တ ယောက် ကား နံ လက္ခဏာ ကို သင်
၏။ တတ် ကြ ပြီး ယှင် ပြည် သို့ ပြန် သည် တွင်
တော အုပ် တ ခု ၌ ကျား သေ ၏ အရိုး ကို တွေ့
မြင် ကြ လေ ယှင် ဤသို့ ကြံ ကြ လေ ၏။ ဤ ကျား
ရိုး ကို စေ့စပ် ၍ ကျား ရုပ် ဖြစ် ယှင် အသက် သွင်း
၍ ကျား ရှင် ဖြစ် ကာလ ငါတို့ နှင့် အထူ သွား ၍
သမင် ၊ ဂျိ၊ ဝိုင်၊ ဆတ် များ ကို ကိုက် ၍ ရ သော် ငါတို့
စား ရ ကြ မည်။ ရန် သူ တွေ ယှင် လည်း ဤ ကျား
ဆီး တား ၍ ငါတို့ အန္တရာယ် မှ လွတ် တော့ မည်
ဟု ကြံစည် ကြ ၍ အရိုး လက္ခဏာ တတ် သော သူ
သည် အရိုး အတိုင်း စေ့စပ် လေ ၏။ ရုပ် လက္ခဏာ

ကို တတ် သော သူ သည် ကျား ရုပ် အတိုင်း ဖြစ်
 စေ လေ ၏။ နံ လက္ခဏာ တတ် သော သူ သည်
 အသက် ကို သွင်း လေ ၏။ ထိုသို့ အသက် ရှင် သော
 ကျား သည် သူတို့ နောက် သို့ ထိုက် လေ ၏။ တော
 အုပ် မှ လွင်ကျင်း သို့ ရောက် ကြ လေ ဟျင် ညောင်
 ပင် ကြီး အောက် တွင် သုံး ယောက် အိပ် ၍ နေ
 ကြ လေ ၏။ ထို ကျား လည်း လယ်ပြင် ကြီး ၌
 စားစရာ မ ရှိ သောကြောင့် အစာ ငတ် ထု သည်
 ဖြစ် ၍ ထို သူ သုံး ယောက် တို့ တွင် တ ယောက်
 ကို စား ၍ အရိုး ကို တပါး သို့ ပြစ် ထိုက် လေ ၏။
 နှစ် ယောက် သော သူ တို့ သည် နှီး ကြ လေ သော်
 ဤသို့ ဆို ကြ ၏။ ဟယ် ကျား၊ ထုလင် တ ယောက်
 သည် ငါတို့ ထံ မှ ကွယ် ပျောက် ပုန်း ရှောင် လေ
 ပြီ။ နင် နှင့် ငါတို့ နှစ် ယောက် သာ ရှိ တော့ သည်။
 အမဲ သား ကို ငါတို့ ရ ကြ သော် ငါတို့ နှစ် ယောက်
 ဝေ စား ရ ကြ မည် ဟု ဆို ကုန် ၏။ ကန္တာရ ခရီး
 သွား ကြ ၍ ရောက် ကြ သော် တ ယောက် ကို စား
 ပြန် ၏။ တ ယောက် ကြွင်း သော သူ လည်း ထင်
 တ ယောက် ရှောင် ပြန် လေ ပြီ။ တဖန် သော်ကား
 သမင် ၊ ဒရယ် ရ သော် ငါ နှင့် ကျား သာ စား ရ
 တော့ မည် ဟု ဆို ၏။ တ ခု သော တော အုပ် သို့
 ရှေ့ ကြ ဟျင် ကျန် သော သူ တ ယောက် ကို စား

ပြန် လေ ၏။ ထုလင် သုံး ယောက် တို့ သည် ပျော်ခြင်း
 သို့ ရေခဲ ကြ ၏။

။ထို ကြောင့် ပညာ ကို နှစ်လုံး သွင်း ၍ မ ပေါင်း
 ဖော် အပ် သော သူ ကို မ ပေါင်းဖော် ကုန် ရာ ၏။

NOTES.

ပေါင်းတော် to associate with ; ပေါင်း to collect and unite ;
 ဝေါ် to keep company. အပ် to be proper. ဒိ qualifying
 aff. implying inadvertence, carelessness (J. § 117). အထက်
 ဗှ ဆုံး to lose one's life, lit. to come to an end from life.
 အမတ် a noble ; အမတ် may be derived from မတ်, the
 intransitive form of မှတ် to mark. သဋ္ဌေ from P. သေဋ္ဌိ
 (*Setthi*) a banker. ထက္ကထိုတ် (*Tekkatho*) for ထက္ကထိထော
 P. *Takkasilo* ; S. *Takshaçilā* ; the name of a celebrated
 town, Taxila. ပြည် country, city. အထတ် skill, science.
 သင် to learn. အဓိုး bones. ထထ္တထာ P. characteristics,
 signs. ရှပ် for P. ရှပ form. နံ for P. နာမ soul, life. ပြန်သည်
 ထွင် whilst returning. ထော အုပ် a dense forest ; အုပ် to
 cover. ၃ numeral aff. (J. § 98). ထျား a tiger. ထွေ to find.
 ကြံစည် to think, design. ဝေ့ဝေ့ to join. ထွင်း to put in
 (transitive of ဝင် to enter). ရှင် to be alive. ကာထ P. time,
 used for 'when.' အထူ together with (J. § 75). ထမင်း a kind
 of elk. ရှို or ချေ the barking deer. မိုင် the wild ox. ဆတ်
 the red deer. ထိုတ် to bite. ရန် သူ an enemy ; ရန် strife.
 ဆီး ထား to hinder, prevent, obstruct. အန္တရာယ် from P.
 အန္တရာထ danger. ထွတ် to escape. ထေ့ qualifying aff.
 implying slight necessity or immediateness (J. § 117).
 အထက် breath, life = နံ soul, individuality. အထက်ရှင် =

ရှင် to be alive. ထွင်ကျင်း a plain free from trees. ညောင် the banyan tree. လယ်ပြင် an open plain, field. စားစရာ food (J. § 125). ငတ် to be hungry, thirsty. ထွင် in, out of. ထပါး ထို elsewhere. နိုး to wake up. ထံ or အထံ presence (J. § 74). ထွယ် ပျောက် to disappear; ထွယ် to be concealed from view; ပျောက် to be lost, disappear. ပုန်း to hide oneself; ရှောင် to get out of the way, avoid. အမဲ သား flesh, game. တန္တရာ P. a forest, difficult road. ပြန် again (J. § 117). ထွင်း to remain over. ထမန် another time, fr. ဖန် to make. ထော်ကား continuative and emphatic aff. ဒရယ် the hog deer (= roe, rae). ထွန် = ထွင်း to remain over. နှစ်ထုံး ထွင် to put into the heart, take heed; နှစ် or နှစ်ထုံး the heart.

N. B.—The Burmans often write သဌေး as သူဌေး because there is a word ဌေး to have in abundance, and so သူဌေး would mean ‘rich person;’ as the word is spelt with the cerebral f' ဌ = ဒ it is clear that it is derived from P. *setthi*, a banker.

၇. အတ္တန်တရာ အရှက် ကြီး ထု သော သဌေး နှင့် ဆတ္တာသည် အကြောင်း။

7. The Account of the Barber and the Rich Man who was very much ashamed.

မေခင် ဘုရား လက်ထက် တော် နှို။ တ ယောက် သော သဌေး သည် မိမိ မယား နှင့် အတူ ခရီး

သွား ကြံ ဖြစ်၏။ ည အခါ ဆတ္တာသည် နှင့် ခရီး တွင်
 တွေ့ လေ သော် သဋ္ဌေး လည်း ဆတ္တာသည် အား
 ခရီး ဖွဲ့ လေ ဖြစ်၏။ ဆတ္တာသည် လည်း သဋ္ဌေး ခရီး
 ဖွဲ့ သည် ကို မြင် ချင် ငါ သာ ခရီး ဖွဲ့ ကောင်း
 သည် တကား။ သဋ္ဌေး ဖွဲ့ ကောင်း သလော ဟု
 သဋ္ဌေး ပါး ကို ပုတ် ထိုက် လေ ဖြစ်၏။ သဋ္ဌေး လည်း
 ဂှက် စ နိုး ၍ သူ တပါး သိ မည် ကို စိုး သော
 ကြောင့် နှစ်လုံး မ သာ လျက် နေ လေ ဖြစ်၏။

တပါး သော သဋ္ဌေး တို့ သည် အချင်းချင်း ဆို
 ကြ လေ ကုန် ဖြစ်၏။ အစဉ် အတိုင်း မင်းကြီး ကြား
 လေ သတည်း။ သဋ္ဌေး ကို ခေါ် တော် မူ ၍ မေး လေ
 သော် တိတ်တိတ် နေ လေ ဖြစ်၏။ နှစ် ကြိမ် သုံး ကြိမ်
 မေး သော် မင်းကြီး လည်း အများ ဆို တိုင်း ဟုတ် ပေ
 သည် ဟု ဆို လေ ဖြစ်၏။ ဆတ္တာသည် ကို ခေါ် ၍ မေး
 လေ သော် ဟုတ် ပေ သည် ဟု ဆို လေ ဖြစ်၏။ အကျွန်ုပ်
 ဖွဲ့ ရ မည် အဘို့ ကို သဋ္ဌေး ဖွဲ့ သော ကြောင့်
 ကျွန်ုပ် သည် သူ ပါး ကို ပုတ် ထိုက် ချေ သည် ဟု
 မင်းကြီး အား ဈေးကမ်း လေ ဖြစ်၏။ သဋ္ဌေး လည်း စကား
 တ ခွန်း ကို မှ မ ဆို ဘဲ ဂှက် လွန်း ၍ နောက် ခိုင်း
 ထိုင် လေ ဖြစ်၏။ မင်းကြီး လည်း ဆတ္တာသည် ကို
 သူသတ် တို့ အား အပ် ထိုက် ဖြစ်၏။ လက် ခြေ ကို ဖြတ်
 ၍ ဖောင် ပေါ် နှံ မှော ထိုက် ဟု ဆို ဖြစ်၏။ ထို စကား

ကို သဋ္ဌေး ကြား ယှင် လက် ခြေ ကို လည်း မ ဖြတ်
 ကြ ပါ နှင့်။ ဖေါင် ပေါ် နှံ လည်း မ မျှော ကြ ပါ
 နှင့် ဟု ချ် ရှာ တ ကြပ် ကို သူသတ် တို့ အား ပေး
 လေ ဖြစ်။ သူသတ် တို့ လည်း ထို စကား ကြား ယှင်
 မင်းကြီး အား ယျှောက် ကြ လေ ကုန် ဖြစ်။ မင်းကြီး
 လည်း သဋ္ဌေး ကို ခေါ် ချ် မေး လေ ဖြစ်။ သဋ္ဌေး၊
 အဘယ် ကြောင့် မ သတ် နှင့် ဟု ဆို သနည်း။
 သဋ္ဌေး ဆို ပြန် သည် ကား။ အရှင် မင်းကြီး၊ ပြည်
 တွင် သာ ဆတ္တာသည် ကို အရှက် ကွဲ ပါ စေ။
 ဖေါင် ခွဲ ချ် မျှော လေ ဘိ က ဖေါင် တင်ရာ အရပ်
 နှံ အဘယ် ကြောင့် မျှော သနည်း ဟု မေး လေ
 သော် ငါ ခရီး လွဲ ကောင်း သည် ကို သဋ္ဌေး
 တယောက် သည် ပြောင်းပြန် လွဲ သောကြောင့် ပါး
 ကို ပုတ် မိ ချေ သည် နှင့် အမျှော ခံ ရ သည် ဟု
 ဆို ယှင်။ ယင်းသို့ သော်ကား နင် မိန် ဖေါင် ကြီး
 ထု ဖြစ်။ တို့ ပြည် နှင့် မ တန်။ တဖန် မျှော လေ သည်
 ရှိ သော် ထိုသို့ သော အရပ် ရပ် နှံ ကြား နှံ သည်
 ရှိ ယှင် မ ကောင်း ပါ ခဲ့ တကား ဟု ဆို လေ ဖြစ်။
 ထို စကား ကို မင်းကြီး ကြား ချ် များစွာ သော
 ဆုလပ် ကို သဋ္ဌေး အား ပေး ဖြစ်။ သဋ္ဌေး က လည်း
 ဆတ္တာသည် သည် င ပါး ကို ပုတ် သောကြောင့်
 ဤ ဥစ္စာ ကို ရ သည် ဟု ဆတ္တာသည် ကို ပြန် ပေး

လေ ဇာ။ သို့ ပြီး မှ သဋ္ဌေးသည် ဦးခေါင်း ကို ဆေး ပြန်
လေ ဇာ။

။ထို ကြောင့် ပညာရှိ တို့ သည် က ကွယ်ရာ မြင်
တိုင်း မ ဆို ကောင်း။ ခပ်သိမ်း သော အမှု တို့ ကို
ထင်ရှားစွာ သူ တပါး တို့ ကို ကြား အောင် မ ပြု ရာ။
အပြစ် ရှိ သော သူ တို့ ကို အပြစ် မ တင် သော်လည်း
ဆေး ရောက် လေ သည် ဟူ ၍ ဆို ကြ လေ သတည်း။

NOTES.

အထွန်ထရာ exceedingly; adv. formed fr. v. ထွန် to
take precedence, transgress, exceed. အရှက် shame.
အတ္ထာသည် (*sattathè*) a barber. ဖေဒံ for P. ဖေဒံရော
one of the former Buddhas. ဒိဒိ his (J. § 77). ဖယား a
wife. ည night (sometimes ညည့် or ညည့်). အခါ time;
the post-position နှိ is usually omitted after a word
expressing 'time.' ငွေ့ to meet with. အား to (J. § 65).
ထွဲ or ထွဲး to go out of the way; transfer. ဝရီးထွဲ to give
the road. ဝါး the cheek. ဖုတ် to slap. ထိုတ် to follow
(often used simply as a strengthening verb). ရှက် ဝနိုး ၍
becoming ashamed; ဝနိုး as a formative gives the idea of
probability (J. § 125, 4); but here I think the meaning
must be ဝ to begin; နိုး to be aroused, i. e. feelings
of shame began to be aroused. ဝိုး to fear (because he
feared that others would know about it). နှစ်ထံး မ သာ
လျက် နေ လေ ဇာ he was unhappy; the verb နေ to
remain, when coupled with another verb, simply implies
a state of continuance, and should not be translated

အချင်းချင်း one with another (J. § 126, 3 a); ချင်း a single one, is an indefinite pronoun meaning *self*. ကြ ဝေ ယုန် the two plural affixes with the euphon. affix between. အဝဉ် အထိုင်း in due course: ဝဉ် to place in a row; ထိုင်း to measure (J. § 126, 3 b). ကြား to hear. ဝေဝ မှ honorific verb; both ဝေဝ and မှ are verbs: ဝေဝ to be worthy, fit, sufficient; မှ to do (J. § 125, 6). ခေါ် to call, send for. ဝေး to question. ထိတ် to be silent: when a verb is reduplicated it gives an adverbial force (J. § 126, 3 b). နှစ် ကြိမ် ထိုး ကြိမ် two or three times; အကြိမ် time, fr. ကြိမ် to meet with. အများ ဆို ထိုင်း ယုတ် ဝေ ဤ according as many say it is true; ယုတ် to be true. အကျွန်ုပ် ထွဲ ခ မည် အထို ထို instead of where I ought to have given the road; ခမည် about to get = must, ought; အထို what is for, belonging to (pronounced အဖို့), fr. ဖို့ to throw into, heap up; the use of ထို here is peculiar, and must be taken in the sense of မှာ as regards. ဝေ့ဝတ် to inform (a superior). အခွန်း num. aux. for words (J. § 98). မျှ even. ထွန်း very, an adverbial form of ထွန် or ထွန် to exceed. နောက် မိုင်း ထိုင် to sit with face turned away (back). သူသတ် an executioner (person-killer). အပ် to hand over. ထက် hands. ခြေ feet. ဝေါင် a raft. မျှာ to set afloat; မျော့ to float with the current. နှင့် prohibitive aff. (J. § 111). အကြပ် or ကျပ် a weight, five ကျပ် = three ounces. အထယ် ကြောင့် Why? ထငွေ ဆို ပြန် သည် ကား This is what the rich man answered. အရှက်ထွဲ to put to shame. ထွဲ or မွဲ to unite together. မျှာ ဝေ ထိတ် if he be set afloat, i.e. from being set afloat; ထိ euphon. aff. (J. § 118). ထင် to ground, put

on. ပြောင်းပြန် upside down, i. e. to change again, to be the reverse of what it ought to be. မိ inadvertently (J. § 117). အမျှာ ခံ ရ သည် I had to undergo floating. ယင်းတို့ ဆော်ကာ in that case. ခါနီ စောင် pride; ခါနီ fr. P. မာန pride; စောင် or စောင်း to be higher on one side (as we say, 'to put on side'). တို့ for ငါတို့ our. ထန် to be suitable for. အရပ် ရပ် နှိ in whatever places (J. § 51). ကြားနဲ့ to be bruited abroad; နဲ့ to be diffused. မ ကောင်း ပါ ခဲ့ ထကာ it would not be good. ဆုထပ် a reward; ဆု a reward, ထပ် fr. P. ထာထာ gain. ထို့ ဖြီး ၎် after having done so. ဦးခေါင်း; sometimes written and pronounced ဥက္ခေါင်း the head. ငေး to wash, i. e. he purified himself after being struck by a man of low caste. ကွယ်ရာ မြင် ထိုင်း every hidden thing seen. In all matters, one should not do so as to declare them to others. Though blame be not imputed to those who are blameable, punishment will come to them, they say. ထင်ရှားစွာ clearly: ထင် to be clear, conspicuous; ရှား to be scarce. ငေး fr. P. ထထ fear, calamity.

N. B.—ဆတ္တာသည်, the latter part of this word is ဆသည်, a word used to denote one who performs certain callings. ဆတ္တာ is not Burmese, but may be from P. ဆတ္တံ an umbrella; the umbrella-bearer being also the king's barber.

သဋ္ဌေး or သူဋ္ဌေး generally denotes a person of the Vesya caste.

၈. ဝန်တို သော အိုးထိန်းသည် နှင့် ခဝါသည် ၏ အကြောင်း။

8. The Account of the Short-tempered Potter and the Washerman.

ရှေး သော အခါ သုမေခါ ဘုရား လက်ထက် တော် နှို။ အိုးထိန်းသည် တ ယောက် သည် မ ကောင်း သော အကြံ ကို ကြံ မိ သော့ကြောင့် အရံခြန် တည်စွာ သော ခဝါသည် ခဝါ ဖွပ် သဖြင့် ဥစ္စာ ပစ္စည်း များ စွာ နှင့် ပြည့်စုံ သည် ကို မ ရှု ထို သည် ဖြစ် ၍ ချော် ပြစ် လေ သည် ကား။ မင်းကြီး ထံ ဝင် ၍ အရှင် မင်းကြီး၊ ဆင် တော် ကား အမဲ ဖြစ် သည်။ ဆင် ပြု ဖြစ် အောင် ခဝါသည် ဖွပ် ပါ စေ သော် ဆင် ဖြူ ရှင် မ ဖြစ် ပါ လော ဟု ဈေးကော် လေ ၏။ ထိုသို့ ဈေးခံခြင်း သည် မှာ မင်းကြီး အကျိုး ထို ၍ ဈေးကော် သည် မ ဟုပ်။ ဈေးကော် သည် အတိုင်း ခဝါသည် ကို ဆင် တော် ကို ဖွပ် စေ မူကား နောင် ဆင် မ ဖြူ ထွင် စည်းစိမ် ချမ်းသာ တို့ သည် ပျက်စီး ကြ အံ့ ဟု အကြံ ရှိ ၍ ဈေးကော် လေ သတည်း။ ။ မင်းကြီး လည်း အိုးထိမ် စကား ကို ကြား ထွင် အကယ် ပင် မှတ် ၍ မ ဆင်ခြင် ဘဲ ပညာ နည်း သော

ကြောင့် ခဝါသည် ကို ခေါ်၍ ဟယ် ခဝါသည်၊ နင်
 သည် ငှါ ဆင် ကို ဖြူ အောင် ဖွပ် ထိုက် ဟု မိန့်
 တော် မူ ၏။ ခဝါသည် လည်း အိုထိန်း အကြံ ကို
 သိ ၍ မင်းကြီး အား ဤ သို့ ယျှောက် ၏။ အရှင်
 မင်းကြီး၊ ငါတို့ ခဝါသည် ၏ အတတ် ကား မြင်းချေး
 ဆပ်ပြာ နှင့် ဝုဆိုး ကို ပေါင်း တင် ၍ ဖွပ် မှ သာ ဖြူ
 နိုင် ပါ မည်။ အရှင် မင်းကြီး ဆင် တော် ကို လည်း
 ထို နည်း ထူ ပေါင်း တင် ၍ ဖွပ် ရ မှ ဖြူ နိုင် ပါ
 သည် ဖြစ် သောကြောင့် ဆင် တော် နှင့် တန် ရုံ သော
 ပေါင်းအိုး ပေါင်းချောင် နှင့် ပေါင်း တင် မှ ဖြူ အောင်
 ကျွန်တော် ဖွပ် ရ မည် ဟု ယျှောက် လေ ၏။ ထို
 ယျှောက်ချက် ကို မင်းကြီး ကြား သော် ဖျည်းအိုး
 ပေါင်းချောင် တို့ ဟူ မူ ကား ခဝါသည် တို့ အရာ
 မ ဟုတ် ပေ။ အိုးထိန်း တို့ အရာ သာ ဖြစ် လေ သည်
 ထင် ၍ အိုးထိန်း ကို ခေါ်တော် မူ ပြီး လျှင် ဟယ်
 အိုးထိန်းသည်၊ ဖျည်းအိုး ပေါင်းချောင် ကြီး ၌ ဆပ်ပြာ
 ရေ ဆွတ် ၍ ပေါင်း ရ မည် ဖြစ် သောငှာ ငှါ ဆင်
 နှင့် တန် ရုံ သော ဖျည်းအိုး တ လုံး ကို ထုတ် လေ့ဟု
 မိန့် ဆို လေ ၏။ အိုးထိန်းသည် လည်း မင်းကြီး စကား
 ကို ကြား လေ သော် အဆွေ အမျိုး တို့ ကို ရ ရုံး ၍
 မြေ ကို များစွာ ပုံ ပြီး လျှင် ဆင် နှင့် တန် ရုံ သော
 ဖျည်းအိုး ကို လုပ် ပြီး သော် မင်းကြီး အား ဆက်

လေ ၏။ မင်းကြီး လည်း ခဝါသည် ကို ခေါ်၍ ပေး
တော် မူ ၏။ ဆပ်ပြာ ရေ ထည့်၍ ဆင် ခြေ နှင့်
နင်း ကာလ ဖျည်းအိုး ကွ လေ ၏။ တဖန် ခိုင် ခံ
အောင် လုပ် ပြန် သော်လည်း ထူ လွန်း သော့ငွေ မ
ကျက် နှိုင်း။ ပါး လွန်း သော်ကား ဆင် ခြေ နှင့် နင်း
လျှင် မ ခံ နှိုင်း သည် နှင့် ကွေး ပျက် လေ ၏။ ယင်းသို့
လုပ် ရ ဖန် များ သော့ကြောင့် အိုးထိန်းသည် သည်
မိမိ အလုပ် ကို လုပ် ၍ မ စား နှိုင်း သဖြင့် ပျက်စီးခြင်း
သို့ ရောက် လေ သတည်း။ ။

ထိုကြောင့် သူ တပါး တို့ ကို ဖျက်ဆီး အောင် ကြံ
သော သူ တို့ သည် သူ ကို ကြံ သည် မ မည်။ မိမိ
ကိုယ် ကို သာ ကြံ သည် မည် ရာ ၏။ မိမိ နှ့် ဥစ္စာ
နည်း ပါး သော်လည်း သူ တပါး ကို ဤကဲ့သို့ မ ကြံ
စည် ရာ။ စဉ်းလဲခြင်း အမှု နှ့် ပြု ကျင့် သမျှ သော
သူ တို့ ကို ဂှောင် ကြည့် အပ် လေ သတည်း။

NOTES.

ဝန်ထို irritable, disobliging; fr. ဝန် a burden (?), ထို
to be short. အိုးထိန်းသည် a potter; အိုး a pot, ထိန်း to
take care of, သည် termination for certain trades. ခဝါသည်
a person who washes clothes; ခဝါ the washing of clothes
(derivation uncertain). ထုမေခါ one of the Buddhas.
မ ကောင်း သော အကြံ ကို ကြံ မိ သော့ငွေ because he happened
to entertain evil thoughts; ကြံ to think, intend. အရံမြီ

ထည်စွာ well established, prosperous; ရံမြီ or မြီရံ to be surrounded (with people); ထည် to be firm, established. ခါ ဖွပ် to wash clothes; ဖွပ် to clean by beating or pounding. ပစ္စည်း goods, fr. P. ပစ္စယာနံ requisites, ဥစ္စာ P. accumulated wealth. ပြည့်စုံ abounding in. ရှု to look at. မ ရှု ထို ထည် မြစ် ၍ not being desirous to bear the sight of. ချော်ပြစ် to slip, commit an error. ဆင် elephant, ထောင် royal aff. မဲ to be black. မြူ to be white. ဆင် မြူ ရှင် မ မြစ် ပါ ထော Will you not become 'the owner of a white elephant?' (a very much-coveted title). ဖွာ = ကား as for. အကျိုး advantage. ထို to desire. မ ထင် not true, no, not. ဖွပ် ဝေ မူကား if he caused him to clean it. နောင် afterwards. စည်းစိမ် ချစ်သာ prosperity, wealth, and happiness. အကယ် true, for certain, safe, fr. ကယ် to save. ပင် even. ဖွတ် to think, note. ဆင်ခြင် to consider; ဆင် to arrange, မြင် to measure (with a basket). နည်း little, few. ထယ် O you. နင် you (J. § 77). ထိုက် imp. aff. harsh; J. § III does not give the force of the different affixes. မိန့် to speak with authority. အထတ် science, skill. မြင်းချေး horse-dung. ဆင်ပြာ a kind of earth used for washing, soap. ပေါင်း ထင် to steam; ပေါင်း to bake in an oven, steam; ထင် to put on (the fire). ပေါင်းအိုး and ပေါင်းချောင် pots with small holes at the bottom used for steaming. ဖျည်းအိုး wide-mouthed pots; မြီး or မြည်း to gape. ကျွန်ထော် I (J. § 77). အချက် subject-matter; ကျွတ်ချက် petition, address. ထု မူ ကား if one talks of, as regards. အရာ business. ဆွတ် to moisten. ထင် to think. ထန် sufficient for; ရုံ so much and no more (J. § 125, 5). ထိုး round; num. aux. (J. § 98). ထင် to

make. ထေ့ imp. aff. (J. § 111). အထွေ အမျိုး friends and relatives. ဝု ရုံး to assemble. မြေ earth. ဝံ to heap up. ဆက် to present, set before a person in authority. ဆပ်ပြာ ရေ soap-water. ထည့် to put in. နင်း to tread. ကာထ (P. time) when. ထွဲ to split. မိုင် ခံ့ to be strong, firm. ထူ to be thick. ထေ့ငှေ့ for ထေ့ကြောင့် (J. § 66). ထျက် to boil, to be cooked. နိုင် or နိုင် to be able. ပါး to be thin. ခံ to bear. ထည့် နှင့် since; not given in (J. § 123). ထင်းသို့ so, in consequence (J. § 82). ထုတ် ဝု ဝန် များ ထေ့ကြောင့် because the times he had to make (them) were many; မိမိ အထုတ် his own work; မ ဝား နိုင် being unable to eat, i. e. he could not get a livelihood. ထု ကို ကြံ ထည် မ မည် are not said to plot against another; မည် to be said to be (this force is not given by Judson). မိမိ ကိုယ် ကို သာ only against their own selves. မိမိ နှိ ဥစ္စာ နည်း ပါး သော်ထည်း though one's (to oneself) goods be few. ကြံစည် to plot against. ဝဉ်းထေးခြင်း deceit, artifice. အမှု a matter, business. ထုင့် to do. ပြု ထုင့် ထမျှ ထု ထို as many as do. ရှောင်ကြဉ် to avoid, shun.

N. B.— မြင်းချေး ဆပ်ပြာ horse-dung soap; some say it is so called because it is made up in round lumps like horse-dung, or it may be from a plant called မြင်းချေး *stercularia*. ဆပ်ပြာ is a kind of fullers' earth.

၉. မဟာမန္တာ မင်း နှင့် သခွား ယာခင်း စောင့်
အကြောင်း။

9. The Account of King Mahāmaṇḍa and the
Watchman of the Cucumber Garden.

ရှေး သော အခါ။ ဝေသာဘူ ဘုရား လက်ထက်
တော် နှ့် မဟာမန္တာ အမည် ရှိ သော မင်း သည်
ပါရိဇိဏက အမည် ရှိ သော ပြည် ကို မင်း ပြု ၏။
တ နေ့ သ နှ့် စစ်သည် ဖိုလ်ပါ များ နှင့် စစ် ချီ လေ
သော် တောင်သူ သခွား ယာခင်း နား နှ့် တပ် ချ ချီ
နေ လေ ၏။ ထို မင်း က လည်း ဟေ့ အ ချင်း တို့၊
သခွား ယာခင်း ကို မ ထိ မ ခိုက် ကြ နှင့် ဟု မောင်း
ကြေး နင်း ခပ် စေ ၏။ ညဉ့် အခါ မှ နှ့် ထို မင်း
ကိုယ် တိုင် သွား ၍ ကြည့် လေ သော် သခွား ယာ
ခင်း စောင့် သော သူ သည် ဟေ့ ယောက်ျား၊ သခွား
သီး ကို မ ထိ ပါ နှင့် ဟု ဆို ၏။ အဘယ် ကြောင့်
လာ သနည်း ဟု မေး ၏။ ဟေ့ ယောက်ျား၊ ငါ မင်း
တည်း ဟု ပြန် ဆို လျှင် သခွား ယာခင်း စောင့် သော
တောင်သူ က လည်း နင် မင်း ဖြစ် စေ ကား မူ
မင်း အမှန် ဖြစ် သော် အမြွှေ အရံ မ ရှိ ဘဲ တ ပါး
တည်း ရှေ့ လာ ရ မည် လော ဟု ဆို ၍ တွံတန်

■

နှင့် ခါးဆစ် ကို ရိုက် ၍ ထို မင်း လေး လေး ၏။
 ၎င်း အလောင်း ကို လည်း သခွား နွယ် တို့ ဖြင့် ဖုံး
 လွှမ်း ၍ ထား လေ ၏။ ။ ထို အ ခါ အမတ်ကြီး
 သည် မင်း မ ရှိ သည် ကို အမှန် သိ ၍ သခွား ယာခင်း
 သို့ သွား ၍ ရှား လေ သော် သခွား ယာ ဝေါင့် က
 လည်း ဟေ့ ယောက်ျား၊ သခွား ယာ ကို မ ဝင် နှင့်။
 ယခင် က လည်း လူ တ ယောက် ဝင် လာ ၍ ရိုက်
 နှက် သဖြင့် သေ လေ ပြီ။ နှင် လည်း သေ ချင် သလော
 ဟု ဆို ၏။

NOTES.

ဓယာမန္တာ a Pāli name; မထာ great; မန္တာ slow, stupid, weak. ဝေထထူ Vessabhū (pronounced *Weitthabhū*), one of the Buddhas. ဝါရိဇိထက name of a city or country. ဝင်းပြု to do king, i.e. to rule over. ဝစ်သည် warriors. ဗိုလ် fr. P. ဗလော strong; ဗိုလ်ပါ troops. ဝစ် ချီ to wage war, to go on an expedition, march. ထောင်သူ a hill-man, cultivator. သခွား cucumber. ထာ a clearing for cultivation; ဝင်း to spread out, set in order; ထာခင်း a garden. ထပ် a stockade; ထပ် ချ to pitch a camp. ထေ့ အချင်း ထို့ Ho, you! (soldiers, sirs). ထိ ခိုက် touch, come in contact with. မောင်း၊ ကြေး two kinds of gongs. နင်း ဝတ် to strike gongs—he caused it to be proclaimed by beat of gongs. ဩဠှိ အခါ မဲ့ at an unseasonable time of the night; မဲ့ to be wanting. အသီး a fruit. အခြေ အရံ မ ရှိ တဲ without attendants. ထ ဝါး ထည်း alone; ဝါး is used as the num. aff. for persons in authority (J. § 98).

ခါးဆစ် (pronounced *kasit*) waist-joint, small of the back. ၎င်း for ထည်းကောင်း (of) that one, his (J. §§ 126-128): Judson classes this as an adverb, but wrongly. အလောင်း a human corpse (probably looking on it as the embryo of a future being). အနွယ် tendrils, vines. ဖုံး ထွမ် to cover over completely. အမတ် ကြီး a minister of state. ယခင် က ထည်း only just now. ချင် optative aux. aff. (J. § 117).

အမတ်ကြီး လည်း ဩော် ငါ တို့ သွင် ဖြစ် ရာ သည် ဟု ဆို ပြီး ယျှင် သခွား နွယ် ကို ဖွင့် ထပ် ၍ ကြည့် လေ သော် မင်းကြီး အလောင်း ကို မြင် လေ ၍ စစ်သည် ဗိုလ်ပါ တို့ သိ ကြ ယျှင် ဖျက်စီး ကြ အံ့ သတည်း။ တပါး သော မင်း တို့ သည် မင်း မ ရှိ ကြောင်း ကို အမှန် သိ ကြ ယျှင် ငါ တို့ ပြည် ကို လု ယက် ဖျက်စီး ကြ အံ့ တကား ဟု ကြံ ၍ သခွား ယာ စောင့် သော တောင်သူ အား နင် ငါ တို့ မင်း ကို သတ် ပြီး သော် ငါ တို့ အရှင် ဝတ် သော အဝတ် တန်ဆာ တို့ ကို ဆင် ရင် ၍ မင်း ပြု လော့ ဟု ဆို ၍။

သခွား ယာ စောင့် က လည်း အမတ်ကြီး စကား ကြား သော် ဟေ့ အမတ်ကြီး၊ ငါ ကား ဆင်းရဲ သား တကား။ ငါ့ ယာ တွင် ခွေး နို့ စို့ ဘိ သကဲ့သို့ သီး သော သခွား ခင်း ကို ပြစ် ၍ အဘယ် ကြောင့် ငါ မင်း ပြု အံ့ နည်း ဟု ပြန် ဆို ၍။ အမတ်ကြီး လည်း နင် ငါ တို့ မင်း ကို အသေ သတ် ပြီး လျက်

မင်း မ ပြု ဘဲ နေ ရ မည် လော ဟူ ၍ လည်ကုပ်
 ကို ညွတ် ၍ သုံး ချက် ထု လေ ၏။ ထို သို့ ထု ပြီး
 မှ အရှင်၊ အရှင်၊ အမတ် ကြီး၊ မ ညည်းဆဲး လင့် တော့။
 ငါ ကား အမတ်ကြီး စကား ကို ထိုက် နာ အံ့။ သင့်
 အာဏာ ကို ငါ မ ဆန် နိုင် ပြီ။ မင်း ပြု တော့ မည်
 ဟု ဆို ယျှင် မင်းကြီး ဝတ် ဆင် သော အဝတ်
 တန်ဆာ တို့ ကို ဝတ် စေ ၍ ၎င်း မင်း ဟောင်း ကဲ့
 သို့ မင်း ပြု ယျှင် သူ တပါး မ တုပ ကြ ဝံ့ ဟု အမတ်
 ကြီး အမှတ် ရှိ ပြီး မှ ပြည် သို့ ပြန် ကြ လေ ၏။

NOTES.

ဪ Oh! Alas! သခင် lord, master; from သူ person,
 ဝင် to be attached to; an owner. ဖွင့် to open; ထွင် to
 part. ထု to take by force; ထုယက် to ravage. ဖျက်စီး
 here means 'to be broken up and demoralised;' ဖျက်စီး
 is the transitive form (J. § 106). ဆင်ရင် to adorn oneself
 with. ဝေ့ vocative, Eh! ဆင်းရဲ to be poor; ဆင်းရဲ
 သား a poor man. နို့ စို့ to suck the breast; နို့ milk, teat.
 The meaning appears to be: 'My cucumber garden in
 fruit, which requires as much care as a litter of sucking
 puppies.' ပြစ် to relinquish, throw away. အထေ သတ် to
 strike dead, kill. ထျက် since. ရ can, must (J. § 117),
 but wrongly classified as an affix. လည်ကုပ် the nape of
 the neck. ညွတ် to make to bend down. ထု to pound
 (with the fist). အရှင်၊ အရှင် My lord, my lord. ညည်းဆဲး
 to hurt. လင့် ထော့ (J. §§ 111-112). ထိုက် နာ follow and

listen to. အာဏာ P. orders. ဆန့် to go against, oppose. ဖြီ fut. aff. (J. § 108). ထော့ (J. § 117). ရှေ့ former. ထောင်း old, when used for people = French *ancien*. ထု to imitate, rival. ဝံ့ to dare (J. § 117). အမှတ် ရှိ to have the thought, i.e. to think.

အမတ်ကြီး လည်း အစဉ် အတိုင်း ငြိမ် သက် စေ ချီ ပြည် သို့ ရေခံ လေ ပြီး သော် ထီး ပြု ကို ဖွင့် ချီ ရှု အတိ ပြီး သော ဒုရင် ခမောင် အောက် နှိ နေ စေ ချီ အမတ်ကြီး သား တ ဆယ် မြောက် နှစ် အရွယ် မြောက် သော လုလင် ကို မင်းကြီး ဝယ် အမြဲ လုပ် ကျွေး ခ စား ရန် ပေး အပ် ၏။ ။မိဘုရား လည်း အမတ်ကြီး ကို မေး ကာလ အမတ်ကြီး က အကြောင်း မျိုး ကို ပြော ၏။ မိဘုရား လည်း အမတ် ကြီး စကား ကို နား ထောင် လေ ၏။ ထို အခါ လုပ် ကျွေး သော အမတ်ကြီး သား သည် ဤ မင်း ကား ငါ့ အဖ သူ ကောင်း ပြု သော့ကြောင့် မင်း ဖြစ် သတည်း ဟူ ချီ မ ရှိ မ သေ ပြု ချေ သော့ကြောင့် မင်းကြီး နှစ်လုံး မ သာ သည် ဖြစ် ချီ ငါ သည် ရှေး သော အခါ သူ ဆင်းရဲ ဖြစ် ၏။ ယခု နင့် အဖ သူ ကောင်း ပြု ချီ ငါ မင်း ဖြစ် ပြီး သော် ငါ့ အား မ ရှိ မ သေ ပြု ရာ သလော ဟု ထောင်း ထု ပုတ် ခတ်ခြင်း ကို ပြု လေ ၏။ ။အမတ်ကြီး သား လည်း မင်းကြီး ပြု သော အကြောင်း တို့ ကို

အမတ်ကြီး အား ကြား ပေ ဖြစ်၏။ အဖ လည်း အမျက် ထွက် ၍ ငါ သည် ဤ သူ ဆင်းရဲ ကို မင်း ပြု စေ ထို ၍ မင်း ပြု ရ သည် တကား ဟု မ ထိ မဲ့ မြင် သော စကား ကို ဆို မည် ဟူ ၍ မင်း နန်း တော် သို့ တက် လေ သော် ထီး ဖြူ စေလို သော နတ် သို့ သည် ဆီး ၍ ဆို လင့် ဖြစ်၏။ ဟေ့ အမတ်ကြီး၊ ဤ မင်း ကား ဘုန်း ကြီး သော မင်း တည်း။ မ နာ ထို သော စကား ကို မ ဆို လင့် ဟု ဆို လေ ဖြစ်၏။ တံခါး ရွက် နှစ် ရှိ သော အရပ် နှစ် ခု သည် လည်း အမတ်ကြီး လည်ကုပ် ညွတ် ၍ ထု လေ ဖြစ်၏။ အမတ်ကြီး လည်း အလွန်တရာ ရှက် ကြောက် သည် ဖြစ် ၍ သမာဓိ ကို တည် စေ ၍ ဤ မင်း ကား အလွန် ဘုန်း ကြီး သည့် တကား။ မ နာ ထို သော စကား ကို ဆို မည် ဟူ ၍ ကြံ ကာ မှု ပင် လျှင် ဤ သို့ ဖြစ် ချေ တုံ သည် ဟု လက် ဦး ချီ ၍ မင်းကြီး ကို ရို သေ စွာ ရှိခိုး ဖြစ်၏။

NOTES.

အစဉ် အထိုင်း in due course. ဖြစ် သက် to be peaceful. ဝေ causative auxil. verb—it is not clear who was pacified, but we must suppose the whole country. နန်း palace, throne; နန်းထက် to ascend the throne. ထီး ဖြူ ထို ဖွင့် to open the white umbrella (symbol of royalty). ရွှေ အထိ ပြီး nothing but gold, i.e. of solid gold; အထိ from ထိ to pare off and make smooth (Judson); also in the form of စထ် solid. ဒုရင် ခမောင် a canopy over the throne; ဒုရင်

a steeple, minaret; ခမောင် or ခမောက် a kind of broad hat. ထ ဆယ် ငါးဆယ် နှစ် အရွယ် မြောက် sixteen years old; မြောက် to be raised, is often used to imply multiplication (J. § 102). ဝယ် with (J. § 69). အမြဲ constantly (J. § 126, 3 a). ထိုင် ကျွေး to attend upon. မိတ်တော် a queen, wife of a king. A queen in her own right is ထိုင်မိတ်တော် female sovereign. ခ ဝေး to pay respect. ရန် for the purpose of (J. § 125, 3). အကြောင်း များ the whole of the circumstances. သူကောင်းပြု to be a benefactor; lit. to do good person. မ ရှိ မ သေ disrespectfully; ရှိ to respect; သေ to be still, quiet. ထောင်းထုတ်ခတ်ခြင်း a good beating: this is a good specimen of a compound noun formed from a number of verbs signifying various manners of striking; ထောင်း to pound with the elbow; ထုတ် to pound or hammer (with the fist); ခတ် to slap; ခတ် to strike a back-hander. ကြား to inform. အမျှတ် anger; ထွက် come forth. ပြု, this ရ gives a passive force to the verb ပြု to assume the character of. မ ထိ မှ မြင် disrespectfully; ထိ to reverence; မှ to be wanting; မြင် to behold. ဆီး ချီ ဆို ထိုင် ချီ spoke and prevented him. ထန်းစိမ်း glory (always pronounced ထန်းစိမ်း). မ နာ ထို သော စကား words not desirable to be heard. ထိခါးရွက် the leaves of the (folding) doors; ထိခါး (pronounced *ta-gā*) a door; အရွက် a leaf. Images carved on palace doors are supposed to be inhabited by fairies, whose duty it is to guard the king. In this case they treated the prime-minister just as he had treated the gardener. သမာဓိ P. concentration; proper control of the senses. ဆို မည် ထု ချီ saying, I will say, i.e. intending to say. ကြံ ကာ မျှ ပင် even whilst intending

(i.e. before utterance); ကာ = လျှောက် (J. § 109), လျှင် merely strengthens (J. § 126, 8). မျှင် even. ထုံ implies 'in turn' (J. § 109), i.e. it now happened to the minister in his turn as it had to the gardener. လက် ဦး ချီ to raise the hands to the head in adoration. ရှိခိုး to do obeisance: the derivation of this word is not apparent.

MORAL.

ထို ကြောင့် ဘုန်း လက် ရုံး နှင့် ပြည့် စုံ သော သူ တို့ ကို ကွယ်ရာ နှ့် ၎င်း၊ မျက် မြင်ရာ နှ့် ၎င်း၊ ပြစ် တင် စကား ကို မ ထိ မှ မြင် မ ဆို အပ်။ ပညာရှိ သော သူ တို့ ၏ စကား ကို နား ကြား ကြ သော သူ တို့ သည် အပြစ် မှ လွတ် ၍ အကျိုး ခံ ရ ကြ ရာ သတည်း။ မ နာ ထို သော သူ တို့ သည် အပြစ် ကြီးစွာ ခံ ရ ရာ သ တည်း။ ။ ပြည် ကို အစိုး ရ သော အရှင် တို့ သည် တ ယောက် တည်း မ သွား အပ် ရာ။ ကိုယ် တ ပါး တည်း သွား မိ သောကြောင့် ထို မင်း သေ ဘူး လေ ၏။ ။ မင်း တပည့် ဖြစ် စေ အဆောင် အရောင် ပြစ် ၍ မ သွား အပ်။ မတ်ဆိုး၊ တံငါ ဖြစ် သော်လည်း တ ယေဘ် တည်း မ သွား အပ်။ မင်း တပည့် ဖြစ် စေ၊ ပုထုဇန် ဖြစ် စေ၊ သူ ခပ်သိမ်း တို့ သည် အပြစ် ရှိ သော သူ ကို ပင် မ ကဲ့ရဲ့ အပ်။ အဘယ် ကြောင့် နည်း ဟူ မူ ကား။ တန်ခိုး ကြီး သော နေ မင်း၊ လ မင်း တို့ သည် ဝါးလုံး ခေါင်း ကို

မ ထွန်ပ နှိုင်း။ လ မင်း သည် တန်ခိုး ကြီး သော်လည်း
 နေ နှင့် အထူ သွား ချေ သော် ပျောက် ရ ချေ ၏။

။နက္ခတ် တာရာ တို့ သည် မြတ် ကြ ပါ လျက် မြင့်
 မိုရ် တောင် ကို ထည့် ၍ သွား ရ ကြ ၏။ ။နဂါး
 တို့ လည်း မြတ် ပါ လျက် ဖား ဝိမ်း ကို စား ရ ကြ
 ၏။ ။ဂင်္ဂါ မြစ် သည် လည်း မြတ် ပါ လျက် ထေ
 သဘော တို့ ကို ဖျက်ဆီး တတ် ၏။ ။မယား တို့
 လည်း မွန် ရည် ကြ ပါ လျက် အိမ် ၌ ကျွန် တို့ သည် မ
 ကောင်း ချေ သော် အသရေ ပျက် ရ ပါ ၏။ ။အထူထူ
 သော သတ္တဝါ တို့တွင် အဘယ် လျှင် အပြစ် မ များ
 တဲ ရှိ ရ လေ သနည်း။

NOTES.

ထက် ရုံး the arm ; used to denote 'power;' ရုံး is prob.
 for ရုံးနိုး to pull. ထွယ်ရာ ၌ in secret, behind their
 backs. မျက် မြင်ရာ ၌ in their eyesight, before their
 faces. ၎င်း — ၎င်း either — or, both — and (J. § 126, 8).
 ဖြစ် ထင် စကား words imputing blame. ကြား to listen to
 (to hear or make to hear). ထ ထောက် ထည်း — ထိုယ်
 ထ ပါး ထည်း alone, by themselves ; the affix ပါး denotes
 separation (J. § 126, 6). အပ် — ရာ ought. မိ to happen.
 ထူး past aux. aff. (J. § 115). ထပည့် a scholar ; but here
 it means a follower, attendant. အထောင် အရောင် ဖြစ် ၍
 laying aside (his) insignia of office ; အထောင် what is
 carried (as a sign of office) ; အရောင် that which is bright

in appearance. မုတ်ဆိုး a hunter. တံငါ (pronounced *tangā*) a fisherman. ပုထုဇနံ P. an ordinary person. လှဲရဲ to revile. နေ မင်း၊ လ မင်း the sun and moon; မင်း is added as honorific. ဝါးထုံး ခေါင်း the hollow of a bamboo; ဝါး the bamboo plant; ထုံး round, i.e. before being split (ဝါးထုံး pronounced *wūlôn*); ခေါင်း to be deficient; hollow. ထွန်းပ to illuminate. နက္ခတ် fr. P. နက္ခတ္တံ a constellation. ထာရာ P. stars. မြင့်မိုရ် lofty Meru (J. § 33, 4); the great central mountain. လှည့် to revolve round. နဂါး B. form of P. နဂါ a race of fabulous serpent-folk. ထား မိမ်း green frogs; the usual reading is သားမိမ်း raw flesh, but it is a mistaken one, as can be shown from Pāli. ထား or ဝါး a frog; မိမ်း to be green; raw. ဝင်္ဂါ the river Ganges. ဝေ့ a canoe. ထတ် to be accused to. မှန် ရည် decorous, well-behaved. လျှော် although. ကျွန် a slave, servant. အသဓေရ good character, reputation. အထူထူ various. ဝတ္ထဝါ S. beings. လျှင် emphatic aff. ရှိ ရ ဝါ သနည်း can there be ?

၁၀. ကုမာရကဿပ ရဟန်း နှင့် ပုညာ သဋ္ဌေး ၏
အကြောင်း။

10. The Account of the Rahan Kumāra Katthaba and
Puñyā the Rich Man.

ရှေး သော အခါ။ ဝေသာဘူ ဘုရား လက်ထက်
တော် နှ့် ကုမာရကဿပ'ရဟန်း သည် တ ခု သော
တော အုပ် နှ့် သိတင်း သုံး ၏။ ထို အရှင် သည် ကား
မဟာထေရ် ကျော် တည်း။ တ နေ့ သန္တိ သဋ္ဌေး အိမ်

သို့ပင် ဤ ဆွမ်း ကျွေး လေ့ လျှင် သဋ္ဌေး မယား သည်
သမီး နှင့် အတူ တကွ တရား နာ ၏။ ရဟန်း ကုမာရ
ကဿပ လည်း ထို သို့ ကို အာရုံ ပြု ၍ နိကန္တိ
ဖြစ် လေ ၏။ တရား ဟော ပြီး လျှင် ကျောင်း သို့ ပြန်
လေ သော် မ အိပ် မ ကျိန်း တတ် ၍ အနာ ဖြစ် ခဲ့ ၏။
တ နေ့ သန္တိကံ သဋ္ဌေး လည်း ပင် မည် ဟု သွား
လေ သော် အရှင် ရဟန်း အဘယ် ကြောင့် နာ သနည်း
ဟု မေး ၏။ ရဟန်း က လည်း ဩော် ဒါယကာ၊
ပုထုဇနံ တို့ ၏ သဘော ဟု မူ ကား သန်း ဥက္ခောင်း
မျှ လောက် ငှိ သော စက္ခု ဝိညါဏ် မြင် လျှင် သတ္တဝါ
တို့ ၏ ပူပင်ခြင်း ကို ဖြစ် စေ တတ် ၏။ စက္ခု ဝိညါဏ်
မြင် လျှင် တ စုံ တ ခု သော အကြောင်း သည် စဉ်းလဲ
၏။ မနော ဝိညါဏ် ကို တိုက် တွန်း နှိုး ဆော် လေ
၏။ ထို သို့ တိုက် တွန်း နှိုး ဆော် လျှင် နိကန္တိ ဖြစ်
လေ ၏။ ထို သို့ ဖြစ် လျှင် ဝီတိ ဖြစ် ၍ အာရုံ နှိ စပ်
လေ ၏။ ထို သို့ စပ် လျှင် သမာဓိ မ တည် သည်
ဖြစ် ၍ ဓါတ် ပျက် ပြီး သော် အနာ ဖြစ်ခြင်း သို့
ရောက် လေ ၏။

NOTES.

ထမာရကဿပ a Pāli name; *kumāra* usually means a youth of high station, prince; *Kassapa* (pronounced *Kat-thaba*). ရထန်း a Buddhist monk; fr. P. အရထံ venerable.

ပုညာ a name (P. *puññā*, virtuous). ဝေဿဇူ Vessabhū (pronounced *Weikthabhū*), one of the Buddhas. သိထင်း ထုံး to perform the religious duties (of an ascetic). ထို အရှင် that reverend person. မဟာထေရ် *Mahā hte*, from P. မဟာ great; ထေရော an elder; a high rank amongst the Buddhist monks. ကျော် to be well known as. ပင့် to invite a person (to a feast). ဆွမ်း boiled rice, presented to monks (not used for others). ကျွေး to feed. အတူ တကွ together with (J. § 75). ထရား နာ to listen to the (sacred) law. အာရုံ for P. အာရမ္မဏံ an object of thought, idea; အာရုံပြု to think on. နိတန္တ P. lustful; some books have နိဝိဒ္ဓိ which is a wrong reading. ယော to preach, recite. ကျောင်း a monastery. ကျိန်း to sleep (used for monks). ထတ် able. ပင့် မည် တု intending to invite. ဒါယကာ P. a giver (pronounced *tagā*), the common word used by a monk to a layman. ပုထုဇနိ P. ပုထုဇနော an ordinary man, a worldlying: has here the sense of 'unconverted.' သဘော P. nature. သန်း a louse; ဥက္ခေါင်း head, i. e. the smallest imaginable portion. ဓတူ P. eye. ဝိညာဏ် fr. P. *viññāṇam*, the consciousness; both together mean 'eyesight.' ထ ရံ ထ ခု something or other. စင်္ဃိဒ္ဓိ to deceive. မနော P. mind. ထိုက် တွန်း to instigate. ထိုက် to bring into contact; တွန်း to shove. နှိုး ဆော် to rouse up; ဆော် to stimulate. ဝီတိ P. joy, pleasurable sensation. စပ် to be joined to, at one with. သမာဓိ မ ထည် not being firm in a right course; သမာဓိ P. calm, self-concentration. ဓါတ် fr. P. ဓါတု the elements which compose an individual; some bodily and some mental. ပျက် to be destroyed, thrown into confusion.

ထိုသို့ ဆို သော စကား ကို သဋ္ဌေး ကြား လျှင် အဘယ် မည် သော ဝတ္ထု လျှင် အရှင် ရဟန်း စိတ် ကို တတ် ဖွယ် ရှိ သနည်း ဟု ဆင်ခြင် သည် ရှိ သော် အရှင် ရဟန်း ကို ပင့် ကာလ ငှါ အိမ် ၌ သွီး တရား နာ သည်။ ငှါသွီး ကို မြင် လျှင် သွီး ၌ တတ် သော ဝတ္ထု ဖြစ် ရာ ၏။ အရှင် ရဟန်း ၌ လည်း ငှါ သမီး မြတ်နိုး ခဲ့ လျှင် အရှက် ကဲ့ ခဲ့ အံ့ ဟူ ၍ နှစ်လုံး ပူပန် သဖြင့် ငှါ ကိုယ် အနာ ဖြစ် ခဲ့ အံ့ သတည်း။ ထို အ ခါ သဋ္ဌေး စည်းစိမ် ကို စောင့် သော နတ် သည် လည်း သဋ္ဌေး သမီး အရုပ် ဖန်ဆင်း လေ၏။ အရှင် ရဟန်း ဥယျာဉ် စောင့် သော နတ် လည်း ဆင် ရုပ် ဖန်ဆင်း လေ ၏။ ထို သဋ္ဌေး နှင့် အရှင် ရဟန်း တို့ နေ ကြ စည် ဝယ် ဆင် ရုပ် က သဋ္ဌေး သမီး အရုပ် ကို ဖမ်း မည် ဟူ ၍ ထိုက် လေ ၏။ သဋ္ဌေး သမီး အရုပ် လည်း ကျောင်း သို့ တက် ပြေး လေ ၏။ ဆင် ရုပ် လည်း ကျောင်း ထက် သို့ တက် ၍ ထိုက် လေ ၏။ သဋ္ဌေး သွီး လည်း အရှင် ရဟန်း အပါး သို့ ရှေ့ လေ ၏။ ထို ဆင် လည်း ရဟန်း အပါး သို့ ရှေ့ လေ ၏။ သဋ္ဌေး သွီး လည်း အရှင် ရဟန်း အပါး ၌ ရှိ သော ကရား ထဲ သို့ ဝင် ၍ ပြေး လေ ၏။ ဆင် ရုပ် လည်း ကရား ထဲ သို့ ဝင် ၍ ထိုက် လေ ၏။ သဋ္ဌေး သွီး လည်း ကရား၌ က ထွက် ၍ အရှင်

ရဟန်း အပါး နှိ နေ လေ ၏ ဆင် လည်း ကရားနှို
 က ထွက် ၍ ထိုက် မည် ရှိ သော် ကိုယ် ကား ထွက်
 နှိုင် ၏။ အမြီး ကား မ ထွက် နှိုင်။ ကရားနှို တွင်
 ညို လေ သတည်း။

NOTES.

အထယ် မည် သော ဝတ္ထု ထွင် what sort of thing, indeed ;
 အထယ် မည် သော of what sort (J. § 82); ဝတ္ထု P. an ob-
 ject, cause. ထင်ဖွယ် an object of desire (J. § 125, 4).
 ဖြတ်နိုး to love. ဆင်ရုပ် the form (*simulacrum*) of an
 elephant; ဆင် an elephant. နေ ကြ ဝဉ် ဝယ် in the con-
 tinuity of their remaining, whilst. ဖန်ဆင်း to create. ဖမ်း
 မည် ထု ၍ intending to seize. ကျောင်း a monastery. ထက် to
 ascend. အထက် the upper part (J. § 74). အထဲ the inside
 (J. § 74). ဖြေး to flee. ထိုက် to follow. ထွက် to go, or
 come, out. အပါး nearness, presence (J. § 74). ကရား a
 pitcher with a spout. ကရားနှို the spout of the pitcher.
 ထိုယ် body. အမြီး tail. ညို or ဖြိ to be caught in.

ထို အကြောင်း ကို ကုမာရကဿပ ထေရ် မြင်
 လေ သော် ဩော် ဤ အကြောင်း ကား အံ့ဘွယ် သရဲ
 ရှိ စွာ တကား။ ဤ အမှု အရာ သည် အဘယ် ကြောင့်
 ဖြစ် သနည်း။ ဩော် ဖြစ် ခဲ စွာ တကား။ ဥပမာ ကို
 သိ ထို ၍ ဆင်ခြင် သော် ဤ ရှေ့ နှိ ဖြစ် သော
 ဥပမာ ကို လည်း ငါ မြင် ပြီ။ ကောင်း မြတ် သော
 အဆင်း ကို ဆောင် သော သတို့ သိုး ကို တတ် ချေ

သော့ကြောင့် ယခု မျက်မှောက် နှစ် ဖြစ်သည် မ ဟုတ်
 ထုံ လော ဟု မှတ် ၍ သမာဓိ ကို တည် စေ ၍ ယခု
 ငါ သည် ဥပမာ ကို ဆို ပေ အံ့။ ဤ ကမ္ဘာ မြေ အပြင်
 ထက် နှစ် ဆင် ထက် ကြီး သော သတ္တဝါ မည် သည်
 မ ရှိ။ ဆင် ထိုက် သော ဘေး ကို ကြောက် ၍ သတို့
 သွီး သည် ကျောင်း ထက် သို့ တက် ပြေး လေ ၏။
 ဆင် လည်း ကျောင်း ထက် သို့ ထိုက် လေ ၏။ သတို့
 သွီး လည်း မ လွတ် နိုင် သဖြင့် ကရား ထဲ သို့ ဝင်
 ၍ ပြေး သော်လည်း ဆင် သည် ဝင် ၍ ထိုက် ပြန်
 လေ ၏။ သတို့ သွီး လည်း ကရားနှို က ထွက် ၍
 ပြေး ၏။ ဆင် လည်း ကရားနှို က ထွက် ၍ ထိုက်
 သော် ကိုယ် ကား ထွက် နိုင် ၏။ အမြီး ကား မ
 ထွက် နိုင် ၍ ညီ လေ ၏။ ထို ဥပမာ ကဲ့သို့ ယခု
 လူ တို့ ၏ ဝိညာဏ် သဘော တည်း။ သန်း ဥက္ခောင်း
 ဥပမာ ရှိ လျက် ခပ် သိမ်း သော သတ္တဝါ တို့ ၏
 ပျက်ခြင်း အကြောင်း ကို ပြု တတ် သော သဘော
 တရား ရှိ ၏။ ထို ကြောင့် ဆင် ကား ရှင် ကုမာရ
 ကဿပ နှင် ထူ ၏။ စက္ခု ဝိညာဏ် ကား ကရား
 နှို နှစ် ငြိ သော ဆင် မြီး နှင့် ထူ ၏။ သဋ္ဌေး သွီး အရုပ်
 ကို ဖန်ဆင်း သော နတ် သည် အရှင် ကုမာရက
 သာပ အား နှစ်လုံး သွင်း စေ ချင် ၍ သံဝေဂ တရား
 ဆင်ခြင် တော် မူ ပါ ဟု ဆို လျှင် အရှင် ကုမာရ

ကသာပ က လည်း ထို စကား ကို ကြား ၍
ဆင်ခြင် သော ခဏ ၌ ရဟန္တာ အဖြစ် သို့ ရောက်
လေ ဣ။

NOTES.

ထေရ် fr. P. ထေရော a monk of high standing. အံ့ထွယ်
သရဲ ရှိ စွာ ထကား this is very wonderful indeed ; သရဲ is
not used by itself in this sense. ဥပမာ P. an allegory,
illustration. ဤ ရှေ့ ၌ in this front, i.e. before my face.
ကောင်း မြတ် သော အဆင်း ကို ဆောင် သော သတ္တိ သမီး this
girl who bears so excellent a form. ထတ် to set the
affections on. ယခု မျက် မှောက် ၌ now before my eyes ;
ဇမာတ် to be convex, prominent ; မှောက် to cause to
be prone, to make prominent. ဖြစ် သည် it has taken
place. မ ထုတ် ထံ့ သော is it not ? ဆို ပေ အံ့ I will ex-
plain. ကမ္ဘာ a cycle, pronounced *kabā* (for P. ကမ္ဘာသာ
existence of *kamma* ?). မြေ အပြင် ထက် ၌ on the surface
of the earth. ဆင် ထက် above an elephant, i.e. more
than an elephant (J. § 94). မည် သည် မ ရှိ there is not
any thing (J. § 82). ဆင် ထိုက် သော တေး the danger
of the pursuing elephant. ယခု ထူ men of the present
(world). ဝိညာဏ် သဘော P. the nature of their mind.
သဘော ထရား the law of their nature. အရှင် ထုမာရကသာပ
အား နှစ်ထိုး ထွင်း ဝေ ချင် ၍ desiring to impress it on the
heart of the reverend Kumāra Kassapa. သံဝေဝ P. con-
sciousness of sin. ဝဏ P. an instant. ရဟန္တာ Rahanda,
fr. P. အရဟတ္တိ final sanctification. အဖြစ် state of being.

MORAL.

ဤသို့ပုံ ပြု ၍ ပညာ သဋ္ဌေး နှင့် ကုမာရ ကဿပ
ထေရ် သည် အမှုသည် နှစ် ပါး နှင့် တူ ကြ ၏။ ပညာ
သဋ္ဌေး သမီး ကား သူတို့ ကြိုက် နှစ်သက် သော
ပုတ္တ၊ နှင့် တူ ၏။ ပညာ သဋ္ဌေး စည်းစိမ် စောင့် နတ်
နှင့် ရုက္ခစိုး နတ် ကဲ့သို့ ပညာ ရှိ တရားသူကြီး တို့
သည် အမှုသည် နှစ် ပါး တို့ အား နှစ်သက် ကြ ပိမ့်
သော ဌာ ဆုံးဖြတ် ကြ ရာ ၏။ ထိုသို့ သော တရား
သူ ကြီး တို့ သည် နတ် ရွာ နိဗ္ဗာန် သို့ သွား အံ့ သော
ခရီး ကို သုတ်သင် ကြ သည် ဟု ဆို ရာ ၏။ ။

NOTES.

ဝံ a similitude, form. အမှုသည် a suitor. ပါး num.
aux. aff. (J. § 98). ကြိုက် to desire strongly. နှစ်သက် to
be pleased with. ရုက္ခစိုး a dryad, i.e. fairy guardian of
a tree, fr. P. ရုက္ခ a tree, and B. စိုး to rule. စိမ့် သော ဌာ
for စေ အံ့ သော ဌာ for the purpose of causing (J. § 65).
နတ် ရွာ the villages of the Nats; i.e. Devaland, heaven.
နိဗ္ဗာန် Neikban, for P. နိဗ္ဗာန် *Nibbānam*, Sans. *Nirvāṇa*.
သွား အံ့ သော ခရီး road that will go to. ထုတ် သင် to sweep
away, make clear.

၁၁. ဗြဟ္မဇန ပုဏ္ဏား လေး ယောက် တို့ ၏
အကြောင်း။

11. The Account of the Four Brahmans.

သုမနု ဘုရား လက်ထက် ဘော် ဌ်။ သင်္ကံသု
နဂိုရ် ပြည် တွင် မဟာ ဗြဟ္မဇန လည်း တ ယော
က်၊ မဏ္ဍိမ ဗြဟ္မဇန လည်း တ ယောက်၊ ခုဒ္ဒက
ဗြဟ္မဇန လည်း တ ယောက်၊ စူလ ဗြဟ္မဇန လည်း
တ ယောက်၊ ဤ လေး ယောက် သော ပုဏ္ဏား တို့
သည် တ ယောက် ကို ရွှေ ဒင်္ဂါး အပြား တရာ စီ
ရ ကြ သတည်း။ သွား ကြ လေ သော် ရေ ချိုး ကြ
အံ့ သော အမှု ဖြင့် ငါ တို့ လေး ယောက် ဥစ္စာ ကို
တ ပေါင်း တ ရ တည်း ထား ကြ အံ့ ဟု ဆို ကြ
၏။ ထိုသို့ ဆို ကြ ပြီး သော် သုံး ယောက် သော
ပုဏ္ဏား တို့ ကား ဆို ကြ တိုင်း ထား ကြ လေ ၏။
ပုဏ္ဏား အဖော်ဆုံး တ ယောက် မှ၊ စိတ် ကောက်
ကြံ ချ် မိမိ ဥစ္စာ ကို တပါး မှာ ဝှက် ထား ၏။ သို့မှ
သုံး ယောက် တို့ ဥစ္စာ ငါ နှင့် အမျှ ဝေ ရ လတ္တံ့
ဟု အတူ ထား သော အခြင်း အရာ ကဲ့သို့ ပြု ပြီး
လျှင် ရေ အတူ ချိုး ကြ လေ ၏။ လေး ယောက် လုံး
ရေ မှ တက် ကြ သော် သုံး ယောက် သော ပုဏ္ဏား

ဇာတိ ဥစ္စာ ကား ရှိ ဇာတိ။ ပုဏ္ဏား အယော်ဆုံး ဥစ္စာ ကား
 မ ရှိ သော် ရှင် ပုဏ္ဏား တို့၊ ငါ ဇာတိ ဥစ္စာ ပျောက် ခဲ့
 သည်။ ရှင် ပုဏ္ဏား တို့ ဥစ္စာ ကား အဘယ် ကြောင့်
 ရှိ လေ သ နည်း။ ငါ့ ကို ပေး ပါ မည် လော ဟု ဆို
 ဇာတိ။ ဤ နေရာ သို့ လူ လည်း မ လာ။ ငါ တို့ လေး
 ယောက် ဥစ္စာ ထားရာ တွင် မောင် မင်း ဥစ္စာ ပျောက်
 ခဲ့ သည် ကို အဘယ် ကြောင့် ငါ တို့ ပေး ကြ အံ့
 နည်း ဟု ချီ အငြင်း အခုံ ဖြစ် ကြ ချီ ရွာလတ်
 တရားသူကြီး ထံ အဆုံး အဖြတ် ခံ ကြ အံ့ ဟု သွား
 ကြ လေ ဇာတိ။ ထို တရားသူကြီး က လည်း သင် တို့
 လေး ယောက် ဥစ္စာ ထားရာ အနက် တွင် တ ယောက်
 ဥစ္စာ မ ပျောက် ကောင်း။ မင်း တို့ ဥစ္စာ ကို လေး
 ယောက် အညီ အမျှ ဝေ ကြ ရ မည် ဟု ချီ ဆုံးဖြတ်
 လေ ဇာတိ။ သုံး ယောက် သော ပုဏ္ဏား တို့ က လည်း
 အဘယ် ကြောင့် ဝေ ရ မည် နည်း ဟု များစွာ
 အငြင်းအခုံ ဖြစ် ကြ ချီ မြို့ကွတ် ထံ သို့ ရေဝံ ကြ
 လေ ဇာတိ။ မြို့ကွတ် က လည်း အမတ်ကြီး ထံ သို့
 ရောက် ပြန် ကြ စေ လေ ဇာတိ။ အမတ် ကြီး က လည်း
 ပြည် ရှင် မင်းကြီး သို့ ရေဝံ ပြန် ကြ စေ လေ ဇာတိ။
 ပြည် ရှင် မင်းကြီး က လည်း ရွာလတ် တရားသူကြီး
 ကဲ့သို့ သင့် လေ ဇာတိ။ ပုဏ္ဏား သုံး ယောက် တို့ မ
 နှစ်သက် ချီ မ နှစ်သက် ကြောင်း ကို ဆို ကြ ပြန် ဇာတိ။

မင်းကြီး က လည်း အမတ်ကြီး သို့ ဝန်ခံ ပြု စေ
 ၍ ဟေ့ အမတ်ကြီး၊ ခုနှစ် ရက် အတွင်း ဤ တရား
 ကို ပြီး အောင် စီရင် လော့။ မ ပြီး ယျှင် သင် ၏
 ဥစ္စာ စည်းပိမ် ကို ဖျက်ဆီး မည် ဟု ၍ ဆို ၏။
 အမတ်ကြီး လည်း အလွန် ကြောက်ရွံ့ သဖြင့် ပုဏ္ဏား
 လေး ယောက် ကို ခေါ် ၍ ဖွေရှာ စစ်ကြော မေး
 မြန်း သော်လည်း မ ထင် နှိုင်း ဖြစ် သောကြောင့်
 အလွန်တရာ စိုးရိမ် ပူပန် ၏။ ။

NOTES.

ဗြဟမဏ Brahmaṇa (or as the B. pronounce it Byah-
 mana), a Brahman. သုမန Sumana, one of the Buddhas.
 သင်္ကဿ နဂိုရ် the town of Sankassa; နဂိုရ် for နဂရော P.
 a town. ဓမ္မိမ P. *majjhima* (B. pronounce *mitzima*),
 middle. ခုဗ္ဗက P. small. ဝူလ P. small, younger. တ
 ယောက် ကို — စီ to each — a piece. ဒင်္ဂါ (*dingā*) a coin.
 အပြား that which is flat, used to describe coins. ဝေ ချိုး —
 ဖြင့် by reason of the affair of about to bathe, i. e. as they
 were about to bathe. ဥစ္စာ here means 'money.' တ ပေါင်း
 တ ရ တည်း altogether in one heap. အငယ်ဆုံး the youngest
 (J. § 95). မူ but (J. § 61). စိတ် ကောက် ကြံ ၍ thinking with
 crooked mind, i. e. with a bad intent. တပါး မှာ elsewhere.
 သို့မှ that by so doing; lit. from such. အတူ ထား သော
 အခြင်း အရာ ကဲ့သို့ as if he had placed in the same spot.
 အခြင်း an act, အရာ a matter. ဝေ အတူ ချိုး though the
 compound verb ဝေချိုး means 'to bathe,' it admits of an ad-
 verb 'together' coming between the noun ဝေ water and the

verb ချိုး to bathe (break ?). ပျောက်ခဲ့သည် has disappeared (J. § 115). ရွာလတ် a considerable village, လတ် middle-sized. ထားရာအနက်တွင် lit. in the aggregate of what was placed; i. e. out of the sum total which was deposited. ထောင်း to be right, good, when used as an auxiliary verb = should, ought. အညီအမျှ equally (J. § 126, 3 b). မြို့ကွတ် the governor of a town (seldom used); ကွတ် to enforce orders, to punish. ရောက်ပြန်ကြစေလေ၏ caused them to go again (or in turn). သင့် to agree with, to confirm a decision. ဆိုကြပြန်၏ they again stated. ဝန်ခံပြုစေ၍ causing him to bear the burden (or undertake the responsibility). အတွင်း an inner part may be used instead of တွင်, the full form being အတွင်းတွင် within. ပြီးအောင် in order that it may be fully settled. ဖွေရှာစစ်ကြောမေးမြန်း to hold a thorough investigation. Each verb has a different signification and is a good illustration of a composite verb. မထင်နိုင်သောကြောင့် because he was unable to think (come to a conclusion).

ထိုအခါ၌ စန္ဒါကုမာရီ အမည်ရှိ သော သတို့သိီးသည် အဖ၏ ညှိုးငယ်သော အဖြစ်ကို မြင်လေ၍ ခမည်းတော်မင်းမြတ်၊ အဘယ်ကြောင့် စိုးရိမ်သနည်းဟု မေး၏။ ထြော်စန္ဒါကုမာရီချစ်သိီး၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်လေးယောက်တို့၏ အမှုကို ဝန်ခံပြုရမည်၊ ချစ်ရက်အတွင်းတွင် မပြီးချေသော် သင်၏ စည်းစိမ်ကို ဖျက်ဆီးတော့အံ့မည်ဟု မင်းကြီးဆိုသောကြောင့် အတ္တန်စိုးရိမ်

သည် ဟူ၍ ပြောလေ၏။ စန္ဒာ ကုမာရီ သတို့သိမ်း
ကလည်း ခမည်းတော် မင်းမြတ်၊ မကြောင့်ကြ
လင့်။ ခိုးသူ ကို အကျွန်ုပ် ရအောင် ပြုပါမည်။
ကြီးစွာ သော မဏ္ဍပ်ကို သာ ဆောက်လေသော
ဟူ၍ ဆို၏။ အမတ်လည်း သမီးဆိုတိုင်း ပြုစေ
ပြီးမှ ထိုမဏ္ဍပ်လေး ထောင့်၌ ပုဏ္ဏားလေး
ယောက်တို့ကို နေကြစေဟူ၍ စန္ဒာ ကုမာရီကား
အလယ်တွင် နေ၏။ ညဦးယံလွန်ပြီးသော်
သတို့သိမ်းလည်း ဆရာပုဏ္ဏားတို့၊ တဆယ်ရှစ်
တန်သော အတတ်တို့၌ တတ်သော အရာတခု
ကိုရှင်ပုဏ္ဏားတို့ဆိုကြပါလော့။ အကျွန်ုပ်နား
ထောင်အံ့ဟုဆို၏။ အရှင်မစန္ဒာ ကုမာရီ၊ ငါတို့
တတ်နိုင်ကြမည်မဟုတ်။ အဘယ်ကြောင့်မ
တတ်နိုင်ကြသနည်းဟူမူကား။ ငါတို့လေး
ယောက်သွားကြရာတွင် ငါတို့စိတ်ကောက်ကြ
သည်ကိုလည်း သူမသိ။ သူစိတ်ကောက်သည်
ကိုလည်း ငါတို့မသိကြ။ အရှက်ကွေးလောက်
အောင်ပုဏ္ဏားတို့၏ အကျင့်အာစာရာပျက်စီး
သည်ဖြစ်သောကြောင့် အထူးထူးမတတ်နိုင်ကြ။
အရှင်စန္ဒာ ကုမာရီ သတို့သိမ်းသည်ကား အမတ်
ကြီး၏ ခြေရင်းတော်၌ ဖြစ်သောကြောင့် များ
စွာ အကြားအမြင်ရှိ၏။ အရပ်လေးမျက်နှာ

မှ လာ လတ် သော အမေး အမြန်း ကို ကြား ရ သည်
 ဖြစ် ၍ ငါ တို့ မှတ် ရ အောင် ပြော တော ဟု ဆို
 ကြ ၏။ ဩော် ဆရာ တို့၊ တပါး သော စကား ကို
 ကား ကျွန်တော်မ မ တတ်။ ဥပမာ ကို ဆို စေ ကြ
 သော် ကား ငါ ဆို အံ့။

NOTES.

ညိုးငယ် သော အဖြစ် his dejected state. ခမည်း a very respectful term for 'father.' ဓန္ဒာ ကုမာရီ the girl (or princess) Tsandā (or Candā). ဩော် or အော် alas! ဓမ္မဏ္ဍာ mandat, for P. *mandapam*, a pavilion, booth. ထောင့် a corner, angle: always pronounced 'daung,' with a sharp accent. ည ဦး ယံ the first watch of the night; ယံ for P. ယာမော a watch of three hours. ဆရာ ပုဏ္ဏား O Brahmans, teachers. ထ ဆယ် ရှစ် ထန် သော အတတ် တို့ နှိ in the eighteen branches of science. The names are given in the original, but being a string of Pāli words are left out of this text as useless. တတ် သော အရာ တ ခု ကို something you are skilled in. နား ထောင် to listen, lit. to erect the ears. အရှင်မ madam. ငါ တို့ထက် နိုင် ကြ မည် မ တတ် that we shall be able is not true, i.e. we are unable. ဟု မူ ကား if (you) say, i.e. if you ask me the reason why. သွား ကြ ရာ တွင် in our going, on our journey. Note that the plural affix comes between the verb and its formative. ငါ တို့ မိတ် ကောက် ကြ သည် ကို မ ယိ ကြ He knows not whether we were crooked in intent, and we know not also whether he was crooked; မိတ် ကောက် is given by Judson as 'to be out of temper,' but here it means 'crafty.' အရှက် လွှဲ လောက် အောင်

sufficient to cause shame. အာစာရာ P. rule of practice. အထူးထူး မ တတ် နိုင် ကြ we are unable (to think about) other matters. ခြေ ရင်း ထောင်၌ at the feet of. အကြား အမြင် generally means 'a person of consequence,' i.e. heard and seen. အရပ် ထေး မျက်နှာ the four faces of the place, (or, as we say,) four quarters of the heavens. ဥပမာ ကို ဆို ခေ ကြ သော် if you wish (cause, insist on) me to tell a parable; ဥပမာ P. a similitude, example.

The Minister's Daughter's Tale, or

မင်း သား၊ အမတ် သား သူဆင်းရဲ သား၊ သဌေး
သိေး လေး ယောက် တို့ ၏ အကြောင်း။

The Account of Four Persons, viz. the Prince, the Nobleman, the Poor Man, and the Rich Man's Daughter.

ရှေး သော အခါ ၌။ မင်း သား၊ အမတ် သား၊
သူဆင်းရဲ သား၊ သဌေး သိေး၊ ဤ လေး ယောက်
ကုန် သော သူ တို့ သည် တက္ကသိုလ် ပြည် မှာ
အတတ် ပညာ သင် ကြ လေ သော် သဌေး သိေး
ထည်း ဆရာ သင် တိုင်း မှတ်သား ပေ ၏။ ထို သ
တို့သိေး လက် မှ ကညစ် လွတ်ကျ လေ သတည်း။
မင်း သား အောက္က နေ သည် ကို မြင် သော် တ
ခဏ မျှ ကညစ် ကို ကမ်း ပါ ဟု ဆို ၏။ မင်း သား

က လည်း သတို့သမီး ကမ်း ပါ ဆို လျှင် ကမ်း ပါ မည်။ သစ္စာ တ ခွန်း ကို ငါ မှာ ပါ မည်။ မိဘ အရပ် သို့ ရောက် သော အခါ ငါ့ ကို ပန်း ဦး အရင် ဆွတ် စေ မည် လော ဟု ဆို ၏။ အရင် ဆွတ် စေ မည် ဟု ဆို မှ ကမ်း လေ သတည်း။ သတို့သမီး ကား အတတ် ပညာ တတ် ၍ အိမ် သို့ ပြန် လေ ၏။ မင်း သား ထည်း အိမ် သို့ ပြန် လေ သော် ခမည်း တော် မင်းကြီး နတ် ရွာ စံ လျှင် ပြည် ကို အုပ်စိုး ၍ မင်းပြု ရ သေ ၏။ သတို့သမီး ထည်း တ ဆယ် ခြောက် နှစ် အရွယ် သို့ ရောက် ပြီး သော် မိဘ တို့ စိတ် ရှိ သော ယောက်ျား နှင့် ပေးစား လေ ၏။ ထို အခါ လင် ကို တောင်းပန် ၏။ ကျွန်တော်မ သည် အရှင် မယား ဖြစ် ချေ ပြီ။ တခွန်း သော သစ္စာ စကား ကို ကျွန်တော်မ တောင်းပန် ပါ မည်။ တ ခဏ မျှ အခွင့် ပေး ပါ ဟု ဆို လေ ၏။ အဘယ် ကြောင့် အခွင့် တောင်းပန် သနည်း ဟု မေး သော် ကျွန်တော်မ သည် တက္ကသိုလ် ပြည် မှာ အ တတ် သင် သော အခါ တခွန်း သော သစ္စာ စကား ကို ပေး မိ ပါ သည်။ မိ ဘ အထံ သို့ ရောက် သော ကာလ ငါ့ ထံ သို့ အရင် ရောက် ပါ ဟု မင်း သား ဆို လျှင် ရောက် ပါ မည် ဟု သစ္စာ တခွန်း ပေး မိ ပါ ၏။ သတို့သမီး လင် ထည်း သစ္စာ တခွန်း ဟု သော အာဏာ သည် လူ

ရဟန်း တို့ ၌ အတ္ထန် ကြီး ထု သောကြောင့် အခွင့်
ပေး တော့ မည် ဟု ဆို ပေ ၏။

NOTES.

သား son, need not be translated. ကုန် all, from ကုန် to come to an end. တက္ကသိုလ် Tekkatho for P. *Takkasilo*, Taxila, a city between the Indus and Jhelum which was a celebrated university. ကညစ် a pencil or style. အော့အန် for အောက်က below. တ ခဏ မှု just for a moment; ခဏ P. instant. သစ္စာ P. a promise, oath. အခွန်း num. affix (J. § 98). မှာ to instruct, inculcate. ဝန်း ဦး first flower, i.e. virginity. ဆွတ် to pluck. နတ် ရွာ စံ to enjoy the villages of the Devas. Used to express the death of a king. မိထ မother, father, i.e. parents. မိတ် ရှိ သော ယောက်ျား the man of their choice (mind). ပေးစား to give in marriage. တောင်းပန် to ask for. အခွင့် permission, leave. မိ inadvertently (J. § 117). အာဏာ P. authority, obligation. ထူ men, in contradistinction to ရဟန်း monks, who are no longer men. တော့ (J. § 117) denoting necessity.

အရှင် ဖြစ် သော ယောက်ျား ခြေ ကို ဆံပင်
ဖြင့် ပွတ် ၍ ပြီး လျှင် အဝတ် တန်ဆာ တို့ ကို
ကောင်းစွာ ဝတ်ဆင် ၍ သွား လေ သော် ခရီး
အကြား တွင် သူခိုး နှင့် ငွေ့ လေ ၏။ သတို့သမီး ကို
မြင် လျှင် လက် ကို မြီစွာ ကိုင် ၍ အဘယ် သို့ သွား
မည် နည်း။ အရာ မ ဟုပ် သော မိမ္မ သွားခြင်း

ကား။ သတို့သိဉ္စိး ၏ အသက် ကို ၎င်း၊ အဝတ် တန်
 ဆာ တို့ ကို ၎င်း၊ ငါ ၏ အဘို့ ဖြစ် ဖြီ တကား။
 သတို့သိဉ္စိး အကြံ အဘယ်သို့ ဖြစ် သ နည်း ဟု ဆို
 သော် သတို့သိဉ္စိး က ခိုးသူ အဘို့ ဖြစ် သည် မှန် ပေ
 ၏။ ငါ ၏ သွားခြင်း ကား၊ တက္ကသိုလ် ပြည် မှာ
 အတတ် ပညာ သင် သော အခါ မင်း သား တ
 ယောက် သည် သတို့သိဉ္စိး ပြည် သို့ ဖြန် ရောက်
 သော အခါ ငါ့ ထံ သို့ အရင် လာ လော့ ဟု ဆို
 လတ် သော် လာ မည် ဟု ၍ အာမ ခံ မိ သော
 ကြောင့် သစ္စာ ပျက် ခဲ့ လျှင် အပါယ် လေး သုန် နှံ
 ဖြစ် ရ ချေ တော့ မည်။ သူတော်ကောင်း တို့ နေ
 ရာ သို့ မ ရောက် ချေ မည် ဖြစ် သောကြောင့် မိဘ
 တို့ ထိမ်းမြား သော လင် ကို ပန်ကြား ခဲ့ ၍ လာ ပါ
 သည် ဟု ဆို ၏။ ခိုးသူ က လည်း ထို စကား ကို
 ကြား လျှင် သတို့သိဉ္စိး၊ မင်း သား နှံ သစ္စာ မြ
 သကဲ့သို့ သစ္စာ တခွန်း မြ ပါ စေ။ ပြန် လာ လျှင် ငါ့
 ထံ သို့ ဝင် လာ ရ မည် ဟု ဆို ၍ လွှတ် ထိုက် လေ
 ၏။ ထို ခိုးသူ လက် မှ လွတ် ၍ သတို့သိဉ္စိး သွား လေ
 သော် ညောင်ပင် ရှိရာ သို့ ရောက် ၏။ ညောင်
 စေါင်း နတ် က လည်း အဘယ် သို့ သွား မည် နည်း
 ဟု မေး ကာလ အရှင် ညောင် စေါင်း နတ် မင်း၊
 အရှင် ထံ သို့ ရောက် လေ ဖြီ။ ကျွန်မ ကား တပါး

သော အကြောင်းကြောင့် မလာ။ ရှေးဆို သကဲ့သို့
ညောင် စောင့် နတ် ရုက္ခစိုး အား ပြော ဆို လေ ၏။
နတ် က လည်း သတို့သိမ်း၊ မင်း သား နှိ သစ္စာ မြ
သကဲ့သို့ မြ ပါ စေ။ ပြန် ထာ လျှင် င ထံ သို့ ဝင်
လော့ ဟု ဆို ၍ လွှတ် ထိုက် ၏။ သတို့သိမ်း လည်း
သစ္စာ မြ သောကြောင့် မင်းကြီး နန်းတော် သို့ ရောက်
သော အခါ တံခါး စောင့် နတ် သည် တံခါး ဖွင့်ပေး
၍ သတို့သိမ်း သည် မင်းကြီး ထံ သို့ ရောက် လေ
သာသည်။

NOTES.

ထံပင် (pronounced *s'abin*) the hair of the head, not of the body. ပွတ် to rub. အဝတ် တန်ဆာ clothes and ornaments. ခရီး အကြား တွင် in an interval of the road. သူရိုး or ခိုးသူ a thief. အရာ မ ယုတ် သော မိမ္မ a woman whose business is not true or honest. ငါ့ ၏ အထို what is for me, i.e. my booty. ၎င်း — ၎င်း both — and, either — or (J. § 126, 8). It is not necessary to have သော် before ၎င်း as Judson infers. အကြံ အထယ်သို့ ဖြစ် သနည်း What think you? အထယ်သို့ sometimes means 'How?' and sometimes 'Whither?' သူတော် ကောင်း a religious or good person. ထိမ်းမြား or ထိမ်းမြန်း to give in marriage. ပန် ကြား to ask leave respectfully. မင်း သား နှိ — မြ ပါ စေ just as your promise to the prince was firm, so let the promise (I am about to extort) be firm. လွှတ် ထိုက် to release; လိုက် (to follow) is often used as a secondary verb to imply motion

to or from. ညောင် the banyan. All trees are supposed to have their nats or dryads (ရုက္ခစိုဒ္ဓိ) who guard them. ကျွန်မ I (fem.) (J. § 77). ထပါး သော — မ ထာ have not come for any reason other (than this). ရှေ့ ဆို သကဲ့သို့ as before stated. တပါး ဝေါင့် the guardian of the door. ဖွင့် ပေး to open or give entrance.

အဘယ် ကြောင့် လာ သ နည်း ဟု မင်းကြီး မေး
 သော် အရှင် မင်းကြီး၊ တက္ကသိုလ် ပြည် မှာ အတတ်
 ပညာ သင် သော အခါ ပဋိညါဏ် ပေး သော သတို့
 သီး တည်း။ တက္ကသိုလ် ပြည် က ရောက် လျှင် မိဘ
 တို့ ထိမ်းမြား ကြ လေ ပြီ။ ထိုသို့ ထိမ်းမြား ပေးစား
 သော အိမ်ရှင် လင် ကို ပန်ကြား ခဲ့ ၍ အရှင် ထံ သို့
 အကျွန်ုပ် ရောက် လာ ပေ သည် ဟု ဆို လျှင် မင်း
 ကြီး က လည်း အံ့ဘွယ်သရဲ ရှိ စွ တကား။ သတို့
 သီး သစ္စာ မှန် ထု ပေ သည် ဟု ၍ ချီးမွမ်း ပြီး မှ
 သတို့သီး၊ သင် နှိ တည် သော သစ္စာ ကို ငါ
 ပူဇော် ပါ မည် ဟု ၍ ပူဇော် ပြီး လျှင် လွှတ် ထိုက်
 လေ ၏။ သတို့သီး လည်း များစွာ သော ဥစ္စာ ကို
 ယူ ၍ လာ လတ် သော် ညောင် ဝေါင့် နတ် နေရာ
 သို့ ရောက် လေ လျှင် ကရဝိက် ငှက် သံ ကဲ့သို့ အို
 အရှင် ညောင် ဝေါင့် နတ် မင်း၊ အိပ် သ လော၊ မ
 အိပ် သ လော။ အကျွန်ုပ် ကား မင်း သား ကို သစ္စာ

ကို ဖြေ ပြီး ၍ ပြန် လေ ပြီ။ ကျွန်မ အသက် သည် အရှင် ညောင် ဝေါင့် နတ် ၏ အရာဖြစ် ခဲ့ ပြီ။ သစ္စာ စကား ကို မ ဖောက်ပြန် ဘဲ အရှင် နတ် မင်း ထံ သို့ လာ ရောက် ပါ ပြီ ဟု ဆို ၏။ သတို့သိမ်း အသံ ကို ကြား ယှင် သတို့သိမ်း၊ အကြင် သူ သည် ရန်သူ လက် က လွတ် လေ ပြီးမှ ထို သူ သည် အသက် ရှင် သည်။ ထိုသို့ ရှင် ပြီး မှ တဖန် သေ မည် ဟု ရန်သူ လက် သို့ လာ ပြန် သည် ကား အတ္တန် ဖြစ် ခဲး စွ တကား ဟူ ၍ ညောင် ဝေါင့် နတ် ဆို ၏။ အရှင် ညောင် ဝေါင့် နတ်၊ အသက် ကို နှမြော ၍ အကျွန်ုပ် သစ္စာ စကား ကို ဖောက်ပြန် ၍ မ ဝင် ဘဲ သွား ချေ သော် အပါယ် လေး သံ နှိ သာ ဖြစ် ရ ချေ တော့ မည်။ သူတော်ကောင်း တို့ ၏ နေရာ အရပ် သို့ မ ရောက် ချေ ရာ ဟူ ၍ ဆို ၏။ သတို့သိမ်း သစ္စာ စကား ကို ရွှေ မြူတာ တ အိုး ဖြင့် ပူဇော် ပြီး ယှင် အသက် ထက် ဆုံး စား လေ့ ဟု ဆို ၍ လွတ် ထိုက် လေ ၏။

NOTES.

ပရိညာဏ် or ပရိညာည် P. a promise ; according to Childers *paññā*, a vow, promise. အကျွန်ုပ် I (fem.) (J. § 77). အံ့ဘွယ် သရဲ ရှိ စွ it is very wonderful. ပူဇော် S. to worship, do honour. ကရဝိတ် karaweik is the 'kura-viko' or Indian cuckoo. ဖြေ to loose, solve. ဝေါက်ပြန်

to break a promise ; lit. to make a hole through and go back from. အသက် ရှင် to get one's life, to live. ဖြစ် ခဲး စွ very difficult to be, almost impossible. နှမြော or နှစ်မြော to begrudge. ဖြစ် ရ ချေ ထေ့ မည် I should have had to be in. မြူတာ a jug with a long neck. တ ဆိုး one pot ; used as a numeral affix (J. §§ 99, 100). အသက် ထက် ဆုံး to the end of your life (J. § 75). စား ထေ့ eat, i.e. live on it.

သတို့သီး လည်း ညောင်ပင် က သွား သော်
 ခိုးသူ နေရာ သို့ ရောက် လေ ၏။ သူခိုး က လည်း
 အိပ် ၍ နေ နှင့် ၏။ အိပ် စဉ် တွင် သွား သော် လွတ်
 ကောင်း ပါ လျက် အို အရှင် ခိုးသူ ဟု ၍ နှိုး ပြီး
 လျှင် ငါ့ အသက် သည် ၎င်း၊ ငါ တွင် ပါ သော
 ဥစ္စာ ၎င်း၊ အရှင် ခိုးသူ အဘို့ ဖြစ် ခဲ့ ပြီ။ ယခု ငါ့
 သစ္စာ ကြောင့် ငါ ရောက် ပြီ။ အရှင် ၏ အထို
 အလျောက် မ ဆန် မ ငြင်း ပြီ ဟု ၍ ဆို ၏။ ခိုးသူ
 လည်း အံ့ဘုယ်သရဲ ရှိ စွ တကား။ လောက တွင်
 ဖြစ် ခဲ ထု စွာ သော သစ္စာ စကား ကို စေတနာ ပေ ပြီ
 တကား။ ဤသို့ သော သူ ကို ငါ ပြစ်မှားမိ သော်
 ဆင်းရဲ ကြီးစွာ ခံ ရ ချေ အံ့ သတည်း။ အလျှင်
 သွား လေ တော့ ဟု လွှတ် ထိုက် ၍ မိမိ လင် ထံ
 သို့ ရောက် လျှင် ထို အကြောင်း များ ကို ပြန် ပြော
 လေ ၏။ ထို ခိုးသူ ၏၊ ညောင် စေတနာ နတ် ၏၊ မင်း
 ၏ စကား များ ကို ပြန် ပြော ပြီး သော် သတို့သီး

ပြု သော အရာ ကို လင် ချီးမွမ်း ၏။ ။ထို စကား အဆုံး ၌ စန္ဒာ ကုမာရီ သတို့သိမ်း လည်း အရှင် ပုဏ္ဏား တို့၊ ယခု ကျွန်မ ပြော သော စကား တွင် အဘယ် သူ ကို ချီးမွမ်း အပ် ပါ သ နည်း ဟု မေး ၏။

NOTES.

အိပ် ၍ နေ နှင့် ၏ had gone to sleep (J. § 115). လွတ် ကောင်း ပါ လျက် she might have escaped; ပါ euph. aff. ငါ တွင် ပါ သော ဥစ္စာ the goods I have with me (J. § 69); ပါ to have with. ထောက် တွင် ဖြစ် ခဲ့ ထွာ စွာ သော သစ္စာ the most difficult oath in the world. ဖြစ်မှား to transgress against. အထွင် quickly. ပြု သော အရာ what she had done. ငါ I, is used to the thief; ကျွန်မ I, to the Brahman.

ပုဏ္ဏား ကြီး က အရှင် အမတ်ကြီး သိမ်း၊ ငါ ကား မင်း သား ၌ ချီးမွမ်း ၏။ အဘယ် ကြောင့် နည်း ဟူ မူ ကား။ မိမိ ပန် ခဲ့ သော သစ္စာ ပန်းဦး ကို မ ယူ ပယ် ၍ မင်း ကျင့် တရား ဆယ် ပါး နှင့် ညီ သည် ဖြစ် ၍ အံ့ဘွယ်သရဲ ရှိ စွ တကား ဟု ငါ ချီးမွမ်း ၏။ ။ပုဏ္ဏား တ ယောက် က အမတ် ကြီး သိမ်း၊ ငါ မူ ကား ညောင် စောင့် နတ် ကို ချီးမွမ်း ၏။ အဘယ် ကြောင့် နည်း ဟူ မူ ကား။ ယောက်ျား တို့ ၏ စိတ် သည် အလွန် စောင့် နိုင် ခဲး

လျက် ရုက္ခစိုပိုး စိတ် ကို စောင့် နိုင် သည် ဖြစ် ၍
 အံ့ဘွယ် သရဲ ရှိ စွ တကား ဟု ချီးမွမ်း၏။ ။ပုဏ္ဏား
 တ ယောက် ဆို တုံ ၏။ အရှင် အမတ်ကြီး သွီး၊
 ငါ သော်ကား လင် ကို ချီးမွမ်း၏။ အဘယ် ကြောင့်
 နည်း ဟူ မူကား။ အလွန် စင်ကြယ် စွာ သော
 ပတ္တမြား ကို ဆေး သော ရေ နှင့် တူ သည် ဖြစ်
 လျက် အာရုံ နှ့် မ တပ် သော ကြောင့် မိမိ မယား
 အခွင့် တောင်း လျှင် အခွင့် ပေး ၍ လွှတ် ထိုက်
 သည် ကား ထို ယောက်ျား ၏ စိတ် သည် အံ့ဘွယ်
 သရဲ ရှိ စွ တကား ဟု ချီးမွမ်း၏။ ။ပုဏ္ဏား အယေ
 ဆုံး ဆို တုံ ၏။ အမတ်ကြီး သွီး၊ ငါ သော်ကား
 သူခိုး ကို ချီးမွမ်း ၏။ အဘယ် ကြောင့် နည်း ဟူ မူ
 ကား။ ခိုးသူ ၏ သဘော သည် အသက် ကို စွန့် ၍
 အသက် မွေး သည်။ ထိုသို့ ဖြစ် လျက် အဝတ် တန်
 ဆာ ဘို့ ကို မ တပ်စွန်း ပယ်စွန့် လျက် လွှတ် ထိုက်
 လေ ၏။ ဥက္ခာ ရွှေ ငွေ ကို လည်း ပယ်လွှတ် ထိုက် လေ
 ၏။ သို့ဖြစ်၍ ထို ခိုးသူ သည် မြတ် သည်ဟု ချီးမွမ်း
 ၍ ထောမနာ ပြု ၏။

NOTES.

မိမိ ပန် ခဲ့ သော သစ္စာ ပန် ဦး ကို the promise that he had asked for, (namely) the first flower. ပယ် to reject. ငင်း ကျင့် တရား ဆယ် ဝါး the ten laws or rules which govern the actions of a king. ယောက်ျား ထို့ ၏ စိတ် — ဖြစ် ၍ being

able to watch over his nat's mind in a case in which a man would have found a difficulty in so doing. ဆို တုံ said in turn (J. § 117). အထွန် စင် ကြယ်—ထူ သည် like water in which a very pure ruby (ပတ္တမြား) has been washed, i.e. most pure and undefiled. အာရုံ P. the object of thought. သဘော P. the disposition. အသက် ကို စွန့်၍ အသက် မွေးသည် to get his living by risking his life. ထပ် စွန့် to have a strong desire for. ပယ်စွန့် to reject. ထောပနာ P. praise; sometimes wrongly written ထောပနာ.

အမတ်ကြီး သွီး ၏ ကိုယ်လုပ်ဘော် ဖြစ် သော သတို့သွီး ဆို ၏။ အို အရှင် သွီး၊ သုံး ယောက် သော ပုဏ္ဏား တို့ သည် မင်း သား ကို ၎င်း၊ ညောင် စေါင်း နတ် ကို ၎င်း၊ လင် ကို ၎င်း၊ ချီးမွမ်း ကုန် ၏။ အငယ်ဆုံး သော ပုဏ္ဏား မူကား ခိုးသူ ကို ချီးမွမ်း ၏။ ထို စကား ကို ကြား ယှင် အမတ်ကြီး သွီး က လည်း ပုဏ္ဏား လေး ယောက် တို့ တွင် ပုဏ္ဏား အငယ်ဆုံး စကား သည် မှာ ရ ခဲး သော ဥစ္စာ ပစ္စည်း ဖြစ် လျက် မ တပ်စွန်း ပယ်လွတ် ထိုက် သောကြောင့် ခိုးသူ မြတ် သည် ဟု ဆို သော အထို ဖြင့် ပုဏ္ဏား အငယ်ဆုံး လက် နှိ ပင် ဥစ္စာ ရှိ ၏။ ထိုသို့ ဖြစ် သောကြောင့် အစ်မ ကြီး၊ ငါ ၏ အသွင် ပြု ပြီး ယှင် ပုဏ္ဏား အငယ်ဆုံး ထံ သို့ သွား ၍ ဤသို့ ဆို လေ။ ကျွန်မ သည် ကား တပါး ကြောင့် မ လာ။ သုံး ယောက် သော ပုဏ္ဏား တို့ သည် သူ

ခိုက် တို့ ချည်း တကား။ ၎င်း ပုဏ္ဏား အယော်ဆုံး မူ
 ကား ပညာ ရှိ ထု ပေ ၏။ ၎င်း ပုဏ္ဏား လည်း ခင်ပွန်း
 မ ရှိ။ လုလင် ပျို ဖြစ် ၍ ခင်ပွန်း ပြု အံ့သောငှါ
 ကျွန်တော်မ လာ ပါ ပြီ။ အဘယ်သို့ သော အမှု ကို
 ပြု ၍ အရှင် နှင့် ကျွန်မ အတူ နေ ရ မည် နည်း။
 ကျွန်တော်မ လည်း အဖ ကို ကြောက်ရွံ့ သည်။
 သင် ပုဏ္ဏား နွဲ့ ရှိ သော ဥစ္စာ လည်း ပျောက် ခဲ့
 သည်။ ကျွန်မ မှာ လည်း လက် ချည်း ဖြစ် ခဲ့ သည်။
 သင် ပုဏ္ဏား နှင့် ကျွန်တော်မ သည် တပါး သော
 အရပ် သို့ သွား သော် အသက် မွေးစရာ မ ရှိ ခဲ့
 တကား ဟု အစ်မ ကြီး ဆို ပါ လေ။ ။ ဤသို့ စီရင်
 မှာထား ထိုက် ပြီး သော် သွား စေ ၍ ပုဏ္ဏား မြင်
 လျှင် မေး လင့် ၏။ အချိုး လည်း မှာတိုင်း ဆို လေ ၏။
 ပုဏ္ဏား ငယ် လည်း ထို စကား ကို ကြား လျှင်
 အလွန် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ သည် ဖြစ် ၍ သတို့
 သိဒ္ဓါ မ ကြောင့်ကြ လင့်။ ငါ တွင် ဥစ္စာ မ ပျောက်။
 လက် တွင် ရှိ ပါ ၏။ အဘို့ အရ ရ အောင် သာ
 ငါ ပြု သည်။ အသက် မွေး လောက် အောင် ရှိ ပါ
 သည်။ တပါး အရပ် သို့ သွား သော်လည်း ငါ တွင်
 အသက် မွေးစရာ ရှိ သည် ဟု ဆို ၏။ ပုဏ္ဏား စကား
 ကို လည်း အချိုး သည် အမတ်ကြီး သမီး အား ပြော
 ပေ ၏။

NOTES.

ကိုယ်ထုပ်တော် a body-servant ; ကိုယ် body, ထုပ် to do, attend on. မှာ as regards (J. § 69). ရ ခဲး သော ဥစ္စာ ဝစ္စည်း things difficult to obtain. အလို ဖြင့် by the purport (of his saying that he praised the thief, etc.). အစ်မ ကြိ elder sister ; a mode of address. အသွင် ပြု ဖြီး ထွင် having made (your) appearance (like mine). လော a light imp. affix for politeness. တပါး ကြောင့် မ လာ for other reasons (I have) not come. သူ ခိုက် ထို ချည်း are nothing but fools (J. § 126, 8). ခင်ပွန်း မ ရှိ have not a spouse. လှလင် ဣ a young man, bachelor. လက် ချည်း ဖြစ် ခဲ့ သည် have nothing but my hand (to give). အထက် မွေး ဝရာ မ ရှိ have not wherewith to support life. စီရင် မှာထား to arrange and instruct. မေး ထင် ၏ questioned her ; ထင် (J. § 118). အချိုး an attendant, server, bearer. မှာတိုင်း as instructed (J. § 75). ကြောင့်ကြ to be troubled, anxious. လက် တွင် in my possession. အဘို့ အစု a share, portion.

အမတ်ကြီး သွီး လည်း အဖ ထံ သွား ၍ ဖခင် အရှင် အမတ်ကြီး၊ ပုဏ္ဏား ငယ် လက် နွဲ့ ဥစ္စာ ရှိ သည် မှန် လေ ပြီ။ ရင်း သည့် ဥစ္စာ နှင့် အမျှ ကျွန်မ ကို ဥစ္စာ ပေး မှ ထို ဥစ္စာ ကို ရ အံ့ ဟု ဆို ၏။ အမတ်ကြီး လည်း သွီး ဆို တိုင်း ပေး လေ ၏။ သတို့ သမီး လည်း ထို ဥစ္စာ ကို အချိုး အား ပေး ၍ ဤသို့ သင် ပေ ၏။ ။ အစ်မ ကြီး၊ သွား ၍ ပုဏ္ဏား နှင့် အတူ နေ လေ ဦး တော့။ ယခု ဥစ္စာ ကို လည်း ပြု ၍ သင် သည် အတိုင်း ပြော လော့ ဟု မှာ လိုက် ၏။ ။

အချိုး လည်း ပုဏ္ဏား အား ဥစ္စာ ကို ပြီ ၍ လင်
 ပုဏ္ဏား ၏ ရှိ ယော ဥစ္စာ ကို ကျွန်မ အား ပြီ ပါ
 လော့။ ကျွန်မ မှာ ဥစ္စာ အနည်းငယ် ရှိ ပါ ယော
 ကြောင့် ထို ဥစ္စာ နှင့် အတူ ထား ၍ သင် ပုဏ္ဏား နှင့်
 တပါး ယော အရပ် သို့ သွား ကြ သော်လည်း စား
 ယောက် ကြ နှိုင်း အံ့ သတည်း ဟု ဆို လျှင်
 ပုဏ္ဏား ငယ် က မိမိ ဥစ္စာ ကို ပေး ၏။ အချိုး လည်း
 ထို ဥစ္စာ ကို ယူ ၍ အမတ်ကြီး သို့ အား ပေး လေ
 ၏။ အမတ်ကြီး သို့ လည်း ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ
 သည် ရှိ လေ ၍ အစ်မ ကြီး၊ သုံး ယောက် ယော
 ပုဏ္ဏား ကြီး တို့ ကို သည် နည်း ချည်း ဆို ၍ တောင်း
 လော့။ ၎င်း ပုဏ္ဏား သုံး ယောက် တို့ ဥစ္စာ ကို ကျွန်မ
 အား ပေး လင့် ပါ ဦး။ တချ ယော အရပ် တွင်
 ကျွန်တော်မ ထား မည်။ ကိုယ်တော် တို့ လေး ယောက်
 လုံး နှစ်လုံး ပြည့် ကြ အံ့ ဟု ဆို လော့။ ။အချိုး
 လည်း တောင်း ပြီး သော် ပုဏ္ဏား ကြီး သုံး ယောက်
 က၊ ကောင်းပြီ ဟု ဆို ၍ သုံး ခု ယော ဥစ္စာ ကို
 ပေး လေ ၏။ သတို့သို့ လည်း လေး ယောက် ယော
 ပုဏ္ဏား ၏ ဥစ္စာ ရ ပြီ ဟု ၍ ခမည်း တော် မင်း အား
 ယျောက် လေ ၏။ အမတ်ကြီး လည်း၊ အရှင် မင်း
 ကြီး၊ လေး ယောက် ယော ပုဏ္ဏား တို့ ၏ မှားခြင်း
 ဥစ္စာ ကို ရ ပြီ ဟု ယျောက် ဆို လေ ၏။ ။အဘယ်သို့

စီစစ် ၍ ရ သနည်း ဟု မင်းကြီး မေး သော် ကျွန်
တော် သို့ စီစစ် ၍ ရ သည် ဟု ယျှောက် လေ ၏။
မင်းကြီး လည်း သတို့သို့ ကို ပုဏ္ဏား လေး ယောက်
တို့နှင့် တကွ ခေါ် ၍ မေး ၏။

NOTES.

ဖခင် or ဘခင် dear father; ခင် to be attached to; conf.
ချစ် to love. မှန် လေ ဖြီ it is certain, true. The root ဖြီ
means 'to be accurate,' and so can be used in the present
tense. ရင်း ထည့် ဥစ္စာ နှင့် အမျှ equal to the original sum.
သင် to teach or learn; like the Old-English 'learn.'
နေ လေ ဦး ထော့ stay a little longer (J. § 117). ယခု 'now'
is sometimes used in this way, i.e. 'these present.' သည်
နည်း ချည်း in this manner only, exactly in this same
manner. ပေး ထင့် ပါ ဦး give me for a little while. နှစ်သုံး
ဖြည့် ကြ အံ့ your hearts will be full, i.e. you will get your
wishes and be satisfied. ယျှောက် to address or inform (a
superior). မှားခြင်း ဥစ္စာ the property of error, i.e. the
money regarding which an error had been committed.

သတို့သို့ လည်း ဤ အရာ သည် စဉ်းလဲး လျက်
ကြောက်မက်ဖွယ် သော အရာ တည်း။ ပုဏ္ဏား လေး
ယောက် သည် ပညာရှိ ချည်း ဖြစ် ချေ ထံ ၏။ ငါ
တို့ ပုထုဇည် သဘော ကား။ လောဘ၊ မောဟ၊
ဒေါသ တို့ ၏ ကျွန် ဖြစ် သောကြောင့် တ ခု သော
ဝတ္ထု ကို ဆို မည်။ ။ သောတ ဝိညာဏ် အရာ သည်

စက္ခု ဝိညာဏ် အရာကို တိုက်တွန်း ၏။ စက္ခု
ဝိညာဏ် မြင် ယျှင် မနော ဝိညာဏ် အား တိုက်
တွန်း ၏။ ထိုသို့ တိုက်တွန်း ယျှင် လောက နှစ် စပ်
လေ ၏။ ထိုသို့ စပ် လေ ယျှင် ပညာ မှ ယုတ် ချေ
သတည်း။ ပညာ မှ ယုတ် ချေ ယျှင် အဆင် အခြင်
မ ရှိ ဘဲ မ ကောင်း မှု ကို ပြု တတ် သောကြောင့်
သံသရာဝန် ဆင်းရဲခြင်း နှစ် မြဲမြဲ စွာ ယျှင် ကျ ကုန်
သတည်း။ ထို စကား ကို သတို့သွီး ပြော ပြီး ယျှင်
မင်း ရှေ့ တွင် ပုဏ္ဏား တို့ ၏ ဥစ္စာ လေး စု ကို
ထား ၍ ဥစ္စာ ရှင် ယူ လေ ကုန် ဟု ဆို လေ ယျှင်
ပုဏ္ဏား တို့ သည် မိမိ တို့ ဥစ္စာ သုံး စု ကို ယူ ကြ
ပြီး ယျှင် တ စု ကြွင်း သော ဥစ္စာ ကို ပုဏ္ဏား ငယ်
ယူ သော် ဥစ္စာ ပျောက် ခဲ့ သည် ဆို လျက် ယခု
ပုဏ္ဏား ငယ် ၏ ဥစ္စာ ရှိ ပြန် သည် တကား ဟု မင်း
ကြီး ဆို သော် ဩော် အရှင် မင်းကြီး၊ ရှေး က မိမိ
ဥစ္စာ ကို မိမိ ဝှက် ထား ခဲ့ သည်။ ယခု မိမိ ဥစ္စာ
ကို မိမိ ပင် ညွှန် ပြု ပြီ ဟု အမတ်ကြီး သွီး ဆို ၏။ ။
ထို အခါ နှစ် လေး ယောက် သော ပုဏ္ဏား ဥစ္စာ ရ
ပြီ ဟု ဆို ယျှင် မင်းကြီး ၏ ထီးချက် စောင့် နတ် သွီး
လည်း သာရ ခေါ် ပေ ၏။ မင်းကြီး လည်း သတို့သွီး
ပညာ ရှိ စွ တကား။ အရပ် ရှစ် မြက်နှာ မှ လာ
လတ် သော မင်းစေတမန် တို့ ၏ ပြဿနာ တို့ ကို

စစ်ဆေး ပြောဆို နှိုင်း လတံ့ ဟု မိဖုရား ကြီး အရာ သို့
 မြောက် လေ ဖြစ်။ ။ ထိုကြောင့် တရားသူကြီး တို့
 သည် ဤ စကား ကို ပုံ ပြု ၍ ပညာ ဖြင့် စူးစမ်း
 ဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ် ရာ သတည်း။ ။

NOTES.

ဤ အရာ သည် စည်းလဲ ထွက် ကြောက်မက်ဖွယ် this matter
 is a terrible piece of trickery. စဉ်းထဲး to use artifice in
 a bad sense. ကြောက်မက် this form of ကြောက် to fear is
 only used with the formative ဖွယ်. The verb ခက် means
 'to be attached to.' ပညာရှိ—၏ are on their part certainly
 wise. ငါ တို့ ပုထုဇည်—ကား the nature of us unregenerate
 mortals. ဝေသာ P. covetousness. မောဟ P. error, folly.
 ဒေါသ P. sin, anger. သောတ ဝိညာဏ်—သောကြောင့်. That
 which is called ear-sense excites that which is called eye-
 sense, the eye excites the mind and it concentrates on the
 world and becomes at one with it, and when this is the case
 wisdom is diminished, and when wisdom is diminished
 because, without considering, one does bad actions.
 သံသရာဝဋ် (thanṭhayāwōk) for P. *samsarāvattam*, the circle
 of transmigration. မိမိ observe the way in which this
 pronoun is used. ထီးချက် the centre part of the umbrella
 from which the sticks extend. သာဓု P. well, excellent.
 ရှစ် မြက်နှာ the eight points or faces (of the heavens).
 မင်းစေတမန် an ambassador, lit. king-send-messenger.
 ပြဿနာ P. a subject for discussion. ပုံ ပြု to take as
 an example, make a precedent of.

NOTE.—The text is from this point printed in the ordinary Burmese manner without division.

၁၂. သဋ္ဌေးသား၊ သဋ္ဌေးသွီးနှင့်ပေတလုလင်တို့၏ အကြောင်း။

12. The Account of the Rich Man's Son, the Rich Man's Daughter, and the Servant Peta.

ရှေးသောအခါ။ သုမေခဘုရားလက်ထက်တော်၌ ကေတုမတီမည်သော ပြည်တွင်မရေမတွက်နိုင်သော ဥစ္စာရှိသောသဋ္ဌေးသားနှင့်ဘောဂအမည်ရှိသောသဋ္ဌေးသွီးကိုမိဘစိတ်တူ၍ထိမ်းမြားပေးစားကြလေသတည်း။ ထိုအခါ၌သဋ္ဌေးသားဤသို့ဆို၏။ ငါတို့မိဘဝယ်များစွာသောဥစ္စာရှိ၏။ ငါတို့ဝယ်မူမရှိပါသောကြောင့်သင်္ဘောစီး၍လူများနှင့်လံကာဗိပသို့သွားမည်ဟုဆိုပေ၏။ မယားဖြစ်သောသဋ္ဌေးသွီးကအမောင်ကုန်သွယ်သွားလျှင်ကျွန်မကိုးကွယ်ရာမရှိပါတကား။ ဆင်းရဲသောသူတို့သည်သာလျှင်သမုဒ္ဒရာကိုကူးကုန်၏။ အရှင်မိဘနှင့်ကျွန်မမိဘမှာမူကား မရေမတွက်နိုင်အောင်များစွာသောစည်းစိမ်ချမ်းသာရှိပါလျက် မသွားပါနှင့်ဟူ၍မေတ္တာစကားဆို၏။ ။မယားဆိုသောစကားကိုကြားလျှင်သဋ္ဌေးသားကလည်းလုလင်ပြု၍ရသောဥစ္စာသည်လျှင်မြတ်၏။ လုံ့လပြု၍သမုဒ္ဒရာတွင်သေခြားသော်လည်းမြတ်သည်သာတကား။

ဥစ္စာမရှိသောယောကျ်ားသည် ယုတ်ညံ့စွာ၏။ ရှက်
 ကြောက်ဖွယ်လည်းဖြစ်၏။ သူ၏နေ့သိုင်ခြင်းသည် ၎င်း၊
 စားသောက်ခြင်း ၎င်း၊ ယုတ်နိမ့်သတည်း။ ဥစ္စာကိုလို
 သည်နှင့် သမုန္ဒရာ၌ အသက်ကိုစွန့်၍ သွားသောသူသ
 ည်ဥစ္စာမရသော်လည်း လူတို့၏ ချီးမွမ်းရာတကား ဟုပ
 ညာရှိတို့ဆိုကုန်၏။ သို့ကြောင့် ငါသွားမည်ဟုဆို၍ အရ
 င်းအနီး ယူသွားလေသော် မကြာမဖြင့် မှီပေတလင်သ
 ည်သဌေးသွီးနှင့် အဆက်အဆံ့ရှိကြ၍ ပေတလင်က
 သဌေးသမီး၊ ယခုကား ငါတို့အတူနေကြရပြီ။ အရှင်မ
 ခင်ပွန်းရောက်သော အခါ အသို့လျှင် ငါတို့အတူနေရ
 အံ့နည်းဟုဆို၏။

NOTES.

ပေတ the name of the young man is P. for a departed
 spirit that is condemned to haunt a place. ယုတ်ညံ့ a young
 man or bachelor, servant; frequently written and pro-
 nounced နလင်. သုမေဓာ the name of a Buddha. ကေတုမတီ
 name of a town. မရေမတွက်နိုင်သော countless. ဘောဂ (P.
Wealth) girl's name. မိဘစိတ်တူ the parents being of like
 mind. ဝယ် to, with (J. § 69). မူ for မူကား as regards, but
 (J. § 60). စီး to ride in, or on any conveyance, even shoes.
 လံကာဒိပ P. the island of Lankā or Ceylon. အမောင် my
 brother; often used by wife to husband. ကိုးကွယ်ရာ protector.
 မေတ္တာ P. kindness, love. ယုတ္တ or ထုံသ industry. ယုတ်ညံ့ or
 ယုတ်နိမ့် abject; ညံ့ poor; နိမ့် low. ရှက်ကြောက်ဖွယ် shame-
 faced. ဥစ္စာကိုလိုသည်နှင့် with a desire for wealth. အသက်

ကိုစွန့်၍ throwing away life, i.e. at the risk of one's life. အရင်းအနှီး stock-in-trade, capital. မကြာမမြင့်မှီ ere long ; မြင့် tall is often used in this sense. အဆက်အဆံရှိ to have in common ; to live as husband and wife. အတူနေကြရပြီ we have been able to live together ; ရ တံ get, when auxiliary, often implies ability.

သဋ္ဌေးသွီးသည်သည်း တခုသောအမြှောက်စကားကို ဆို၏ သုဿနတစပြင်၌ ပြစ်သောသူကောင်ကိုယူ၍ ပြဿနထက် သို့တင်ပြီးလျှင် မီးတိုက်သော် သဋ္ဌေး သွီးသေလေပြီဟူ၍ဆိုကြလတံ့။ ငါတို့နှစ်ယောက်သည် တပါးအရပ်သို့သွား၍ နေကြအံ့ဟုဆို၍ သဋ္ဌေးသွီးဆို တိုင်း သူကောင်ကို အိမ်ထက် သို့တင်၍ မီးတိုက်ခဲ့ပြီး လျှင် တပါးအရပ်သို့ သွားကြလေ၏။ မိဘတို့သည်း တကယ်ပင် မီးလောင်သည် အမှတ်နှင့်အကောင်ကိုဖတ်၍ အလွန်တရာငိုကျွေးခြင်းကိုပြု၍ သဋ္ဌိဟ်ကြသတည်း။ ပေတလင်နှင့် သဋ္ဌေးသွီးလည်း တပါးသော အရပ်၌နေ ကြလေ၏။ ထိုအရပ်တွင် စားစရာ၊ သောက်စရာမရှိ၊ အလွန်ဆင်းရဲသည် တကား။ ငါတို့အရပ်သို့ပြန်၍ ငါတို့ မိဘမြင်ကြလျှင် ငါ့သွီးနှင့်တူလှသည်ဟူ၍ ဥက္ကာပေး ကြလတံ့။ ထိုသို့ပေးက ငါတို့စားသောက်စရာရကြလ တံ့ဟု သဋ္ဌေးသွီးဆို၍ သွားကြလေသော် မိဘတို့၏ ဥ ယျာည် ရေကန်သို့ရောက် လေသတည်း။ ရေကန် အနီး ပန်းပင် အရိပ်တွင် တည်း နေကြသော အခါ သဋ္ဌေးလင်

တို့သည် သွီးကိုယ်စားညောင် ရေသွန်းရန်ဟု ရေခပ်လာ
 ကြသည်ရှိသော်သဋ္ဌေးသွီးကိုမြင်ကြလေ၏။ ထိုသို့မြင်
 ကြလျှင် သတို့ သွီးသည်ခင်ပွန်းရှိသော ကြောင့်သာ သို့
 မဟုတ်ငါတို့အရှင် သွီးအမှန်ဆိုရန်ရှိသည် ဟူ၍ အာရုံ
 တာကိုယူလျက်ပြန်ကြလေ၏။ လှင်တို့သည်သဋ္ဌေးမ
 အားအကြောင်းမျိုးကိုကြားပေးကြ၏။ သဋ္ဌေးမလည်း
 သွီးကိုကြည့်၍မြင်လျှင် ငိုမည်တမ်း၍ မေးသော်ရှင်သ
 ဋ္ဌေးမ၊ ကျွန်မတို့ကား ခရီးသွားကြသူတည်း။ ယခုကျွန်
 မတို့သွားကြပေအံ့ဟုဆို၏။ သဋ္ဌေးမကလည်း မသွား
 ကြပါနှင့်။ ငါတို့သွီးကိုယ်စား မွေးပါမည်ဟုဆို၏။ အိမ်
 သို့ ခေါ်၍ ပြုသန်ဆောင်၍ ထားလေ၏။

NOTES.

သုသာန် (pronounced *thókthan*) for P. သုသာနံ a burial-ground. တစပြင်, ထုပ်တိုင်း, or သင်းချိုင်း are the common words. တကယ် or အကယ် certainly. ဒီးထောင် to be enveloped in fire, burnt. အထောင်ကိုဖုတ် to cremate a corpse. သင်္ကြာ for S. *Sangraha*. The Burmese use this word (pronounced *thingyo*) as a verb meaning to assist; to perform funeral rites; the [r shows that the word came from a Sanskrit source prior to the adoption of Pāli. တူလှသည် is very like (J. § 117). ဥယျာသည် for P. ဥယျာနံ a garden or pleasure-ground. ရေကန် a water-tank, pond. ဝန်းပင်အရိပ် the shade of flowering shrubs. တည်း or တဲး to remain for a short time; တဲး usually means the place in

which one stays a short time, i.e. a hut or tent. သမီးကို ယ်ဝား as agent for the daughter, i.e. in place of the daughter (deceased). ညောင်ရေ water of the banyan, i.e. water for performing a libation (to the dryad). သွန်းရန် for pouring out (J. § 125, 3). ဧရခပ် to draw water. ခင်ပွန်းရှိသောကြောင့်သာ it is only because she has a husband. သို့မဟုတ် if not true, i.e. if she had not. အကြောင်းမျိုး all the different circumstances. ကြားပေး to give information. ငိုမည်တမ်း to weep and wail. ကျွန်မတို့ we, i.e. I (fem.) and my husband.

ထိုအခါ လင်ရင်းဖြစ်သော သမီးသားရောက်လေ သော် မိမိမယား၏ အကြောင်းကို မေးလေ၏။ ပြဿန် နှင့်တကွ မီးလောင်၍ သေခဲ့သည်ဟု ကြားလျှင် ငိုမည် တမ်း၍ ဘာမိဆောက်သော ပြဿန်ကို ဝင်၍ ကြည့်လျှင် မိမိမယား ကို မြင်လေသော် ငမယား ရှိလျက် ပင်သေ လေပြီဟု အဘယ်ကြောင့် ဆိုသနည်းဟု ရွာလပ်သူကြီး ကို လျှောက်သော် ပြဿန် နှင့်တကွ မီးလောင်၍ သေသည် ကို ယောက္ခမ နှင့် လူအများ ဆိုကြသောကြောင့် ရှုံးလေသတည်း။ မသက်သာ၍ မြို့ကွပ် သို့ရောက်လေသော် လည်း အရှုံးပေးပြန်လေ၏။ မင်းကြီးထံ သို့ရောက်လေ သော် မင်းကြီးသည် တရား၌ မတည်သောကြောင့် ထီး မြို့ကို စောင့်သောနတ် သို့သည် ဩဝါဒ မင်းကြီး၊ ဤအမှု သည် မောဟဂတိတည်သောသူ၏ အရာမဟုတ်။ အရှင် မင်းကြီး၏ အမတ်ကြီးသည် တရားဆုံးဖြတ်ခြင်း၌ လိမ္မာ

သည်မဟုတ်တုံလော။ ။ ထိုစကားကိုကြားလျှင်အမတ်ကြီးကိုခေါ်တော်မူ၍ ဤအမှုကိုပြီးအောင်စီရင်လော့။ မပြီးလျှင် အမတ်ကြီး၏ စည်းစိမ်ကိုဖျက်ဆီးအံ့မည်ဟုဆိုလျှင်ထို အမတ်ကြီးသည် နှစ်လုံးမသာရှိသည်ကိုသွီးမြင်လေသော်ခမည်းတော်မင်း၊ အဘယ်ကြောင့်နှစ်လုံးမသာရှိသနည်းဟုမေး၏။ မင်းကြီးအမိန့်တော်ရှိကြောင်းကိုပြောလေသော်ခမည်းတော်မင်းကြီး၊ မကြောင့်ကြလင့်။ သုံးယောက်လုံးကိုကျွန်မထံသို့လာကြပါစေ။ တခုသောနေရာကိုလည်း ဆောက်ပါစေ။ အမှုသည်သုံးယောက်တို့ကိုထောင့်သုံးခုတွင်အသီးအသီးနေပါစေ။ ကျွန်မမူကား အလယ်တွင်နေ၍စစ်မေးပါမည်ဟုဆို၏။ ထိုသို့ဆိုသည် အတိုင်းစီရင်ပြီးမှသဋ္ဌေးသားကိုခေါ်၍ မေးလေ၏။

NOTES.

ထင်ရှား the original husband. ဖြာသဒ် (S. *Prāsāda*) pyat-that, a building approached by steps; tower. ယောက္ခမ parents-in-law. ရှုံး to lose (a case). မြို့ကွပ် a magistrate (not much used now). တည် to be established in. မောထဂတိ P. the path of folly or error. ဝိမ္မာ to be clever. ပြီးအောင် in order that it may be completed (settled). စည်းစိမ်းကိုဖျက်ဆီး to destroy wealth, i. e. to turn a person out of office, etc. ကြောင့်ကြ to be anxious. ထောင့် an angle, corner. အသီးအသီး separately; from သီး to string beads one by one. စီရင်ပြီးမှ after the arrangements were completed (J. § 123).

ဘုန်းကျက်သရေနှင့်ပြည့်စုံသောယောကျ်ားမြတ်၊
 အမောင်သဋ္ဌေးသားသည် အသက်ကိုစွန့်၍ သမုဒ္ဒရာ
 ကိုကူးပြီးလျှင် ဥက္ကာဂှာသွားပြီးနောက် ဤအရပ်တွင်ပြ
 သာန်နှင့်တကွ မီးလောင်၍ အမောင့်မယားသေလေ
 ဖြီဟုလူအများဆိုကြသတည်း။ အမောင့်မိဘတို့လည်း
 ကြွယ်ဝပါလျက်ပင် အမောင်သည်လည်း သမုဒ္ဒရာကို
 ကူး၍ များစွာသော ဥက္ကာရဲ့သုဖြစ်ပါလျက်မိန်းမဘ
 ယောက်ကိုယောကျ်ားနှစ်ယောက်လှကြချင်းသည် မ
 သင့်ပါတကား။ ဤသတို့သိမ်းသည် သုမယားဖြစ်သည်
 မှန်ပါလျက် ငါ့မယားဟုခေါ်ဆိုသောကြောင့် မင်းကြီးစ
 သော အမတ်ကြီးတို့လည်း အရှုံးပေးကြခဲ့ပြီ။ အမောင့်
 မယားမှန်ပါလျှင် အဘယ်ကြောင့် ဤဝှက်ကွယ်ထော
 င့်ပါအံ့နည်း။ ငါ့စကားကို အမောင်ထိုက်နာကောင်း
 ၏။ အမောင့်ပိတ် အဘယ်သို့ရှိမည်နည်း။ အမောင်သ
 ဋ္ဌေးသားတည်း။ ငါအမတ်ကြီးသိမ်းဖြစ်သည်။ ငါတို့နှစ်
 ယောက်တပိတ်တည်းဖြစ်ကြ မူကား တသက်ပတ်လုံး
 အဘယ်ဆင်းရဲရှိရအံ့နည်းဟုဆိုသတ်သော် သဋ္ဌေး
 သားသည် ဤသို့ဆိုပေ၏။ ဤသဋ္ဌေးသိမ်းသည် ငယ်သွား
 မကျွတ်မှီ အဝတ်မမြဲမှီကပင် မိဘတို့ထိမ်းမြားသော
 မယားဖြစ်၍ အဘယ်သို့လျှင် စွန့်ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း။
 ယောကျ်ား၏ သဘောသည် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်
 သော အမှုကိုမပြုအပ်။ သက္ကာစကားကိုဖျက်၍ အဘယ်

အကျိုးရှိအံ့နည်းဟုဆို၏။ ။ အမတ်ကြီးသွီးလည်းသစ္စာ
မြဲသောသူ၏ စကားကိုကြားလျှင် အံ့ဘွယ်သရဲရှိစွဟု
လွှတ်လိုက်သတည်း။

NOTES.

ဘုန်းကျက်သရေ good reputation, nobility of character.
အမောင် Sir (used by a woman to a man). The light
accent shows the genitive case. ကြွယ်ဝ to be opulent.
လျက်ပင် even though. လှကြချင်း strife; a plural verbal
which denotes the action of more than one person. စွဲဆို
to sue for. မင်းကြီးစသော beginning with the king, i. e.
from the king downwards. ဖျှိတ်ကွယ်ထောင့် to conceal.
(Look out the meaning of each word.) တစ်တည်း of
one mind. တာဝန်ပတ်လုံး for the whole of (our) one life.
ငယ်သွားမကျွတ်မှီ ere she had shed her childhood's teeth.
အဝတ်မမြဲမှီ before clothes were constant. Children do not
wear clothes as a rule. ယောက်ျား etc. The disposition of
a (true) man ought not to be capable of so cruel a deed.
သစ္စာမြဲ firm to (his) vow.

ပေတလင်ကိုမေးပြန်၏။ ဘုန်ကျက်သရေနှင့်ပြည့်စုံ
သောယောက်ျား မြတ်ဖြစ်လျက်ပင်နှစ်ယောက်သော
လင်တို့သည် မိမ္မတယောက်ကိုလုကြသည်ဟူသောစ
ကားသည်မသင့်ပါတကား။ ငါနှစ်လည်းခင်ပွန်းမရှိ။ အ
ရှင်နှင့် အထူနေခြင်းငှါအထိုရှိ၏။ များစွာလေးမြတ်ခြ
င်းလည်း ရှိကြအံ့။ ငါလည်း အမတ်ကြီးသွီးဖြစ်သည်

များစွာသောစည်းစိမ်နှင့်မစံစားပါရလောဟုဆို၏။
 ပေတထင်လည်းထိုစကားကိုကြားလျှင်ပညာရှိစ
 ကားလျှင်တည်းဟုအမှတ်ရှိ၍ မိမ္မတို့သဘောကား
 ဥပါယ်တမည်အတ္ထန်များခြင်း၊ ထုည့်ပတ်တတ်ခြင်း၊
 ကွယ်ပျက်ထိုသောစိတ်ရှိခြင်းတို့နှင့်ပြည့်စုံသည်။ ငါ
 ၏အသက်သည်လည်းဤသတို့သွီး၏လက်ချတ်တွင်ရှိ
 သောရေနှင့်တူသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်သောကြောင့်အရှင်
 မ၏စကားကိုငါနားထောင်တော့မည်ဟုဆို၏။ ။
 အမောင်၊ ငါ့စကားကိုထိုက်နာမူကားသင်နှင့်တပါး
 သောအရပ်သို့သွား၍နေကြမည်။ သို့မှသာအမောင်
 ကိုငါယုံမည်ဟုဆိုလျှင်ကောင်းပြီဟု၍ဆို၏။ အရှင်
 သွား၍နေပြန်လေဦးတော့ဟုဆိုလျှင်သွားလေ၏။ ။
 ထိုနောက်မှသဋ္ဌေးသွီးကိုခေါ်၍မေးလေ၏။ အစ်မကြီး၊
 အရှင်မလင်ကားစည်းစိမ်နည်းသည်။ သဋ္ဌေးသားထင်
 ကားစည်းစိမ်ချမ်းသာများစွာရှိသည်။ အတူနေကြ
 သော်တသက်ပတ်လုံးဆင်းရဲခြင်းမရှိပြီတကား။ အ
 ဘယ်ကြောင့်ငြင်းပါသနည်းဟုဆို၏။ ။ ထိုစကားကို
 ကြားလျှင်အရှင်မလည်းမိမ္မ။ ငါလည်းမိမ္မပင်။ မိမ္မတို့၏
 သဘောသည်အကြင်သစ်ပင်၌ဖြစ်သောသစ်သီးနှင့်တူ
 ၏။ အရှင်ဖြစ်သောလင်မူကားသစ်ပင်နှင့်တူ၏။ သစ်
 သီးတို့သဘောသည်အညွန့်ပေါက်၍အရွက်နှစ်ရွက်
 ဆင့်လျှင်အရွက်အခက်မှသည်အငုံဖြစ်၏။ အငုံမှသည်

H

အပွင့်ဖြစ်၏။ အပွင့်မှသည်အသီးဖြစ်၏။ အသီးဖြစ်လျှင်
 ရင့်၍ကြွေ၏။ ကြွေလေလျှင် ကြွေရာအရပ်၌ရှိလေ၏။
 အညွှာမှ ကြွေပြီးသောသစ်သီးသည် အညွှာ၌တည်ပြန်
 နိုင်သလော။ အမိဝမ်းက ဖွားသောသားသည်အမိဝမ်း
 သို့တဖန်ဝင်ပြန်သလောဟုဆိုလေ၏။ ထိုသဋ္ဌေးသမီးဆို
 သော စကားကို အမတ်ကြီးသွီးကြားလေသော် ဤမိန်း
 မစည်းလဲးသော အဖြစ်ကိုငါ့ထိရပြီ။ မိမိနေရာအရပ်
 သို့သွားတော့ဟုဆိုလျှင် အမှုသည်သုံးယောက်သွားကြ
 လေ၏။

NOTES.

ထကြသည်ဟူသောစကား this story, that two men are striv-
 ing over one woman. အရှင်နှင့်အတူနေခြင်းငှါအလိုရှိ၏ I have
 a wish to live with you, Sir. ဝေးမြတ်ခြင်းရှိကြအံ့ we shall
 be much respected. များစွာသောစည်းစိမ်နှင့်ခေစားပါရလော
 shall we not be able to enjoy (ourselves) with much
 wealth? လျှင် emphatic aff. (J. § 126, 8). အမှတ်ရှိ၍
 thinking. ဥပါယ် from P. ဥပါယော stratagem, expedient.
 တမည် or တံမျဉ် a line; stratagem. ကွယ်ပျက် to conceal
 and trifle with. လက်ခုတ် the hollow of the hand. လင်း
 သို့ဖြစ်သောကြောင့် because that is so. တော့မည် must (J.
 § 117). နေပြန်လေဦးတော့ go and wait a little (J. § 117).
 အစ်မကြီး elder sister: a respectful mode of address.
 နည်း few, small. မရှိပြီ shall not have (J. § 108). ငါလည်း
 မိမ္မဝင် I, too, even am a woman. အကြင် whatever, any
 (J. § 82). ထင့် to come one above the other. အရွက်အာ
 က်မှသည် that which is from the leaf-stalk. အရွက် a leaf.

အခက် a stalk or branch. အင့် a bud. အဖွင့် a flower. အသီး or သစ်သီး a fruit. Note the peculiar use of သည် after ငှ in this clause. တည် to place. ဝမ်း belly, womb. အဖြစ် state, nature. ဝါထိရပြီ I have ascertained. အမှုသည် a suitor.

ထိုသူတို့ဆိုကြသောစကားများကိုစာချီအားရေးစေ
၍အပအမတ်ကြီးရှေ့တွင်ဖတ်စေ၏။အပလည်းအလွန်
ဝမ်းမြောက်သည်ဖြစ်သတည်း။ အမှုသည်သုံးယောက်လုံးကိုပင်မင်းကြီးရှေ့သို့ခေါ်၍မေးလေသော်သည်
အတိုင်းမှန်လေပြီဟုဖြောင့်ဆိုကြသည်နှင့်အညီ၊ပေတ
လုလင်သည်လင်မဟုပ်သောကြောင့်အသက်သေရန်
သင့်သည်။ သို့ရတွင် အသက်ကိုလွတ်စေ။ သဌေးသား
လည်းများစွာသော ဥစ္စာရှိလျက်သစ္စာစကားကိုမဖျက်
သောလင်ရင်းမှန်သည်။ သဌေးသီးလည်းလင် ကိုကွယ်
ကန် သည်ဖြစ်သောကြောင့်မှည့်လေပြီးသောသစ်သီး
အညွှာမှ ကြွေလျှင်တဖန်အညွှာ၌မတည်ပြန်နိုင်သကဲ့
သို့၊အမိဝမ်းမှဖွားလေပြီးသောသားသည်အမိဝမ်း၌ပြ
န်၍မဝင်နိုင်သကဲ့သို့၊ဥပမာကိုညွှန်ပြပြီးဖြစ်သော
ကြောင့်သွန်သင်ဆုံးမ၍လွတ်စေဟုမင်းကြီးဆုံးဖြတ်
လေ၏။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကိုထီးဖြူစေ၍နတ်သမီးသည်
ကြားသော်ကောင်းချီးပေး၏။မင်းကြီးလည်းအမတ်ကြီး
သို့ကိုမိဖုရားအရာသို့မြှောက်လေ၏။ ။ထိုကြောင့်ပ
ညာရှိတရားသူကြီးတို့သည်စည်းလုံးစွာလှည့်စားလျှို့ဝှက်

သော တရား ကိုစူးစမ်းစစ်ကြော၍ ဆုံးဖြတ်ရာသ တည်း။ ။

NOTES.

အား note the use of this dative (J. § 65). သုံးယောက် ထုံး the whole three. သည်အတိုင်းမှန်လေပြီဟုဖြောင့်ဆို they confessed, saying, 'It is true according to this (which is read).' အညီ in accordance with (J. § 126, 3 a). အသက် ကိုထုတ်စေ let his life be released, i.e. let him escape death. သွန်သင် to instruct. ဆုံးမ or ဆုခွ to correct; either by reproof or punishment. ကောင်းချီးပေး to cry 'well done.' စည်းထမ်း to use artifice. ထွဋ်စား to lie, deceive. ထျှိ၎က် to conceal, be hypocritical.

၁၃. ဥဒိစ္စပုဏ္ဏားသားအမိသုံးယောက်တို့၏ အကြောင်း။

13. The Account of the Udicca Brahman, his Wife, and Child.

တဏှာကံရာမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်၌။ ဥဒိစ္စ ပုဏ္ဏားသည် အကုဋေသောဥက္ကဋ္ဌာဂြင်ဖြစ်၍ သမုဒ္ဒိဝိတ္တကု မာရီမည်သောသတို့သမီးတယောက်သာရှိ၏။ ၁၅နှစ် အရွယ်သို့ရောက်လပ်သော် အာဝဇ္ဇန်းအတတ်ကိုတတ် လပ်၍ ယခု ငမိဘ၌ ငါတယောက်သာရှိသတည်း။ ငါ

နွဲ့ချစ်ခြင်းမရှိပါ။ သူတို့ခက်ထန်သောကြောင့်ဥက္က
 များရှိပါလျက်မပေးပါ။ သေမင်းသို့ရောက်ကြလေ
 သော် ငါကားမိမ္မဖြစ် ခဲ့သဖြင့်ဤဥက္ကသည် မင်း၏ဘ
 ဏ္ဍာသာဖြစ်ချေတော့မည်။ ငါလည်းပျက်စီးခြင်းသို့
 ရောက်ချေတော့မည်ဟုကြံ၍ တနေ့သန္ဓိအနုပစ္စ
 မြားကိုမိဘအိပ်ကြရာ၌ထားသည်ကိုသိ၍ ပုဏ္ဏားလင်
 မယားနှစ်ယောက်ခေါင်းလျှော်သွားကြသည့်အခိုက်
 ဝှက်ထားလေ၏။ အဝတ်ပုဆိုးကိုလဲသောအခါ ပုဏ္ဏား
 သတိရ၍ ပုဏ္ဏားမ၊ ငအိပ်ရာ၌ထားသော အနုပစ္စ
 မြားသည်ရှိပါသလောဟုမေး၏။ ရှင်ပုဏ္ဏား၊ ငါထွ
 က်ချိန် မမြင်ဟုဆိုလေ၏။ ထိုစကားကိုကြားလျှင် ပု
 ဏ္ဏားလည်းလျှင် မြန်စွာပြန်၍ ပြေးလေ၏။ သို့လည်း
 ဝှက်ထားပြီးမှ မိဘခြေဆေးရန်ရေသွန်း၍နေလေ၏။
 ပုဏ္ဏားလည်းရောက်လျှင် ကြည့်ရှုရှာဖွေသော်လည်း
 မရပြီးမှ သို့ ကိုမေး၏။ ချစ်သို့၊ ငါတို့ခေါင်းလျှော်
 သွားကြသည့် နောက် ငါတို့အိပ်ရာအောက်၌ပစ္စ
 မြားကိုယူသလောဟုမေး၏။ ကျွန်မမသိပါဟုဆို
 ၏။ ထိုစကားကိုပုဏ္ဏားကြားလျှင် သို့နှင့်ငြင်းခုံ၍
 ရွာလပ်တရားသူကြီးထံတရားစစ်မည်သွားလေသော်
 တရားသူကြီးသည် သို့နှင့်မိဘသုံးယောက်ကိုစစ်မေးစ
 ရာမရှိပြီဟုဆို၏။ ပုဏ္ဏားလည်း မသက်သာ၍ မြို့ကွ
 ဝ်သို့သွား၍ ရောက်လေသော် မြို့ကွပ်သည်လည်း ရွာ

ထပ်တရားသူကြီးနှင့်အတူဆုံးဖြတ်လေ၏။ ပုဏ္ဏားလည်း
မသက်သာ၍ မင်းကြီးထံသို့ရောက်လေ၏။

NOTES.

သားအမိသုံးယောက် lit. child, mother, three persons.
တထွတ်ရာ one of the Buddhas. ဥဒိစ္စ this is probably a
class of Brahman, not a name ; the usual translation how-
ever is 'the Brahman Udeitsa.' အတုဓန for P. ကောဓိ ten
millions. တုမာရီ P. a girl, young lady. အာဝဇ္ဇန်း (pro-
nounced *āwitzaṅ*) for P. အာဝဇ္ဇနံ meditation. ခက်ထန် close-
fisted, difficult to deal with. သေမင်း king death. သတ္တဝါ P.
(pronounced *hpada*) property, goods. ဒိပ်ကြရာ their sleep-
ing place : note the plural formation of a verbal noun.
အနုပ္ပိ for P. အနုပ္ပိကော priceless. ခေါင်းဇွေ့ to wash the
(hair of the) head. အခိုက် whilst, from ခိုက် to come in
contact with. အဝတ် clothes. ပုဆိုး a cloth worn round
the waist : when people bathe they put on a small one.
သတိရ to remember ; သတိ P. heed, thought ; ရ to get.
ပုဏ္ဏား fem. of ပုဏ္ဏား with မ the B. fem. aff. ပတ္တမြား a
ruby. စည် or စဉ် whilst, when. ခြေဆေး to wash the
feet. ကျွန်မ I, fem. (J. § 77). တရားဆင် to state a case.

မင်းကြီးလည်းအမတ်ကြီးကိုခေါ်၍အမတ်ကြီး၊ ချ
နှစ်ရက်အတွင်းတွင်ဤတရားကိုစိစစ်မေးမြန်း၍ရအော
င်ပြုလေ။ မရလျှင်စည်းစိမ်ဖျက်စိမ့်မည်ဟုဆိုသော
ကြောင့်အလွန်စိုးရိမ်သည်ကိုထိုးမြင်လျှင်ခမည်းတော်
မင်းမြတ်၊ အဘယ်ကြောင့်စိုးရိမ်သနည်းဟုမေး၏။ ချစ်

သိဉ္စိ၊ ပုဏ္ဏားပုဏ္ဏားမသိဉ္စိသုံးယောက်ငြင်းခုံကြသော
 ပတ္တမြားကိုစစ်ကြောရှာဖွေ၍မရနိုင်သော်ငါ၏စည်း
 စိမ်ချမ်းသာကိုပျက်စီးစေမည်ဟုမင်းကြီးမိန့်ဆိုသော
 ကြောင့်ငါစိုးရိမ်သည်ဟုဆို၏။ ထိုစကားကိုသိဉ္စိကြား
 သွင် ချွန်ရက်အတွင်းစစ်ဆေး၍ ဤအမှုကိုရအောင်
 ထင်ရှားစွာပြုပါမည်လျှောက်လေတော့ဟုဆို၏။ အပ
 လည်းမင်းကြီးအားလျှောက်လေသော်မင်းကြီးလည်း
 ကောင်းပြီဟုဆို၏။ အမတ်ကြီးသိဉ္စိလည်းခမည်းတော်၊
 ထိဗ္ဗာသောစာချီတယောက်ကိုခေါ်ပါဟုဆိုသွင် အပ
 လည်းစာချီတယောက်ကိုခေါ်စေ၏။ ပုဏ္ဏားပုဏ္ဏားမတို့
 ကိုခေါ်၍ အကုဋေဥစ္စာရှင်ဖြစ်သောရှင်ပုဏ္ဏားတို့၊ ဤ
 အမှုအဘယ်သို့ဖြစ်သနည်းဟုမေး၏။ ။အမတ်ကြီး
 သိဉ္စိ၊ ငါတို့ထိမ်မြားကြသောနေ့မှစ၍ ဤမျှသောဥစ္စာ
 ရှင်ဖြစ်ကြခြင်းသည်ကားသားသိဉ္စိတို့အားဆင်းရဲခြင်း
 မဖြစ်စိမ့်သောဌာနည်းဘူးသည်ဟုဆိုကြ၏။ ။သိဉ္စိကို
 ခေါ်၍မေးသော် အမတ်ကြီးသိဉ္စိလည်းမိဗ္ဗသား။ ကျွန်မ
 လည်းမိဗ္ဗသားဖြစ်သည်။ ငါတို့မိဘသေခဲ့သော်ဥစ္စာကို
 မင်းကြီးပေးသရွှေသာရချိမ့်မည်ဟုဆိုပေ၏။ ။ထိုစ
 ကားအတိုင်း စာချီကိုရေးစေ၍ ပုဏ္ဏားပုဏ္ဏားမတို့ကို
 ခေါ်၍မေးမြန်းသွင်ငါတို့ဆည်းဘူးသောဥစ္စာနည်းသည်
 ဖြစ်စေ၊ များသည်ဖြစ်စေ၊ သားသိဉ္စိတို့ဘို့သာမဟုတ်တုံ
 လောဟုဆိုကြ၏။ ထိုစကားကိုကြားသော်စာချီကိုရေး

မှတ်၍ထားစေ၏။ ။ ထိုစကားအဓိပ္ပါယ်သော်ကား
သမီး၌ဥစ္စာရှိသည်မှန်လေပြီ။

NOTES.

အတွင်းတွင် in the inside of = တွင် in. ရအောင်ပြုလေ do so as to get, i. e. manage to get back the ruby. မရနိုင်သော် if I cannot get. မိန့် to command. ထင်ရှားစွာ conspicuously. ငြောက် to inform (a person in authority higher than oneself). ဝါချီ a secretary. ဤမျှ this much, so much (J. § 88). မိန့် for စေအံ့ causative future. မဖြစ်မိန့် သောငှါ in order that there may not be. ဆည်းဘူး or ဆည်းဖူး to accumulate (wealth). မိန်းမသား lit. woman-child, but often, as here, used in the sense of 'unprotected female.' ပေးသကဲ့ as much as he gives = သမျှ (J. § 75). ချိန့် for ချေအံ့ (J. § 118). ဘို့ for (J. § 75) မဟုတ်တုံလော is it not so ?

အမတ်ကြီးသမီးကလည်းပုဏ္ဏားတို့သွားကြလေ
တော့။ သရဗ္ဗပိတ္တကုမာရီကိုငါနှင့်အတူနေစေဦး။ မေး
မြန်းဆွေးနွေးပြီးမှ ပိုလာစေမည်ဟုဆိုလျက်တဖန်ပု
ဏ္ဏားသွီးကိုခေါ်စေ၍အတူတကွစားသောက်ရာတွင်
အမတ်ကြီးသွီးသည်ထိုပတ္တမြားသည်သူငယ်လက်တွင်
ရှိ၏။ အဘယ်သို့သောအကြံကိုပြု၍၎င်းဥစ္စာကိုရအံ့န
ည်းဟုကြံ၍အဖထံသို့ကပ်ပြီးလျှင်ခမည်းတော်တွင်ရှိ
သောအနုပတ္တမြားကိုပေးမှထိုပတ္တမြားကိုရချိန်မည်
ဟုဆို၏။ အမတ်ကြီးလည်းပတ္တမြားကိုပေး၍အမတ်သွီး

လည်းပုဏ္ဏားသွီးကိုချည်း၍ အကျမ်းဝင်အောင် ပြုပြီး
 သွင် ကျီစားကြ၏။ ကျီစားကြရာတွင် အကျမ်းဝင်၍
 ပုဏ္ဏားသွီးအားပတ္တမြားကိုပြပေ၏။ ပုဏ္ဏားသွီးလည်း
 မြင်သွင်အရှင်ဥစ္စာလော။ သူတပါးဥစ္စာလောဟု မေး
 သော်ငှာအဖဥစ္စာသာ။ ငအမိအဖသေလွန်သွင် မင်း
 ဥစ္စာဖြစ်ထိမ့်မည်။ ထိုကြောင့်ငါ့ဂုဏ်ထားသည်ဟု
 အမတ်ကြီးသွီးဆိုသောစကားကိုပုဏ္ဏားသွီး ကြား
 သောအခါ ကျွန်မနှစ်လည်းရင်နည်းတူရှိသည်ဟုဆိုပြန်
 ၏။ ထိုစကားကိုအမတ်ကြီးသွီးကြားသွင် ငါ တို့နှစ်
 ယောက်လည်းမိမ္မချင်းဖြစ်ကြသည်။ စိတ်လည်းတူကြ
 သည်။ အဆိုအမိန့်လည်းတူကြသည်။ အကြိနက်ခဲခြင်း
 လည်းတူကြသည်။ တို့ဥစ္စာကိုပေါင်းဖက်၍ ဂုဏ်ထား
 သောအပြစ်ကို သူတပါးမသိစေလင့်ဟု၍ဆို၏။ အရှင်
 ဥစ္စာနှင့်လည်းတူသည်ဖြစ်၍ ဥစ္စာကိုမိဘတို့တွေ့ကြမ
 ည့်ကိုစိုးသောကြောင့်အရှင်ဥစ္စာနှင့်အတူကျွန်မထား
 ပါမည်ဟုဆို၍ ထိုပတ္တမြားကိုပေးခဲ့ပြီးသွင် အမတ်ကြီး
 သွီးသည် ထိုပစ္စည်းကိုရသွင် အဖအားပေးလေ၏။ အမ
 တ်ကြီးလည်းအဘယ်မှာရချေသနည်းဟုစာချိုကိုခေါ်၍
 မေးသော် စာချိုလည်းသတို့သွီးအစီအရင်ကိုပြန်ပေ၏။

NOTES.

ငနဝေဦး let her remain longer ; (J. § 117) does not give
 this force ; ဦး pronounced *ón*. ငေ့းငွေ့း to investigate.

ဒို့ထာဝေမည် will cause her to be sent. အတယ်သို့သောအကြံကိုပြု၍ by doing what purpose, i.e. by what means. ကပ် to draw near to ; adhere. ချဉ်း to approach. အကျွမ်းဝင် to make acquaintance with. ကျီ လား to joke. ၎င်းနည်းတူ in like manner. ဒိဋ္ဌချင်း woman-companion, i.e. both women. အကြံနက်နဲခြင်း depth of purpose. ပေါင်ဇက် unite, put together.

အမတ်ကြီးလည်းဪ၊ ငါ့သွီးကားပညာရှိစွတကားဟုစာချီနှင့်တကွပတ္တမြားကိုမင်းကြီးထံဆက်လေ၏။ အတိမှာရသနည်းဟုမင်းကြီးမေးတော်မူကာလအကျွန်ုပ်သွီးစစ်ဆေး၍ရပါသည်ဟုလျှောက်လေ၏။ မင်းကြီးလည်းပတ္တမြားကိုဥဒိဋ္ဌပုဏ္ဏားအားအပ်ပေးလေသော်အရှင်မင်းကြီး၊ အတိမှာရသနည်းဟုမေးကာလမင်းမျက်စိတည့်၍ရသည်ဟုဆို၏။ အမတ်ကြီးသမီးကိုလည်းမိဘုရားအရာ၌မြှောက်ထားလေသတည်း။

။ ထိုကြောင့်ပညာရှိတရားသူကြီးတို့သည်ဗြေဂ္ဂာစစ်ကြောမေးမြန်း၍ဆုံးဖြတ်ကြရာ၏။

NOTES.

ဪ Oh! အတိမှာ where, sometimes written အဒိ (J. § 82). အကျွန်ုပ် I; is more respectful than ကျွန်ုပ်, but Judson does not give it in grammar. မင်းမျက်စိတည့်၍ Bandow says this is a figurative expression meaning 'putting the king's eye into (some one),' i.e. 'by the royal power.'

၁၄. သဋ္ဌေးသားနှင့်မြွေပါ၊ကြောင်၊ခွေးတို့၏
အကြောင်း။

14. The Account of the Rich Man's Son, the Mungū, the Cat, and the Dog.

ကောဏာဂုံဘုရားလက်ထက်တော်၌။မင်းသား၊
အမတ်သား၊သဋ္ဌေးသား၊ဆင်းရဲသားလေးယောက်
တို့သည် တက္ကသိုလ်ပြည်မှာ အတတ်ပညာသင်ကြာ
လေသော်မိမိတို့အလျောက်တတ်မြောက်ကြပြီးလျှင်
ဆရာအား အတတ်ဂုဏ်ကိုမေးကြရာဆရာလည်း
ပြောပေ၏။ ။ကမ္ဘာဦး၌ဂဟပတိဝေသာပြည်တွင်
သဋ္ဌေးကြီးလေးယောက်တို့သည်အလွန်ချစ်ခင်ကြ၍
တယောက်စီးပွားကိုတယောက်အထိရှိကြ၏။ထိုအခါ
သဋ္ဌေးတယောက်သေခဲ့သော်သားယောက်ျားတ
ယောက်သာရှိ၍ထိုသားကိုအမိသဋ္ဌေးမကချစ်သား၊
မောင့်ဘသေခဲ့ပြီ။မောင်သည်ရင်သွေးဖြစ်၍အမွေခံ
ထိုက်သော်လည်းငယ်သေးသည်ဖြစ်သောကြောင့်
မောင့်ဘ၏မိတ်ဆွေသဋ္ဌေးသုံးယောက်ထံအတတ်ပ
ညာသင်ပါဦးလော့ဟုအသပြာသုံးရာပေး၍ညွှန်ထိုက်
လေသတည်း။ သဋ္ဌေးသားလည်းသဋ္ဌေးအဆောင်အ
ရောင်နှင့်သဋ္ဌေးသုံးယောက်ထံသို့သွားလေ၏။ထိုအခါ

နွယ်ယောကျာ်းတယောက်သည်မိမိခွေးကိုယူ၍လာသည်
 ကိုတွေ့ကြသတည်း။ သဌေးသားကလည်းဟေ့ယော
 ကျာ်း၊ခွေးကိုရောင်းမည်လောဟုမေးရာဝယ်တပြီးကား
 ငွေအသပြာတရာပေးလော့ဟုဆို၏။ သဌေးသားလည်း
 အသပြာတရာပေး၍အမိအိမ်သို့ပို့၍အကြောင်းမျိုး
 ကိုသိစေလေ၏။ သဌေးမလည်းငါ့လင်အဆွေအမျိုးတို့
 အစီရင်ခံ၍ဝယ်သည်ဖြစ်ရာသည်ဟုထင်၍ကောင်း
 စွာကျွေးမွေး၍ထားလေသတည်း။ တနေ့သန္ဓ်နေ့လယ်ထ
 မင်းစား၍သွားလေသော်ယောကျာ်းတယောက်သည်
 ကြောင်တကောင်ကိုယူ၍လာ၏။ သဌေးသားလည်း
 ဟေ့ယောကျာ်း၊မင်းကြောင်ကိုရောင်းမည်လောဟု
 မေးသော်သဌေးသားဝယ်သော်ကားအသပြာတရာ
 ပေးလော့ဟုဆို၏။ အသပြာတရာပေး၍အမိသို့ထိုနည်း
 တူပို့စေလေ၏။ အမိလည်းငါ့လင်၏အဆွေအမျိုးတို့ကိုငါ့
 သားသည်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်ရာသည်ဟုထင်၍ကောင်း
 မွန်စွာကျွေးမွေး၍ထား၏။ တနေ့သန္ဓ်ထမင်းစား၍သွား
 လေသော်ယောကျာ်းတယောက်မြွေပါကိုကိုင်၍လာ
 လပ်၏။ သဌေးသားမြင်လျှင်ဟေ့ယောကျာ်း၊ ဤမြွေပါ
 ကိုရောင်းမည်လောဟုမေးလျှင်ရောင်းမည်ဟုဆိုပေ၏။
 အဖိုးဆိုလေ့ဟုဆိုရာဝယ်ထိုလျှင်ငွေအသပြာတရာ
 ပေးလော့ဟုပြန်ဆို၏။ အသပြာတရာပေး၍အမိအိမ်
 သို့ပို့စေ၏။

NOTES.

မြွေပါ the mungūs, a kind of ferret. ကောဏာဝံ for P. ကောဏာဂဓနော one of the Buddhas. မိမိတို့အကျောက် each in accordance with his own (station). မြှောက် to be elevated, to be up in (some science). အတတ်ဂုဏ် the efficacy of learning; ဂုဏ် for P. ဂုဏ a quality. မေးကြရာ on their questioning; this is a common use of ရာ not mentioned in Judson; it implies duration of action, the locative affix နှ် or တွင် being omitted. ကမ္ဘာဦး (pronounced *kabbaū*) the beginning of the cycle; ကမ္ဘာ for P. ကာဘေဝေါ a state of sensual existence. ဂဟပတိဝေဿ name of a city. ရင်သွေး breast-blood, i.e. own child. အမွေခံ to inherit. ထိုက် to be suitable, ought. အသပြာ a coin. ညွှန် to point out. အဆောင်အရောင် that which is carried, that which has a bright appearance; i.e. insignia of rank or office. ဝယ် တပြီးကား suppose you were to buy it (an old form) (J. § 109). ပို့ — ထိစေ the causative verb စေ governs both the verb ပို့ to convey, ထိ to know. တနေ့သ၌ one day. နေ့လယ်ထမင်း mid-day rice. ဝယ်သော်ကား if you buy. အစီရင်ခံ to receive a direction. ထင် to think.

အမိသည်လည်းအဖအဆွေအမျိုးတို့အစီရင်ခံသည်
 ဖြစ်ရာသည်ဟုကောင်းမွန်စွာကျွေးမွေး၍ထားလေ
 ၏။သဌေးမလည်းခွေးနှင့်ကြောင်ကိုကားအိမ်ပစ္စည်း
 ဖြစ်သောကြောင့်မကြောက်မရွံ့ကျွေးမွေး၏။မြွေပါကို
 မူကားတောပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်ကြောက်သည်နှင့်

မကျေးမမွေး။ ထိုအခါမြွေပါသည်ကြိုညှိုးသည်ဖြစ်လေ
 ၏။ သဋ္ဌေးမဆရာလည်း ဆွမ်းခံဝင်လာသော်တကာ
 မသည် အိမ်ကသက်၍ဆွမ်းလောင်းလျှင်မြွေပါ ကို
 မြင်၍ကြော်တကာမသည်။ ကြိုစွတကားဟုဆို၍
 လောကထံရှစ်ပါးကိုရှုတ်ပေ၏။ သဋ္ဌေးမကလည်း
 အခြားကြောင့်ကြိုသည်မဟုတ်ပါ။ သားကိုအဖအဆွ
 သဋ္ဌေးသုံးယောက်မှာအတတ်အလိမ္မာသင်ပါစေဟု
 အသပြာသုံးရာပေး၍သွားပါလေစေသော်တနေ့လည်း
 ခွေးကိုတရာပေး၍ပို့လာစေ၏။ တနေ့လည်းကြောင်ကို
 တရာပေး၍ပို့လာစေ၏။ တနေ့လည်းမြွေပါကိုတရာပေး
 ၍ပို့လာစေ၏။ ခွေးနှင့်ကြောင်ကိုမူကားအိမ်ပစ္စည်းဖြစ်
 သောကြောင့်မကြောက်မရွံ့။ မြွေပါကိုသော်ကားတော
 ပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့်မြင်လျှင်ပင်ကြောက်လန့်သ
 ည်ဖြစ်၍မကျေးမမွေးဝံ့သည်နှင့်ကြိုသည်ဟုဆိုဆရာကို
 ပြော၏။ ဆရာလည်းတောသို့သွား၍လွှတ်လေဟုဆိုပေ
 ၏။ ဆရာမိဘစကားကိုမလွန်၊ အာဏာမဆန်အပ်သော
 ကြောင့်ဆီနှင့်လူးသောအစာနှင့်တကွတောသို့လွှတ်ထို
 က်လေ၏။ မြွေပါသည်တောသို့ရောက်လျှင်ဤသို့ကြို
 ၏။ သဋ္ဌေးသားသည်အသပြာတရာပေး၍လက်သို့
 ရောက်လျှင်ကောင်းအောင်ငကိုမွေးပေသည်။ အသက်
 ကိုလည်းလွှတ်ပေသည်။ ကျေးဇူးရှင်ကိုကျေးဇူးဆပ်မဉ်
 ဟုဆိုတော့၍ရသောမဏိဇောတပတ္တမြားလက်စွပ်ကို

ခံတွင်း၌ ငုံ့၍ ဤလက်စွပ်ကားလက်စွပ်မည်ဆန်းမဟုတ်ပါ။ ခပ်သိမ်းသော အထိုကိုပေးတတ်သည်။ တောင့်တလေရာရလတံ့သောပတ္တမြားတည်း။ လက်တွင် ဝတ်၍ မြဲထွပါစေ။ သူတပါးကိုမစွတ်ပါစေလင့်ဟူသဋ္ဌေးသားအားပြော၍ ပေးခဲ့ပြီးသော် တောထဲသို့ ဝင်ပြန်လေ၏။

NOTES.

မူကား used after objective adversatively (J. § 61).
 ဖြစ်ရာ၏။ this ရာ is commonly called euphonic, but more properly denotes 'probability.' ဒိပ်ပစ္စည်း house-thing, i. e. domestic. တောပစ္စည်း forest-thing, i. e. wild. ဆရာ teacher, i. e. the monk whose instructions in spiritual matters she followed. ဆွမ်း = ဝမင်း boiled rice, but applicable only to rice given to mendicants and Brahmans. ဆွမ်းခံ to receive rice, as Buddhist monks do. ဆွမ်းလောင်း to pour the rice into the alms-bowl. တကာမ (pronounced *tägāmá*) for P. ဒါယိကာ + B. မ the female giver (of alms). လောကထံ or လောကံ from P. လောက world, ဓမ္မ law. There are eight worldly conditions to which man is subject, viz. gain, loss, fame, dishonour, praise, blame, happiness, suffering. ရှုတ် to recite. မြင်လျှင်ပင် even when I saw it. ထွန် to exceed, transgress. ဆန် go against, disobey. ထူး to smear. အသက်ထွတ် to release alive. ကျေးဇူးရှင် the lord of gratitude, i. e. a benefactor. ဆပ် to repay. မထိဇောတ P. a sparkling gem: or magic gem. ခံတွင်း bearing-hole, i. e. mouth. ငုံ့ to carry in the mouth.

ထက်စွပ်မည်ဆန်းမဟုတ် about to put on hand merely not true, i.e. not merely to wear on the finger (J. § 117).
 တောင့်တထေရာ whatever you long for. ဖြေပါစေ let it be very constant (there).

သဋ္ဌေးသားလည်းတောင့်တ၍တညည့်ချင်းတွင်
 အိမ်ရှေ့၌ပြဿန်ဘုံပေါက်၍မင်းကြီးစသောပြည်
 သူလူအပေါင်းတို့ကြည့်လာကြကုန်၏။ မင်းကြီးလည်း
 သဋ္ဌေးသားနှင့်သွီးတော်ကိုဆောင်နှင်းလေ၏။ ထိုအခါ
 တွင်မင်းသွီးဆရာတော်ပုဏ္ဏားသည်သဋ္ဌေးသား၏လ
 က္ခဏာကြည့်လေသော်တပါးကိုမမြင်။ လက်စွတ်တခု
 ကိုသာမြင်၍သဋ္ဌေးသားအရပ်တပါးသို့သွားစဉ်ပြ
 သန်တွင်းသို့ဝင်လေ၍သာယာစွာသောစကားကို
 ပြောဆိုပြီးလျှင်မင်းသွီးကိုသဋ္ဌေးသားမြတ်နိုးပါသ
 လောဟုမေး၏။ အရှင်ပုဏ္ဏား၊ အဘယ်မေးဘွယ်ရှိအံ့
 နည်း။ ထိုသူကားသဋ္ဌေးသား။ အကျွန်ုပ်ကားမင်းသွီးဖြ
 ဝ်သဉ်ဟုဆို၏။ သင်မင်းသွီးကိုချစ်သည်မှန်သော်လက်
 စွတ်ကိုဝတ်ရပါသလောဟုပုဏ္ဏားကမေးလျှင်ဆရာ၊
 ထက်စွပ်ကိုငါမဝတ်သော်အဘယ်သူဝတ်ရအံ့နည်း
 ဟုဆိုပေ၏။ မင်းသွီးလည်းတနေ့သ၌သဋ္ဌေးသားကို
 ထက်စွပ်ကိုဝတ်ပါရစေဆိုလျှင်အလွန်ချစ်မြတ်နိုးသော
 ကြောင့်ချွတ်၍ပေးပြီးသော်ဤထက်စွပ်ကိုချွတ်၍မပြ
 ထင့်။ ထက်တွင်သာမြဲပါစေဟုဆို၏။ တနေ့သ၌သဋ္ဌေး

သားမရှိခိုက်ပုဏ္ဏားလာ၍သာယာစွာပြောပြီးသော်
 ယမန်ကဆိုသည်အတိုင်းလက်စွပ်ကိုဝတ်ပါရ၏လော။
 ဝတ်ရသော်အဘယ်မှာရှိသနည်းဟုပုဏ္ဏားမေးလျှင်
 ဆရာတော်၊ သဉ်မှာရှိပါသဉ်ဟုပြပေ၏။ သွီးတော်ချွတ်
 ၍ပြပါဟုတောင်းလတ်သော် အထိန်းတယောက်ကအ
 ရှင်သွီး၊ ဆရာတော်ပင်ပန်းစွာတောင်းပါသည်။ ကြည့်
 ပါစေတော့ဟုဆိုသောကြောင့်ချွတ်၍ပုဏ္ဏားအားပြ
 ပေး၏။

NOTES.

ထညည့်ချင်း a single night (J. § 125, 5). တုံ an abode,
 a palace; an ornamental roof: probably from P. ဘဝနံ
 a dwelling-place, state of existence. ပေါက် to sprout,
 come out of. ဆောင်နှင်း to give (a girl) in marriage: used
 for persons of high estate; from ဆောင် to bear; နှင်း
 to hand over. ထပါးကိုမမြင်လက်စွပ်ထုတ်သောမြင်၍ seeing
 nothing besides a ring. မြတ်နိုး to love. အတယ်မေးဘွယ်
 ရှိအံ့နည်း What will there be for asking? i. e. How can you
 ask such a question? ထင်မင်းသွီးကိုချစ်သည်မှန်သော် If he
 really loves you, Princess. ဝတ်ရပါ၏လော are you allowed
 to wear. ဝတ်ပါရစေ let me wear (J. § 112). ယမန်က a
 little while ago. အထိန်း an attendant, one who takes care
 of. ပင်ပန်းစွာ laboriously, i. e. importunately, earnestly.
 ကြည့်ပါစေတော့ just let him see it (J. § 112).

ပုဏ္ဏားလည်းလက်စွပ်ကိုရလေသော်ကျီးရောင်ဆောင်၍လူမရောက်နိုင်သောသမုဒ္ဒရာအလယ်မှာပြဿနိန္ဒုနေလေ၏။ သဋ္ဌေးသားလည်းလာလတ်သော်လက်စွပ်ကိုပုဏ္ဏားယူလေသောအဖြစ်ကိုကြားလျှင်မင်းသိဦးကိုဆို၏။ သူတပါးကိုမပြုလင့်ဟုဆိုပါလျက်ပြုချေသောကြောင့်သမုဒ္ဒရာအလယ်မှာမရနိုင်ချေဖြစ်၍ပျက်လျက်နေလေ၏။ တနေ့သန္တိထိုသူတို့နေကြရာအရပ်နှင့်မနီးမဝေးကြာမျိုးနှင့်ပြည့်စုံသောရေကန်နှံ့နတ်သိဦးတို့သည်ဘယကံတန်ဆာနှင့်ရေချိုးလာသော်ဘယကံတန်ဆာကိုချွတ်ကြပြီးလျှင်ကမ်းမှာထားလေ၏။ သဋ္ဌေးသားမွေးသောကြောင့်လည်းထိုဘယကံကိုချီ၍ထားလေ၏။ ဤတန်ဆာသည်လူနှင့်မတန်ပါ။ နတ်နှင့်သာတန်ပါသည်။ ပေးပါဟုနတ်သိဦးတို့သည်လာ၍ကြောင့်ထံတောင်းကြသော်ကြောင့်ကလည်းယင်းသို့သော်ကားသင်နတ်သိဦးတို့သမုဒ္ဒရာအလယ်တွင်ပြဿနိန္ဒုနေသောပုဏ္ဏားရှိရာသို့ငါသွားရအောင်ခရီးကိုဖန်ဆင်းလျှင်ငါပေးတော့မည်ဟုဆို၏။ နတ်သိဦးတို့လည်းဖန်ဆင်းကြပေ၏။ ထိုနေ့ပင်ဖန်ဆင်းသောလမ်းကိုကြောင့်ဖြည်းညှင်းစွာသွားသော်ပုဏ္ဏားပြဿနိန္ဒုရောက်၍ကြည့်သောအခါပုဏ္ဏားသည်လက်စွပ်ကိုဝတ်လျက်အိပ်နေသည်ကိုသိလျှင်လက်စွပ်ကိုချွတ်၍အသာယူခဲ့ပြီးလျှင်သဋ္ဌေးသားကိုအပ်၍ကျေးဇူးဆပ်လေသတည်း။ ပုဏ္ဏား

လည်းရေတွင်နစ်ကျ၍သေလေ၏။ သဋ္ဌေးသားလည်းထို
ထက်စွပ်ကိုရလျှင်တောင့်တတိုင်းပြည့်စုံလေ၏။ ။

ထိုအခါ၌ခိုးသူငါးရာတို့သည်သဋ္ဌေးသားကိုသတ်၍
လက်စွပ်ကိုခိုးယူမည်လာကြ၏။ ခွေးသည်ကိုအဖိုး၌
မျှစင်ပေး၍ကောင်းမွန်စွာကျွေးမွေးပေသောအရှင်ကို
သတ်ရမည်လောဟုခိုးသူအကြီးအကဲကိုကိုက်သတ်၍
ရေတွင်းမှာချထားလေ၏။ မိဗန်းသောက်လျှင်ခွေးကသ
ဋ္ဌေးသားကိုမနေ့ညကအကျွန်ုပ်မအိပ်ရ။ အလွန်ပင်ပန်း
ထွသည်ဟုဆို၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟုသဋ္ဌေးသား
မေးသော်ခိုသားငါးရာတို့သဋ္ဌေးသားကိုသတ်၍လက်စွ
ပ်ကိုယူမည်ဟုလာကြရာထိုသူတို့တွင်အကြီးအကဲကို
ကိုက်သတ်၍ရေတွင်းသို့ချထိုက်လျှင်နောက်ပါလက်
သားအားလုံးတို့ထွက်ပြေးလေကုန်၏။ ကျေးဇူးကြီးထ
ပေသောကြောင့်အသက်စည်းမိမိကိုစေတနာပါသည်ဟု
ဆို၏။

NOTES.

ကျိုးရောင်ဆောင်၍ taking the form of a crow. ယူလေ
သာအဖြစ်ကို the fact of its being taken. မှိုင် to be down-cast;
lost in thought. ကြာမျိုး (all) kinds of water-lilies. ထထက် a
necklace that falls over the chest. ချီ၍ထား lift and place, i. e.
carried off. တန် to be suited to. ဖန်ဆင်း to create, make.
ပင် even. ဖြည်းဖြည်းစွာ slowly, gently. အသာ gently. ဆပ်
to repay. နစ် to sink. စင် even (J. § 126, 8). လုပ်ကျွေး
to feed. ထောင့်တတိုင်း every wish. အကြီးအကဲ a leader,

chief. ရေတွင်း a well. သူ့ထား to throw down. ခိုင်း
 သောက်ထိုင် in the morning. ဝနေ yesterday. ဝဒိပ်ရ could
 not sleep : J. does not give this force of ရ in § 117. နေ
 ကံပါထက်သား lit. behind—having with—hand-sons, i.e.
 his accomplices and underlings.

သဋ္ဌေးသားလည်းကြော်တိရိစ္ဆာန်ပင်ဖြစ်လျက်
 အသပြာတရာပေးသည်ဟူ၍ကိုသူတို့ကဲ့ရဲ့လေကုန်
 ၏။ ငါအသပြာတရာပေးသော်လည်းတိရိစ္ဆာန်သုံးခု
 ကြောင့်ဤသို့သောစည်းစိမ်ထက်ငါစံစားရပေသည်
 တကား။ တောသို့သွား၍မြွေပါကိုယူပြီးလျှင်တိရိစ္ဆာန်
 သုံးဦးကိုအတူနေကြစေ၏။ မြွေပါကလည်းငါသည်ရှေ့
 ကနေ၍စားထိုက်သည်ဟုဆို၏။ ခွေးလည်းငါသာလျှင်
 ရှေ့ကနေ၍စားထိုက်သည်။ ကြောင်ကလည်းငါရှေ့က
 နေ၍စားထိုက်သည်ဟုဆို၏။ မြွေပါကလည်းရှေ့ဦးစွာငါ
 သာလျှင်ပတ္တမြားလက်စွပ်ကိုပေးသောသူဖြစ်သည်။ ငါ
 သာရှေ့ဦးစွာနေ၍စားရကောင်းသည်ဟုဆို၏။ ကြောင်
 ကလည်းသင်ပေးသောဥစ္စာသည်ကားပုဏ္ဏားဥစ္စာဖြစ်
 လေပြီ။ နတ်သွီးတို့တန်ဆာကိုငါယူ၍နတ်သွီးတို့ဖန်ဆင်း
 သောခရီးသွားသော်လက်စွပ်ကိုယူသောကြောင့်ငါ
 ကားစဉ်းစိမ်ပေးပြီမဟုတ်လော။ ငါသာရှေ့ဦးစွာနေ၍
 စားရကောင်းသည်ဟုမြွေပါအားဆို၏။ ခွေးကလည်း
 နင်၏စည်းစိမ်ကိုခိုးသားငါးရာတို့သည်သဋ္ဌေးသားကို
 သတ်၍ယူကြမည်ဟုလာသော်သင်းခိုးသူတို့အကြီးကိုငါ

သတ်၍ရေတွင်းသို့ချသော်လက်သားများလည်းပြေး
 လေကုန်၏။ ထိုကြောင့်ငါသည်သဋ္ဌေးသားစည်းစိမ်ကို
 ကယ်သောသူဖြစ်သည်။ အသက်ကိုလည်းကယ်သည်။
 မပျောက်မပျက်ရအောင်ငါကယ်သည်။ သင်တို့ထက်
 ငါရှေ့ဦးစွာစားရကောင်းသည်ဟုဆို၏။ ။ ထိုအခါက
 မ္ဗောဇတိုင်းတွင်မဗ္ဗရာဇမည်သောပြည်၌ဓမ္မရာဇမင်း
 ၏သွီးဖြစ်သောသုဓမ္မစာရီအမည်ရှိသောမင်းသွီးသည်
 တရားဆယ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံ၏။ ဓမ္မသတ်၊ ရာဇသတ်၌လိ
 မ္ဗာစွာဖြစ်သတည်း။ တပင်တိုင်ပြဿဒ်၌ကောင်းမွန်
 စွာထား၏။ အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့မှလည်းကျော်စော
 ထင်ရှား၏။ ခပ်သိမ်းသောအပြည်ပြည်တို့၌ကြေညာ
 သောကြောင့်လူတို့သည်လည်းသုဓမ္မစာရီမင်းသွီး၏အ
 ဆုံးအဖြတ်ကိုခံလာကြကုန်၏။ ။

NOTES.

တိရိစ္ဆာန် (pronounced *tireiksan*) a brute beast; from
 P. တိရိ three, ဣစ္ဆ (*iccha*) desire. တွဲရဲ to revile. သုံးခု
 three. According to J. § 98, the proper auxiliary would
 be ထောင်, but ခု is often used instead. ထက် above,
 more than (J. § 94), i. e. more than the three hundred
 pieces. ရှေ့က and ရှေ့ဦးစွာ first; some write ရှေ့ and
 others ရှေ့, both forms are correct. သင်း of those (J.
 § 77). ကမ္ဘောဇတိုင်း the kingdom of Kamboja. တိုင်း
 country or district. မဒ္ဒရဇ် Maddarit for Maddaraj.

According to Cunningham there was a district known as Madra, in the Panjab, between the Biās and Jhelam, not far from Taxila. ဓမ္မရာဇ် Dhammarit for Dhamma Rājā, King of Law, a title often given to kings. ဓမ္မသတ်၊ ရာဇသတ် P. *Dhammasattam* and *Rājasattam*, books of religious law and criminal law. တပင်တိုင်ပြင်သစ် the palace in which unmarried princesses live; တပင်တိုင် means that it has only one steeple roof. ကျော်စော to be famous. ထင်ရှား conspicuous. အပြည်ပြည်တို့ many countries (J. § 51). ကြေညာ to be well known.

ဤသို့အငြင်းအခုံဖြစ်ကြ၍မြေပါ၊ ကြောင်၊ ခွေး၊ သုံးဦးတို့လည်း ထိုမင်းသမီးအဆုံးအဖြတ်ကိုခံကြမည်ဟု သွားကြလေသော် မြေပါက ငကိုသဋ္ဌေးသားအသပြာ တရာစင်ပေး၍ဝယ်ပြီးလျှင် ကောင်းမွန်စွာကျွေးမွေးပေသည်။ တောမှာလည်း လွတ်ပေသည်။ ဤအကြောင်းများကိုထောက်၍ ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်သော ကြောင့်မဏိဇောတပတ္တမြားလက်စွပ်ကို ငါပေး၍ ဤသို့သော နန်းပြဿနိသံပေါက်သဖြင့် စံစားရသည် ဖြစ်၍ ငါသာ ဧှေဦးစွာ နေ၍ စားထိုက်သည် ဟု ဆို၏။ ကြောင်ကလည်း မြေပါပေးသော စည်းစိမ်သည် ပုဏ္ဏားလက်သို့ ရောက်လေပြီ။ ငါရအောင် ပြု၍ သာသဋ္ဌေးသား ဤသို့ စံစားရသည် ဖြစ်၍ ငါသာ ဧှေဦးစွာ နေထိုက်စားထိုက်သည် ဟု ဆို၏။ ခွေးကလည်း မြေပါပေး၍ ရပြီးမှ ပျောက်လေရာ တဖန် ကြောင်ယူ၍ ရပြန်သော ဥစ္စာကို ခိုးသူတို့ ခိုးယူမည်

ထာကြသော်ခိုးသူအကြီးအမှူးကိုငါ့ကိုက်သတ်၍ခိုးသူ
ငယ်သားတို့ပါတွက်ပြေးလေကုန်၏။ သဋ္ဌေးသားစ
ည်းစိမ်ကိုကားငါကယ်သည်။ အသက်ကိုလည်းငါ
ကယ်သည်။ ငါသာရှေးဦးစွာနေ၍စားထိုက်သည်ဟု
ဆို၏။

သုဓမ္မစာရီမင်းသိီးလည်းသဋ္ဌေးသားစည်းစိမ်ကို
ခွေးသည်စောင့်ရှောက်လေသည်။ အသက်ကိုလည်းရှည်
စေသည်။ ထိုကြောင့်ခွေးသည်သင်တို့နှစ်ဦးထက်ရှေးဦး
စွာနေထိုက်သည်စားထိုက်သည်။ တိရိစ္ဆာန်တို့တွင်
ကားသင်တို့ကဲ့သို့သုကျေးဇူးကိုပြုဘိသောသူမရှိပြီဟု
သုဓမ္မစာရီမင်းသိီးဆုံးဖြတ်လေသတည်း။

MORAL.

ထိုကြောင့်တိရိစ္ဆာန်ထက်လူမြတ်သော်လည်းသ
နားလျှင်ကျေးဇူးခံရရာသတည်း။

NOTES.

လုံးဦး (J. § 98), the animals in the story are represented
as *rational beings*. ထောက် to have regard to ; estimate,
consider. နန်း a palace. ခံစား to enjoy. အကြီးအမှူး the chief.
ငယ်သား underlings. ပါ together with. ငါ I, is used here
instead of the more polite form, because the animals are
supposed to be ignorant and uneducated. စောင့်ရှောက် to
guard ; ရှောင် to pass lengthwise, walk backwards and
forwards. ရှည်စေ to prolong. သနား to pity.

၁၅. သဋ္ဌေးသမီးတယောက်ကိုသဋ္ဌေးသားသုံး
ယောက်လှကြသည့်အကြောင်း။

15. The Account of the Three Sons of Rich Men,
who strove for One Rich Man's Daughter.

ထိုအခါတွင် ကမ္ဘောဇတိုင်း၌ သဋ္ဌေးလေးယောက်
တို့ရှိကုန်၏။ ထိုသဋ္ဌေးလေးယောက်တို့သည် အလွန်ချစ်
ခင်ကြသတည်း။ သဋ္ဌေးသုံးယောက်တို့မှာ သားတ
ယောက်စီရှိကြ၏။ သဋ္ဌေးတယောက်မှာ မူကားသွီးတ
ယောက်သာရှိလေသတည်း။ အရောင်အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံ
၏။ ထိုသဋ္ဌေးသမီးကိုသုံးယောက်သောသဋ္ဌေးသားတို့
သည်လည်း တမန်စေကြကုန်၏။ တယောက်သောသ
ဋ္ဌေးသားကလည်း ဤမိမ္မဆဲငါ့နှစ်အရွယ်မစေ့မှီလွန်ချေ
သော်ကောင်းမွန်စွာသပြိုင်တပါမည်ဟုဆို၏။ သဋ္ဌေး
သွီးမိဘတို့ကလည်းကောင်း ငြိဟုဆို၏။ တယောက်က
လည်း ၁၅နှစ်မပြည့်မှီလွန်ချေသော်အရိုးကိုလွယ်ပါမ
ည်ဟုဆို၏။ မိဘတို့ကလည်းကောင်း ငြိဟုဆိုကြ၏။ တ
ယောက်ကလည်း ၁၅နှစ်မပြည့်မှီသေခဲ့သော်လုပ်တို
င်းကိုစေငံ့ပါမည်ဟုဆို၏။ မိဘတို့ကလည်းကောင်း ငြိ
ဟုဆို၏။ သဋ္ဌေးသွီးလည်း ၁၅နှစ်မပြည့်မှီသေလွန်ခဲ့ပြီ။
လုလင်တို့ဆိုတိုင်း သပြိုင်ကြပါဟုမိဘတို့ဆိုကြကာ
လတယောက်ကလည်း ငါဂတိရှိပေသည်ဟူ၍ကောင်း

စွာသပြိုဟ်၏။တယောက်ကလည်းငါဂတိရှိပေသည်
 ဟုဆို၍အရိုးကိုထုပ်ပြီးလျှင်လွယ်၍ယူလေ၏။တယော
 က်ကလည်းငါဂတိရှိပေသည်ဟူ၍လုပ်တိုင်းမှာစောင့်
 လေ၏။ထိုအခါတွင်ရသေ့ဖော် ဣသည်ဟိမဝန္တာ
 တောကလာ၍အရိုးစောင့်ကိုမြင်လေ၍လုလင်အဘယ်
 ကြောင့်စောင့်နေသနည်းဟုမေး၏။အရှင်ငါကားအရိုး
 စောင့်သောသူဟုဆို၏။လုလင်ရှင်ပြန်စေလိုသလော
 ဟုမေးသော်ရှင်ပြန်စေလိုသည့် ဟုဆိုသည့်အတိုင်းရှေ့လ
 က္ခဏာအင်္ဂါကဲ့သို့သတို့သွီးဖြစ်ပြန်စေ၏။ထိုအခါသ
 ဌေးသားသုံးယောက်တို့တွင်သဌေးသားတယောက်
 ကငါအလောင်းထမ်း၍သင်းပြိုဟ်သောကြောင့်ငါမရ
 ကောင်းလောဟုဆို၏။တယောက်ကလည်းငါအရိုးကို
 လွယ်သော်ငါမရကောင်းလောဟုဆို၏။တယောက်က
 လည်းငါလုပ်တိုင်းမှာစောင့်ရာတွင်ရှင်ပြန်သည်ဖြစ်၍
 ငါမရကောင်းလောဟုဆို၏။ငါတို့သုံးယောက်သည်အ
 ချင်းချင်းအငြင်းအခုံများသဖြင့်အဘယ်အကျိုးရှိအံ့
 နည်း။သုဓမ္မစာရီမင်းသွီးထံမှာအဆုံးအဖြတ်ကိုခံကြ
 မည်ဟူ၍သုံးယောက်စလုံးတို့သွားကြလေလျှင်အကြော
 င်းမျိုးကိုသုဓမ္မစာရီမင်းသွီးအားပြန်ကြလေသော်ဤ
 စကားကိုငါသိပြီ။သဌေးသားတယောက်သည်သဌေး
 သွီးကိုသပြိုဟ်ပြီးသော်သွားလေပြီ။သဌေးသားတ
 ယောက်လည်းအရိုးကိုထုပ်လျှင်သွားလေပြီ။သဌေး

သားတယောက်မှာကားလုပ်တိုင်းတွင်စောင့်နေ၏။
 လုပ်တိုင်းစောင့်သောသူမူကားအမျိုးချစ်ဆက်တိုင်
 အောင်ယုတ်မာ၏။ ထိုသူစောင့်ရာတွင်သဋ္ဌေးဆွီး
 ရှင်ပြန်သော်သေသော်ထည်းအတူနေရပြီးဖြစ်သော
 ကြောင့်ယခုရှင်ဖက်ဖြစ်ကောင်းလေသည်ဟုသုဓမ္မ
 စာရီမင်းဆွီးဆုံးဖြတ်လေ၏။

NOTES.

လှ to pull from another, plunder. အရောင်အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသည် to be complete in appearance, i.e. beautiful. တမန် a messenger, go-between who arranges marriages. ငေ to send. ဆွဲ or ထယ် ten. ငေ့ to be complete. လွန် to pass away, die. သင်္ဂြိုဟ် to perform funeral rites; from a Sanskrit word meaning 'assistance.' အမိုးလွယ် to carry (her) bones. This means that—after cremation he would pick up and carry the bones that were left and deposit them in the burial-ground. လုပ်တိုင်း burial-ground. ဝတိ P. a promise. လုပ် to do up in a packet. လှတ် to take out. This is the spelling according to Judson, but the sound is the same and no dependence can be placed on spelling. ရသေ့ဇော်ရှိ a Rishijogi (pronounced *Yatthezawgyee*). This word is from an Indian source other than Pāli. တိဝေန္တာ the Himavanta forest inhabited by Rishis and fabulous animals. အရှင် my lord. ရှင်ပြန်စေလိုသထော do you wish (her) to be caused to be alive again? ရှေ့လက္ခဏာအင်္ဂါ former characteristics and parts. အချင်းချင်း one with another. ဝလုံး all (J. § 86). ဤစကား ကိုငါသိပြီ I have become acquainted with this story, i.e. I understand. အမျိုးချစ်ဆက်တိုင်အောင် unto the seventh generation. ရှင်ဖက် to associate in life.

၁၆. သူကြွယ်သားနှင့်မယားသုံးယောက်အကြောင်း။

16. The Account of the Rich Man and his Three Wives.

ထိုအခါတွင်မထင်မရှားသောသူကြွယ်သားတယောက်သည်အသက်နှစ်ဆယ်မြောက်၍ခင်ပွန်းနေ့လျှင်အစဉ်ဆိုစမှတ်ပြုသည်ကားကိုမြွေခဲ၍သေခဲ့သော်ငါ့အကောင်ကိုမီးမဖုတ်ပါလင့်။ဖောင်ဖွဲ့၍သာမျှောပါဟုအဖန်များစွာဆို၏။တနေ့သန္တိထိုယောက်ျားသည်မြွေခဲ၍သေလေ၏။မယားလည်းခင်ပွန်းသည်အဖန်များစွာအရှေ့ကာလကပင်မှာသည်ဖြစ်သောကြောင့်ဆွေမျိုးသားချင်းတို့နှင့်တကွဖောင်ဖွဲ့၍မျှောလေကုန်၏။မြစ်အကြေးသို့မျှောလေသော်ပြည်ကြီးတပြည်သို့ရောက်လေ၏။ထိုပြည်ကြီးတွင်အလမွှာယံမြွေသမားသွီးတို့သည်ဆံ့လျှော်ကြမည်ဟုထာထတ်ကုန်၏။ထိုဖောင်ကိုမြင်ကြလျှင်သုကောင်တင်သောဖောင်တကားဟုသွီးအကြီးကဆို၏။သွီးအလတ်ကလည်းမြွေကိုက်သည်ဖြစ်၍သေလေသည်လည်းမသိရဟုဖောင်ကိုကူး၍ဆယ်လေ၏။အငယ်ကလည်းအဖကိုလျှင်စွာခေါ်၏။အဖလာလတ်၍ဆေးဝါးမန္တရားပြုသော်ရှင်ပြန်ထေသတည်း။အလမွှာယံသွီးအကြီးကလည်းငါအလျှင်မြင်သည်

လင်ဖြစ်ကောင်းသင့်။ အလပ်ကလည်းငါကူး၍ဆယ်သ
ည့်လင်ဖြစ်ကောင်းသင့်။ အငယ်ကလည်းငါအပကိုခေါ်
၍ဆေးဝါးမန္တရားပြု၍ရှင်ပြန်သော်လင်ဖြစ်ကောင်း
သည်ဟုဆို၏။ အပ်မကြီးကလည်းဆို၏။ ညီအပ်မတရ
ကားယောက်ျားတယောက်ကိုလုသောစကားသည်မ
သင့်ပါတကား။ ညီမတို့ငါတို့ပညာဖြင့်ပိတ်ကိုချုပ်ပေ
ကြသော်၍သူကိုသွားပါစေကုန်တော့ဟုဆို၏။ ညီအပ်
မနှစ်ယောက်ကလည်းအပ်မကြီးစကားသည်မှန်ထုပေ
သည်ဟုဆိုကြ၏။ ခြည်မန်းကိုလည်တိုင်တွင်စွပ်ထိုက်
လျှင်ကျက်ထူရွေးငယ်ဖြစ်၍မိမိပြည်သို့ဖျံလေ၏။ ထို
ကျက်တူရွေးသည်ဥယျာဉ်တော်၌သစ်သီးတို့ကိုကိုက်
စားနေလေ၏။

NOTES.

သူကြွယ် a rich man = သငွေ one of the Vaisya class.
မထင်မရှား of no importance, inconspicuous. ခင်ပွန်းနေထိုင်
having married. အစဉ်ဆိုစမှတ်ပြုသည်ကား as for what he
was constantly saying. The ဝ is euphonic for အ (see J.
§ 125, 4). ခဲ to bite. မီးဖုတ် to cremate. အလောင်း corpse.
ပေါင် or ဘောင် a raft. ဖွဲ့ to unite. ဧည့် set (me) afloat.
အဖန်များစွာ many times, often. မြွေခါး၍သေလေ၏ died from
a snake bite. အရှေ့ကာလကပင် even from aforesaid. ဖွဲ့
to instruct. ဖြစ်အကြေ the lower part of a river, as opposed
to အညာ the upper part. အလမ္ပာယ်မြေသမာ, the first part
of the word is taken from some other language. It
occurs in the Bhūridat Jātaka as အလမ္ပာယနော, but it is

not quite clear whether it is the name of an individual or class. It is, however, commonly used in Burmese for ငြိသမာၵ a snake-charmer. ဆံ့ဗျော် to wash the hair of the head. ထုကောင် some one's corpse. ထင် to place on. အထင် the middle (in age). မသိရ (I) am unable to know. ကူး to swim out to. ဆယ် to save, bring in. လျှင်စွာ quickly. ဆေးဝါး drugs. မန္တရား Mantarā, charms. အလျှင် or အရင် first. အစ်မ an elder sister. ညီမ a younger sister. ညီအစ်မတရ a band of sisters young and old. ချုပ် to restrain. ခြည် thread. မန်း from မန္တရား charmed. လည်တိုင် neck. စွပ် to put on (like a ring). ကျက်တူရွေး a parrot.

ဥယျာဉ်သည်လည်းသစ်သီးသစ်ပွင့်တို့ကိုမင်းကြီး
 အားဆက်လေသော်အိုဥယျာဉ်သည်၊ရှေ့သောအခါ
 သစ်သီးသစ်ပွင့်ထူသည်။ယခုမူကားမထဟုမိန့်တော်မူ
 ၏။အရှင်မင်းကြီး၊ရှေ့သောအခါကျက်တူရွေးတို့မရှိ
 ပါ။ယခုသော်ကားကျက်တူရွေးငယ်တကောင်ကိုမ
 နှင်ထုတ်နှိုင်အောင်ရှိသည်ဟုလျှောက်၏။ယင်းသို့
 သော်ကားဌက်ခတ်သမားအပေါင်းတို့ထောင်ကြလေ
 စေဟုမိန့်ဆိုလျှင်ထောင်၍မိလေ၏။သနားဘွယ်ရှိ
 သောကြောင့်မသတ်ဘဲမင်းကြီးထံဆက်လေရာမင်း
 ကြီးလည်းထုပသောကြောင့်သွေးတော်အားပေး၏။သွေး
 တော်လည်းကစားဖန်များသောကြောင့်ခြည်မျှင်ကိုမြ
 င်၍ထိုခြည်မန်းကိုချွတ်လေသော်လှင်ပျိုဖြစ်လေ၏။ခြ
 ည်မျှင်ကိုစွပ်လျှင်ကျက်တူရွေးဖြစ်ပြန်လေ၏။ညဉ့်ကို

ကားထိုခြည်မျှင်ကိုချွတ်လျက်နေ့ကိုကားခြည်မျှင်ကိုစွပ်လျက်နေကြသတည်း။ ကာလရှည်လပ်သော်မင်းသို့လည်းမတူတရုဖြစ်၍မင်းကြီးနားကြားလေ၏။ မင်းကြီးလည်းစစ်သူကြီးကိုခေါ်တော်မူ၍စစ်ကြောမေးမြန်းစေ၏။ စစ်ကြော ဖွေရှာကြရာတွင် ထိုကျက်တူရွေးငယ်သည်ကြောက်စန့်၍လေသာပေါက်ဖြင့်ထွက် ယုံလေသော်ခြည်မျှင်သည် ပြုတင်းပေါက်တွင် ငြိလေ၍လှင်ထုဖြစ်ပြီးလျှင်သဌေးအိမ်သို့တက်ပြေလေ၏။

NOTES.

ဥယျာဉ်သည် a gardener : အသည် according to Judson is 'an owner,' but certainly not in this case; it means 'one who carries on a trade.' သမား one who is *skilled* in a trade. ဆတ် to present. နှင်ထုတ် to drive out. ငှတ် ခတ်သမား a bird-catcher. ထောင် to set a trap. မိ to catch. သနား to pity; probably from သားနာ (my) flesh is pained (for you). ဓမ္မ to be beautiful; ဝ to shine. ကစား to sport, play, from က to dance, စား to eat. ခြည်မျှင် thread; မျှင် to draw out long. ယှို to be youthful. ချွတ် to take off. ညဉ့်ကိုကား—နေ့ကိုကား in the night—in the day : adversative (J. § 60). ရှည် to be long. မတူတရု lit. not like, i.e. to show suspicious signs (of pregnancy); see J. § 126, 3 (b), last paragraph. နားကြား to hear. လေသာပေါက် lit. wind-pleasant-hole, window : ပြုတင်းပေါက် (also written ဖြုတင်းပေါက် and pronounced *padinbauk*) window, from ပြု to put the head out; တင် to place; အပေါက် a hole. ဖြဲ or ညိ to be caught, hitched.

သဋ္ဌေးလင်မယားလည်းသွီးနှင့်တကွထမင်းစား၍
 နေနှင့်သည်နှင့်ထုလင်ကိုမေးကြ၏။ လုလင်သည်အ
 ကြောင်းမျိုးကိုဆိုပြန်ပေ၏။ ယင်းသို့တပြီးကားထမင်
 ဝွဲတွင်လက်နှိုက်၍စားစေကုန်၏။ စစ်သူကြီးကျွန်တို့လ
 ည်းခိုးသူတယောက်သဋ္ဌေးအိမ်သို့တက်လေသည်ကိုမှ
 တ်၍ထိုက်ကြကုန်၏။ သဋ္ဌေးမယားလည်းငါတို့သွီးသား
 မက်နှင့်ထမင်းစားနေကြပါသည်။ ခိုးသူရှိသည်ဆိုသော်
 ဖန်ယူကြပါဟူ၍အဖွေအရှာခံကြလေ၏။ စစ်သူကြီး
 ကျွန်တို့သည်ရှာဖွေ၍မရကြလျှင်သွားကြလေ၏။ သ
 ဋ္ဌေးလည်းအရောင်အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်ကိုမြင်၍သွီး
 နှင့်ဆောင်နှင်းလေ၏။ မင်းသွီးလည်းထိုလှင်နှင့်ကင်း
 သောကြောင့်အနာအဖျားဖြစ်လေ၏။ မင်းကြီးလည်းချစ်
 သမီး၊ အဘယ်ကြောင့်အနာအဖျားဖြစ်သနည်းဟုမေး
 ၏။ လှင်နှင့်ကင်း၍အနာဖြစ်သည်ဟုအကြောင်းမျိုးကို
 ပြန်ကြားလေ၏။ ယင်းသို့တပြီးကားလှင်ကိုရှာစေဟု
 မိန့်တော်မူ၏။ သဘင်ကြီးစွာပြု၍သဋ္ဌေးသူကြွယ်၊ အ
 မတ်၊ စစ်သူကြီးတို့သင်္ဃာတင်ကိုကြည့်လာကြကုန်ဟု
 စေတော်မူ၏။ ထိုသူအပေါင်းတို့လည်းကြည့်လာကုန်၏။ ထို
 လှင်လည်းသဋ္ဌေးသွီးနှင့်အတူကြည့်လာကုန်၏။ မင်းသွီး
 လည်းလှင်ကိုမြင်လေသော်ဤသူသည်လင်ဖြစ်သည်
 ဟုဆိုလေ၏။ ထိုလှင်မသေမယားကလည်းထိုခဏ၌မြ
 င်လေသော်လင်တကားဟုဆိုလေ၏။ မြွေကိုက်၍

သေခဲ့သောကြောင့်ပေါင်ပွဲ၍မျှော၏။မသေမှန်ခဲ့သော်
 လင်ဖြစ်ကောင်းသည်ဟုဆို၏။မင်းသွီးကလည်းအ
 ဖအာဏာကိုကြောက်၍သာပြေးလေသည်ဟုဆို၏။
 သဌေးသွီးလည်းစစ်သူကြီးကျွန်တို့သည်လင်ကိုခိုးသူ
 ထင်၍သတ်ကြလိမ့်မည်ဟု၍မိဘပညာနှင့်လွတ်
 အောင်ပြု၍ငါနှင့်ပေးစားသော်လင်မဖြစ်ကောင်း
 လောဟုဆို၏။ထိုသို့အငြင်းအခန်ဖြစ်ကြလေ၍မင်းကြီး
 ကလည်းငါမင်းတကားဟုအနိုင်မပြုဘဲလျက်သုဓမ္မ
 စာရိမင်းသွီးထံမှာအဆုံးအဖြတ်ခံကြလေဟုမိန့်ဆို
 လျှင်သွားကြလေသတည်း။

သုဓမ္မစာရိမင်းသွီးလည်းအကြောင်းမျိုးကိုမေး
 ၏။မသေခင်ကမယားဖြစ်သောသူသည်လင်ကို
 မြွေကိုက်၍သေသောကြောင့်မဖုတ်ဘဲမျှောပါဆို
 သောကြောင့်မျှောလေ၏။မျှော၍မသေသော်လင်မ
 ဖြစ်ကောင်းလောဟုဆို၏။မင်းသမီးကလည်းဤလုလင်
 သည်ကျက်တူရှေးဖြစ်ခဲ့၍သစ်သီးသစ်ပွင့်တို့ကိုဖျက်
 ဆီးသောကြောင့်ဌက်ခတ်သမားတို့ကိုခေါ်၍ခတ်ကြ
 လေစေ၏။ခတ်၍ရလျှင်ငါ့ထံသို့ပို့လာ၏။ငါ့ခင်ပွန်းဖြစ်
 မှာငါ့အဖစ်စစ်၍ထိုထုလင်ထွက်ပြေးလေပြီတကား။သို့ဖြစ်
 ၍၍ငါ့လင်မဖြစ်ကောင်းလောဟုဆို၏။သဌေးသွီးကလ
 ညးခိုးသူဟုမင်းကြီးကျွန်တို့မှတ်၍ထိုက်လာကြသော်
 လုလင်လည်းသေမည်ကိုကြောက်သောငင့်တို့အိမ်သို့

တက်ပြေးလာ၏။ ဤသူကိုကျွန်တော်အဖကမသေအောင်ပြု၍အသက်ရှင်ရသောကြောင့်ကျွန်တော်နှင့်ပေးစားပြီးဖြစ်၍ကျွန်တော်မလင်မဖြစ်ကောင်းလောဟုဆို၏။ ။

သူဝေဗ္ဗစါရီမင်းသိမ်းကလည်းမယားဟောင်းဖြစ်သောသူသဋ္ဌေးသိမ်းမှာလင်ကိုရေတွင်သဖြိုဟ်လေသည်ဖြစ်၍ရှင်ပြန်သော်လည်းလင်မပြုသာ။ ။မင်းသိမ်းမှာလည်းမင်းကြီးကစစ်သူကြီးကိုစေလွှတ်ဖမ်းစေရာမိလျှင်မင်းသိမ်းမတားနိုင်၍သေခဲ့သော်ဆုံးဘွယ်ရာအကြောင်းရှိသည်ဖြစ်၍လင်ဖြစ်ကောင်းသည်ဟုမဆိုသာ။ ။ ယခုလက်ရှိသဋ္ဌေးသိမ်းမိဘတို့ကသေသူအားမသေရအောင်ပြုချေသောကြောင့်ရှင်ဖက်လက်ရှိသူရစေဟုဆုံးဖြတ်ပေသတည်း။ ။

NOTES.

စား၍နေနှင့်သည်နှင့် were already at dinner (J. § 115). ထမင်းပွဲ rice (or food) prepared and placed at table. ထက်နှိုက် to dip the hand into the dish. သားမက် lit. the longed-for son, i. e. son-in-law (pronounced thāmet). တင်း to be separated from. ဝထင် a festival, assembly. မသေမှန်ခဲ့သော် if in truth he had not died. အာဏာ P. authority. ငါမင်းကားဟုအနိုင်မပြုဘဲလျက် since I ought not to act imperiously, saying 'I am the king.' ခတ်၍ရလျှင် when they had caught him. တို့ for ငါတို့ our : commonly used. ဝထားဟောင်း the old (former) wife ; ဟောင်း = F. *ancien*, when used for persons.

ရေတွင်သင်္ကြံဖတ် to perform the funeral obsequies in water. သာ is often used as a qualifying aff. in judgments with the meaning of 'admissible.' မထားနိုင်၍ through being unable to prevent. ဆုံးတွယ်ရာအကြောင်း reasons of coming to an end, i.e. he would probably have died. လက်ရှိ to have in hand, i.e. to possess. သေသူအား to the dead person, i.e. to one 'as good as dead:' for if the king's servants had caught him he would have been killed.

END OF SUDHAMMACARI.

PART III.

*More Advanced Selections, for which the
Dictionary must be used.*

၁. မဟာပညာကျော်ဖြတ်ထုံး။

1. The Judgment of Mahā Pinyā Kyāw.

[He was Minister of the King of Aracan about A. D. 1620.]

အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်အာရကံတိုင်းဟုခေါ်ဆိုသော
ရက္ခပူရတိုင်း၊ ရခိုင်ပြည်ကြီးကိုအစိုးရတော်မူသော
ဘုရင်မင်းမြတ်သည် တရံဇရာအခါ၊ မဟာရနိဘု
ရားသို့ထွေတော်နှင့်ထွက်တော်မူသည်တွင်ဆင်ရင်
တော်မူသောပတ္တမြားလက်စွပ်သည်ရေသို့ကျွတ်၍ကျ

NOTES.

အင်္ဂလိပ် England. အာရကံ Aracan. ရက္ခပူရ Rakkhapūra,
the Pāli name of an Aracanese city, commonly called ရခိုင်
Rakhaing. မဟာပနိ P. the name of a celebrated pagoda :
ဘုရား is the word generally used for 'a pagoda.'

လေ့ကျင့် ငါးတခုမျှလေသည်။ နောက်တလခန့်ရှိလျှင်
 ထိုငါးကိုတံငါတယောက်ရမိ၍ ဝမ်းကိုခွေးလေသော် ထို
 ငါးဝမ်း၌ လက်စွပ်ကိုရပြန်၍ တငါလည်း ကိုယ်နှင့်
 မထိုက်မတန်သောပစ္စည်းဖြစ်၍ ကြောက်ရွံ့သောကြောင့်
 လက်စွပ်နှင့်တကွ ငါးကိုဆောင်ယူပြီးလျှင် မင်ကြီးထံ
 ဆက်လာသည်ကားလ ဤအကြောင်းကား အသို့နည်းဟု
 အမတ်ကြီးမဟာပညာကျော်ကိုမေးတော်မူလျှင် မဟာ
 ပညာကျော်က ဈေးကန်ဆိုသည်မှာ။ အရှင်မင်းမြတ်
 လက်စွပ်တော်သည် ရေသို့ကျလေသောအခါ ထိုငါးသည်
 ဆယ်ယူသိမ်းထားပြီးလျှင် ရွှေဘုန်းတော်ရှိန်ကြောင့်
 မိမိအသက်ကိုအသေခံလျက် လက်စွပ်တော်ကိုပို့ရောက်
 ဆက်လာသည် အထိုကား မှန်တိုင်း ဈေးကန်လျှင်
 ညာဏ်နည်းသူတို့ မြို့ငြင်းရာသော အကြောင်းရှိပါသည်။
 အရှင်မင်းကြီးဘုန်းကြက်သရေကြီးကျယ်ကြောင်းကို
 ပြည်သူတို့သိထင်အောင် ပညာဖြင့်ထွန်းပစေမည် ဈေး
 ကန်ပြီးလျှင် ထိုပတ္တမြားကို အမဲသားတွင် ထည့်၍ အတစ်
 အတစ်ထိုး ဖြတ်လျက်ကြ၍ ထားလေ၏။ ကျီးရဲစွန်
 ရဲတို့လည်း အများဝိုင်းအုံ့ချီယူကြရာ ပတ္တမြားသွင်း
 ထားသောသားတစ်လည်း ပါသွား၍ ဝရက်ခန့်ရှိ

NOTES.

ငါးတခု a fish. The affix ခု is very unusual for animals.
 မျှ to swallow. ရှိန် power. မြို့ငြင်း to deny, cavil at, resent.
 ကြက်သရေ reputation. ဝိုင်းအုံ့ to flock round.

သော်၍ယူသွားသောစွန်ရဲကိုလည်း ငှက်ခတ်သမားတို့
 ရပြန်၍သတ်ဖျက်ရာဝမ်းနှိလက်စွပ်ရ၍ထူးမြတ်ထူး
 သောကြောင့်ထိန်မဂ္ဂကံဝံ။ သားကောင်နှင့်တကွ
 လက်စွပ်ကိုမင်းကြီးအားဆက်ပြန်သည်။ နောက်တတန်
 ထည်းထိုလက်စွပ်တွင်ပတ္တမြားကိုထုတ်ယူ၍မထင်ရှား
 သောသူတဦးမှာအပ်ပြီးလျှင်ရောင်းစေလေသည်။ ကုလား
 တယောက်ကငွေအသပြာ ၁၀၀၀၀ ပေး၍ဝယ်ထား
 ပြီးလျှင်ရွှေနှင့်ကွင်းလုပ်ပေးပါဟုရွှေပန်းတိမ်းသည်
 တဦးတွင်အပ်ထားလေသည်။ လက်စွပ်ကွင်းပြီးသည်
 ကာလကုလားသို့မအပ်ရမူ။ အိမ်မှာတညည့်ထားစဉ်
 အတွင်းသူခိုးခိုးယူလေသည်။ ကုလားကထိုလက်စွပ်ကို
 ရထိုကြောင်းနှင့်မင်းထံလျှောက်လျှင်အမတ်ကြီးသို့အပ်
 သော်အမတ်ကြီးသည်ထိရင်းအမှုဖြစ်၍ပြီးအောင်စီရင်
 မည်ဆိုလျှင်ဆိုင်းငံ့လင့်နေကြရသည်နှင့်သူခိုးတို့လည်း
 ရေချိုးမည်ဟုလက်စွပ်နှင့်တကွရေဆိပ်သို့သွားကြ
 လေသည်။ ရောက်ကာလထိုလက်စွပ်ကိုကြွက်တွင်းအ
 နီးချထား၍ရေချိုးသည်အတွင်းကြွက်သည်ထွက်ပြု၍
 တွင်းဝ၌ရှိသောလက်စွပ်ကိုဆွဲယူထားလေ၏။ တ

NOTES.

သားကောင် animal's body. ကုလား a foreigner. အသပြာ a
 coin, probably means a rupee. ပန်းတိမ်း a worker in silver and
 gold (pron. *padein*). Make a note of other artificers under
 this head. ထိရင်းအမှု a case he already knew about. ဆိုင်းငံ့
 ထင့် to delay, postpone. ရေဆိပ် a landing- or bathing-place.

ရားသူကြီးကျွန်တယောက်လည်းကြွက်သားစားထို၍
 ထိုတွင်းတွင်တူးရှာရာထိုပတ္တမြားကျောက်ကိုတွေ့
 သွင်ထိပ်ဝှက်၍မထားဝံ့သောကြောင့်သခင်တရားသူ
 ကြီးသို့ပေးလေ၏။တရားသူကြီးမြင်သွင်ပြည့်ရှင်မင်း
 လက်စွပ်ဖြစ်သည်။မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးအား
 အခွင့်ပြု၍သူ၏ပညာဖြင့်ထင်ရှားအောင်စီရင်မည့်
 လက်စွပ်ဖြစ်သည်။အထက်အမွေမှုတွင်ငါတို့စီရင်သည့်
 ဓမ္မသတ်ကိုလည်းထိုအမတ်ကြီးပယ်သည်။ငါတို့ဩ
 ဇာကိုလည်းဖျက်သည်။ယခုရသည့်လက်စွပ်ကိုမပေး
 ဘဲဝှက်ထားရသွင်ပညာကျော်အရေးပျက်လိမ့်မည်ဟု
 အကြံပြု၍ဝှက်ထားလေ၏။တရားသူကြီးအခြားသို့
 သွားခိုက်ထိုလက်စွပ်ကိုမယားထုပ်ယူကြည့်လေ
 သည်နှင့်အပါးတွင်ထား၍အိပ်ပျော်လေသွင်ကျီးတခု
 ချီယူသွား၍မိမိနေသောအသိုက်တွင်ထားလေ၏။
 တရားသူကြီးလည်းပျောက်ကြောင်းကိုသိသွင်မယား
 အားတောက်တီးမြည်တွန်၍အကြံပျက်လေပြီဟုစိတ်
 နှစ်လုံးမသာရှိလေ၏။ကျီးသိုက်တွင်ပတ္တမြားလက်စွပ်
 ကိုကျောင်းတပည့်သူငယ်တယောက်ရ၍ဆရာရဟန်း

NOTES.

တူး to dig. ဩဇာ P. reputation. တောက်တီး to scold. မြည်
 တွန် to find fault. ကျီးသိုက် a crow's nest. ကျောင်းတပည့်သူငယ်
 a school-boy. ဆရာရဟန်းထော်ကြီး his teacher the abbot.

တော်ကြီးအားပေးလေ၏။ ဆရာရဟန်းတော်ကြီးလည်း
 မြတ်သောရတနာဖြစ်သည်။ ငါတို့နှင့်ထိုက်တန်သည်မ
 ဟုတ်ပေဟုပြည်ရှင်မင်းအားပေးလေ၏။ မင်းကြီးလည်း
 အမတ်မဟာပညာကျော်ကိုခေါ်၍ပြောသည့်တွင်အမတ်
 ကြီးလည်းထိုလက်စွပ်ကိုအရှင်ရဟန်းသည်အဘယ်မှာ
 ရသနည်းဟုရဟန်းကိုမေးသည့်ကာလ။ တပည့်သူငယ်
 ပေး၍ရသည့်ဟုပြောလေ၏။ သူငယ်ကိုမေးမြန်းရာကျော
 င်း၏အနီးသစ်ပင်ထက်တွင်ကျိုးသိုက်၌ရသည်ဟု
 ပြောလေ၍ကျိုးသိုက်ကိုပြစေ၍သိရသည်နှင့်အမတ်
 ကြီးမဟာပညာကျော်ကအကြံပြုပြန်သည်မှာ။ ထိုပတ္တ
 မြားကျောက်ကိုမထင်ရှားသောသူဆင်းရဲထက်မှကု
 ထားဝယ်ယူ၍ရွှေပန်းတိမ်းသည်မှာအပ်သည်။ ရွှေပန်း
 တိမ်းသည်လက်မှပျောက်ပြန်သည်နောက်ကျိုးသိုက်
 တွင်သူငယ်ရ၍ဆရာရဟန်းတော်ကြီး၏ထက်သို့ရောက်
 သည်မှာ ရွှေပန်းတိမ်းသည်လက်ကပင်ကျိုးယူသည်မ
 ဟုတ်။ ရွှေပန်းတိမ်းသည်လက်ကသူခိုးတို့ခိုးယူပျောက်
 သွားသည်။ သူခိုးတို့လက်ကဤကျိုးသိုက်ထဲသို့အသို့
 သောနည်းနှင့်ရောက်သည်အကြောင်းအရာများကိုစစ်
 ဆေးမေးမြန်းရန်ကြွင်းကျန်လေသေးသည်ဟုဆင်ခြင်

NOTE.

စစ်ဆေးမေးမြန်းရန်ကြွင်းကျန်လေသေးသည် it still remains
 to be investigated.

ပြီးလျှင် ဤပစ္စုပ္ပန်ကောသလကောသလနှင့်အလုံးသဏ္ဍာန် တူသည့်ချက်ကျောက်တစ်ခုကိုရှာ၍ကျောင်းသားသူ ငယ်ပြုသည်ကိုးဆိုက် နှစ် ကျိုးကိုညွှတ်အခါ ဖမ်းယူ စေ၍ထိုကျိုးနှုတ်သီးတွင်ကျောက်ကိုချီယူသောအဟန် ဖြင့်ကြိုးနှင့်ချဉ်တွဲပြီးလျှင်ကျိုးကိုလွှတ်ထိုက်၏။ မင်းစေ ထင်တို့ကိုလည်း မှာသား၍ကျိုးပျံရာအရပ်သို့အမှတ်မဲ့ ထိုက်ရ၏။ ကျိုးလည်း ဒိမ်ကျက်စားမြဲ၊ တရားသူကြီးအိမ် နှိနားလေသည်။ တရားသူကြီးနှင့်၎င်းမယားတို့မြင်လျှင် ယမန်ကပျောက်သောလက်စွပ်ကိုချီ၍သွားသောကျိုး ကားဤကျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ကျောက်နှင့်တကွယခုချီလျက် လာသည်။ ဖမ်းဆီးကြဟု အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဟစ် အော်သည်ကိုမင်းစေလင်တို့လည်း မနီးမဝေးကစောင့် လျက်ဖြစ်၍ထိုအသံကိုကြားလေလျှင်အမတ်ကြီးမဟာ ပညာကျော်အားဈေးကွက်ကြရာ။ မဟာပညာကျော်က တရားသူကြီးကိုခေါ်၍ကျိုးချီယူလာသောလက်စွပ်ကို အစ်ကိုတို့ဘယ်မှာရသနည်းဟု မေးရာ။ ထင်သူငယ်

NOTES.

အလုံးသဏ္ဍာန်တူသည့်ချက် exactly the same size ; သဏ္ဍာန် (pronounced *thadān*) P. form ; အချက် gives the idea of exactness. အမှတ်မဲ့ unobservedly. ကျက်စားမြဲ usual feeding-place. ၎င်း his (J. § 126, 8). အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် noisily. မင်းစေလင် a servant employed by the king, page. အစ်ကိုတို့ elder brother ; a polite mode of address ; the pl. aff. တို့ includes the wife.

ပေး၍ရပါသည်ဟုပြောသည်တွင်ထိုပေးသောသူငယ်
 ကိုခေါ်၍မေးမြန်းလျှင် ကျွန်တော်ကြွက်သားစားထိုသ
 မြင့်ကြွက်တွင်းကိုတူးရာရပါသည်ဟုလျှောက်လေ၏။
 အမတ်ကြီးလည်းတူးသည်ဆိုသောကြွက်တွင်းကိုပြု
 စေ၍သိလေလျှင်မင်းစေလှင်တို့အားအကြောင်းကိုပြန်
 ထိုက်၍ကြွက်တွင်းအနီးအမှတ်မဲ့စောင့်နေစေသည့်ကာ
 လရွှေပန်းတိမ်းသည်အိမ်၌ထိုလက်စွပ်ကိုခိုးယူသည်။
 သူခိုးတို့လည်းမိမိတို့ရေချိုးမြဲရေဆိပ်သို့ရေချိုးမည်လာ
 ကြပြန်ပြီးလျှင် ယမန်ကကြွက်ချီယူပျောက်ဆုံးသည့်
 လက်စွပ်ကိုနှစ်မြောသဖြင့်စိတ်မကျေကြသောကြောင့်
 သည်တွင်းအနီး၌ငါတို့လက်စွပ်ပျောက်ဆုံးရလေသည်
 ဟုမည်တမ်းတောက်တီးကြသည်တွင်မင်းစေလှင်တို့
 ကသိုသူတို့ကိုအမတ်ကြီးထံခေါ်ငင်ပို့အပ်၍ဤလက်စွပ်
 ကိုအမောင်တို့ဘယ်အရပ်မှာရသနည်းဟုစစ်မေးသည်။
 ရွှေပန်းတိမ်းသည်အိမ်ကခိုးယူရခဲ့သည်လက်စွပ်မှန်ပေ
 သည်ခိုးယူ၍ကြွက်တွင်းအနီးတွင်ချထားပြီးလျှင်ရေချိုး
 နေသည့်အတွင်းပျောက်ဆုံးရှိရာယခုမှတွေ့မြင်ရပါသည်
 ဟုထွက်ဆို၏။ အစစ်ခံအရပ်ရပ်များနှင့်အမှုသည်အစုံ
 အညီခေါ်ပြီးလျှင်မင်းကြီးရှေ့သို့သွင်း၍ဖတ်လျှောက်

NOTES.

တူးသည်ဆိုသောတွင်းကို the hole in which you say you
 dug. စိတ်ကျေ to be appeased, satisfied. နှစ်မြော to regret.
 မြည်တစ် to lament. အစုံအညီ all together.

ပြီးမှ ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်မှာ။ ။ ရွှေသက်တော်က
 ကျွတ်၍ ကျလျှင် မြေလက်မခံဝံ့သောကြောင့် ငါးသိမ်း
 ထားရာထိုငါးကို တံငါရ၍ ဆက်သည် အကြောင်းမှာ။
 မြေလက်မခံဝံ့၊ ရေလက်မခံဝံ့။ မြေပိုင်၊ ရေပိုင်ဟု ဆိုရန်
 ရှိပါသည်။ ဘုန်းသန္တာ၊ ပညာသမ္မာဓိရှင်တို့ ဥစ္စာကို မီး
 တွင်ပြစ်လည်း မချစ်ရာ။ ရေတွင်ပြစ်လည်း မနှစ်ရာ။ တိရိ
 ဇ္ဈာန်သတ္တဝါအများတို့လက်သို့ အတန်တန်ရောက်သည့်
 မှမပျောက်မဆုံးရသည့် အထိုမှာ လူလည်း ကြည်ညို။ နတ်
 လည်း ထိုဟူသော စကားကဲ့သို့ ရကျမချွတ်နတ်တို့ ညွှန်
 ပြ၍ ဆက်ကြရသည်ဟု ယူရန် ရှိပါသည်။ ။ ဤပတ္တမြား
 လက်စွပ်တော်ပျောက်မှုတွင် အကျိုးအပြစ်ကို ဈေးကွက်
 ဆိုရမည်မှာ။ ရဟန်းတော်ကား ရတနာကျောက်ကောင်း
 ကိုရသော်လည်း ငါတို့ရဟန်းနှင့် မဆက်ဆံအပ်သော ပစ္စ
 ညည်းဟု နှစ်မြို့စုံမက်ခြင်း မရှိဘဲ အစိုးရထံသို့ အပ်လာသည်

NOTES.

သံတော်ဦးတင် to address a person of very high authority.
 ရှေ့ထက်တော် the royal hand; ရွှေ gold is used as an
 honorific term. ဘုန်းသန္တာ glory, from တုန်း (pronounced
p'on) glory, and သန္တာဝန် P. fame, honour. ချစ် to be burnt
 (like food). လူလည်းကြည်ညို၊ နတ်လည်းလို beloved of men and
 gods. စကား here means 'proverb.' မုဏ္ဍ P. ချွတ် B. verily,
 certainly. ယူရန်ရှိပါသည် it is to be taken (considered).
 ဆက်ဆံ to belong to. နှစ်မြို့စုံမက် to have a longing for.
 အစိုးရ a ruler, person in authority.

မှာ။ မြတ်စွာဘုရားပညတ်မိန့်ဆိုတော်မူသောဝိနည်း
 သိက္ခာပုဒ်တော်နှင့်ညီစွာကျင့်ဆောင်သည်သူမြတ်
 ဖြစ်၍ထိုရဟန်းတော်ကြီးအားပစ္စည်းငှပါးကိုမပြတ်
 ထောက်ပံ့လှူတန်တော်မူသင့်ပါသည်။ ။ တငါနှင့်
 ဌက်ခတ်သမားတို့မှာကိုယ်နှင့်မထိုက်တန်သောအရာ
 ကိုသိတတ်သ၍ဖြစ်၍မင်းဘဏ္ဍာကိုထိန်းစေအပ်သော
 ကျွန်ကောင်းလက္ခဏာဝင်ပါသည်။ ။ တရားသူကြီး
 တို့မှာဘဏ္ဍာတော်ဖြစ်သည်ကိုသိလျက်နှင့်ကျေးဇူးသ
 စွာတော်ကိုမစောင့်။ ထိမ်ချန်သူဖြစ်၍ကျွန်ယုတ်နှင့်တူ
 ပါသည်။ ။ ရွှေပန်းတိမ်းသည်မှာစွန်နှင့်တူပါသည်။ ။
 ကုလားမှာငါးနှင့်တူပါသည်။ ။ သူခိုးမှာကျွန်နှင့်တူ
 သည် ဖြစ်၍သူခိုးနှင့်တရားသူကြီးတို့မှာမင်းပြစ်မင်း
 ဒါဏ်မကင်း။ ရာဇဝတ်ခံစေဟုပညာ၏အစွမ်းဖြင့်စီ
 ရင်ရာ။ နွေကာလစည်လျက်တိမ်တောင်တိမ်ခဲးတက်

NOTES.

ပညတ် from P. ပညာပေတိ to proclaim ; used either as a
 noun or verb. ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ် for P. ဝိညာဏံသိက္ခာပဒ် the rules
 regulating the lives of Buddhist monks. ပစ္စည်းငှပါး the four
 requisites of a monk, viz. clothing, food, bedding, and medi-
 cine. ထောက်ပံ့ to support. လှူတန် to give offerings to
 monks. ထိမ်ချန်သူ (dishonest) concealer. မင်းပြစ်မင်းဒါဏ်
 royal punishment: ဒါဏ် from P. ဒဏ္ဍိ punishments. နွေကာလ
 စည်လျက် though it was the hot weather. တိမ်တောင်တိမ်ခဲး
 masses and mountains of cloud.

လတ်၍လျှပ်ပန်းလျှပ်နွယ်တို့နှင့်တကွပြင်းထန်စွာထစ်
 အုန်းချိန်းမဲပြီးလျှင်မိန်းကြီးသည်းစွာရှာလေသည်။
 ထိုအခါ။ ဘုရင်မင်းမြတ်မှစ၍တိုင်းသူပြည်သားရှင်လူ
 အပေါင်းတို့သည် မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးကိုအ
 ယွန်တရားနှစ်သက်အားရချီးမွမ်းကြလေသည်။ ။

**2. The Story of the Brahmans who entrusted a Sum
 of Money to a Gardener.**

[From *Manu-gye.*]

ရှေ့သောအခါ။ ဗါရာဏသီပြည်သို့ပုဏ္ဏားချွန်ယေခံ
 တို့သည်ဖုမ်းတောင်းယာစကာပြုအံ့ဟုအရပ်တပါး
 ကလာလတ်၍ဗါရာဏသီမင်းကြီး၏ဥယျာဉ်ဝေါင်အိမ်
 နှစ်ထဲလေ၏။ ဖုမ်းတောင်းယာစကာပြုငွေချောက်ရာ
 ရလေသတည်း။ တယောက်တရာစီမရသေးသော
 ကြောင့်အထုပ်ပြု၍ဥယျာဉ်သည်တွင်ငွေချောက်ရာ
 ကိန့်ထား၍ ဤငါတို့ချွန်ယောက်ဥစ္စာကိုငါချွန်ယော

NOTES.

လျှပ်ပန်း sheet lightning, လျှပ်နွယ် forked lightning. ထစ်
 အုန်း words expressive of the *sharp crack* of the lightning
 followed *boom* of the thunder. ချိန်းမဲ to threaten. သည်း to
 be violent. မိန်းကြီး - သည်းစွာ - ရှာသည် : observe that the
 adverb is placed between the qualified noun and the verb.

ဗါရာဏသီ Benares. ဖုမ်းတောင်း to beg : ယာစကာ P. a
 beggar. တယောက်တရာစီ one hundred a-piece. အထုပ် a
 bundle, parcel.

ကံစိုညိုမှပေးပါ။ ချွန်လှေယောက်မညီဘဲမပေးနှင့်ဟုဆို
 ချီအပ်နှံကြ၏။ ။ ဥယျာဉ်သည်လင်မယားထည်း
 ကောင်းစွာဟုဝန်ခံပေလျှင်ပုဏ္ဏားချွန်လှေယောက်သွား
 လေကုန်၏။ ပုဏ္ဏားငယ်တယောက်မူကားခရုသင်းမေ့
 ကျန်ပြု၍ထားခဲ့၏။ တခေါ်မကသောအရပ်သို့ရောက်မှ
 ခရုသင်းမေ့ရစ်ခဲ့သည်။ ဤတွင်ရပ်ပါထင့်ဟုဆို၍ပြန်လေ
 ၏။ ထိုသို့ပြန်လတ်သော်ဥယျာဉ်သည်တို့ထည်းပုဏ္ဏား
 ငယ်ကိုမေးလင့်၏။ ပုဏ္ဏားငယ်ကအချင်းဥယျာဉ်သည်၊
 ငါ့ခင်ပွန်းပုဏ္ဏားတို့ဆိုသည်ကားငါတို့ပြန်ရသည်မူလည်း
 ရှိသည်၊ မပြန်ရသည်မူလည်းရှိသည်၊ ငါတို့ဥက္ကဋ္ဌပြန်ယူချေ
 ဟုဆိုသောကြောင့်ယူလာရသည်။ အလျင်ပေးထိုက်ဟု
 တောင်းလေ၏။ ဥယျာဉ်သည်ထည်းပုဏ္ဏားချောက
 ယောက်တို့ရပ်ထင့်သည်ကိုမြင်၏။ ရပ်ထင့်သောပုဏ္ဏား
 တို့ထည်းခရုသင်းကိုမေ့သည်ကိုထင်နိုး၍ပုဏ္ဏားငယ်
 လျင်စေဟုလက်ရပ်၏။ ပုဏ္ဏားငယ်ထည်းအချင်းဥ
 ယျာဉ်သည်၊ ငါ့ခင်ပွန်းတို့လျင်လျင်လာခဲ့ဟူ၍လက်ရပ်

NOTES.

စိုညို all together. ခရုသင်း the conch shell (carried by
 Brahmans). ကျွန်ပြု to pretend. တခေါ် the distance of a
 call. မက not enough, i.e. scarcely. မေ့ရစ် to forget
 (J. § 117). အချင်း friend, sir, you. ပြန်ရသည်မူလည်းရှိသည်
 it may be we return. ရပ်ထင့် to stand waiting. နိုး probable
 (J. § 125, 4). လျင်စေ be quick. လက်ရပ် to beckon.

သည်ကိုမမြင်ပါလော။လျှင်လျှင်ပေးထိုက်ဟုဆိုသော်
 ဥယျာဉ်သည်လင်မယားတို့လည်းပုဏ္ဏားတို့လက်
 ရပ်သည်ကိုမြင်၍အဟုပ်အမှန်ထင်၍နှံ့သောဥက္ကဋ္ဌာထုပ်
 ကိုအလျှင်ပေးထိုက်ချေ၏။ပုဏ္ဏားငယ်ဥက္ကဋ္ဌာထုပ်ကိုယူ၍
 သွား၏။ပုဏ္ဏားငယ်ထောက်တို့လည်းပုဏ္ဏားငယ်လာ
 လပ်သည်ကိုမြင်လျှင်မငဲ့ဘဲသွားနှင့်လေ၏။ပုဏ္ဏားငယ်
 လျှင်လျှင်ထိုက်ဟန်ပြု၍ခရီးလွှဲ၍တခြားသို့သွားလေ
 ၏။ပုဏ္ဏားချောက်ယောက်တို့သည်ပုဏ္ဏားငယ်လာ
 လပ်သည်ကိုမမြင်လျှင်ဥယျာဉ်သည်တို့အိမ်သို့တဖန်
 ပြန်၍မေးကုန်၏။အချင်းဥယျာဉ်သည်တို့၊ပုဏ္ဏားငယ်
 တယောက်မလာတကားဟုမေး၏။ဥယျာဉ်သည်လည်း
 အရှင်တို့ကလျှင်လျှင်ပေးထိုက်ဟုတောင်းလာသည်။
 ထိုပုဏ္ဏားငယ်တောင်းစဉ်လည်းရှင်ပုဏ္ဏားတို့လျှင်စေ
 ဟုထက်ရပ်သောကြောင့်ဟုပ်မှတ်နိုး၍အကျွန်တို့လည်း
 ပုဏ္ဏားငယ်ကိုပေးထိုက်ပေသည်။ပုဏ္ဏားငယ်ထိုဥက္ကဋ္ဌာ
 ထုပ်ကိုယူ၍သွားခဲ့ပြီဟုဆို၏။။ထိုစကားကိုကြားလျှင်
 ပုဏ္ဏားတို့ကငါတို့ယူချေဟုမစေ။ချင့်ခရုသင်းမေ့ရစ်
 သည်ဟုယူမည်ပြန်လေသည်။ငါတို့ချွန်ယောက်ရုံညီ
 မှပေးဆိုသည်မဟုပ်လော။ထိုသို့ဆိုလျက်ဥယျာဉ်သည်
 ငါတို့ဥက္ကဋ္ဌာကိုပုဏ္ဏားငယ်တယောက်တည်းတောင်းထွဉ်

NOTES.

ငဲ့ to wait. ဟန်ပြု to pretend, make a feint.

ရာပေးထိုက်ကောင်းအံ့လောဟုဆိုသော်တရားဆင်
 အံ့ဟုဗါရာဏသီမင်းကြီးထံသို့သွားကြလေ၏။ ။ဗါရာ
 ဏသီမင်းကြီးလည်းဥယျာဉ်သည်နှင့်ပုဏ္ဏားတို့လာ
 ကြသည်ကိုမြင်လျှင်အဘယ်ဆိုဘွယ်ရှိသနည်းဟုမေး
 တော်မူကာလ။ ပုဏ္ဏားတို့လည်းမဟာရာဇာမင်းကြီး၊
 အကျွန်ုပ်တို့ပုဏ္ဏားချနှစ်ယောက်သည်အရပ်တပါးက
 လာ၍ဥယျာဉ်သည်အိမ်တွင်ထဲးနေစဉ်တွင်ဖမ်း
 တောင်းယာစကားပြု၍ငွေ ၆၀၀ ရလေသတည်း။ တ
 ယောက်တရာမစေ့သောကြောင့်ဥယျာဉ်သည်တွင်
 ငွေ ၆၀၀ ကိုအပ်နှံ၍ငါတို့ချနှစ်ယောက်မညီသော်ဤ
 ငွေကိုမပေးနှင့်ဟုလျှောက်ကျွန်တော်တို့ချနှစ်ယောက်မ
 ညီဘဲပုဏ္ဏားငယ်တယောက်တည်းတောင်းထွဉ်ရာကို
 ပေးထိုက်သဉ်။ ပေးရာသထောဟုနားတော်လျှောက်၏။
 ဥယျာဉ်သည်ထင်မယားလည်းအရှင်မင်းကြီး၊ တို့ချနှစ်
 ယောက်ညီမှပေးဟူ၍နှံပေသည်တည်း။ နှံခဲ့လျှင်ပုဏ္ဏား
 တို့သွား၍တခေါ်မကသောအရပ်တွင်ရပ်၍နေလင့်
 သည်။ ပုဏ္ဏားငယ်တယောက်မူကားငါတို့ပြန်ရသည်မူ
 လည်းရှိအံ့၊ မပြန်ရသည်မူလည်းရှိအံ့၊ ငါတို့ဥက္ကာပါမိပါ
 စေ၊ ပြန်ယူချေဟုစေထိုက်၍ပုဏ္ဏားငယ်ယူပြန်လာသဉ်။

NOTES.

ဟောရာဇာ P. great king. နေ့ to be complete. တောင်းထွဉ်
 to demand deceitfully. ပါမိပါစေ let us take away with us.

ရှင်ပုဏ္ဏားတို့လည်းပုဏ္ဏားငယ်ကိုလျှင်လျှင်ယူခဲ့ထက်
 ရပ်သည်ကိုမြင်သောကြောင့်ပုဏ္ဏားငယ်ကိုအကျွန်ပေး
 ထိုက်ပေသည်ဟုနားတော်ဈော့က၏။ ။ ထိုဈော့က
 ချက်နှစ်ရပ်ကိုကြားလျှင်ဗါရာဏသီမင်းကြီးကဤသို့
 မိန့်တော်မူ၏။ ပုဏ္ဏားတို့ဥစ္စာကိုဥယျာဉ်သည်၌နှံသော
 အခါငါတို့ချနှစ်ယောက်ညီမှပေး။ မညီဘဲကိုမပေး
 နှင့်ဆိုလျက်မင်းတို့ကိုပုဏ္ဏားငယ်တယောက်တည်း
 တောင်းထွဋ်ရာဥယျာဉ်သည်ပေးချေသင့်မသင့်။ ပုဏ္ဏား
 ချောက်ယောက်ရပ်ထင့်သောနေရာသို့ထိုက်ပေး
 ကောင်းလေ၏။ ရှင်ပုဏ္ဏားတို့ဥစ္စာကိုဆပ်ပေးစေဟု
 ဗါရာဏသီမင်းကြီးမိန့်တော်မူ၏။ ။ ဥယျာဉ်သည်
 လင်မယားတို့လည်းပုဏ္ဏားတို့ဥစ္စာကိုမပေးရတတ်သော
 ကြောင့်ပုဏ္ဏားချောက်ယောက်တို့ကျွန်ဖြစ်လေကုန်၏။
 ပုဏ္ဏားချောက်ယောက်တို့အမှုကိုအထွဋ်အထွဋ်လုပ်
 ကြိမ်ရကုန်၏။ ။ နေ့ရှည်ရက်များရှိထတ်သော်ဥယျာဉ်
 သည်မသည်သမီးငယ်မြင်ထတ်လျှင်တဆဲ့နှစ်နှစ်ရှိထတ်
 သော်သမီးငယ်သည်ကသူတကာတို့ကျွန်ဖြစ်သည်ကား
 အရှင်တဦးတည်းသာအလုပ်ကြိမ်ရသည်။ ငါမိဘတို့

NOTES.

ထိုက်ပေးကောင်းလေ၏ ought to have gone with him and
 given. အထွဋ်အထွဋ် in turn. သမီးငယ်မြင် to see a little
 daughter, i.e. a daughter was born. တကာ all.

သည်ပုဏ္ဏားချောက်ယောက်တို့၏ကျွန်ဖြစ်၍တနေ့တ
 ယောက်အထည့်အထည့်ပင်အလုပ်အကြိမ်ရသည်ကား
 အဘယ်ကြောင့်ဤသို့ဖြစ်ရသနည်းဟုမေး၏။ အမိအဖ
 တို့လည်းယခင်နှစ်ဦးဆိုချက်စကားကိုသမီးအားပြန်
 ကြားပေ၏။ ။ ထိုစကားသမီးငယ်ကြားလျှင်ပညာ
 ဖြင့်ကြိမ်၍ယနေ့ကစ၍ချောက်ယောက်တို့တွင်အလုပ်
 အကြိမ်နှင့်တော့ဟုဆိုပေ၏။ ထိုစကားကိုကြားလျှင်
 သမီးငယ်ဆိုတိုင်းပုဏ္ဏားချောက်ယောက်တို့၏အလုပ်
 အကြိမ်ခံဘဲနေကြလေ၍အမိအဖတို့သည်သမီးငယ်ဆ
 နွင်းထိပ်ပြီးသော်ဖြူညက်သောအဝတ်အစားတန်ဆာ
 တို့ကိုဝတ်စေပြီးမှမင်းကြီးထံသို့ဆောင်လေ၏။ ထိုအခါ
 သမီးငယ်ကလည်းအရှင်မင်းကြီး၊ ပုဏ္ဏားချွန်ယောက်
 တို့သည်ဥစ္စာနှံသောအခါငါတို့ချွန်ယောက်စေ့မှသာ
 ပေးဟူ၍မြီးမြန်စွာဆိုပြီးလျှက်ယခုချောက်ယောက်
 တို့သာတောင်းဘိသောကြောင့်အကျွန်ုပ်ရှေ့တော်တွင်
 တရားဆင်ပါအံ့။ အရှင်မင်းကြီး၊ ရှေ့ဆရာတို့ထား
 သောဂါထာလေးပါးကိုအောင်းမေ့တော်မူလော့။

NOTES.

ယခင်နှစ်ဦးဆိုချက် the above statements of the two parties.
 ဆနွင်းထိပ် to smear with turmeric (paste), spelt နံနွင်း by
 Judson. ညက် fine in texture. အဝား is often used as a
 companion to အဝတ် clothes. တရားဆင် to state a law case.
 ဝါထာ P. a stanza. ချောက် = ခြောက် six.

အားမရှိသောသူ၏အားကားမင်းလျှင်တည်း။
 သူငယ်တို့၏အားကားငိုကျွေးခြင်းတည်း။
 ငှက်တို့၏အားကားကောင်းကင်လျှင်တည်း။
 ငါးတို့၏အားကားရေလျှင်ပင်တည်း။

ထိုကြောင့်ရကားအရှင်မင်းကြီး၊ ငါတို့ကျွန်ကား
 အားနည်းသောကြောင့်အရှင်မင်းကြီးအားပြုပါအံ့။
 အသပြာ ၆၀၀ ကိုချေးတော်မူပါ မှအကျွန်ုပ်ဆင်ပါရအံ့။
 တရားဆင်၍အောင်မြင်ပြီးလျှင်ချောက်ရာသောအသ
 ပြာကိုသိမ်းတော်မူပါလော့ဟုနားတော်လျှောက်၏။ ။
 မင်းကြီးသည်ထိုမိန်းမငယ်စကားကိုနှစ်သက်၍ချောက်
 ရာသောအသပြာကိုချေး၍မိန်းမငယ်ထက်တွင်ထား
 စေပြီးမှဗါရာဏသီမင်းကြီးကသံတော်ခေါ်ရလေသော်
 ပုဏ္ဏားချောက်ယောက်တို့သည်ထာထတ်၍ဥယျာဉ်
 သည်တို့၏သမီးငယ်သည်ပုဏ္ဏားချောက်ယောက်သား
 တို့ကိုမြင်လျှင်မင်းကြီးရှေ့တော်သို့ဝင်၍ပုဆစ်တုပ်
 လက်အုပ်ချီ၍နားတော်လျှောက်၏။

NOTES.

အားပြုပါအံ့ we will depend on : get our strength from.
 ချေး to lend. အောင်မြင် to conquer, win. လံတော်ခေါ် to
 summon. ပုဆစ်တုပ် to sit with the legs doubled under
 one. ထက်အုပ်ချီ to raise the hands placed together (as
 in prayer).

ပညာအရာလောကင်္ဂသောသောမှောက်တော်ရှင်
 ရင်းအလောင်းမင်း၊ ပုဏ္ဏားတို့ဥစ္စာနှံသောအခါငါတို့
 ချွန်လောက်ညီမှသာဤဥစ္စာကိုပေး။ ငါတို့ချွန်လောက်
 မညီသော်မပေးနှင့်ဆိုသည်ဖြစ်သောကြောင့်ယခုချော
 ယောက်ကိုအကျွန်ုပ်တို့မပေးသာ။ ချွန်လောက်ညီ
 မှရှင်ပုဏ္ဏားတို့ဥစ္စာကိုအကျွန်ုပ်တို့ပေးပါတော့အံ့ဟု
 နားတော်လျှောက်၏။ ။ ဗါရာဏသီမင်းကြီးလည်းထို
 စကားကိုကြားသော်ဥယျာဉ်သည်သမီးဆိုသည်အ
 တိုင်းဟုပ်ထုပေ၏။ ပုဏ္ဏားတို့နှံသောအခါငါတို့ချွန်
 လောက်ညီမှပေး။ ငါတို့ချွန်လောက်မညီဘဲကိုမပေး
 နှင့်ဂတိရင်းရှိသည်ဖြစ်သောကြောင့်ချွန်လောက်စေမှ
 ပေးလေ့ဟု ဗါရာဏသီမင်းကြီးမိန့်တော်မူ၏။ ပုဏ္ဏား
 တို့လည်းချွန်လောက်စေအောင်မတတ်နိုင်သော
 ကြောင့်ဥစ္စာမရတရားရှုံးချေပြီသတည်း။ ဥယျာဉ်သည်
 လင်မယားလည်းသမီးငယ်ကျေးဇူးကြောင့်ပုဏ္ဏား
 တို့ကျွန်အဖြစ်မှလွတ်လေသတည်း။ ။ ထိုကြောင့်ရ
 ကားတဏှာကာရီကဖြစ်သောအိမ်ရှင်တို့သည်နှံသော
 လူတို့အစုံအညီယူလာမှသာပေးသင့်သတည်း။

NOTES.

ပညာအရာလောကင်္ဂ sufficient in wisdom, i. e. wise. ငွှာတ်
 တော် Royal Highness, Majesty. အလောင်း embryo : used
 to imply that he may hereafter be a Buddha or universal
 monarch. တဏှာကာရီက P. a person who is a bailee.

3. The Case of Wife-stealing.

[From *Mahosadhā Jātaka*.]

ဂေါတကာလအမည်ရှိသောယောက်ျားတယောက်သည် မိမိနေသော ရွာ ၏ မနီးမဝေး ဖြစ်သော ရွာတခု၌ ထယ်လုပ်သမီး ဒိဗတာလအမည်ရှိသောမိန်းမကိုရည်းငံပိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုဒိဗတာလသတို့သမီး၏မိဘအိမ်၌ သွားအထိုငှါ အမှုလုပ်ကျွန်ုပ်နှစ်နှစ်ပတ်လုံးခံပြီးမှ ဒိဗတာလနှင့်မိဘတို့ပေးထိမ်းမြားသတည်း။ ထိုဂေါတကာလသည် မိမိယောက္ခမအိမ်၌နေပြီး၍ တနေ့သ၌ ယောက္ခမအိမ်တွင် မနေချင်သောပိတ်ရှိသဖြင့် မိမိယားဒိဗတာလကို အဘယ်ငါသည်သင်မိဘအိမ်၌နေသဖြင့် ငါ့မိဘအိမ်သို့ မရောက်သင့်ကြာပြီ။ ငါ့မိဘအိမ်၌ သွား၍ နေကြကုန်အံ့။ မိဘတို့အား ကံတော့ရန်လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ၊ ခရီးရိက္ခာစာ၊ ခဲးဘွယ်တော့ဇာတ်တို့ကို ပြင်ဆင်လေ့။ ယခုသွားကုန်အံ့ဟုဆို၏။ ဒိဗတာလသည် မသွားမပြောင်းရမည်အကြောင်းကောင်းမွန်သာ

NOTES.

The name ဂေါတကာလ is explained as meaning in P. black-dwarf. ဒိဗတာလ P. 'tall-palm.' ရည်းငံ to be in love with. အဘယ် Lady, Madam, Miss. ကံတော့ to beg pardon. ပဏ္ဏာ P. a present. ရိက္ခာ provisions. ယောဇာတ် P. ယောဇာတ် food. ပြင် = ပျင် to prepare.

ယာစွာသောစကားဖြင့်သုံးကြိမ်တိုင်အောင်မြစ်တား
 သော်လည်းမနေလို။ ယခုပင်သွားမည်၊ ပြင်သာပြင်ဟု
 ဆို၍လက်ဆောင်ပဏ္ဏာနှင့်တကွခရီးစါဘောဇာည်ခဲး
 ဘွယ်ပြင်၍ပြီးသော်ဂေါတကာလသည်လက်ဆောင်
 ပဏ္ဏာခရီးရိက္ခာစာနှင့်တကွမိမိမယားဒီဃဘာလကို
 ခေါ်၍မိဘအိမ်သို့သွားလေသော်ခရီးအကြား၌တိမ်
 သောရေအလျှင်ရှိသောမြစ်ငယ်နားသို့ရောက်လေ၏။
 ထိုသူလင်မယားနှစ်ယောက်လုံးပင်လျှင်ကျေးတော
 ရွာလယ်လုပ်သားလယ်လုပ်သွီးဖြစ်၍ရေကိုအလွန်
 ကြောက်တတ်ကြကုန်သဖြင့်မြစ်ကိုမကူးဝံ့ဘဲကမ်းနား
 ၌သာထိုဘက်ကိုမျှော်လျက်နေလတ်ကုန်၏။ ထိုအခါဒီ
 ဃပိဋ္ဌိအမည်ရှိသောသူဆင်းရဲတယောက်သည်ခရီးထွ
 ည်လည်သွားလာလေသော်ထိုသူလင်မယားနှစ်ယောက်
 နှင့်အကြိမ်သင့်တွေ့ကြိုလေ၏။ ။ ထိုအခါဂေါတကာ
 လသည်ဒီဃပိဋ္ဌိကိုမြင်လေသော်အဆွေ၊ ဤမြစ်သည်ရေ
 နက်သလော။ တိမ်သလောဟုမေး၏။ ဒီဃပိဋ္ဌိသည်ရေ
 ကိုထိုသူလင်မယားနှစ်ယောက်ကြောက်တတ်မှန်းသိ
 လျှင်အဆွေ၊ ဤမြစ်ကားအလွန်ရေနက်သည်။ ငါး၊ ထိပ်၊

NOTES.

ပြင်သာပြင် prepare what you ought to prepare. အလျှင်
 smoothness, pleasant appearance. ကျေးတောရွာ—သား—ထမီး
 country bumpkin. ဒီဃပိဋ္ဌိ P. long-back. အကြိမ်သင့် at a
 suitable moment. ၄၅း (J. § 125, 5). ထိပ် a turtle.

မကန်း၊ မိကျောင်း၊ လင်းပိုင်တို့သည်များစွာရှိကုန်သည် ဟုဆို၏။ ထိုစကားကိုကြားလျှင် ဂေါတကာလသည် အဆွေ၊ ဤမြစ်သည် သင်ဆိုတိုင်း မိကျောင်း၊ လင်းပိုင်ရုံး သည် မှန်သော် သင်ကား အဘယ်သို့ ကူးလိမ့် မည်နည်း ဟု မေးလျှင် ဧဗပိဋ္ဌိသည် အဆွေ၊ ငါတို့မူကား ဤမြစ်၌ မိကျောင်း၊ လင်းပိုင်တို့နှင့် အဆွေခင်ပွန်းအကျွမ်းဝင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ငါတို့ကိုမိကျောင်း၊ လင်းပိုင်တို့မညှဉ်း ဆဲးကုန်ဟုဆို၏။ အဆွေ၊ ထိုသို့တပြီးကား ငါတို့လင်မယားကိုလည်း ထိုဘက်သို့ ပို့လိုက်စေချင်ပါသည် ဟုဆိုကာ ဧဗပိဋ္ဌိသည် ကောင်းပြီပို့အံ့ဟုဆိုလျှင် ဂေါတကာလသည် ဧဗပိဋ္ဌိကို အဆွေ၊ ထမင်းဟင်းလျာအချို့အချည်းငါတို့မှာပါသည်။ စားထွဋ်ဟုခေါ်၍ ဘောဇဉ်ခဲးဘွယ်ကျွေးမွေး၏။ ဧဗပိဋ္ဌိသည် ထမင်းစားပြီးသော် သင်တို့နှစ်ယောက်တွင် အဘယ်သူကို အရင်ပို့ရမည်နည်း ဟုမေးရာ ဂေါတကာလသည် မိမိမယားကို အရင်ပို့စေလိုသောကြောင့် အဆွေ၊ သင့်အဆွေမငါ့မယားကို အရင်ပို့ပြီးလျှင် နောက်မှ ငါ့ကိုပို့ပါလော့ဟုဆို၏။ ဧဗပိဋ္ဌိသည် ကောင်းပြီဟု ဝန်ခံပြီးသော် ဧဗတထ ကိုပခုံးပေါ်၌ ထမ်းလျက် အိမ်ကပါသမျှသော အဝတ်တန်ဆာ၊ မျိုး၊ ရိ

NOTES.

မကန်း a shark. မိကျောင်း a crocodile. လင်းပိုင် a porpoise. ထင်းလျာ curry stuff. ပါ to have with. ပခုံး the shoulders. မျိုး grain.

ကွာ၊ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာတို့ကိုလည်းယူ၍မြစ်သို့ဆင်းသက်ပြီးလျှင်အတန်ငယ်ပြကတေ့အတိုင်းသွားပြီးမှဆောင့်ခြောင့်ထိုင်လျက်မြစ်တဘက်သို့ကူးလေ၏။ ဂေါတကာလလည်း၊ ကမ်းနား၌ရပ်နေမျှော်ကြည့်လျက်၍မြစ်သ၌အလွန်နက်စွာ။ ဤသို့သောလူမြင့်မှ ဤမျှလောက်နစ်လျှင် ငါတို့ကဲ့သို့လူပုများမှာ သျှောင်ဖျားမျှပေါ်ဘွယ်မရှိပြီဟုကြံ၏။ ဒီဗဒီဌသည်ကူး၍မြစ်လယ်လေဝံရောက်လျှင် ဒီဗတာလကိုအဘယ်၊ သင်သည်အဘယ်ကြောင့်ဤလူကွကိုနေပါဘိသနည်း။ ဤသင်၏လင်လူကွသည်။ အဆင်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းတစုံတခုမျှနှစ်သက်ဘွယ်မရှိ။ အမျိုးစည်းစိမ်လည်းရှိမည်မထင်။ သင်သည်ဤလင်ကိုနေ၍အဘယ်အကျိုးရှိပါအံ့နည်း။ သင်ကားမြင့်မြင့်သွယ်သွယ်၊ ရှုဘွယ်သောကိုယ်ဟန်ရှိ၏။ သင့်လင်ကားမဉ်းမည်းကွကွ။ သင်၏ရှေ့ကသွားသည်ကိုသူတပါးမြင်လျှင်အပြစ်တင်ကျီစယ်ပျက်ရယ်ပြု၍ရှက်မှုကြောက်ရန်အတန်တန်နှောင့်ရှက်လျက်တသက်တွင်ထင်မနေဘဲအိုရပါသဏ္ဍာန်မျှမကောင်း

NOTES.

ပြကတေ့ S. naturally, in the ordinary manner. ဆောင့်ခြောင့် in a squatting posture. ဤသို့သောလူမြင့်မှ if a man who is so tall. လူပု a dwarf. သျှောင် for ဦးသျှောင် or ယောင် the knot of hair on the top of the head. လူကွ a bandy-legged man. သဏ္ဍန် for P. သဏ္ဍာန် form, stature.

ဟန်တကား။ ရှေ့သွားနေောက်ထိုက်ထိုက်လျော်စွာ။ ငါ
 တို့များနှယ်ကိုချစ်ကြင်နာပါတ်ပြီးပိတ်ရှိတိုင်းသော အ
 ဝတ်တန်ဆာကိုအခါခါအလဲလဲ။ မဖွဲ့မနွမ်းခင်ဖြစ်စေ၍
 နှစ်သက်ဘွယ်သောစည်းစိမ်ဖြင့်အိမ်ရှင်နှင်းပြီးလျှင်
 ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်ယောက်ျား၊ ခစေ့ရုံနှင့်စံမည်းပျော်ရ
 အံ့။ သင်ငါ့စကားကိုနားထောင်ပါလျှင်ယခုငါကြံ
 ဆောင်ပါမည်ဟုဆို၍သူထမင်းကိုစားလျက်သူမယား
 ကိုအားပေးမနာဖြားရောင်းဘိ၏။ ဒီဗပိဋ္ဌစကားကိုကြား
 လျှင်ဒီဗတာလသည်ခုနှစ်နှစ်ပတ်လုံးမိဘအိမ်၌အစေ
 အပါခံ၍ရှာပါသောမိမိလင်ဂေါတကာလကိုခဏ
 ချင်းစဉ်းစိမ်သံနှင့်တရန်တွေ့သူဖြားရောင်းသည့်စကား
 ကိုနားဝင်၍လင်ပျံမမှတ်။ ချစ်ခြင်းဖြတ်လျက်နေရပ်ကို
 ပျံမသိသောဒီဗပိဋ္ဌကိုသာကြည်ညိုချစ်ခင်ကြင်နာ
 သဖြင့်အရှင်သား၊ အကျွန်ုပ်ကိုမယားမှတ်မှတ်ချစ်ခင်
 ကြင်နာပါလျှင်အရှင်သားစကားကိုထိုက်နာပါအံ့ဟု
 ထတ်တလောပင်သဘောတူပျံလေ၏။ ဒီဗတာလစ
 ကားကိုကြားလျှင်ဒီဗပိဋ္ဌသည်အဘယ်၊ မစိုးရိမ်လင့်
 ဟုဆိုလျက်ဖြစ်တဘက်သို့ရောက်လေ၏။ ထိုဒီဗပိဋ္ဌ

NOTES.

နှယ် manner. ဖွဲ့နွမ်း old and worn out. နှင်း to bestow (in marriage). စံမည်း to enjoy without surfeit. အားနာ to be deterred by respect for. ဖြားရောင်း to seduce. မှတ်မှတ် in the light of, as. ထတ်တလော quickly.

ဧဇာတိတရားတို့သည် ကမ်းတဘက်သို့ ရောက်လေသော်
 ဂေါတကာလကိုသင်ခဏမျှနေလင့်ဦးဟုဆိုလျက်ဝမ်း
 မြောက်ဝမ်းသာအိမ်ပါတော့ဇာညှိခဲးဘွယ်များကိုစား
 ကြပြီးလျှင်ဂေါတကာလ မြင်စဉ်ပင်ထိုရာအရပ်သို့
 သွားကြလေ၏။ ဂေါတကာလသည် မြစ်တဘက်ကနေ
 လျက်ဒိဗပိဋ္ဌိတို့အတူတကွ သွားကြသည်ကိုမြင်လျှင်
 ဤသူသည်ငါ့မယားကိုခိုးယူ၍ သွားသည်တကားဟုမ
 ယားကြောင့်ပိတ်နေခံ၍ ပေါက်ရောင်ချန်ရောင်၊ တောင်
 ပြေးမြောက်ပြေးပြုလျက် ယခုငါသေအောင်ရေပင်နစ်
 သော်လည်းနစ်စေဟု မြစ်သို့ အတန်ငယ်ဆင်းမိလျှင်
 တင်းမာသောပိတ်ပျောက်၍ ကြောက်ပိတ်နှင့်တဖန်
 တက်ပြန်ချေ။ ဆင်းပြန်ချေ။ မတည်မရပ်နိုင်ဖြစ်သဖြင့်
 အပြစ်အကျိုးမမြင်နိုင်သော ဒေါသပိတ်ဖုံးလွှမ်း၍ မြစ်
 ကမ်းထိပ်ကပိတ်ပျာပါပိတ်ကံကြောင့် အသက်ရှင်ထို
 လည်းရှင်စေ။ သေထိုလည်းသေစေဟု ရေထဲသို့ချန်ဆင်း
 လတ်သော်ရေထိမ်မှန်းကိုသိ၍ အလျင်တဆောကူး
 လျက်ကမ်းတဘက်သို့ တက်လွှားသဖြင့် မယားခိုးမ

NOTES.

ပိတ်နောက် to be disturbed in mind. ပေါက်ရောင်ချန်
 ရောင် jumping and stamping, as if about to follow.
 တက်ပြန်ချည်၊ ဆင်းပြန်ချည် going up and then down. ထင်းမာ
 determined, firm. ချေ or ချည် is here used in an alternative
 sense = တုံ (J. § 118). ပိတ်ပျာပါပိတ်ကံ from P. ပိတ္တိပျာပါပိ
 တတ္ထိ distress of mind. လွှား to leap.

ယားခိုးဟုဖြိုးစိတ်နှင့်ဆို၍ထိုက်လေသော်မသူတော်
 နှစ်ယောက်ကိုဒွိလေ၏။ ဒီဗပိဋ္ဌိတို့ကိုဂေါတကာလဒွိ
 သျှင်ဟယ်သူယုတ်မာ။ ငါ့မယားကိုအဘယ်သို့ခိုးယူ
 သွားမည်နည်းဟုဆို၏။ ဒီဗပိဋ္ဌိလည်းဂေါတကာလကို
 ဟယ်သူယုတ်သား၊ ငကွ၊ နင့်မယားအဘယ်မှာရှိသန
 င်း။ ငါ့မယားနှင့်ငါခရီးသွားရာသူမြင်၍မလျှောက်ပတ်
 အောင်အဘယ်ကြောင့်မယားခိုးယိုးစွပ်တိသနည်းဟု
 ဆိုပြီးလျှင်လည်ကိုကိုင်ညှစ်၍တွန်းပြစ်ထိုက်သဖြင့်မြေ
 နွှဲလည်းလေ၏။ ဒီဗပိဋ္ဌိသည်ဒီဗတာလလက်ကိုဆွဲ၍
 သွားလေ၏။ ဂေါတကာလလည်းလည်းရာမှထပြီးလျှင်
 ဟယ်သူယုတ်သား၊ ငါသည်ဤမိန်းမကိုမိဘထံ၌ချနှစ်
 နှစ်အမှုလုပ်အစေအပါခံပြီးမှမိဘနှစ်ပါးစို့ပေးထိမ်း
 မြား၍ရ၏။ ထိုသို့ဆင်းရဲသဖြင့်ရသောမယားကိုအ
 ဘယ်သို့ခိုးယူသွားမည်နည်းဟုမနီးမကမ်းကဆိုမြည်
 လျက်ထိုက်၏။ ဤသို့ဒီဗပိဋ္ဌိ၊ ဂေါတကာလတို့သည်
 ခိုက်ရန်အငြင်းအခုံနှင့်သွားကြလေသော်ဘုရားလောင်း
 ကစားရာဖရပ်တံခါးဝခရီးမသို့ရောက်ကြလေကုန်၏။
 ရွာသူရွာသားအပေါင်းတို့သည်လည်းများစွာရရုံး၍
 ကြည့်ကြကုန်၏။ ထိုအခါဘုရားလောင်းသည်ထိုသူသုံး

NOTES.

မြီး revengeful. မသူတော် bad people. ငကွ Mr. Bandy-
 legs. ယိုးစွပ် to accuse. မနီးမကမ်းက from a distance. ကဝား

သနည်းဟုမေးပြန်၍ နိဗ္ဗာန်ပိဋိလည်း ကျွန်ုပ်မိဘရွာနေ၊
 ဤအမည်ရှိသည်ဟုပြော၏။ သင့်မယား၏မိဘကား
 ဘယ်ရွာနေ၊ အဘယ်အမည်ရှိသနည်းဟုမေးပြန်သော်
 နိဗ္ဗာန်ပိဋိသည်နေသောအရပ်အမည်ကိုမသိခြင်းကြောင့်
 ရမ်းဆ၍ ဤရွာနေ၊ ဤအမည်ရှိသည်ဟုမဟုတ်သောအ
 မည်ကိုဆို၏။ ဤသို့ နိဗ္ဗာန်ပိဋိကိုစစ်မေးပြီးသော် ထိုသူ၏စ
 ကားကိုပရိသတ်တို့အားမှတ်သားစေပြီးလျှင် နိဗ္ဗာန်ပိဋိ
 ကိုဖယ်ရှားစေ၍ ဂေါတကာလကိုခေါ်ပြီးသော် ငှေးနန်း
 ဖြင့်မိမိအမည်၊ မိဘအမည်ကိုလည်းကောင်း။ မယား၏
 အမည်၊ မယား၏မိဘနေရပ်အမည်ကိုလည်းကောင်း
 မေး၏။ ဂေါတကာလသင်္ဃာသိသောအလျောက်မဖောက်
 မပြန်ဟုတ်မှန်တိုင်းအလုံးစုံသောအမည်၊ နေရပ်ကိုပြော
 ၏။ ဤသို့ ဂေါတကာလကိုစစ်မေးပြီးသော် ထိုသူစကား
 ကိုလည်းပရိသတ်တို့အားမှတ်သားစေပြီးလျှင် ဂေါတ
 ကာလကိုဖယ်စေ၍ နိဗ္ဗာန်ပိဋိတာလကိုခေါ်ပြန်သဖြင့် သင်၏
 အမည်ကိုကားအဘယ်နည်းဟုမေး၏။ အရှင်သား၊
 အကျွန်ုပ်အမည်ကား နိဗ္ဗာန်ပိဋိလည်းဟုဆို၏။ သင်၏
 မိဘကားအဘယ်ရွာနေ၊ အဘယ်အမည်နည်းဟုမေး
 ၏။ အကျွန်ုပ်မိဘကား ဤမည်သောရွာနေ၊ ဤအမည်ရှိ

NOTES.

ရမ်းဆ၍ at random. ပရိသတ် from P. ပရိသထိ' (loc. of
 ပရိသ) an assembly. ဖောက်ပြန် without changing or
 equivocating.

သဉ်ဟုဆို၏။ သင်၏ထင်ကားအဘယ်အမည်ရှိသနည်း
 ဟုမေးလတ်သော် ဧဗိဌိဟူသောအမည်ကိုမသိခြင်း
 ကြောင့်ရမ်းဆ၍ ဤအမည်ရှိသဉ်ဟုတပါးသောအမည်
 ကိုပြော၏။ ဤသို့ဧဗိဌိဟုခေါ်စေပြီးသော် ထိုသူ၏
 စကားကိုလည်း ပရိသတ်တို့အားမှတ်သားစေပြီးလျှင်
 ဂေါတကာလ၊ ဧဗိဌိတို့ကိုခေါ်စေ၍ ပရိသတ်တို့
 အားအချင်းတို့၊ ဤမိန်းမထွက်ဆိုသောစကားသည် ဤလူ
 မြင့်စကားနှင့်တည်းညီသလော။ ယင်းသို့မဟုတ်မူ။ ဤ
 လူပုစကားနှင့်တည်းညီသလောဟုဘုရားလောင်းမေး
 ၏။ ပရိသတ်တို့လည်း အရှင်သားသုခမိန်၊ ဤမိန်းမစ
 ကားသဉ် ဤလူကွစကားနှင့်သာညီ၏။ လူမြင့်စကားနှင့်
 မညီကြဟုဆိုလတ်သော် ဘုရားလောင်းသဉ်အချင်းတို့၊
 ထိုသို့တပြီးကားအဘယ်သူသဉ်မယားခိုးဖြစ်မည်နည်း
 ဟုမေး၏။ ပရိသတ်တို့လည်း အရှင်သား၊ ဤလူကွသည်
 ဤမိန်းမ၏လင်တည်း။ ဤလူမြင့်ကားမယားခိုးတည်းဟု
 ဆိုကြကုန်၏။ ထိုအခါမဟောသခေသုခမိန်သည် ဧဗိ
 ဌိကိုအချင်းယောကျ်ား၊ ဤမိန်းမကားဧဗိဌိဟုခေါ်
 မည်ရှိသည်ဟုလူကွနှုတ်ထွက်အတိုင်းညီကြ၏။ သင့်
 နှုတ်ထွက်မယားကား ဤမိန်းမမဟုတ်။ အမည်တခြား

NOTES.

ထည်းညီ in agreement with. နှုတ်တွတ် statement, utterance.

ဖြစ်ခဲ့၏။ သင်အသို့နည်းလျှို၇က်သောအမှုကိုတခုမကျန်သိမြင်တတ်သည်ဟုငါ၏သိတင်းကျေးဇူးကိုမကြားဘူးသလော။ ဤမိန်းမကိုသင်ခိုးမိချေသည်မဟုတ်လောဟုမေး၏။ ဧဗပိဋ္ဌသည်မလွှဲမပယ်သောကြောင့်အရှင်သား၊ ခိုးမိပချေသည်ဟုဝန်ခံရ၏။ ဂေါတကာလလည်းမိမိမယားဧဗတာလကိုယူ၍ဘုရားထောင်းအားဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာခြီးမွမ်းပြီးလျှင်မိမိမိတအိမ်သို့သွားလေ၏။ ဘုရားထောင်းသည်ဧဗပိဋ္ဌအားနောင်မပြုမကျင့်စိမ့်သောဌာအဆုံးအမပေး၏။ ဖွားဘက်တော်သူပော်ဟထောင်တို့သည်လည်းဆိုဧဗပိဋ္ဌကိုမြေဖြင့်ယမ်းခတ်ခြင်းလက်ဖြင့်ထောင်းထုခြင်းစသည်ဖြင့်နာကျင်စွာဒဏ်ပေး၍လွှတ်ထိုက်ကုန်၏။

4. The Stolen Cart.

[From *Mahosadhā.*]

ယောကျ်ားတယောက်သည်တခုသောရွာမှထွန်းရထားစီးလျက်ထွက်သွားလေ၏။ ထိုအခါသိကြားမင်းသည်ယောကကိုကြည့်လတ်သော်ဘုရားထောင်းကိုမြင်၍ဤသုခမိန်ဘုရားအညွန့်အားပညာဂုဏ်ထင်ရှားသောအဖြစ်ကိုငါပြုခြင်းငှါထိုက်သည်ဟုလူ၏အသွင်

NOTES.

ထွန်းပယ် to controvert. ယမ်းခတ် to kick. သိကြား the B. form of P. သဏ္ဍော *Sakko*, the god Indra. ထောက P. the world. အညွန့် a shoot, i. e. not yet come to maturity.

ဖြင့်သာထက်၍ထိုရထားစီးလျက်သွားသောယောကျာ်း၏ရထားနောက်စွန်းကိုကိုင်လျက်အစဉ်အတိုင်းထိုက်၏။ ရထားရှင်သည်ရထားနောက်မြိတ်စွန်းကိုကိုင်လျက်အစဉ်တစိုက်ထိုက်သောလုလင်ကိုမြင်၍အံ့သြသည်အဘယ်အကြောင်းရှိ၍နောက်သို့အစဉ်တစိုက်ထိုက်သည်မသိဟုကြံလျက်အချင်းယောကျာ်း၊ သင်အဘယ်အထိုရှိ၍ရထားနောက်စွန်းကိုကိုင်လျက်အစဉ်တစိုက်ထိုက်ဘိသနည်းဟုမေး၏။ သိကြားလုလင်လည်းအရှင်၊ အကျွန်ုပ်သည်သင်၏အထံ၌ရှိခဲ့၍နေထိုင်ပါသောကြောင့်ထိုက်သည်ဟုဆို၏။ ထိုစကားကိုကြား၍ရထားရှင်သည်လုလင်ကောင်းပြီ၊ နေတော့ဟုဆိုလျက်အတန်ငယ်သွားပြီးသော်ရထားကိုတန့်ရပ်စေပြီး၍ရထားမှဆင်းသက်၍ကိုယ်လက်သုတ်သင်အံ့သောငှါသွား၏။ ထိုရထားရှင်ကိုယ်လက်အသုတ်အသင်သွားခိုက်တွင်သိကြားမင်းသည်ရထားပေါ်သို့တက်၍ရထားကိုစိုင်းနှင်ပြေးနှင်လေ၏။ ရထားရှင်လည်းကိုယ်လက်သုတ်သင်ပြီး၍လာလတ်သော်ရထားကိုထိုလုလင်ခိုးယူပြေးသည်ဟုသိ

NOTES.

နောက်စွန်း hinder part, tail. အမြိတ်စွန်း anything hanging down, like a tail or fringe. အစဉ်တစိုက် continually. အချင်း or ချင်း you. စိုင်းနှင် to drive very fast.

လျှင်အချင်းရပ်လေ့ဟု အလျင်တဆောထိုက်လျက်မှီ
 လတ်သောအခါ။အချင်း၊သင်အဘယ်ကြောင့်ရထားကို
 ခိုး၍ပြေးနှင်သနည်းဟုဆို၏။သိကြားမင်းလည်းသင့်
 ရထားဘယ်မှာနည်း။ဤရထားကားငါ့ရထားတည်း။
 သင့်ရထားနှင့်အလားတူ၍သာသင်ထင်မှားသည်ဖြစ်
 မည်။သင့်ရထားမဟုတ်ဟုဆို၏။ဤသို့အချင်းချင်းအ
 ငြင်းအခုံစကားနှင့်လူအများထည်းရှုကြည့်ဝန်းရံကုန်
 လျက်ဘုရားထောင်းကစားရာဖရပ်တံခါးဝခရီးမသို့
 ရောက်လာကြကုန်၏။မဟောသ ဝေသုခမိန်သည်ထို
 သူနှစ်ယောက်ကိုခေါ်ချေဟုစေလိုက်သဖြင့်ဖွားဘက်
 တော်ရွှေဘော်တို့ခေါ်ခဲ့၍ထိုသူနှစ်ယောက်ရောက်လာ
 လတ်သော်ဘုရားထောင်းသည် ဤသူကားသူတပါးကို
 ခန့်ငြားကြောက်ရွံ့ခြင်းတစိုးတစိမျှမရှိအလွန်ရဲရင့်၏။
 မျက်တောင်လည်းမိုးစည်းမျှမခတ်။စင်စစ်ဤသူသည်လူ
 မဟုတ်သိကြားနတ်တည်း။ဤသူကားရထားရှင်တည်း
 ဟုအတတ်အမှန်သိငြားသော်လည်းတရားသူကြီးတို့
 စစ်မေးမိုးထုံးရှိသည်အတိုင်းအငြင်းအခုံစကားကို
 မေး၍အသီးအသီးထွက်ဆိုကြသည်စကားနှစ်ရပ်ကို
 ကြားပြီးသော်သင်တို့သည်။ငါ၏အဆုံးအဖြတ်၌တည်

NOTES.

အလားတူ to resemble. အချင်းချင်း one with another. ရွှေ
 ဘော် chosen associates. ခန့်ငြား to fear. မိုးစည်း or မိုးစိ in the
 least, very little. မျက်တောင်ခတ် to wink. မိုးထုံး custom.

ကြအံ့လောဟုမေး၏။ တည်ပါမည်ဟုနှစ်ဦးလုံးဝန်ခံကြ
လတ်လျှင် မဟောသဘောသုခမိန့်သည်အချင်းတို့၊ သင်
တို့ရထားကိုငါ၏လူတယောက်စိုင်းနှင်စေအံ့။ သင်တို့
နှစ်ယောက်ရထားနောက်မြှိတ်ကိုတဘက်စီကိုင်ဆွဲ၍
ထိုက်ကြလော့။ ရထားကိုမလွှတ်လျှင်ရထားရှင်ဖြစ်စေ။
လွှတ်လျှင်ရထားခိုးဖြစ်စေဟုဆိုပြီးသော်ရထားကိုလှ
လင်တယောက်ကိုနှင်စေလျက်ထိုသူနှစ်ယောက်ကို
ထည်းရထားနောက်မြှိတ်ကိုဆွဲ၍ထိုက်စေ၏။ ထိုအခါ
ရထားရှင်သည်လူဖြစ်သောကြောင့်ပန်းမောသော
ကိုယ်ဖြင့်ဆုံးထိုလည်းဆုံးစေတော့ဟုအားလျော့ပါး
သဖြင့်ရထားမှလွှတ်လျက်ကြည့်မျှော်ကာရပ်နေရစ်၏။
သိကြားမူကားရထားနှင့်ထက်ကြပ်ကပ်လျက်ထိုက်
လေ၏။ မဟောသဘောသုခမိန့်သည်ရထားကိုပြန်လည်
စေပြီးသော်ပရိသတ်အပေါင်းတို့အားအချင်းတို့၊ ဤသူ
ကားရထားနောက်သို့အတန်ငယ်မျှထိုက်၍လွှတ်ထိုက်
သဖြင့်နေရစ်၏။ ဤသူမူကားရထားနောက်ကထက်
ကြပ်ပင်လျှင်ထိုက်၏။ ထိုသို့လျက်ဤရထားကိုလွှတ်
သောသူလောက်မျှပန်းဟန်မထင်။ ကိုယ်တွင်လည်းခြွေး
တပေါက်မျှမထွက်။ ထွက်သက်ဝင်သက်လည်းမထိုက်

NOTES.

စိုင်းနှင် to drive fast. ထက်ကြပ် close. ပြန်လည် to turn
back. ထွက်သက်ဝင်သက် breathing : lit. outgoing breath,

5. The Son superior to his Father.

[From *Mahosadhā.*]

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်သေနကအမတ်ကြီးစီရင်
တိုင်းအမိန့်အမှာနှင့်လိမ္မာသောအမတ်တယောက်ကို
အရှေ့မဏ္ဍိရုံရွာသို့စေလွှတ်ထိုက်၏။ မဟောသ ဓာသုခ
မိန့်သည်အမတ်စကားကိုကြားလျှင်မင်းကြီးသည်
ကိုလည်းကောင်း၊ ခမည်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ မြင်
တော်မူထိုချေသည်ဟုသိသဖြင့်ခမည်းတော်သဋ္ဌေးကြီး
ထံသွားပြီးလျှင်ရိုသေစွာရှိခိုးလျက်ခမည်းတော်၊ အရှင်
မင်းကြီးသည်ခမည်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ အကျွန်ုပ်
ကိုလည်းကောင်း၊ မြင်တော်မူထိုသံနှင့်တမန်စေလွှတ်
ထိုက်သည့်ဖြစ်သောကြောင့်ခမည်းတော်သည်အကျွန်ုပ်
မသွားမှီအလျှင်တထောင်သောသဋ္ဌေးအခြံအရံနှင့်
အရှင်မင်းကြီးထံသွားတော်မူစေချင်ပါသည်။ ထိုသို့
သွားသောအခါလက်ချည်းသက်သက်မသွားမူ၍ထော
ပတ်သစ်ဖြင့်ပြီးသောစန္ဒကူးဩတ်ကိုဆောင်ယူ၍သွား
တော်မူပါ။ မင်းကြီးထံရောက်လျှင်မင်းကြီးသည်ခမည်း
တော်အားပဋိသန္တာရစကားပြောဟောလျက်

NOTES.

ဝိဒေဟ a people of India ; ရဇ် from P. ရဇ္ဈံ kingdom.
သေနက P. man's name. မဏ္ဍိရုံ P. a suburb. အလျှင် = အရင်
first. ထက်ချည်းသက်သက် entirely empty-handed. ထောပတ်
butter. ဩတ် a covered box. ပဋိသန္တာရ P. welcome, greeting.

လျှောက်ပတ်သောနေရာ၌ချပေးတော်မူလတ္တံ့။ ထိုမင်း
 ချပေးသောနေရာ၌ခမည်းတော်နေတော်မူနှင့်ပါ။ အ
 ကျွန်ုပ်၏သောအခါမင်းကြီးသည်ပဋိသန္ဓေရပြုပြီး
 လျှင်သုခမိန့်၊ သင်နှင့်ထိုက်သောနေရာကိုကြည့်၍နေ
 လော့ဟုဆိုလတ္တံ့။ ထိုသို့မင်းကြီးဆိုသောအခါခမည်း
 တော်မျက်နှာကိုအကျွန်ုပ်ကြည့်ပါမည်။ သည်းခံတော်
 မူပါ။ ခမည်းတော်မျက်နှာကိုအကျွန်ုပ်ကြည့်လျှင်ခမည်း
 တော်သည်နေရာမှထပြီးသော်ချစ်သား၊ ဤခမည်းတော်
 နေရာမှာနေထွ်ဟုဆို၍ခမည်းတော်နေရာလွှဲတော်
 မူပါ။ ဤသို့ပြုဘိလျှင်တခုသောပြဿနာသည်အပြီးသို့
 ရောက်ပါလတ္တံ့ ဟုဆို၏။ သီရိဝဇ္ဇနသဋ္ဌေးကြီးသည်လည်း
 ကောင်းပြီဝန်ခံ၍မဟောသခါသုခမိန့်စီရင်တိုင်းပင်
 လျှင်သဋ္ဌေးတထောင်ခြံရံလျက်ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး
 ထံသွားပြီး၍နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝ၌ရပ်နေပြီးသော်
 အရှေ့မဏ္ဍိရာကသဋ္ဌေးကြီးလာကြောင်းကိုမင်းကြီး
 အားလျှောက်ထားစေပြီးလျှင်ဝင်စေအမိန့်တော်ပြန်မှ
 နန်းတော်သို့ဝင်သဖြင့်မင်း၏ရှေ့နောက်မတည့်၊ မဝေး
 မနီး၊ လေညာ၊ လေအောက်၊ ခြောက်ပါးသောအရပ်

NOTES.

သည်းခံတော်မူပါ please put up with it, forgive me. သီရိဝဇ္ဇန
 P. name or title of Mahosadhā's father. ရှေ့နောက်မတည့်
 neither straight in front nor right behind. လေညာ against
 the wind. လေအောက် with the wind.

အပြစ်ကင်းသည့်ဖြစ်၍တင့်အပ်သောနေရာ၌ရှိခိုးလျက်
ရပ်နေ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်းသဋ္ဌေးကြီးအားပဋိ
သန္တာရစကားပြောဟောပြီးသော်သဋ္ဌေးကြီး၊ သင်၏
သားမဟောသခာသုခမိန်မပါလောဟုမေး၏။ သိရိဝ
ဗ္ဗုသဋ္ဌေးလည်းအရှင်မင်းကြီး၊ နောက်မှခြေတော်ရင်း
သို့ရောက်ပါလိမ့်မည်ဟုလျှောက်လျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်း
ကြီးသည် အလွန်နှစ်သက်သည်ဖြစ်၍သဋ္ဌေးကြီး၊ သင်
အားလျှောက်ပတ်သောနေရာကိုသိသဖြင့်နေလေ့ဟု
နေရာချပေး၏။ သဋ္ဌေးကြီးသည်လည်းအပြစ်ခြောက်ပါး
ကင်းသောမင်းပေးနေရာ၌နေ၍ခစား၏။ မဟောသခာ
သုခမိန်သည်လည်းဘယကံတန်ဆာစသည်တို့ဖြင့်
တန်ဆာဆင်ပြီးသော်ဗွားဘက်ရွှေဘော်တထောင် ခြံ
ရံလျက်တန်ဆာဆင်အပ်သောမြင်းရထားစီး၍အရှေ့မ
ဏ္ဍိဂုံရွာမှနန်းတော်သို့ဝင်အံ့ဟုလာလတ်သော်ကျား
ပေါ်၌သွားသောမြီးတကောင်ကိုမြင်လတ်လျှင်သန်သန်
မြန်မြန်အားအန်စွမ်းပကားရှိသောလှလင်ပျိုတို့ကိုအ
ချင်းတို့၊ ထိုကျားရိုး၌သွားသောမြီးကိုထိုက်၍မိအောင်
ပမ်းပြီးမှမမြည်မဟစ်နှိုင်အောင်ဖက်ခွံပြီးလျှင်ဖျာ

NOTES.

ကျိုး a moat, ditch. မြီး or မြည်း an ass. သန်သန်မြန်မြန်
vigorous. ကျိုးရိုး rampart. မြည်ဟစ် to bray. ဖက်ခွံ to
bridle. ဖျာ a mat.

ဖြင့်လိပ်၍ပိုက်ချီယူဆောင်ခဲ့ကြဟုစေထိုက်၏။ ထိုအခါ ထုသင်ပျိုတို့လည်း မဟောသခေဆိုတိုင်း မြီးကိုပမ်း၍ ယူဆောင်ခဲ့ပြီးသော် မဟောသခေ သုခမိန်သည် တထောင်သော သူငယ်ရွှေတော် ငြိရုံလျက် မြို့တွင်း ယွှဝင် ထေ၏။ ခရီးမင်းလမ်းမင်းအိမ်စဉ်နှစ်ဖက်နေမိန်းမ၊ ယောကျ်ား၊ အရွယ်မရောက်သူ၊ အရွယ်ရောက်သူ၊ အရွယ်လွန်သူ၊ လူအပေါင်းတို့သည် ဤသူငယ်ရွှေတော် အလယ်ရထားထက်၌ နှစ်သက်ကြည်ညိုဘွယ်သော သတို့သားသည် အရှေ့မဏ္ဍိရာသီရိဝဗ္ဗနသဋ္ဌေး၏ သားထင်ရှားသော သုခမိန်ဟူသော သတို့သားပင်တည်း။ ဤသတို့သားသည် ဖွားစကပင် လျှင်ဆေးထုံးကို ကိုင်လျက် ဖွား၍ စကားအမိနှင့် ပြောသည့် ဟုကျော်စောခြင်း၊ ငှေဦးကတသီပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ပိဿ၊ ကာဆရာတို့ မတတ်နိုင်သော ဇရပ်ထူး ဇရပ်ကောင်းကို ဆောက်၍ အကောက်တထောင် ရေဆိပ်ရှိသော ရေကန်ကို စီရင်သည့် တတန်၊ ပန်းမှန်သီးပွင့်မျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဥယျာဉ်ကို စိုက်ပျိုးသဖြင့် တန်ခိုးသတင်းကျော်စောခြင်း ဖြစ်သည် တချက်။ ဤသူခမိန်ကို အကြိမ်ကြိမ် ယခု ရှုကြည့်၍လည်း ငါတို့အား မရနိုင်ဟု အချင်းချင်း မေးကြပြောကြရှုချော့

NOTES.

လိပ် to roll up. မင်းထမ်း the chief road to the palace. ထထ once. ပိထုကာ (pron. *peittakā*), a carpenter, architect. ထူး curious, extraordinary.

ကြလျက်နန်းတော်ရှေ့တံခါးဝတိုင်အောင်ထိုက်၍
 ကြည့်ကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန့်သည်နန်း
 တော်အရှေ့တံခါးဝသို့ရောက်လျှင်ရောက်ကြောင်း
 ကိုမင်းကြီးအားလျှောက်ထားစေ၍ဝိဒေဟရာဇ်
 မင်းကြီးသည်နှစ်သက်ရှင်လန်းစွာမဟောသဓာ
 သုခမိန့်ကိုယခုပင်ဝင်စေဟုမင်းမိန့်ပြန်မှသူငယ်
 ဖွားဘက်ရှေ့တော်တထောင် ခြံရံလျက်ဝင်၍နန်း
 တော်သို့တက်ပြီးသော်မင်းကြီးအားဂှိခိုးလျက်တင့်
 အပ်သောနေရာ၌ရပ်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်
 လည်းမဟောသဓာသုခမိန့်ကိုမြင်လျှင်နှစ်သက်
 ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြင့်ပဋိသန္တာရစကားမေးမြန်းပြော
 ဆိုပြီးသော်ချစ်သားသုခမိန့်၊ သင်အားလျှောက်ပတ်
 သောနေရာကိုသိသဖြင့်ကြည့်၍နေလေ့ဟုဆို၏။ ထိုအ
 ခါမဟောသဓာသုခမိန့်သည်လည်းခမည်းတော်သဌေး
 ကြီး၏မျက်နှာကိုကြည့်၍သဌေးကြီးသည်လည်းအ
 ထက်မှာထားရင်းရှိသည့်အတိုင်းမိမိနေရာမှထပြီးလျှင်
 ချစ်သား၊ ဤနေရာ၌နေထိုင်လေ့ဟုဆို၏။ မဟောသ
 ဓာသုခမိန့်သည်လည်းခမည်းတော်သဌေးကြီး၏နေရာ၌
 နေလေ၏။ ။ ထိုသို့အဖနေရာ၌နေသည်ကိုမြင်လျှင်
 လေးယောက်သောအမတ်သုခမိန့်တို့သည်ကိုယ်လူငြိ

NOTES.

ဣန္ဒြ from P. ဣန္ဒြိ faculty, moral quality, perception ;

ကိုမျက်နှာထက်ချပ်တီးကာပြင်းစွာရယ်ကြလျက်အနွ
 ဗါထကိုပဏ္ဍိတထင်၍အရှင်မင်းကြီး၊ခေါ်တော်မူမှား
 ချေပြီဟုဆိုကြကုန်၏။အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့လည်း
 ကျီစယ်ရယ်ဟန်ဂုဏ်ညွှံ့အောင်ကြံ၍ဝန်တိုသံပြက်
 ရယ်ပြုသည်ကိုအထုထိုက်၍အထိုက်အထိုက်ကိုမသိ
 ကုန်သောနန်းတွင်းသား၊မူးမတ်အပေါင်းတို့သည်ပြစ်
 တင်ကဲ့ရဲ့၊ကျီးမဲ့နှိပ်နယ်၊ပြက်ရယ်ပြုကြကုန်၏။ဝိဒေဟ
 ရာဇမင်းကြီးသည်လည်းတိမ်မြူစင်သောလပြည့်ဝန်း
 ကဲ့သို့ရွန်းရွန်းရွင်ရွင်ကြည်လင်သောမျက်နှာရှိတုန်း
 ပါကိုရာဟုဖမ်းသောကဲ့သို့ခဏချင်းညှိုးနွမ်း၍ပိတ်
 ဝမ်းမရွင်မပြုံးနှလုံးတော်မသာဖြစ်သေ၏။မဟောသ
 ဓာသုခမိန်သည်မင်းကြီးမျက်နှာမသာသည်ကိုမြင်
 လျှင်အရှင်မင်းကြီးမျက်နှာတော်မသာဟန်တကား။အ
 ဘယ်ကြောင့်နည်းဟုမေး၏။ဝိဒေဟရာဇမင်းသည်လည်း
 သုခမိန်ငါနှလုံးမသာရှိသည်မှန်၏။အဘယ်ကြောင့်
 နည်းဟူမူကား။သင်သည်ဖွားစကပင်လျှင်ဂုဏ်အင်

NOTES.

ဣန္ဒြေပျက် to lose one's sense of propriety. အနွဗါထ P.
 stupidity. ပဏ္ဍိတ P. wisdom. ဂုဏ်ညွှံ့အောင်ကြံ၍ thinking to
 deteriorate his merits. ဝန်တိုသံပြက်ချယ် disagreeable derision.
 အထိုက်အထိုက် what is proper. ကျီးမဲ့နှိပ်နယ် crushingly dis-
 respectful. တိမ်မြူ haze. စင် free from. ရွန်းရွင် bright.
 အတုန်း time whilst. ရာဟုဖမ်း seized by Rāhu, i. e. eclipsed.

အထူးချွန်စဉ်းသောတရား၊ ဆယ်ပါးသောပြာသာဒ်တို့
 ကိုဖြေဆိုစီရင်နိုင်သည်ဟုကြားရခြင်းသည်ကောင်း
 ခြင်းမင်္ဂလာဖြစ်၍နှစ်ထိုဘွယ်ဖြစ်၏။ ယခုသင့်ကိုမြင်ရ
 ခြင်းမူကားအကြားနှင့်မညီမလျော်။ အကျော်အစော
 နှင့်မထိုက်ဖက်။ နှစ်သက်ဘွယ်မရှိဟုဆို၏။ မဟောသ
 ဓာသုခမိန်သည်အရှင်မင်းကြီး၊ အဘယ်ကြောင့်နှစ်ထို
 တော်မမူသနည်းဟုမေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း
 သုခမိန်၊ အထူးငါပြောဘွယ်မရှိပြီ။ အမျိုးမြတ်သူမင်း၊
 ပုဏ္ဏား၊ သဋ္ဌေးသူကြွယ်တို့လေ့မိတကိုထား၍သား
 ချင်းဆွေမျိုးတွင်အသက်အရွယ်ကြီးသောသူကိုမျှနေရာ
 မှထစေခြင်းငှာမထိုက်။ သင်မူကား ယခုဆပ်၍မပြေ
 နိုင်သောကျေးဇူးရှင်အဖသဋ္ဌေးကိုလျက်နေရာမှထ
 စေသဖြင့်အဖနေရာမှာသင်နေသည့်အခွင့်သင့်တင့်တော်
 လျော်ပါသလောဟုမေး၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည်
 မင်းကြီးစကားကိုကြားလျှင်အရှင်မင်းကြီး၊ အရာတိုင်း
 မှာပင် သားထက်အဖမြတ်သည်ထင်မှတ်တော်မူသ

NOTES.

အကြားနှင့်မညီမလျော် not in accordance with the report.
 ထိုက်ဖက် to coincide. ထိုထော်မမူ see J. § 125, 6. လေ့
 custom. ထား this verb is constantly used in the sense of
 'to say nothing of.' လျက် even; J. does not give this force.
 အရာတိုင်းမှာပင် even in all matters.

လောဟုမေး၏။မင်းကြီးလည်းသုခမိန်၊အရာတိုင်းမှာ
ပင်သားထက်အဖမြတ်သည်ဟုဆိုလတ်သော်မဟော
သခေသုခမိန်သည်အရှင်မင်းကြီး၊အကျွန်ုပ်တို့ကိုမြင်း
ကောင်းတစ်နှင့်သဋ္ဌေးကောင်းတယောက်ပို့ဆက်ရ
မည်စေတော်မူသည့်မဟုတ်လောဟုဆိုပြီးလျှင်နေရာမှထ
၍မြီးကိုဆောင်ခဲ့ကုန်သောလုလင်ပျိုတို့ကိုကြည့်လျက်
အချင်းတို့၊မြီးကိုသွင်းယူခဲ့ဟုဆို၍မြီးကိုသွင်းစေသဖြင့်
မင်းကြီးခြေရင်း၌အိပ်စေလျက်တားပြီးမှအရှင်မင်း
ကြီး၊ဤမြင်းသည်အဘိုးမည်မျှထိုက်သနည်းဟုမေး၏။ဝိ
ဒေဟရာဇမင်းကြီးသည်သုခမိန်၊မြင်းကောင်းဖြစ်လျှင်အ
လွန်အားဖြင့်ရှစ်ကျပ်အဘိုးထိုက်သည်ဟုဆို၏။မဟော
သခေသုခမိန်သည်အရှင်မင်းကြီး၊ဤရှစ်ကျပ်တန်မြီး
ထီးနှင့်ဆက်ဆန်၍အဿာဇာနည်မြင်းမဝမ်း၌ဖြစ်သော
အဿတိုရမြင်းကောင်းသည်ကားအတယ်မျှအဘိုး
ထိုက်သနည်းဟုမေး၏။သုခမိန်သတို့သား၊အဿ
တိုရမြင်းကောင်းအဘိုးကားသာ၍ထိုက်သည်ဟု
မင်းကြီးဆိုလျှင်မဟောသခေသုခမိန်သည်အရှင်

NOTES.

အလွန်အားဖြင့် at most. ရှစ်ကျပ် eight kyat; the *kyat*,
commonly called *tical*, weighs a little more than the silver
rupee. အဿဇာနည် (from P. အဿာ a mare, အဇာနိယျာ
thoroughbred) a blood mare. အဿတိုရ from P. အဿ
ထရော a mule.

မင်းကြီး၊ အဘယ်ကြောင့်ဤသို့အမိန့်ရှိသနည်း။ ယခု တွင်ပင်လျှင်အရာတိုင်း၌သားထက်အဖမြတ်သည်ဟု အမိန့်ရှိတော်မူသည်မဟုတ်လော။ အရှင်မင်းကြီး၊ အမိန့်ရှိတိုင်းမှာပင်သားထက်အဖမြတ်သည်မှန်လျှင် သားဖြစ်သောအသာတိုရ်မြင်းကောင်းထက်လည်းအဖ ဖြစ်သောမြီးထီးမြတ်သင့်ကောင်းပါသည်။ အရှင်မင်း ကြီး၊ ဤသို့အရာတိုင်းသို့ထိုက်၍ထိုက်ရာသောအမြတ် အယုတ်ကိုယူရပါမည်စင်စစ်မှန်လျှင်အရှင်သုခမိန့် ကျော်အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့သည်ဤမျှလောက် ကိုမျှမသိနိုင်ကြဘဲလျက်လက်ချပ်တီး၍ရယ်ကြသည် မှာထိုပညာရှိလေးယောက်တို့၏အမျှော်အမြင်ပညာ သည်အံ့ဩစရာများပေတောင်း။ ဤသူကောင်းလေး ယောက်တို့ကိုအဘယ်မှာအရှင်မင်းကြီးရပါချေသ နည်းဟုပြက်ရယ်မှုပြု၍ဆို၏။

6. The Chameleon.

[From *Mahosadhā.*]

ထိုနောင်တနေ့သ၌ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်များ စွာသောမှူးမတ်အခြွေအရံနှင့်တကွမဟောသဓာသု

NOTES.

တောင်း closing aff. (J. § 119), probably the verb တောင်း I demand of you. အံ့ဩ = အံ့အော့.

ခမိန်ကိုခေါ်၍ဥယျာဉ်သို့ထွက်သွားလေသော်ပုတ်သင်တ
 ခုသည်ဥယျာဉ်တံခါးရှက်အထက်ဖျား၌နေ၏။ထိုပု
 တ်သင်သည်မင်းကြီး၏သည်ကိုမြင်လျှင်တံခါးရှက်အ
 ဖျားမှဆင်းသက်၍မြေ၌ဝပ်လျက်မင်းကြီးသို့ရှေ့ရှု
 နေ၏။ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်တံခါးရှက်မှဆင်း
 သက်၍မိမိသို့ရှေ့ရှုဝပ်လျက်နေသောပုတ်သင်ကိုမြင်
 လျှင်မဟောသောသုခမိန်ကိုခေါ်၍ချစ်သားသုခမိန်၊
 ဤပုတ်သင်သည်အသို့ပြုသနည်းဟုမေးရာမဟောသ
 ဝေသုခမိန်သည်လည်းအရှင်မင်းကြီး၊ဤပုတ်သင်သည်
 အရှင်မင်းကြီးကိုမြင်လျှင်ဘုန်းတော်ကြောင့်မနေဝံ့၍
 အရှင်ဟူသောအမှတ်ဖြင့်ရိုသေစွာအရှင်မင်းကြီးအား
 ခစားပါသည်ဟုဆို၏။ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်သုခ
 မိန်စကားကိုကြားလျှင်ဤပုတ်သင်သည်အကယ်၍ငါ့
 အားခစားသည်မှန်မူခစားခြင်းအကျိုးမဲ့မဖြစ်စေလင့်၊
 ထိုပုတ်သင်အားထိုက်လျောက်ရာစဉ်းစိပ်ဥက္ကာကိုပေး
 လေဘုဟုဆို၏။မဟောသောသုခမိန်သည်အရှင်မင်း
 ကြီး၊ဤပုတ်သင်ငယ်အားတပါးသောစည်းစိမ်ဥက္ကာကို
 ပေးသော်လည်းအကျိုးရှိမည်မဟုတ်။ခဲးဘွယ်စားဘွယ်
 သည်သာလျှင်မိမိတို့၏စည်းစိမ်ဖြစ်ပါသည်ဟုလျှောက်၏။

NOTES.

ပုတ်သင် (P. ထကတ္ထထကော) a blood-sucker or chameleon.
 ရှေ့ရှု right in front of. ခစား to do reverence.

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း ထိုသို့တပြီးကားပုတ်
 သင်တို့သင်္ဃာတယ်အစာကိုစားသနည်းဟုမေးသော်
 မတောသမာသုခမိန်သည် အရှင်မင်းကြီး၊ အမဲးကို
 ပုတ်သင်တို့စားကုန်သည်ဟုလျှောက်၏။ ထိုသို့အမဲးကို
 စားသော်အဘယ်မျှလောက်အမဲးကိုပေးလျှင်တနပ်စာ
 လောက်မပြန်နည်းဟုမင်းကြီးမေးသော်မဟောသမာသု
 ခမိန်သည်အရှင်မင်းကြီး၊ တချင်ရွေးဘိုးမျှသောအမဲး
 သော်လည်းတနပ်စာလောက်ကောင်းပါ၏ဟုလျှောက်
 လျှင်ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် မင်းခယောကျ်ားတ
 ယောက်ကိုခေါ်၍တနေ့လျှင်လေးရွေးဘိုးအမဲးဝယ်၍ဤ
 ပုတ်သင်အားသင်မပြတ်ကျွေးမွေးဟုဆိုပြီးလျှင်ဥယျာဉ်
 ခွံမွေ့လျှော်သမျှကစား၍နန်းတော်သို့ဝင်လေ၏။ ထိုမင်း
 ချင်းသည်မင်းကြီးဆိုတိုင်းထိုနေ့မှစ၍မပြတ်လျှင်လေး
 ရွေးဘိုးအမဲးဝယ်၍ဤပုတ်သင်အားအစာကျွေး၏။ တ
 နေ့သန္ဓိဥပုတ်နေ့ကြိမ်သဖြင့်ပုတ်ဆိုတတ်သောသားငါး
 လုပ်၍ဈေးခွံအမဲးမပေါ်မရောင်းခြင်းကြောင့်အမဲးမရသ
 ဖြင့်လေးရွေးခန့်သောအသပြာကိုဖောက်၍ကြိုးသိပြီး

NOTES.

အမဲး meat. တနပ်စာ one meal. ချင်ရွေး or ရွေး, this is
 the seed of a plant, *Abrus precatorius*, used as a weight
 by goldsmiths. မင်းခယောကျ်ား or မင်းချင်း an attendant.
 ဥပုတ် from P. ဥပေါသထော a fast-day. ကြိုးသိး to string.

လျှင်ပုတ်သင်လည်နှံဆွဲ၏။ ထိုအခါပုတ်သင်ငယ်သည် အသပြာကိုရသဖြင့် ထိုလေးရွေးမျှလောက်သော အသပြာကိုမှီ၍ ငါဥက္ကာစည်းပိမ်ရှင်တကားဟုမာန်ထောင်လွှား၍ဖြစ်၏။ ထိုနေ့ပင်လျှင်ပိဗေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် များစွာသော မှူးမတ်အခြံအရံနှင့် တက္ကမဟောသဓာကိုခေါ်၍ ဥဗျည်သို့ထွက်၏။ ထိုပုတ်သင်သည်မင်းကြီးလာသည်ကိုမြင်လျှင် ဥက္ကာကိုမှီ၍ဖြစ်သော မာန်ဖြင့် ငါနှင့်ပိဗေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် အဘယ်သူဥက္ကာသာ၍ များမည်နည်း။ ငါလည်းဥက္ကာရှင်။ မင်းကြီးလည်းဥက္ကာရှင်။ မင်းကြီးအားစား၍ အဘယ်အကျိုးရှိတော့အံ့နည်းဟုမိမိလည်နှံ့ဝံ့ဝက်မျှလောက်သော ဥက္ကာနှင့် အခြံအတွက်မရှိ များစွာသော ပိဗေဟရာဇ်မင်းကြီးဥက္ကာကို ထပ်တူပြုလျက် တံခါးရွက်မှ မဆင်းသက်ဘဲ တံခါးရွက်ဖျား၌ ဥက္ကောင်းကိုညိတ်ကါမင်းကြီးသို့ရှေ့ရှုနေ၏။ ပိဗေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုပုတ်သင်၏အမူအရာကိုရပ်တန့်၍ ရှုကြည့်လျက် မဟောသဓာ သုခမိန်၊ ဤပုတ်သင်ငယ်သည် ဂှေး၌ ငါထွက်တော်မူလျှင် တံခါးရွက်မှ ဆင်းသက်၍ မြေ၌ ဝပ်နေသည်။ ယခုမူကား ဂှေးနှင့်မထူ။ ငါ

NOTES.

ခါန်ထောင်ထွား to be puffed up with pride. ဝံ့ဝက် half a pea, i.e. half an anna, a coin. အခြံအတွက်မရှိ countless. ထပ်တူ equal to.

လာတော်မူသည်ကိုမြင်လျက်တံခါးရွက်ဈေးမှမသက်
မဆင်း။ ဦးညိတ်လည် ညိတ်စိတ်မာန်ထောင်ရွားဟန်
နှင့်နေသည်မှာ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နေသနည်း။
သင်ဆင်ခြင်၍သိသာအောင်လျှောက်လော့ဟုမေး၏။
ထိုစကားကိုကြားလျှင်မဟောသောသူခမိန်သည်ရှု
ကြည့်ဆင်ခြင်လတ်သော်၍နေ့သည်ဥပုသ်နေ့ဖြစ်၍ငါး
အမဲးဈေးမှာမပေါ်မရသဖြင့်ပုတ်သင်စာကျွေးမင်းချင်း
သည့်ပုတ်သင်လဉ်၌အသပြာပဲးဝက်ကိုဖောက်ဆွဲသည်
ဖြစ်သည်။ ထိုအသပြာကိုမှီ၍၍ပုတ်သင်မာန်ရှိသည်ဖြစ်
ရာသည်ဟုသိပြီးလျှင်အရှင်မင်းကြီး၊ ဤပုတ်သင်ပေ
သည့်ရှေး၌မရစဖူးသောပဲးဝက်မျှသောဥက္ကာကိုရသော
ကြောင့်ထိုဥက္ကာဖြင့်အတင်းခံ၍နိုင်ငံတိုင်းကြီးသခင်အ
ရှင်မင်းကြီးကိုမထီမလေးမေးတညိတ်ညိတ်ပြုဘိ
သည်ဟုလျှောက်သတည်း။ မဟောသောသူခမိန်စ
ကားကိုကြားလျှင်ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည့်ပုတ်သင်စာ
ကျွေးသောမင်းချင်းကိုခေါ်စေ၍ထိုအကြောင်းကိုမေး
လျှင်ထိုမင်းချင်းလည်းဟုတ်မှန်တိုင်းထိုအကြောင်းကို
မင်းကြီးအားလျှောက်၏။ ပုတ်သင်စာကျွေးသောမင်း

NOTES.

ကော = လျက် (J. § 109). မရစဖူး never obtained (J. § 115).
အတင်းခံ to be stubborn, impudent. မေး the lower jaws,
chin. တညိတ်ညိတ် noddingly.

ချင်းစကားကိုကြားလျှင်ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်ဤမ
 ဟောသောသင်္ဃာတဗ္ဗညုတညာဏ်ကိုရသင့်နှင့်အတူထို
 ပုတ်သင်သည်မိမိအားပြော၍ပြုသကဲ့သို့တစုံတခုသော
 အခြင်းအရာကိုမျှမမြင်မကြားရဘဲမိမိပညာအစွမ်း
 ဖြင့်ဟုတ်မှန်တိုင်းသိသာအောင်ဖြေလျှောက်ပေသင့်။
 ထိုသို့သောပညာရှိသူခမိန်အားမြို့တံခါးလေးမျက်
 နှာတို့၌ဖြစ်သောအခွန်အတုတ်ကိုငါးဆပေးတော်မူ၍
 ဤသို့သောတိရိစ္ဆာန်မိက်အားအစာမပေးနှင့်ဟုဆို၏။
 မဟောသောသူခမိန်သည်အရှင်မင်းကြီး၊ ဥက္ကာစည်း
 စိမ်ဟူသည်ကားနည်းသည်များသည်မရှိ။ ဤသို့သော
 တိရိစ္ဆာန်များကိုထား၍ပညာရှိသောလူတို့သော်လည်း
 ဥက္ကာကိုမြီ၍မာန်ထောင်ထားပလ္လိးတတ်ကုန်၏။ ထိုသို့
 သောအရာကိုနှစ်လုံးတော်မြတ်မကပ်မူ၍အထက်ကခ
 စားဘူးသည်ကိုသာအောင်းမေ့တော်မူသဖြင့်ပေးမြဲ
 သောဝတ်ကိုဖြတ်တော်မမူပါလင့်ဟုလျှောက်၍ပေးမြဲ
 တိုင်းပေးစေ၏။

NOTES.

သဗ္ဗညုထညာဏ် P. omniscience. အခွန်အတုတ် revenue.
 ထား၍ let alone. နှစ်လုံးကပ် to take to heart. ဝတ် from
 P. ဝတ္တံ practice.

7. The Discourse between Prince Mahājanaka and the Fairy Maṇimekalā.

[From *Mahājanaka Jātaka*.]

ဘုရားလောင်းသင်္ဘော လွှင့်သည့်နေ့ပင်လျှင် မိထိ
 လာ ပြည်၌ ဘထွေးတော်ပေါလဇနကမင်းနာလေ၏။
 သင်္ဘောလွှင့်လေသော် ခုနှစ်ရက်ဖြင့်ပင်လျှင် ယူဇနာခု
 နှစ်ရာ တိုင်တိုင် ရောက်သဖြင့် လေအဟုန် ပြင်းခြင်း
 ကြောင့် မခိုင်မခံ့နိုင်သည့် ဖြစ်၍ သင်္ဘောပျံ့စပ်တို့သည်
 ကွေးပေါက်ခြင်းသို့ ရောက်လေကုန်၏။ ထိုသို့ကွေးပျက်
 ရာမှ ရေဝင်လပ်သဖြင့် မစောင်းမတိမ်း၊ သရဒ္ဒရာအ
 လယ်၌ နစ်လေ၏။ ထိုအခါ ခုနှစ်ရာသော သင်္ဘောသား
 တို့သည် သေအံ့သောဘေးမှ ကြောက်လန့်ကုန်သဖြင့် ငို
 ကျွေးမြင်တမ်းလျက် မိမိတို့အထိုရှိရာ၊ အသီးအသီး၊ နတ်
 တို့ကိုကိုးကွယ်ရှိခိုးကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းမင်းသား
 မူကားရောက်လာသောဘေးကို ငိုကျွေး၍ လွတ်နိုင်မည်
 မဟုတ်။ အားထုတ်အပ်သော ယောက်ျားတို့၏ အစွမ်း
 သာလျှင် ဘေးလွတ်ကြောင်း ဖြစ်သည်ဟု နှစ်လုံးစွဲယူ

NOTES.

လွှင့် to sail. ဘထွေး father's younger brother. ယူဇနာ
 P. twelve miles. တိုင်တိုင် throughout, i.e. quite (J. § 76).
 ပျံ့စပ် the planks. စောင်းတိမ်း to heel or roll over. အသီး
 အသီး several. နှစ်လုံးစွဲယူ to bear in mind.

တော်မူသဖြင့်ငိုကျွေးခြင်းကိုမပြု။ ဥပဒ်လွတ်ကြောင်းမဟုတ်၍သရေရာနတ်ကိုလည်းမရှိမခိုးဘဲ။ ယှဉ်ကွေး၍သဘောနစ်မှန်းသိလျှင်ထောပတ်သစ်ကိုသကြားနှင့်နယ်၍ဝစွာစားပြီးသော်ခိုင်းခုံညှို့မှတ်သောပုဆိုးနှစ်ထည်ကိုရေမဝင်စေခြင်းငှါ ဆီဆွတ်ကာမြီးစွာဝတ်၍လင်းယဉ်တိုင်ထက်သို့တက်လေ၏။

သဘောသားခုနှစ်ရာတို့သည်လည်းယောကျာ်းတို့၏ထုံလကိုတစုံတခုမျှမပြုကြဘဲ၊ ရိုးရိပ်ကြောက်လန့်ခြင်းဖြင့်ပြင်းစွာငိုကျွေးလျက်ငါး၊ လိပ်၊ မကန်းတို့၏အစာဖြစ်လေကုန်၍သဘောထက်ဝန်းကျင်တဥသဘာခန့်သော မဟာသရေရာရေသည်သွေးအတိယွမ်းရှက်သဖြင့်ချင်းချင်းနီမြန်းရှိလေ၏။ ဘုရားလောင်းသဉ်လင်းယဉ်တိုင်ထွန်ဖျား၌ရုပ်လျက်၍မည်သောအရပ်၌မိထိလာပြည်ရှိရာသည်ဟုမှတ်၍လင်းယဉ်တိုင်ဖျားမှခုန်လေသော်ခွန်အားကြီးတော်မူခြင်းကြောင့်ငါး၊ လိပ်၊ မကန်းတို့စားရာကိုလွန်၍တဥသဘာခန့်လောက်သော

NOTES.

ဥပဒ် for P. ဥပဒ္ဒဝေါ accident, calamity. ထောပတ် butter. သကြား sugar ; this word is from a foreign source. နယ် to knead. ဝစွာစား to eat one's fill. ညှို့မှတ် fine in texture. လင်းယဉ် a sail. လိပ် a turtle. မကန်း a shark. ထက်ဝန်းကျင် circumference (J. § 75). ချင်းချင်း an intensive adverb used with words expressing redness. ဥယော for P. ဥယံ = fifty

အရပ်သို့ကျလေ၏။ ။ ထိုသင်္ဘောနစ်သောနေ့ပင်လျှင်
 မိထိလာပြင်၌ဘထွေးတော်ပေါလဇနကမင်းသင်္ဃာဝ
 ပြောင်းလေ၏။ ဘုရားလောင်းလည်းထိုကျရာသောရေအ
 ပြင်မှစ၍မြဲခုံလောက်ကြား၌ထားသောရွှေထုံးကဲ့သို့
 ထိုင်းလုံးထိုင်းကြား၌ခူထွားထွေးသော ကိုယ်တော်ဖြင့်
 ပေါ်ထုံပျောက်ထုံ၊ တပြောင်းပြန်ပြန်၊ အားအန်ဖြည့်တင်
 လျက်တနေ့ချင်းကူးခတ်၍ထိုရာကိုရောက်တော့မည်ကဲ့
 သို့၊ မတွန့်တိုဘဲ၊ ရုံးရင့်တင်းမာခြင်းဂုဏ်၊ ခုံခုံမင်မင်
 လျင်စွာရောက်ကြောင်း၊ ကောင်းမြတ်သောလုံ့လဝန်ဖြင့်
 ခုနှစ်ရက်ပတ်လုံးကူးတော်မူ၏။ ။ ထိုကူးတော်မူရ
 သောခုနှစ်ရက်တွင်း၌နေ့တိုင်းမပြတ်လျှင်အခါကိုမျှော်
 ချင့်၍နေ့လွဲးဥစားဖြစ်ကောင်းသောစားဘွယ်သော
 ဘွယ်တစုံတခုအနီးအစပ်မျှောက်လာသော်လည်းမသုံး
 ဆောင်ဘဲဆားငန်ရေဖြင့်ခံတွင်းကိုဆေးလျက်ဥပုသ်

NOTES.

yards (about). အထွင့် a summit. ဘဝပြောင်း to change from
 one existence to another, i. e. to die. ခုံလောက် (pronounced
k'anauk) a stone for supporting a cooking-pot, and also used
 for the points in which precious stones are set in rings. ပေါ်
 ထုံပျောက်ထုံ appearing and disappearing in turns (J. § 117).
 တပြောင်းပြန်ပြန် tossed over and over. ချင်း a single one (J.
 § 103). တွန့်ထို to flinch. ခုံမင် to be eager. ဝန် for P. ဝန္တ
 a collection : applies to ဂုဏ် as well as လုံ့လ ; i. e. by the
 accumulated power of his bravery and industry, etc. မျှော်
 ချင့် to estimate. ဥပုသ် for P. ဥပေါသထ a fast.

ဆောက်တည်တော်မူ၏။ ထိုကာလ၌မိဘကိုအရိုအသေ
 လုပ်ကျွေးခြင်း၊ သူတပါးတို့အားချစ်ခင်သနားခြင်း၊ အ
 လှူပေးခြင်း၊ သီလဆောက်တည်ခြင်းစသည်ဂုဏ်နှင့်
 ပြည့်စုံသော ယောကျ်ားမြတ်တို့ကိုမဟာသမုဒ္ဒရာ၌
 နှစ်မွန်း၍မသေစေလင့်ဟုစတုလောကပါလါနတ်မင်း
 ကြီးထေးယောက်တို့ကမဏိမေခလာမည်သောနတ်
 သမီးအားသိုနှစ်မွန်းသောသူတို့ကိုဆယ်တင်ပိဋ်သော
 ဌာသမုဒ္ဒရာ၌အစောင့်ထားသတည်း။ ဘုရားလောင်း
 နှစ်တော်မူသော ခုနှစ်ရက်တွင်ကားမဏိမေခလာ
 နတ်သမီးသည်မိမိဘုံဗိမာန်၌နတ်၏စည်းပိမ်ကိုစံစား
 ခြင်းဖြင့်မေ့လျော့၍သမုဒ္ဒရာမှာမည်သို့ဖြစ်လေအံ့
 နည်းဟုသမုဒ္ဒရာကိုမကြည့်မဆင်ခြင်မိဖြစ်၏။ ။
 ခုနှစ်ရက်မြောက်သောနေ့မှသတိရ၍မဏိမေခလာ
 နတ်သမီးသည်ငါသမုဒ္ဒရာကိုမကြည့်မိသည်ယနေ့ခု
 နှစ်ရက်ရှိပြီ။ အကြောင်းအသို့နည်းဟုသမုဒ္ဒရာကိုရှု
 ကြည့်ဆင်ခြင်လေသော်ရွှေတုံးကဲ့သို့တပြောင်းပြန်ပြန်
 ကူးသောဘုရားလောင်းကိုမြင်လျှင်မိထိလာပြည်ရှင်
 သားဖြစ်သောဤမဟာဇနကသတို့သားသည်အကယ်

NOTES.

စတုလောကပါလါ P. the four guardians of the world. မထိ
 မေခလာ Manimekalā, P. the jewel-girt one. ဗိမာန် P. ဗိမာန်
 a celestial mansion.

၍မဟာသမုဒ္ဒရာ၌နစ်မွန်း၍ဆုံးချေအံ့ငါသည်နတ်
အစည်းအဝေးသဘင်သို့ဝင်ရတော့မည်မဟုတ်။

ဤသို့ကြံလျက်တင့်တယ်စွာသောမြခါးရန်းကြိုးပြီး
ပြီးပြတ်တောက်ပသောအဝတ်တန်ဆာတို့ဖြင့်တန်
ဆာဆင်အပ်သောနူးညံ့ယည်သွေးစွာကိုယ်ဖြင့်ဘုရား
လောင်းရှိရာမဟာသမုဒ္ဒရာအပြင်သို့သွား၍မနီးမဝေး
သောကောင်းကင်ကကိုယ်ထင်ပြကာရပ်လျက်ကော
င်းမြတ်သောလှိုလဖြင့်တည်းကူးသလော။ ရူးမူးသော
ပိတ်ဖြင့်တည်းကူးသလော စုံစမ်းအံ့ဟုကြံပြီးသော်
ရှေ့ဦးစွာဘုရားလောင်းအားစုံစမ်းလေ၏။ ။အပြော
ကျယ်စွာသော ဤသမုဒ္ဒရာအလယ်၌ခြင့်ရှယ်မျှော်
ထမ်း၍ကမ်းကိုမမြင်ဘဲလျက်ရဲ့ရဲ့စူးစူးကူးကူးဘိသည်
ကားအသူနည်း။ တဖက်ကမ်းသို့မရောက်နိုင်ရာသော
ဤမဟာသမုဒ္ဒရာ၌အပင်အပန်းကူးသဖြင့်အဘယ်အ
ကျိုးထူးကိုရ၍ကိုယ်ဆန္ဒပြည့်မည်ထင်မြင်ဘွယ်ရှိ
သောကြောင့်မရပ်မနားကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကိုပြု
ဘိသလော။ သင့်ကူးခြင်း၌အဘယ်အကျိုးရှိပါအံ့နည်း

NOTES.

ဆုံးချေအံ့ should he die ; အံ့ = ထျင် (J. § 108). ခါးရန်း
ကြိုး girdle. ပြီးပြီး glittering. ပြတ် to sparkle. အပြော
surface. တည်း (J. § 126, 8). ခြင့်ရှယ် to calculate, aim at.
စူးစူး straightforward. ဆန္ဒ P. wish.

ဟုဆို၏။ နတ်သမီးစကားကိုကြားလျှင်ဘုရားထောင်း
 သည်ဤသို့ကြံ၏။ ဤသမီးကုန်၍ကူးရသည်ကားယနေ့
 ခုနှစ်ရက်ရှိပြီ။ တစုံတယောက်သောသူကိုမျှမမြင်ရစ
 ဖူး။ ယနေ့မှသာဤသို့သောစကားကိုကြားရ၏။ အ
 တယ်အသံနည်းဟုကောင်းကင်သို့မျှော်ကြည့်လတ်
 သော်နတ်သမီးကိုမြင်၍စကားထုံပြန်အံ့သောငှါဤသို့
 ဆိုတော်မူ၏။ နတ်သမီး၊ ပြုရာကျင့်ရာသည်ဝတ်ကိုစူး
 စမ်းဆင်ခြင်၍လှူလ၏အကျိုးစက်ကိုလည်းစူးစမ်း
 ဆင်ခြင်၍ငါသည်နေလေ့ရှိ၏။ ထိုကြောင့်သမီးကုန်ရာ
 အလယ်၌ကမ်းကိုမမြင်ဘဲငါလှူလထုတ်၏။ ။

နတ်သမီး၊ လောက၌ဤသို့ပြုလျှင်ဤအပြစ်ဖြစ်၏။ ဤ
 သို့ပြုလျှင်ဤအပြစ်မှလွတ်၏။ ဤအမှုကိုပြုလျှင်ပစ္စုပ္ပန်
 တွင်သာအကျိုးရှိ၏။ ဤအမှုကိုပြုလျှင်သံသရာမှထွက်
 အကျိုးရှိ၏။ လူတို့၏ကျင့်ရာဆောင်ရာသောဝတ်တို့
 မှာလည်းပစ္စုပ္ပန်သံသရာမျက်မှောက်၊ မျက်ကွယ်အ
 ပြစ်လွတ်ကြောင်း၊ ကောင်းစွာအားထုတ်အပ်သော
 ယောက်ျားတို့၏လှူလသည်အကျိုးမဲ့ဖြစ်ဘူးသည်မရှိ။

NOTES.

စူး ever (J. § 115). စကားထုံ lit. word in turn, i. e. reply.
 ဝတ် result. အကျိုးစက် resultant benefits. ပစ္စုပ္ပန် P. ပစ္စုပ္ပန်
 the present. မျက်မှောက် lit. the space before one's eye, i. e.
 the present. သံသရာ P. future. မျက်ကွယ် what is hidden
 from the eye, i. e. the future.

ပစ္စုပ္ပန်သံသရာတွင်တခုခု နှိသုခကိုမလွတ်စေနိုင်ရာပြီ ဟူ၍ စူးစမ်းဆင်ခြင်နေလေ့ရှိသည်နှင့်အညီ၊ ယခု အပြောကျယ်စွာသော မဟာသရဗ္ဗရာဇ်လည်းယော ကျားတို့၏လုံ့လကိုမချော့သဖြင့်တခုခုသော အကျိုးစီး ပွားနှင့်လွတ်ကင်းတော့မည် မဟုတ်ဟုအားထုတ်ခြင်း၌ အကျိုးကိုမြင်သည့်စင်စစ်ဖြစ်လျက်၍ သရဗ္ဗရာဇ်၏ကမ်း ကိုမမြင်ကာ မျှနှင့်အဘယ်ကြောင့်ယောကျားတို့၏ လုံ့လကိုချော့ထိုက်အံ့နည်း။ ကမ်းကိုမြင်သည်ဖြစ်စေ၊ မမြင်သည်ဖြစ်စေ၊ အကျိုးကိုမြင်သဖြင့်ငါ့လုံ့လပြုတော့ သည်ဟုဆို၏။ ။ ဘုရားထောင်းစကားကိုကြားလျှင် နတ်သမီးသည် အလွန်နှစ်သက်ခြင်းဖြင့်တရားကိုနာထို ပြန်သောကြောင့်၍ သို့ဆိုပြန်၏။ ။

လုလင်ပျို၊ ယောကျားတို့၏လုံ့လဖြင့်အကျိုးရှိကြောင်း ကိုသင်ဆိုသည်မှာ တပါးသော အရာ၌သင်ဆိုတိုင်း မှန်၏။ အစောက်အပြောအားဖြင့်မရေတွက်နိုင်သော၍ မဟာသရဗ္ဗရာဇ်၏အလယ်၌ ကူးသောသုင်အားမူကား ကမ်းသို့မရောက်နိုင်ဘဲ အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက် လတုံ့တကား။ ကြိုးစားအားထုတ်ပါသောသင်၏လုံ့ လသည်လည်းအရာမဟုတ်ခြင်းကြောင့်အချည်းနှီးဖြစ်

NOTES.

ထု P. happiness. စင်စစ် certainly. အစောက် depth. အပြော breadth. အရာမဟုတ်ခြင်းငှေ့ on account of its futility. အချည်းနှီး useless, of no avail.

၍ကိုယ်ပင်ပန်းကာမျှသာရှိမည်မဟုတ်လောဟုဆို၏။
 နတ်သမီးစကားကိုကြားလျှင် ဘုရားလောင်းသည်
 နတ်သမီး၊ ကမ်းသို့မရောက်၍သေရသော်လည်း အပြစ်
 ကင်းလွတ်ရစ်အောင် သေမည်ဟုဆိုပြီးမှ နတ်သမီး၊ အ
 ကြင်သူသည် ယောက်ျားတို့လုံ့လကိုမလျှော့ဘဲကောင်း
 စွာလုံ့လပြုသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုသူသည် မိဘဆွေမျိုးချစ်နှစ်
 ထိုအပ်သော အဆွေခင်ပွန်းတို့၏ အလယ်၌ ကဲ့ရဲ့ပြစ်
 တင်ခြင်းကိုလည်း မခံရ။ နောက်တဖန်ပြန်၍ နောင်တမ
 ရှိရ။ ငါတို့သည်လည်း ဤသရဗ္ဗရာအလယ်၌ ကမ်းသို့မျှမ
 ရောက်နိုင် ဘွယ်မရှိတကားဟု အကယ်၍ လုံ့လကို
 လျှော့ချေငြားအံ့၊ ယောက်ျားမြတ်ဖြစ်ကျိုးအဘယ်မှာရှိ
 တော့အံ့နည်း။ သင်နတ်သမီးမှစ၍ အဆင့်ဆင့်ကြားသ
 ဖြင့် ငါ့ကိုချစ်နှစ်ထိုကုန်သော သူအပေါင်းတို့သည် မ
 ဟာဇနကမင်းသားကား၊ မိမိပင်ယောက်ျားအား နှင့်
 ပြဋ္ဌိစိုသူဝင်စစ်မှန်လျက် အသက်မရှိသော ကျွန်းထုံးကဲ့

NOTES.

ရပ် is a root meaning 'to wind round,' but, as an auxiliary, gives an idea 'of remaining behind;' its various uses are well shown in this piece (J. § 117). နောင်တ n. regret. လျှော့ to relax. ငြား (J. § 118) is said to be simply euphonic, but in this place ငြား clearly helps to show that အံ့ is 'subjunctive' and not 'assertive.' အဆင့်ဆင့် one after another. ကျွန်းတုံး a teak log.

သို့ထုံလမပြုဘဲနေလေခြင်းကြောင့်မဟာသရဗ္ဗရာမှာ
ပျက်စီးလေသည်ဟုချစ်ခင်စုံမက်သောအားဖြင့်ထိုက်
သမျှအခွင့်ရှာကြံ၍ငါ့အားအပြစ်မတင်ရစ်ပြီလော။ ထို
သို့ဖြစ်သောကြောင့်သေသော်လည်းအပြစ်ဘင်လွတ်
ရစ်အောင်ယောက်ျားတို့ထုံလကိုငါပြုသည်ဟုဆို၏။

ထိုစကားကိုကြားလျှင်နတ်သမီးသည်မင်းသား၊ အ
ကြင်သူသည်ထုံလမပြုအပ်သောအရာ၌ထုံလပြုမှားချေ
အံ့၊ သိုသူ၏ထုံလသည်အရာမကျခြင်းကြောင့်ထိုအပ်
သောကိစ္စ၊ တောင်းတအပ်သောအကျိုးမပြီး။ အသက်၊
ကိုယ်လုံးအဆုံးရှုံးပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်သော်လည်း
ရောက်ရာ၏။ ကိုယ်စိတ်၏ပင်ပန်းကာမျှလည်းရှိတတ်၏။
ပရိသတ်အလယ်၌ရှက်ဖွယ်သော်လည်းရရာ၏။ ယခု
မင်းသားမှာလည်းကမ်းကိုမမြင်သောမဟာသရဗ္ဗရာ၌
ကူးသည်ဟူ၍ထုံလနေရာကျပါအံ့လောဟုမေး၏။ ထိုစ
ကားကိုကြားလျှင်ဘုရားလောင်းသည်နတ်သမီး၊ အ
ကြင်သူသည်ထုံလပြုသဖြင့်အပြီးသို့မရောက်နိုင်သော
အမှုကိုသိလျက်မိမိ၏အသက်ကိုမစောင့်၊ ထိုသို့သ
ဘောရှိသောသူသည်အကယ်၍မိမိထုံလလျှော့အံ့၊ သိုသူ
သည်လူပျင်း၊ လူတန်ဟူသောအဖြစ်ကိုသိရာ၏။ ။

NOTES.

ထိုက်သမျှအခွင့်ရှာကြံ၍ in proportion to. အရာမကျ mis-
placed. ကိစ္စ P. business, deed. သော်လည်း even, also.
နေရာကျ well directed. ပျင်း idle. တန် worthless.

ဤလောက၌ရှေ့ကုသိုလ်ကံမဖွံ့ဖြိုးလွန်ကုန်သောသူ
 တို့သည်မိမိတို့နှင့်ထိုက်တန်ရာထယ်လုပ်ခြင်း၊ကုန်သွယ်
 ခြင်းအစရှိသောအမှုတို့ကိုဆောင်ရွက်ထိုသည်ဖြစ်စေ၊
 မဆောင်ရွက်ထိုသည်ဖြစ်စေ၊ကိုယ်အလိုဆန္ဒပြည့်စုံမည်
 စင်စစ်မှန်လျှင်ပျင်းရိသည်ဟူ၍မနေအပ်။ကောင်းစွာ
 သောလုံ့လဖြင့်အခါခပ်သိမ်းပင်ကိုယ်နှင့်တန်သည်၊
 နှုတ်ဖြင့်တန်သည်၊ဝိတ်ဖြင့်ကြိမည်ဟုထောက်ခြင့်၍ထုံ
 လပြုအပ်ထုတော့သည်။နတ်သမီး၊လုံ့လရှိကုန်သောသူ
 တို့၏လုံ့လအကျိုးစက်ကိုများစွာငါပြောရတော့မည်မ
 ဟုတ်။ဤသရေဒုရန္တငါနှင့်အတူချွန်ရာသောသင်္ဘော
 သား၊ကုန်သည်တို့လည်းနစ်မွန်းကြသည်တွင်ထိုချွန်
 ရာသောသင်္ဘောသားတို့သည်ယောက်ျားတို့၏လုံ့လ
 ချို့တဲ့ခြင်းကြောင့်ငါး၊ထိပ်တို့၏အစာသာဖြစ်ကြလေ
 ကုန်ပြီ။ငါမူကားယောက်ျားတို့၏လုံ့လကိုမချော့ခြင်း
 ကြောင့်ဘေးမှလွတ်၍သင်နတ်သမီးကိုအနီးကြပ်ကြပ်၊
 အမှတ်ထင်ထင်ငါမြင်ရ၏။သင်သနားချစ်ခြင်းရှိ၍
 ငါကိုဆောင်ပါလျှင်လည်းထိုအင်အပြီးရောက်ခြင်းအ

NOTES.

ကုသိုလ် merit, for P. ကုသလော meritorious. တံ for P.
 တမ္မ luck, lot in this life; the result of past deeds. ဖွံ့ဖြိုး
 abundant. လယ်လုပ်ခြင်း agriculture. ကုန်သွယ်ခြင်း trade.
 ပျင်းရိ indolent. တန် suitable. ယောက်ျား to estimate.
 ချို့တဲ့ to be wanting. အနီးကြပ်ကြပ် close at hand. အမှတ်
 ထင်ထင် distinctly. ထိုအင် the object of (my) desire.

ကျိုးရှိလတံ့။ သင်မဆယ်တင်၍ ဤတွင်ပင် ငါဆုံးရသော်
 လည်း ထို့ထက် ကျိုးစက် ငါ၌ ရှိလေပြီ။ ငါသည် အစွမ်းရှိ
 တိုင်း၊ အားရှိတိုင်း၊ မဆုပ်မဆိုင်းသော ထို့ထက် မဖြင့်မဟာ
 သရဗ္ဗရာကမ်းသို့ ကူးလျက် ယောကျ်ားတို့ ပြုအပ်သော
 ထို့ထက် ပြုအံ့သတည်း။ ။ ဘုရားလောင်း စကားကြားလျှင်
 မဏိမေခလာနတ်သမီးသည် ဤမင်းသားကား အလွန်
 စကားမြဲမြံစွာပေသည် ဟု နှစ်သက်သဖြင့် ဤသို့ဆို၏။
 မင်းသား၊ အစောက်အပြောအားဖြင့် မရေတွက်နိုင်
 ကျယ်စွာသော မဟာသရဗ္ဗရာအလယ်၌ နစ်မွန်းသော
 သင်သည် သူတပါးတို့ ပြုနိုင်ခဲ့သော မြဲမြံခြင်းစိတ်ဖြင့်
 တွန့်ထိပ်ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိ။ မိမိထိုရာရောက်ကြောင်း
 ကောင်းမြတ်ဖြောင့်စင်းသော ထို့ထက် နှင့်ပြည့်စုံသည်မှန်
 ပေ၏။ ယောကျ်ားတို့ ပြုရာသော ထို့ထက် နှင့်ပြည့်စုံခြင်း
 ကြောင့် ဘေးမှ လွတ်၍ ဤသရဗ္ဗရာ၌ မနစ်မွန်းဘဲ ချမ်း
 သာလေ၏။ ယခုနှစ်ထိုးမွေ့လျော်ရာ အရပ်သို့ သင်သွား
 တော့။ ယခုငါဆယ်တင်အံ့။ အဘယ်အရပ်သို့ ပို့ဆောင်
 ရမည်နည်း။

NOTES.

အစွမ်း ability. အား strength. မြဲမြံ steadfast. တွန့်ထိပ်
 to shrink from. ဆုတ်နစ် to draw back from. ဖြောင့်စင်း
 upright.

Short Historical Extracts.

[From *Mañiratanāpōn.*]

1.

စာကြိုဆိတ်တွင် သထိုမင်းဗျား နတ်ရွာစံလျှင် ၄၄
 စာကြိုဆိတ်ဝယ်မှူးတော်မတ်တော်တို့မင်းလျှာမရှိ၍
 တိုင်ပင်ကြံစည်ကြလျှင် တကောင်းသိပ်ပေတေ့။ ရမည်း
 သင်းသီလဝါ၊ တောင်တွင်းသီဟပတေ့၊ အစရှိသောမှူး
 တော်မတ်တော်အစုတို့သည် အမြင့်မြို့စားတရာဗျား
 ကြီးသည်အမျိုးအမည်၊ ။ ရည်အသွားနှင့်ညီညွတ်သည့်။
 နှစ်လုံးယဉ်ကြေးသိမ်မွေ့သည်။ အကျင့်သီလနှင့်ပြည့်စုံ
 သည်။ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းလည်းရှိသည်။ တော်မှန်
 ဖြောင့်မတ်သောသဘောလည်းရှိသည်။ ရတနာသုံးပါး
 ကိုကြည်ညိုမြတ်နိုးခြင်းရှိတတ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်သော

NOTES.

စာကြိုဆိတ် name of a place. သထိုမင်းဗျာ title of a king,
 A. D. 1364. နတ်ရွာစံ to die : used for kings. မင်းလျှာ an
 heir to the throne. တကောင်း name of an old Burmese
 city. သိပ်ပေတေ့ a title. ရမည်းသင်း name of a place. သီလဝါ
 (P. virtuous) a title. တောင်တွင်း name of a place. သီဟ
 ပတေ့ (P. the lord of lions) a title : an old way of writing
 သီဟပတိ Sihapati. အမြင့်မြို့စား the Lord (eater) of Amyin.
 တရာဗျား a title. အမျိုးအမည် lineage. အရည်အသွား ability.
 ရတနာသုံးပါး the three jewels, viz. Buddha, his law, and
 the monks.

ကြောင့်ရွှေထီးရွှေနန်းနှင့်လျော်ပေသည်ဟုတိုင်ပင်ချွင်
 စိတ် ညီကြ၍အမြင့်မြို့စားတရဖျားကိုမင်းပြုပါဟု
 တောင်းပန်၍သက္ကရာဇ် ၂၆၃ တပေါင်းလတွင် မင်း
 ဧကရာဇ်အဖြစ်သို့ရောက်တော်မူသည်။ မင်းကြီးစွာ
 စော်ကဲဟူသောအမည်ကိုလည်းခံတော်မူသည်။

2.

သက္ကရာဇ် ၆၃၃၊ ကဆုန်လဆန်း ၁ ရက်၊ ၅ တေးနေ့။
 တောင်နန်းမိဘုရားကြီးသားတော်၊ မင်းပြိုင်ဘုရင်၊ မ
 ဟာသီဟသူရ၊ ညီတော်မင်းဆွေသည် ခမည်းတော်အ
 ရိတ်အရာကိုခံနေတော်မူ၏။ ။ နောင်တော်ဘုရင် မဟာ
 သီဟသူရမိဘုရားကိုကိုယ်တော်မိဘုရားအရာထား၍

NOTES.

သက္ကရာဇ် Thekkarit ; era. ၃ this numeral affix always
 follows a date unless it ends in ၀, in which case the word
 ပြည့် must be used. B. E. 729 = A. D. 1367. တပေါင်း month
 of Taboung (March, or nearly so). ဧကရာဇ် for P. ဧကရာဇာ
 monarch. ကြီးစွာစော်ကဲ a title ; စော်ကဲ a chief, now only
 used for petty hill-chiefs. ကဆုန် month of Kasón = May.
 ၅ တေး this is a peculiar way of writing ကြာသပတေး Thursday,
 which is the *fifth* day of the week. အရိတ်အရာ the privileges
 inherited from a predecessor : from အရိတ် a shadow. နောင်
 an elder brother ; only used for exalted persons. ယုရင် (pro-
 nounced *b'ayin*) a prince. မဟာသီဟသူရ title of king who
 reigned in Ava A. D. 1469-80.

ဘိသိတ်ခံတော်မူသည်။ ။ နန်းတက်သောသက္ကရာဇ်
 ၈၆၃ ခုနတ်တော်လရွှေနန်းရှင်နရပတိကိုနောင်တော်
 သားရွှေနော်ရထာကျွန်ငသောက်ကြာသည် ရွှေနန်းရှင်
 အမှတ်မဲ့နေတော်မူစဉ်တွင် ထားနှင့်ထုပ်ကြီလေ၏။ ထီး
 ဖြူကိုချတ်မိ၍ ကိုယ်တော်ကိုထီးဖြူအုပ်သကဲ့သို့ရှိလေ
 ၏။ ယင်းသို့အခိုက်တွင် ရွှေနန်းရှင်နရပတိအထိန်းတော်၊
 ရေနံ့သာစားသည် ပြေးထ၍ငသောက်ကြားကိုဖက်လေ
 ၏။ ငသောက်ကြာလည်း ထားနှင့်အကွရုန်းရင်းရာတွင်
 အထွေးထွေးပက်လက်လည်းကျလေ၏။ ရေနံ့သာစား
 ထည်ငသောက်ကြာလွတ်ချေလျှင် အရေးတော်ပျက်
 တော့မည်။ ကျွန်တော်နှင့်အကွပင်ကွပ်တော်မူတော့ဟု
 နားတော်လျှောက်၏။ ရွှေနန်းရှင်လည်း ရေနံ့သာစားကို
 လွတ်အောင်ငသောက်ကြာကိုသာလက်သုံးတော်
 ထားနှင့်ကွပ်တော်မူလေ၏။ နန်းထက်တွင်ပင်ဝေ
 လေ၏။ ။

NOTES.

ဘိသိတ် for P. အဘိသေကော the ceremony of sprinkling
 water at a coronation. နတ်တော် the month Nattāw =
 December. နရပတိ title of king. ရွှေနော်ရထာ a title.
 ငသောက်ကြာ man's name. ရွှေနန်းရှင် lord of the golden
 palace, i. e. king. ထုပ်ကြီ to assault, attempt the life. အထိန်း
 တော် a royal attendant. ရေနံ့သာစား the keeper of the
 scent. ပတ်ထက် on the back, supine. ထည်း = ထဲး to topple
 over. ကွပ် to slay.

3.

ဘုရင်မဟာဘိဟသူရလက်ထက်။ သက္ကရာဇ် ၈၃၃ ခု
 တွင်။ ဟံသဝတီမှာ။ တထိုင်းရှင်ဝေါပုအနိစ္စရောက်၍ သ
 မက်တော်ဓမ္မစေတီမင်းပြုလေ၏။ ။ ထိုမင်း၏ကျွန်
 လက်ဖျံတလုံးတည်းဖြစ်သောသူရဲကောင်း၊ ငြိလုံးကို
 သမိန်မရမ်းဟူသောဘွဲ့နှင့်စစ်တောင်မြို့ကိုစားစေ၏။
 သမိန်မရမ်းလည်းဓမ္မစေတီမင်းထံအစီရင်ခံ၍ခန္တီးမြို့
 မှာမြေခြားနားသံတိုင်ကိုစိုက်ထားလေ၏။ ။ တရုတ်ဦး
 တည်ဘွားကမြေခြားသံတိုင်ကိုနှုတ်စေဟုအမိန့်ပေး
 သော်တရပ်စစ်သူကြီးတို့သည်ခန္တီးမြို့သို့ရောက်လျှင်
 မြေခြားသံတိုင်ကိုနှုတ်၍အဝမြို့သို့အမတ်တယောက်ကို
 မြင်းစီးသုံးသောင်းနှင့်စေတာကြ၏။ စေဟန်ကား။ ရှေး
 ပုဂံနေ့ရထာစောလက်ထက်။ ရွှေပေါင်းချောင်၊ ငွေ

NOTES.

ဟံသဝတီ the country of Pegu. ရှင်ဝေါပု name of a cele-
 brated Talaing or Peguan queen. အနိစ္စရောက် to die. သမက်
 or သားမက် a son-in-law. လက်ဖျံတလုံးတည်း the bone of the
 arm from elbow to wrist all in one: a peculiar formation
 of the arm supposed to give great strength. သူရဲကောင်း
 a champion, knight. ဘွဲ့ a title of nobility. စားစေ cause
 to eat, i.e. to give for maintenance. ဓမ္မစေတီ title of Talaing
 king of Pegu (A.D. 1460). မြေခြားနားသံတိုင် iron boundary
 pillars. တရုတ် Turks, i.e. Chinese. ဦးတည်ဘွား Emperor
 of China. အဝ Ava. စေဟန်ကား the purport of his message
 was. ပုဂံနေ့ရထာစော Nāwrat'ā Zaw of Pagan (A.D. 1010).

ပြင်ဝယ်ဆင်လျှင်တစီးချင်း၊ မြင်းလျှင်တစီးချင်း၊ မြေ
လျှင်တယောက်ချင်း ကျွန်တော်ကြောက်သောသူမရှိ။
ကြိုက်သောမြင်းကိုသနားတော်မူပါ။ အရေးအရာထု
အောင်အမှုတော်ကိုထမ်းပါမည်ဟုသနားတော်လျှောက်၏။
ဘုရင်မဟာဘိဟသူရလည်း ကြိုက်သောမြင်း၊ ဆင်ကို
ရွေးကောက်၍ယူလေဟုမိန့်တော်မူသောကြောင့်ကျား
နားတွင် မြင်းကြမ်းတစီးကိုရ၍စီးနင်းယဉ်ကျေး
စေပြီးလျှင်စစ်ဝတ်တန်ဆာတို့ကိုဆင်ရင်၍တရုပ်
တာသာတတ်သောသူကိုခေါ်၍တပ်ထဲသို့ထွက်သွား
လေ၏။ တရုပ်အမတ်လည်း မြင်းဖောင်းဝတ်ကိုစီး၍
အဲဒေမောင်းအချိန်သုံးပိဿာကိုကိုင်၍တပ်ကထွက်
လာ၏။ သမိန်ပရမ်းလည်း မြင်လျှင်မြင်ချင်း၊ အစစ်ကို
လည်းအမတ်သူရဲကောင်း၊ ငါလည်းအမတ်သူရဲ
ကောင်းဖြစ်သည်။ သုံးကြိမ်စေ့အောင် မြင်းရေးစီးကြရ
စေဦး။ ယင်းသို့မှအရတိုက်မည်ဆို၏။ ။ သူရဲကောင်း
နှစ်ယောက်အရေးအရာသုံးကြိမ်ပြလျှင်လက်ဝါးပြ၍

NOTES.

great southern continent of the Burmese world. မြင်းကြမ်း
an unbroken (rough) horse. ယဉ်ကျေးစေ to tame, break in.
စစ်ဝတ်တန်ဆာ armour and arms. ဖောင်းဝတ် grey. အဲဒေမောင်း
a kind of spear. ပိဿာ a weight of about 3lbs. 10 ozs.,
commonly called a viss. မြင်လျှင်မြင်ချင်း the instant he
saw him. တိုက် to engage in combat. လက်ဝါးပြ to show
the palm of the hand (as a signal).

အရတိုက်တော့မည်ဟုအမတ်စလုံကျော်ခေါင်ကဆို
 သော်သမိန်ပရမ်းလည်းတိုက်တော့မည်ဆိုလျှင်မြင်းကို
 အကုန်လွှတ်၍နီးလျှင်အမတ်စလုံကျော်ခေါင်လည်းမိ
 မိစွဲသောထားချက်မည်မိုး၏။ မိုးရာတွင်သံချပ်ကြိုးပြတ်
 သည်ကိုသမိန်ပရမ်းမြင်လျှင်ထံနှင့်ထိုးထိုက်၍စလုံ
 ကျော်ခေါင်သည်မြင်းပေါ်ကကျလေ၏။ သမိန်ပရမ်းလည်း
 ကျရာမှာဥက္ကောင်းကိုဖြတ်ကောက်၍ရမှမြင်းကိုအ
 ကုန်လွှတ်၍မြို့သို့ဝင်ပြန်လာ၏။

NOTES.

အရတိုက် to fight in earnest. စလုံကျော်ခေါင် a Chinese
 name or title. အကုန်လွှတ် to send at full speed. မိုး to
 cover, i.e. to strike at with a sword. သံချပ် lit. iron plates,
 but used for any part of a coat of mail.

PART IV.

Newspaper Cuttings.

၁. ထားပြတိုက်ခြင်း။

1. Dacoity.

ပုဇွန်ထောင်သစ်ခေါင်းမောင်စံခွန်းအိမ်တွင်လွန်ခဲ့သည့်သောက်ကြာနေ့က။ ညည့်၇နာရီခွဲအချိန်လောက်တွင်။ လူ၅ယောက်အတင်းဝင်၍မောင်စံခွန်းကိုဖမ်းပြီးလျှင်ကြိုးနှင့်ချဉ်နှောင်ထားပြီးလျှင်ငွေသား၆၀ဝိနှင့်လက်ဝတ်ထက်စားတန်ဘိုး ၂ဝဝိလောက်တောင်းရာထုတ်ပေးထိုက်ရကြောင်း။ မောင်စံခွန်းမယားကိုထားပြုများကဖမ်းယူသွားပြီးလျှင်ခရီးအတော်ဝေးကြားမှပြန်လွှတ်ထိုက်သည်။ ထားပြုများကိုမရမရှိသေးသော်လည်း ငွေရှိကြောင်းကိုသိသောလူတယောက်ကိုမယုံသင်္ကာမှုနှင့်ဖမ်းဆီးထားကြသည်။

NOTES.

ပုဇွန်ထောင် a quarter of Rangoon. သစ်ခေါင်း a forest timber contractor. မောင် brother = Mr. စံခွန်း man's name. သား real, pure. မယုံသင်္ကာမှုနှင့် on suspicion.

၂. အာဏာမဲ့ဘိန်းဆောင်ယူမှု။

2. Opium Smuggling.

လွန်ခဲ့သည့်သောက်ကြာနေ့တွင်။ ဗုဒ္ဓန်ထောင်မီးရထားလမ်းတွင်။ မီးရထားအဆင်း။ တရုပ်တယောက်ကို ဘိန်းချိန်တိုလာ ၆၀၀ နှင့် ဖမ်းဆီးရမိသည်။ နှင့် မြို့ဝန်ကလေးရုံးတော်သို့ ပို့ဆက်ရာ။ တရုပ်ကို ခါဏ်ငွေ ၃၀၀ နှင့် ထောင်ခါဏ် ၄ လ အလုပ်ကြမ်းနှင့် စီရင်ချက်ချမှတ်သည်။ ခါဏ်ငွေကို မပေးမဆောင်နိုင် ဤကဲ့သို့ ထောင်ခါဏ် ၃ လထပ် မံခံစေစီရင်ချက်ချမှတ်သည်။ ခါဏ်ငွေကို ရခဲ့လျှင် ဆုငွေ ပြုလုပ်၍ ဖမ်းဆီးသူတို့အား ပေးရမည်။ ဘိန်းကို ထည်းအစိုးရဘဏ္ဍာတော် ပြုလုပ်ရမည်။ ၎င်းတရုပ်သည် မန္တလေးမြို့မှ ထိုတ်လာသော သူဖြစ်၍ ဘိန်းကို ခေါင်းအုန်းထည်းတွင် ဖွက်၍ ယူဆောင်ခဲ့သည်။

NOTES.

မီးရထားလမ်း railroad. ထိုလာ *tolā*, an Indian weight. မြို့ဝန်ကလေး assistant magistrate. အစိုးရဘဏ္ဍာထော်ပြုလုပ် to make government property, i.e. confiscate.

၃. သွေးဆောင်ဖျက်ဆီးမှု။

3. Seduction.

အထက်သတင်းစာထုတ်ဝေရာပါ။ မန္တလေးမြို့အနောက်ပြင်အောင်းနန်းရိပ်သာရပ်ဘုံပိုင် တန်းနေမမျိုး

ဆိုသူမိန်းကလေးတဦးကို၎င်းရပ်နေမောင်ဘိုးမြဆိုသူ
 လူကလေးတဦးကဈေးချိုတော်သို့ဘိနပ်ရောင်းရန်သွား
 ရာ။လမ်းခရီးအကြားတွင်မြင်းရထားနှင့်တင်ဆောင်
 ခေါ်သွား။၎င်းကတတန်စစ်ကိုင်းမြို့အပိုင်ရွာတောင်
 ရွာသို့ခေါ်သွား။၂ရက်၄ရက်ကြီးကြာရှိနေသည့်အတွင်း
 ဘမိတို့ကထောက်ထမ်းသိရှိသွားရောက်ခေါ်ယူခဲ့ပြီး
 လျှင်ဆိုင်ရာဂမှတ်ဂါတ်မှာတိုင်တန်းရှိသည်နှင့်မောင်
 ဘိုးမြဆိုသူကိုခေါ်ငင်စစ်မေးပြီးလျှင်ရာဇသတ်ပုဒ်မ
 ၃၆ ၃၊ ၃၆ ၆အရတရားစွဲ၍ရုံးတော်သို့ပို့ရေ။အရေးပိုင်
 မင်းရုံးတော်မှာတင်သွင်းစစ်မေးရာ။၎င်းတို့ထွက်ချက်
 များနှင့်စိစစ်တော်မူ၍မေါင်ဘိုးမြအပေါ်မှာအလုပ်မဲ့
 ထောင်ဒါဏ်၃လနှင့်ငွေဒါဏ်၁၀ဝိခံဆောင်စေ။ငွေ
 ဒါဏ်၁၀ဝိမဆောင်နိုင်လျှင်အလုပ်ရှိထောင်ဒါဏ်၃
 လတိုး၍ခံစေ။အမိန့်ချပေးတော်မူကြောင်းနှင့်ကြားသိ
 ရလေသည်။

NOTES.

ထွေးဆောင်ဖျတ်ဆီး to entice and ruin. သတင်းစာ news-
 paper. လုပ်ငန်းခေါ် issue. အောင်းနန်းရိပ်သာရပ် in the Aungnan-
 yeiktha quarter. တုံပိုင်တန်း Bombay street. မမျိုး woman's
 name. ဈေးချိုတော် a market-place in Mandalay. ထတန် again.
 ဝဋ္ဌတ် No. 8. ဝါတ် E. guard, police-station. ရာဇသတ် penal
 code. ပုဒ်မ section. အရေးပိုင် deputy-commissioner.
 အလုပ်မဲ့ without labour, i.e. simple imprisonment. တိုး၍
 increasing, i.e. further, additional.

၄. အလောင်းကစားပြုလုပ်ကြောင်း။

4. Gambling.

ဥရောပတိုက်ဣတလီပြည်အနီးမန်တီကာလိုမြို့။
 ဖဲအလောင်းကစားရုံးကြီးတွင်မကြာမီနေ့ရက်အခါက။
 မိမိရှေးကံကုသိုလ်ထောက်ပံ့သဖြင့် ဖဲအလောင်းက
 စားပြုလုပ်၍ ရွှေဒင်္ဂါး ၃၀၀၀၀၀ အောင်နိုင်ရရှိသည်
 အတွက်။ အမည်နာမထင်ရှားကျော်စောသော အင်
 လိပ်လူမျိုးမစ္စတာဝဲဆိုသူသည် မိမိနေရပ်ဌာနဖြစ်
 သော အင်လန်ပြင်သို့ပြန်လည်ဆိုက်ရောက်သောအခါ။
 မိမိစိတ်နှလုံး၌မရောင့်ရဲနိုင်သည်ဖြစ်၍ ဖဲအလောင်း
 ကစားပြုလုပ်လိုသောကြောင့် ယခုတဖန် မန်တီကာလို
 မြို့အလောင်းကစားရုံးကြီးသို့ထွက်ရောက်။ ထပ်မံဖဲအ
 လောင်းကစားပြုလုပ်၍ ရွှေဒင်္ဂါး ၂၀၀၀ ရှုန်းနိမ့်သည်
 နောက်။ ရွှေဒင်္ဂါး ၃၀၀၀ ကိုထက်ကိုင်ထား၍ အလောင်း
 ကစားပြုလုပ်ရာ။ မကြာမီနေ့ရက်တွင် အထက်က
 အောင်နိုင်ရရှိဘူးသော ရွှေဒင်္ဂါး ၃၀၀၀၀ လုံးပင်ရှုန်း
 နိမ့်ထိမ့်မည်လက္ခဏာတူကြောင်းနှင့်သတင်းစာတ
 စောင်၌ရေးသားပါရှိလေသည်။

NOTES.

အလောင်းကစားပြုလုပ် to gamble, bet. ဥရောပတိုက် Europe.
 ဣတလီ Italy. မန်တီကာလို Monte Carlo. ဖဲ cards. § for
 § before. မစ္စတာ Mister. ဝဲ Wells.

၅. ခိုးယူမှုပြစ်ဒါဏ်စီရင်ကြောင်း။

5. Punishment for Theft.

မရှုဆိုသူမိန်းမကိုပစ္စည်းခိုးယူမှုနှင့် ၅မှတ်ဂါတ်စာ ဆင်တို့ကမေးစစ်ပြီးလျှင်မေးချက်ထွက်ချက်အရ။ ရာဇသတ်ပုန်မ ၃၇ နှင့်တရားစွဲ၍ရာဇဝတ်ရုံးတော်သို့ ပို့ရော။ မြို့ဝန်ကလေးရုံးတော်မှာတင်သွင်းစစ်မေးရာ။ ထွက်ချက်များတွင်သိသာထင်ရှားရှိသောကြောင့်ရာ ဇသတ်ပုန်မ ၃၇ ကျိကြူးလွန်ပြစ်ထောင်ဒါဏ်ာ ၅ရက် ခံစေအမိန့်ချပေးကြောင်းကိုကြားသိရလေသည်။

NOTES.

မရှု Ma Shu, name of a woman. စာဆင် E. sergeant of police. ရာဇဝတ် criminal. ရာဇဝတ်ရုံး magistrate's court. မြို့ဝန်ကလေး assistant town magistrate.

၆. ရုဒ်မီးပြစ်မှုမထင်ရှား၍ပယ်ကြောင်း။

6. Charge of Rape dismissed.

အထက်သတင်းစာထုတ်ဝေရာပါ။ ပြင်ဦးလွင်မြို့ရုံး တော်က။ ပို့ရောက်သည့် မြင်းစီးသူရဲအမှုထမ်းမောင် တုတ်နှင့်အပေါင်းပါလူတို့အပေါ်မှာရာဇသတ်ပုန်မ ၃၇ အရ။ ရုဒ်မီးပြစ်မှုနှင့်မန္တလေးမြို့သို့ပို့ရောက်။ စက်ရှင်အါဏာတော်ရဥတ္တရဌာနခရိုင်ဆိုင်ရာဝန်ရှင် တော်မင်းကြီးရုံးဇာတ်မှာတင်သွင်းစစ်မေးရာ။ အသီးအ

သီးထွက်ဆိုချက်များတွင်ပြစ်မှုမထင်ရှား၍ပထဝီစေ။
အမိန့်ချပေးတော်မူကြောင်းကိုကြားသိရလေသည်။

NOTES.

ပထဝီ to dismiss (a charge). မြင်းစီးသူရဲအမှုထမ်း mounted police constable. မုဒိမ်း rape. ဝတ်ရှင် E. sessions. ဝတ်ရှင်အာဏာထော်ရ one who has the powers of a Sessions Court. ဥတ္တရ P. north. ဌာန P. place. ခရိုင် a division composed of districts with a common centre. ဝန်ရှင်ထော်မင်းကြီး Commissioner of a Division.

၇. လက်ရောက်ရိုက်နှက်မှုပြစ်ဒဏ်စီရင်ကြောင်း။

7. Assault.

မန္တလေးမြို့ထောင်မှူးကြီးကထောင်ဥပဒေပုဒ်မ ၄၉ အရ။ အကျည်းသားမောင်ဘိုးဆင်ဆိုသူသည် အကျည်းသားတဦးကိုဝါးထုတ်နှင့် ရိုက်နှက်လက်ရောက်ပြုလုပ်ကြောင်း။ ၄ မှတ်ဂါတ်မှီတိုင်တန်း။ အကျည်းသားမောင်ဘိုးဆင် ကိုခေါ်ယူစစ်မေးပြီး လျှင်ရာဇသတ်ပုဒ်မ ၃၂၅ နှင့်တရားစွဲ၍ရုံးတော်သို့ပို့ရောက်။ အရေးပိုင်မင်းရုံးတော်မှတစ်ဆင့် သွင်းစစ်မေးရာသိသာထင်ရှားရှိသောကြောင့်မောင်ဘိုးဆင်မှတစ်ဆင့်ဒဏ်ဒဏ် ၅ လခံစေ။ အမိန့်ချပေးတော်မူကြောင်းကိုကြားသိရလေသည်။

NOTES.

ပြစ်ဒဏ် punishment. ထောင် jail. မှူး jailer. အကျဉ်းသား one undergoing rigorous imprisonment. ထုတ် for ဒုတ် a stick.

၈. ထိမ်လည်မှုပလပ်ကြောင်း။

8. Case of Cheating dismissed.

လွန်ခဲ့သည့်တနင်းလာနေ့က။စိန်ပန်းရုပ်နေတရားထို
 မမကြီးကတရားခံရိုင်းလုံကျရိုင်းမေင်ခွန်ခူအပေါ်
 တွင်။ရာဇသတ်ပုန်မ၄၁၇အရ။၄၅၀ဝိကျော်ထိမ်လည်
 ယူသုံးမှုနှင့်မန္တလေးမြို့နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်တော်မင်း
 သခင်ဘုရားရုံးတော်တွင်လျှောက်ထားစွဲဆိုတောင်း
 ခံရာ။ရုံးမင်းကရာဇသတ်ပုန်မ၄၀၆-၄၀၉များနှင့်စွဲ၍
 မောင်ခွန်ခူကိုစစ်ဆေးမေးမြန်းကာ။တဦးနှင့်တဦးချစ်
 ခင်စုံမက်အကြင်ထင်မယားဖြစ်၍ပေးကမ်းရယူသုံးစွဲ
 ကြောင်းထုခြေသည်နှင့်။လျှောက်ထားရာပါ၄၅များ
 ကိုမောင်ခွန်ခူအပေါ်တွင်တောင်းခံမရှိ။ပလပ်စေ။စီရင်
 ချက်ချပေးတော်မူထိုက်ကြောင်းကြားသိရလေသည်။

NOTES.

ခိုင်းထုံကျခိုင်း a title. နယ်ပိုင်ဝန်ထောက် Assistant-Com-
 missioner in charge of subdivision. ရုံးမင်း the magistrate
 or judge.

၉. လူကိုခိုးယူမှုအကြောင်း။

9. Kidnapping.

လွန်ခဲ့သည့်မကြာမှီနေ့ရက်အခါက။မန္တလေးမြို့အ
 နောက်ပြင်စိန်ပန်းရုပ်နေမောင်စိန်၊မယားမချမ်းတို့

၎င်းရပ်နေအသက်၁၃နှစ်ကျော်ရွယ် မမြဆိုသူမိန်းက
 လေးကိုခါဘနှင့်ပိတ်ထွက်မကြည်မသာရှိသည့်အတွင်း
 မချမ်းကဗျားယောင်းသွေးဆောင်။မိမိလင်နှင့်ယင်
 ပါးစေပြီးမှရန်ကုန်မြို့သို့ပို့၍မမြဆိုသူမိန်းကလေးကို
 ကြေးငွေရှာကြံပေးရမည်စေခိုင်းသည်နှင့်။မတုတ်ဆိုသူ
 ထံငွေပေးအတိုးနှင့်လက်မတ်ရေးထိုးချေးငှါးရှိသည့်
 အတွင်း။အဘမောင်သာခံက ဆိုင်ရာရုံးတော်တွင်
 လျှောက်ထား။ဝါရမ်းနှင့်ဖမ်းယူပြီးလျှင် ယခုအခါ
 ဆိုင်ရာရုံးတော်တွင်စစ်မေးရှင်းလင်းဆဲရှိကြောင်း
 ကြားသိရလေသည်။

NOTES.

ဖျားယောင်း entice. ထင်ပါး for ထည့်ပါး to have sexual
 intercourse. ချေးငှါး to hire. ဝါရမ်း E. warrant. ဆိုင်ရာရုံး
 the court having jurisdiction. ရှင်းလင်းဆဲ is being cleared
 up (J. § 108).

၁၀. ဇာပန်ကျွန်းကြီး၌မြေငလျင်တုန်ထုပ်ကြောင်း။

10. Earthquake in Japan.

ဇာပန်ကျွန်းကြီး၌မကြာမီနေ့ရက်အခါက။အကြီးအ
 ကျယ်မြေငလျင်တုန်ထုပ်၍ အိမ်ခြေအရေအတွက်များ
 စွာပျက်စီးဆုံးပါးနစ်နာခြင်းဖြစ်ကြရာ။လူအပေါင်းတို့
 ကကြေးငွေအမြောက်အများထည့်သွင်းလှူတန်ကြပါ
 လျက်ဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးတို့ပိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်

သည့်စပါးကောက်နှံများပျက်စီးဆုံးပါး၍စာရေရိ
က္ခာငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသောအခါ။ကူညီထောက်ပံ့ရန်
ရသောင်းထားသော အလှူငွေ သေန်ကိုလည်း အစိုးရ
မင်းတို့ကထုတ်နှုတ်ပေးမည်ရှိရာ။ထွတ်တော်မှူးမတ်အ
ရာရှိတို့ကခုခံလျက်အခြင်းပဋိဗာတ်ဒေါသဖြစ်ပွားရှိ
နေကြောင်းနှင့်သတင်းရောက်ရှိလေသည်။

NOTES.

စာပန် Japan. ငလျင်တုန်လှုပ် an earthquake : ငလျင် the
fabulous monster that causes the earthquake : probably
ငါးရှည် an eel. အိမ်ခြေ a household, family. အမြောက်
အများ much. စာရေရိက္ခာ provisions. ခသေန် Rs. 16,000,000.
ထွတ်တော်မှူးမတ် the councillors of state. ပဋိဗာတ် for P.
ပဋိဗတ္တိ quarrel.

၁၁. ရဟန်းတော်တပါးခွေးရူးကိုက်သည့်ရောဂါ
နှင့်ပြန်လွန်တော်မူသည့်အကြောင်း။

11. Death of a Monk from the Bite of a Mad Dog.

မန္တလေးမြို့မြောက်ပြင်၊အမရဌာနီရပ်အနီး၊ဂေါသီ
တာရာမတိုက်အတွင်း။သတင်းသုံးနေသော ဝါတော်
၂၇ ဝါရှိရဟန်းဦးစာရိန္ဒအရှင်သည်ပန်းတိမ်းသည်ဆ
ရာမောင်ရွှေသာကထွ်တန်ထိုက်သောခွေးငယ်၁ကို
မွေးမြူထားရာ။လွန်ခဲ့သည့် ဥလလောက်က။၎င်းခွေး
ငယ်ကိုရေချိုးရာတွင်လက်ကိုကိုက်ထိုက်သောဒါဏ်

ရာသည် ယခုလပြည့်ကျော်မှပေါ်ပေါက်လာရာ။ ၎င်းရက်
 ၅ရက်ခန့်ရှိမှ။ သမားတို့ကိုခေါ်ယူကုမစေရာ။ သမား
 ပေါင်း ၃ကျိပ်ကျော်တို့နှင့် တဆေးမကောင်း။ တဆေး
 ကောင်းလဲပြောင်းကုမသော်လည်း မရဏသဘောကို
 မလွန်နိုင်သည် ဖြစ်၍ ၁၂၅၂ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော်
 ၁၂ရက်နေ့တွင် ပြန်လွန်တော်မူကြောင်း ကိုကြားသိရ
 လေသည်။

NOTES.

ပြန်လွန် to die (used for the Buddhist monks). ထိုတ်
 a collection of monasteries. ထိတင်းထုံး to perform the
 duties of an ascetic. ဝါ the Buddhist lent, or rainy season;
 a Buddhist monk reckons his standing by the number
 of ဝါ he has kept. ဦးစာရိန္ဒြ monk's name. မရဏသဘော
 P. the nature of death, death. လွန် to pass by, i. e. to escape
 death. ပြာသို month of Pyatho, about January.

၁၂. ထွပ်ရှားထကြွပြုလုပ်သောမင်းလောင်းဆိုသူ
 ထားပြဗျားအကြောင်း။

12. Pretender to the Throne.

ရခိုင်ဒီပိတံ။ စစ်တွေမြို့ရသော တောင်နှင့်နတ်ခေါ်ဒီပ
 ရိတ်နယ်ပယ်အရပ်ဒေသများတွင်။ မိမိကိုယ်ကိုမင်း
 လောင်းရောင်ဆောင်၍ သေနတ်ထက်နက် ၃ ကျိစွဲကိုင်
 လျက် ထွပ်ရှားထကြွ၍ နေသော ထားပြလူဆိုးအရေအ
 တွက် ၂၄ ယောက်တို့ကိုပုလိပ်အမှုထမ်းသားတို့ထိုက်

ထံဖမ်းဆီး၍နေရာ။မရမိသေးကြောင်း။မကြာမီက
 ၎င်းထားပြုလူဆိုးသူဆိုးတို့နှင့်တွေ့ဆိုင်ပစ်ခတ်တိုက်
 ခိုက်ကြရာ။ပုလိပ်အမှုထမ်းသားတို့ဘက်တွင်အကြပ်
 ကလေးဟာစီဒါတယောက်ကျဆုံးသည်ပြင်။လက်နက်
 ကိုင်တယောက်မှာပြင်းထန်စွာထိခိုက်နာကျင်၍သော်
 လည်းထားပြုလူဆိုးသူဆိုးတို့ဘက်၌တစုံတယောက်
 သောသူတို့ကျဆုံးမရှိဘဲဆုတ်ခွါသွားကြကြောင်း။
 ၎င်းတို့ကိုထိုက်လံဖမ်းဆီးရန်ပလက်ဝအရပ်မှာပုလိပ်
 အမှုထမ်းသားတို့ကိုဆင့်ဆိုထားကြောင်း။

NOTES.

ထွင်ရှားထကြွပြုလုပ် to get up a rebellion. ဒီပီနီ E.
 division. ဒီစရိတ် E. district. မင်းလောင်း a usurper,
 embryo prince. ပုလိပ် E. police. တွေ့ဆိုင် to meet face
 to face. ပစ်ခတ် to fire. အကြပ်ကလေး sub-officer. ဟာစီဒါ
 H. havildar. ပလက်ဝ name of a place.

၁၃. ဓာတ်သတ္တုတွင်းများကိုထူးဖော်လုပ်ကိုင်
 ကြောင်း။

13. Discovery of Minerals.

မြန်မာနိုင်ငံတော်အထက်ပိုင်းတောတောင်အရပ်ဒေ
 သများတွင်။အမျိုးမျိုးသောဓာတ်သတ္တုတွင်းထူးဖော်
 လုပ်ကိုင်ခြင်းအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍အင်္ဂလိပ်

သတင်းစာတစောင်၌ရေးသားဖော်ပြသည်မှာ။ မြန်မာနိုင်ငံတော်အထက်ပိုင်းတောတောင်မှစ၍ရေစမ်းချောင်းတစ်ဝှမ်းအရပ်ဒေသများ၌တွေ့ရှိသောခဲမဖြူခဲမပုပ်ခါတ်သတ္တုအစရှိသည်တို့သည်အခြားတိုင်းပြည်နိုင်ငံ၌ရရှိသောခါတ်သတ္တုများကဲ့သို့ကောင်းမွန်သည့်ဟုအင်္ဂလန်ပြည်၌နေထိုင်ရှိသောပညာရှိအပေါင်းတို့ကပြောဆိုကြကြောင်း။

ပတ္တမြားကျောက်တွင်းတူးဖော်လုပ်ကိုင်နေသော ကုမ္ပဏီတို့သည်ခဲသတ္တု၊ သံသတ္တုတွင်း၌တည်ရှိသော တောတောင်အရပ်ဒေသများကိုတွေ့ရှိသော်လည်းထိုသတ္တုတွင်းများကိုတူးဖော်ယူဆောင်ရာ။ ခရီးထမ်းဝေးကွာလျက်စရိတ်ကြေးငွေမျိုးစွာကုန်ကျထိခံမည်ဖြစ်သောကြောင့်မတူးဖော်ဘဲရှိနေကြကြောင်း။

ထိုအပြင်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်မြောက်ပိုင်း။ ချင်းတွင်းနယ်ပယ်တောတောင်အရပ်ဒေသများမှာ။ ရွှေသတ္တုတည်ရှိသောစမ်းချောင်းများကိုလည်းတွေ့ရှိကြောင်း။

ထိုအပြင်လည်းကျောက်မီးသွေးတွင်း၊ ရေနံတွင်းများကိုတူးဖော်လုပ်ကိုင်ရန်ဘွဲ့စည်းထားသောကုမ္ပဏီလူစုတို့သည်လည်းယခုအခါစမ်းသပ်၍လွန်ပေါက်တူးဖော်လုပ်ကိုင်နေရာ။ အကျိုးကျေးဇူးခံစားရထိခံမည်ဟုမျှော်လင့်တောင့်တရှိနေကြလေသည်။

NOTES.

ဝါတ် for P. ဝါတု minerals. သတ္တု P. minerals (not in Childers). ဝပ်ယျည် connected with. အင်္ဂလိပ် English. အင်္ဂလန် England. ကုမ္ပဏီ E. company. ကျောက်ဒီးထွေး coal. ဖွဲ့စည်းထား form, unite. ထွန်ပေါက် to bore.

၁၄. မန္တလေးမြို့မြစ်ဆိပ်ကမ်းနားတွင်။တပ်မြို့တည် ထောင်ရန်စီမံချက်ကိုငြင်းပယ်ကြောင်း။

14. Leading Article in 'Mandalay Times' on Establishment of Cantonments on the River Bank, Mandalay.

ယုနာပရန်တ၊ တမ္ပဒီပ၊ ကမ္ဘောဇစသောတိုင်းကြီး ပြည်ကြီးတို့နှင့်။ ခိုမိမ္မေ့လျော်ပျော်နေကြသောသဋ္ဌေး၊ သူကြွယ်၊ ကုန်သည်ကြီးငယ်စသော ပြည်သူအပေါင်း တို့နှင့်မပြတ်ရောပြွမ်းကူးသန်းရောင်းဝယ်ဖောက် ကားဆက်ဆံရာဌာနဖြစ်သော မန္တလေးမြို့တော်ကြီး ၏မြစ်ဆိပ်ကမ်းနားတွင်တပ်နယ်မြေပြုလုပ်၍ တပ်မြို့ တည်ထောင်ရန်စီမံချက်ကိုကော်မတီလူကြီးမင်းတို့ ကမည်သည့် အကြောင်းနှင့်သဘောမတူသည်ကို ၁၈၉၂ခုမတ်လ၈ရက်အင်္ဂါနေ့နံနက်၇နာရီခွဲအချိန် တွင်။ မန္တလေးမြို့မြူနီစီပါယ်ရုံးတော်နှင့်၅၀ကြိမ်

NOTES.

တတ်မြို့ cantonments. ယုနာပရန်တ၊ တမ္ပဒီပ၊ ကမ္ဘောဇ၊ names of certain districts in Upper Burma. မပြတ် always. ရောပြွမ်း mix together. ကော်မတီ E. committee. မတ် E. March. မြူနီစီပါယ် E. municipal.

မြေကော်မိတီလူကြီးမင်းတို့အရပ်ရပ်ဆိုင်ရာအစည်းအဝေးကြီးတွင်။ စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးအတွက်။ ဥက္ကဋ္ဌရဋ္ဌာနခရိုင်ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးက ၁၈၉၂ ခုဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့နံပါတ် ၆၆၀—၅၅၄ မေးမြန်းသောစာကိုဖတ်ရှုဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ ကော်မိတီလူကြီးမင်းများက ပြောဆိုကြသည်မှာ။

မြစ်ဆိပ်ကမ်းနားတွင် တပ်မြေပြုလုပ်တပ်မြို့တည်ထောင်ကကူးသန်းရောင်းဝယ်ကြီးကျယ်ခမ်းနားသောနေရာအရပ်မှ မြို့တွင်းသို့ တည့်တည့်ဝင်စရာလမ်း၊ မြစ်ဆိပ်သို့သွားသောလမ်းကိုပိတ်ဆို့သဖြင့် မြို့၏ အကျိုးစီးပွားပျက်ပြားမည် အကြောင်း အထက် ၁၈၉၂ ခုနှစ်က ဖော်ပြဘူးသော အချက်ထက် တိုး၍ ခိုင်ခံ့လုံလောက်သည့်မဟုတ်။ ၁၈၉၂ ခုနှစ်က အကြောင်းကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားကြသော အခါ ယခုခရိုင်ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးထည်းအကြီး ဥက္ကဋ္ဌ ဗြိတိဒင်မင်းအဖြစ်နှင့် ပင်ရှိလျက် ကော်မိတီလူကြီးမင်းတို့က မြို့နိပလ်နယ်နိမိတ်အတွင်း မြစ်ဆိပ်ကမ်းနားတွင် တပ်မြေပြု၍ တပ်မြို့တည်ထောင်ရန်အလိုမရှိသည်ကို ဖော်ပြဘူးကြောင်း။ ထိုပြင် ဤတပ်နယ်သည်

NOTES.

၅၈ ကြိမ်မြောက် fifty-eighth. စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး general. ကြည့်ညီ to agree. ခမ်းနား suitable. ဖေဖော်ဝါရီ E. February. ဥက္ကဋ္ဌ P. eminent, high. ဗြိတိဒင် E. president. နိမိတ် for P. နိမိတ္တ a mark, boundary.

အမိန့်တော်ပြန်တမ်းဂေဇက်သတင်းတွင်မပါမရှိဘူး
သည်ကိုလည်းထုတ်ဘော်ပြောဆိုဘူးကြောင်း။

မြစ်ဆိပ်ကမ်းနားတွင်တပ်မြို့တည်ထောင်ဘို့အကယ်
စင်စစ်ထိုပါမူ၊ အထက်မြန်မာနိုင်ငံတော်ကိုအင်္ဂလိပ်မင်း
တို့အုပ်စိုးသည်မှာ။ ၅နှစ်ကြာရှိပြီးဖြစ်၍၅နှစ်အတွင်း
တွင်တည်ထောင်ပြီးမြောက်ရှိပါလျက်မတည်ထောင်။
ယခုမှတည်ထောင်ရန်ထိုမည်လက္ခဏာမရှိကြောင်း။

သို့ဖြစ်၍။ စစ်ဘက်အရာရှိမင်းတို့ဘော်ပြသောအခြေ
သည်ခိုင်ခံ့လုံထောက်သောအခြေမဟုတ်ဟုကော်မိတီ
လူကြီးမင်းတို့သဘောတွင်ထင်မြင်ရရှိကြသည်နှင့်၊ ၎င်း
စီမံချက်ကိစ္စကိုရပ်စဲပါစေမည်အကြောင်းကိုတွေ့မြင်
ကြားသိရကြောင်း။

သို့အရပ်ရပ်။ ကျနုပ်တို့တွေ့မြင်ကြားသိရသဖြင့်အ
များပြည်သူလူအပေါင်းတို့သည်ကော်မိတီလူကြီးမင်း
တို့ချခံငြင်းပယ်ချက်ကိုမပြတ်နှစ်လုံးသွင်းမိသဖြင့်ပိတီ
ဝမ်းမြောက်ထောပနာမြောက်ထိုက်ကြပေသည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်၊ ထိုနေရာဌာနတွင်တပ်မြေ
ထုတ်၍တပ်မြို့တည်ထောင်မူ၊ ကျန်သည်ကြီးငယ်၊ ဆင်းရဲ

NOTES.

ဂေဇက် E. gazette. မြောက် gives the idea of 'fulfilment,
accomplishment.' စစ်ဘက် military. စီမံချက် order. သို့အ
ရပ်ရပ် on these grounds. ပိတီ P. joy.

သားမျိုးစွာသောပြည်သူအပေါင်းတို့သည်အစဉ်ထာဝရအမြီးနေရာမှအရှုပြောင်းသွားလာရာဆိုသောအထုပ်သစ်ကူးသန်းရောင်းဝယ်အတတ်မကျ၊စီးပွားယုတ်လျော့၍စရိတ်ကြေးကိုယ်ပန်းနွမ်းရဲဘွယ်ဖြစ်ရာသည်လည်းတကြောင်း။

၎င်းနေရာ၌နက်အထက်အောက်၊အနီးအဝေး၊မြို့ကျေးရွာများမှသင်္ဘောစီး၊ထွေစီးအစရှိသောအသီးသီးလာရောက်ကြသောကုန်သည်ကြီးငယ်တို့လည်းမန္တလေးမြို့ကြီးနှင့်ရောင်းလမ်းဝယ်လမ်း၊သွားလမ်းလာလမ်း၊လွယ်လင့်တကူမပင်မပန်း၊နီးကပ်စပ်လျှင်သောကြောင့်အလွန်ပင်နှစ်သက်စိုမက်ကြသည်သဘောရရှိကြောင်း။

၎င်းဌာနရှေ့ပြောင်းရလျှင်အရပ်ရပ်ကုန်သည်ကြီးငယ်တို့အစဉ်ထာဝရနေရာမဟုတ်သည်နှင့်၊စိတ်တိုင်းကိုယ်တိုင်းမကျ၊ကူးအားသန်းအားမှယုတ်လျော့၍ပြင်၏အကျိုးစီးပွားနီးပါးရန်ရှိကြောင်း။

သို့အကြောင်းကြောင့်အရပ်ရပ်ကိုစေ့စပ်ဆင်ခြင်လျှင်ကော်မီတီလူကြီးမင်းတို့ချခံငြင်းပယ်ချက်သည်အလွန်နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းထွပေသည်ဟုကျနုတ်တို့စိတ်တွင်မှတ်ထင်မိပေသည်။

NOTES.

ထာဝရ P. permanent. အထည်မကျ unsettled. စရိတ်ကြေး expense. ကိုယ်ပန်း bodily fatigue. နွမ်းရဲ exhausted. လွယ်လင့်တကူ easily. ဧဝစပ် in conjunction.

ကြေးနန်းသတင်း။

Telegraphic News.

၁၅. မန္တလေးမြို့မီးလောင်ခြင်း။

15. Fire at Mandalay.

မန္တလေးမြို့အေ ဗြိလ ၂ ရက်၊
တကူးလဆန်းရက်။

ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင်လောင်သောမီးသည် အိမ်ခြေသုံးထေး
ရာလောက်ကျမ်းလောင်၍ငွေ ၁ ဝယ်နီးတန်ဘိုးလောက်
ဆုံးပါးကြသည်။ ကြေးနန်းရုံးနှင့်စပ်လျှင်သောအချို့တန်
ဆာပလာများကိုရထိုက်၍ဆက်လက်၍ကြေးနန်းအ
လုပ်ကိုတောင်ကြွန်းရိုးနှင့်တပ်မြို့ရိုးကြားတွင် အိမ်ဖြူ

NOTES.

ကြေးနန်း the common word for anything connected with
the electric telegraph. အိမ်ခြေ a household. ထွမ်း to be
consumed by fire. ကြေးနန်းရုံး telegraph office. စပ်လျှင်
connected with. တန်ဆာပလာ implements, instruments.
ဆက်လက်၍ထုပ် to carry on, continue. အိမ်ဖြူ a tent.

ဆောက်၍ကြေးနန်းရုံးလုပ်ကြရသည်။ ၎င်းနေရာတပ်ရိုး
 ကိုဖျက်ဖောက်သောမီးရထားထမ်းတွင်ဖြစ်သည်။ ကြေး
 နန်းရုံးနှင့်စပ်ဆိုင်သောငွေဝေဝေလောက်မရွာတာပါလပ်
 ကသိမ်းယူထားခင်သည်။ ၎င်းမီးတွင်အသေအပျောက်
 ရှိသည်ဟူ၍သတင်းမရသေး။ မီးသည်အကူးအလောင်
 မြန်လွန်းသည့်အတွက်မီးကိုလွတ်ကင်းရန်ကြံစည်သော
 အကျိုးမဖြစ်နိုင်။ ရေများအသင့်ရှိသော်လည်းလေအလွန်
 ပြင်းထန်ခြင်းအတွက်မတတ်နိုင်ကြ။ မရွာတာဘုလုပ်
 တိုက်ကရှမ်းတန်းလမ်းအထိရှိတိုက်အိမ်များမှာမီး
 ကျွမ်းလောင်သည်။ သို့ရတွင်ဆီထပ်အိမ်တန်းအဆုံးနေခံ
 ဖေးတွင်အိမ်များမိုင်အရက်ချက်ရုံးကိုလွန်၍ကောင်း
 ကောင်းလွတ်သည်။ ကြာသပတေးနေ့ဒုတိယမီးတကြိမ်
 မှာ။ အရှေ့ဘက်မြို့အပိုင်းတွင်အလွန်နာကြီးသည်ဟူ၍
 ရိပွတ်ရသည်။ ဆုံးပါးသောပစ္စည်းတန်ဘိုးများငွေအသိန်း
 တရာကျော်ထောက်ရှိသည်။ မီးကျွမ်းလောင်သောအိမ်
 များအပြင်ကျောင်းတိုက်ပေါင်း၁၁တိုက်မီးလောင်သည့်၊
 ၎င်းတို့အနက်အမည်ရသောကျောင်းတိုက်များမှာ။ စံ
 ကျောင်းတော်ခေါ်သောရွှေကျောင်းကြီး ၂ဆောင်၊ မှန်

NOTES.

မရွာတာပါလပ် Mr. Pollock (?). ခင် = နှင့် prior past (J. § 115).
 အသင့် ready. ထုထုပ် Bulloch (?). ဆီ = C. မိုင် one who holds
 a spirit or opium monopoly. အရက်ချက်ရုံး a distillery. မိဂွတ်
 E. report. ကျောင်းတိုက် a collection of monasteries.

ကျောင်းတိုက်၊ အလွန်ကျော်စောသောခင်မဂ်နိစလင်း
 နှင့်အင်းကန်းကျောင်းတိုက်၊ ၎င်းကျောင်းတိုက်တွင်နေ
 ထိုင်ကြသောဘုန်းတော်ကြီးများသည် စာတတ်ပုဂ္ဂိုလ်
 များဖြစ်ကြ၍မင်းတုံးမင်းထက်ထက်ကတံဆိပ်ရဆရာ
 တော်များဖြစ်သည်။ မှန်ကျောင်းတိုက်မှာ။ ၁၁ နှစ်
 လောက်ကမင်းတုန်းမင်းကဆောက်လုပ်သောကျောင်း
 ဖြစ်၍ငွေသေဆိန်းကုန်ကျသည်။ သံညှပ်ပြင်လည်းမီးက
 လေး ၂ ကြိမ်လောင်သေးသည်။ ကြာသပတေးနေ့တွင်။ နန်း
 တော်မြောက်သူရဲဈေးတွင်လောင်သည့်မီးတချုမှာ။
 ကင်းတော်ဂါတ်တွင်ညည့်ကလောင်သည်။ အိမ်တအိမ်
 သာလောင်မိသည်။ ယခု ၃ နာရီခွဲအချိန်တွင်မီးတချု
 လောင်၍နေသည်မှာ။ ဈေးချိုနှင့်တမီးဘက်ကိုကျ၍ဂါတ်
 နှင့်အနီးဆီမှာကျသည်။ အသေအချာမထိရသေး။ ၎င်း
 ကြေးနန်းတချုအဆို။ မန္တလေးမြို့အေပရီလ ၂ ရက်၊ မန္တ
 လေးတွင်မီး ၂ ကြိမ်ထပ်မံလောင်ပြန်သည်မှာ။ ပဌမ
 မီးမှာ။ မန္တလေးမြို့အရှေ့မြောက်ပြင်တွင်နံက်နောရီ
 ထောက်တွင်မီးလောင်ရာ။ မွန်းတည့်အချိန်တွင်မီးငြိမ်း

NOTES.

ဘုန်းကြီး great glory: the usual term for a monk or priest.
 ပုဂ္ဂိုလ် from P. ပုဂ္ဂလော a person: used to denote the
 head of a monastery: cf. E. parson. ငင်းထုံးမင်း the last
 king but one, Thibaw's father. အေပရီ or အေပြီ April.
 နံ့ထ် morning.

သည်။ ဒုတိယမီးမှာ။ မြေဗွာများနေကြသောရပ်ရွာတွင်
 လောင်၍အေနှင့်ဘီလမ်းစပ်ကြားတွင်ဖြစ်၍မန္တလေးမြို့
 နှင့်ကမ်းဆိပ်နှင့်အနီးတွင်ကျသည်။ လေပြင်းထန်သည့်နှင့်
 မီးကိုလေရပ်ပေးသကဲ့သို့မြန်မာအိမ်ပေါင်း၊ ရာပေါင်း
 များစွာကျွမ်းလောင်သည်။ ၎င်းမီးမှာ။ မွန်းလွဲးရနာရီ
 ထောက်တွင်ငြိမ်းသည်။ ဒုက္ခကြီးစွာရောက်ကြသည်။ မြ
 ဗွာများမှာ။ မိမိတို့ပစ္စည်းများကိုသာသယ်ယူလုပ်ကိုင်
 ကြသည်။ ယူရိုပီယန်များမှာသာလျှင်ပိုင်းဝန်းကုညီ
 ကြသည်။ အသေအပျောက်ဆို၍မကြားမသိရသေး။

NOTES.

အေ = A. ဘီ = B. ရပ်ပေး to fan. မွန်းလွဲး post meridian.
 J. does not offer any explanation of မွန်း the meridian, but
 it may be connected with အမွမ်း a pinnacle; source of a
 river. သယ်ယူ to remove. ယူရိုပီယန် European.

Petitions.

NOTE.—The spelling of the petitions is not always according to Judson, but they are printed as in the manuscripts.

1. **Plaint in Civil Suit.**

ပြည်မြို့ဝန်ထောက်တော်မင်းရုံးတွင်တရားမ
မှုနံပါတ် ၁၅၄။

တရားထို မိစ္ဆာမ ပန်းဆိုးတံရုပ်နေ။
တရားခံ လှေကြီး ပေါင်တည်ရွာနေ။

စပါးဘိုးငွေဒင်္ဂါ ၁၄၇၀—၀—၀ရထိုမှု။

၁။ ၁၈၈၃ခုနှစ်။အောက်တိုဘာလ ၅ရက်နေ့၌တရားကျွန်တော်မသည်ပြည်မြို့တွင်တရားခံသို့ပွဲခန့်နှင့်ရောင်းချရုံစပါးအတင် ၇၅၀ ကိုပေးအပ်ထိုက်ပါသည်။

၂။ အောက်တိုဘာလ ၃၁ရက်နေ့တွင်တရားခံသည်၎င်းစပါးကိုငွေ ၁၅၀၀ နှင့်ရောင်းပါသည်။

၃။ ၎င်းငွေအတွက်တရားခံပွဲခငွေ ၂၂ သင့်ပါသည်။

၄။ ၁၈၈၃ ခု ဇူလိုင်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ၎င်းစပါး
ဘိုးငွေကိုတရားခံထံကျွန်တော်မတောင်းပါသည်။

၅။ ၎င်းငွေကိုတောင်းသော်လည်းမပေးပါ။

၆။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ကြီးငွေ ၁၄၇၈-၀-၀-၀ ကိုစရိတ်နှင့်
တကွပေးဆပ်စေရုံအမိန့်ဒီကရီကယ်မသနားတော်မူ
ပါမည်အကြောင်းကိုဈေးခံထားပါသည်အရှင်မင်း
မြတ်ဘုရား။

မိရှေမလက်မှတ်

NOTES.

ပြည်မြို့ the town of Prome: ပြည် is the B. name; Prome
is the Talaing name. တရားမ Civil Law. နံပါတ် E. number.
တရားလို plaintiff. တရားခံ defendant. မိရှေမ name of plaintiff;
မိ = Mrs. or Miss: used in court documents, or to young or
inferior persons. ငလူကြီး name of defendant; င is used for
Mr. in court documents or to inferiors, but is not polite.
ပန်းဆိုးထံ the dyers' quarter. ပေါင်တည် a village in Prome
district. ၈-၀-၀-၀ the large circle over a figure denotes
rupees; ၎် stands for ၀ = one anna; ° for ပိုက် = one pie.
အောက်တိုဘာ E. October. နိုဝင်ဘာ E. November. ပွဲခ
brokerage. အထင် a basket = one bushel. စရိတ် costs in
suit. ဒီကရီ E. a decree.

2. Request to be allowed to hold a Theatrical Performance.

မော်လမြိုင်မြို့ဝန်မင်းသွင်ဘုရားရုံးတော်။

ဘုရားကျွန်တော်ကိုရွှေအောင်ရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

ဘုရားကျွန်တော်သည် ၄နံပါတ်ရပ်တွင်။စေတီကြီးကုံးတော်ခြေရင်း၌။ပြာသိုလ်လပြည့်နေ့ကစ၍ ခုညည့်ဆက်လျက်မြဲမ္မာဇာတ်ပွဲသဘင်ကြင်းပထိပါသည်ဖြစ်သောကြောင့်အခွင့်လက်မှတ်ကယ်မသနားတော်မူပါမည်အကြောင်းရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

ကိုရွှေအောင်

၁၂၄၅ ခုပြာသိုလ်လဆန်း၁ရက်နေ့။

NOTES.

မော်လမြိုင် Moulmein. မြို့ဝန်မင်း magistrate of a town. After တော် understand နှိ in. ကို elder brother, mode of addressing an elderly man = Mr. ရှေ့အောင် the man's name; ရှေ့ gold, is generally put before the proper name. ဘုရား My Lord, or, Your Worship; always put at end as well as beginning of opening sentence. ၄နံပါတ်ရပ် No. 4 Street. ဇာတ်ပွဲ a theatrical performance in which men and women are the actors. အခွင့်လက်မှတ် a permit.

3. Request for an Appointment as Head Clerk.

ဘုရားကျွန်တော်မောင်ရွှေရိုးရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။ ။ကျွန်တော်မျိုးသည်အစိုးရမင်းအမှုတော်ကိုတလလျှင် ၂ဝိ ကျနှင့် မျှတလုံလောက်ခြင်းမရှိသော်လည်းဒုတိယဆရာအဖြစ်နှင့်နှစ်လရှည်စွာသမာဆန္ဒဖြင့်ဝိရိယစိုက်ထုတ်၍မယုပ်မလျော့မပျက်မလပ်အနာဂတ်အခါကိုညွှာတာတွေးချင့်လျက်လေးမြင့်ရှည်ကြာစွာမျှော်လင့်ထမ်းရွက်သူကျွန်တော်မျိုးမှန်ပါသည်အတိုင်းတလလျှင် ၇ဝိ ကကိုဝဝိ အတိရရှိနိုင်သောအလုပ်မှထွက်သွားသူပဋ္ဌမဝါရေးကြီးမောင်အိုးရွှေနေရာတွင်ခန့်တင်ချီးမြှောက်တော်မူပါလျှင်လုံးထောက်မျှတ၍ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာအရှင်စိုးမင်းတို့အမှုတော်ရပ်များကိုနှစ်ပရိတ္တေဒကာလအရှည်တည်ကြည်ဖြောင့်မတ်စွာမညှိုးမနွမ်းကြိုးပမ်းထမ်းရွက်နိုင်ပါမည်အကြောင်းကိုကျေးဇူးတော်ရှင်သာလျှင်ကိုးကွယ်ရာဖြစ်ပါသောကြောင့်ရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

မောင်ရွှေရိုး

NOTES.

မောင်ရွှေရိုး man's name. မောင် brother = Mr., used to or for equals or inferiors. ကျွန်တော်မျိုး I : lit. 'race of royal slaves,' the usual mode in petitions. ထထလျှင် ၂ဝိလျှင် at the

rate of Rs. 20 per month : ထွင် = per : ထွ to fall = at the rate of. မှတ in proportion to. အပြစ်နှင့် in the position of. နှစ်ထရှည်စွာ for long years and months, i.e. for a long time. သမာဓန္တ P. great desire. အနာဂါတ် P. the future. ထေးမြင့်ရှည်ကြာစွာ for a long time. ၇၀ ကို ၁၀၀ အထိ rising from Rs. 70 to Rs. 100. ဝဌမဝားရေးကြီး a head clerk in an office : ဝဌမ P. first. မောင်ဘိုးရွှေ a man's name. ဝရိက္ခေဒ P. a period of time.

4. **Plaint in Civil Suit.**

မော်လမြိုင်မြို့တရားမမင်းကြီးရုံးတော်တွင် တရား
မနံပါတ် ၅၄၂။

တရားထို ကိုလူ ခိုင်ဝန်ကွင်းရပ်နေ။
တရားခံ ကိုခွေး ကတိုးရွာနေ။

ဘုရားကျွန်တော်ကိုရွှေလှူငွေအစီရင်တော်ခံပါသည်
ဘုရား။

၁။ တန်ကူးထပြည့်နေ့တွင်။တရားခံကျွန်းသစ်
လုံးရေ ၁၀၀၀ ကြိုးတန်းကကျရောက်သည်ကာလ။
ကျွန်တော်သို့ပေးအပ်၍ကျွန်တော်က၎င်းသစ်ဘိုးငွေ
၂၅၀၀၀ ကိုပေးချေပါမည်ဟုကတိုးရွာတွင်နှစ်ဦးထ
ဘောတူဂတိရှိကြပါသည်။

၂။ ဝါဆိုထပြည့်နေ့တွင်။၎င်းသစ်များသည်ကတိုး

ဆိတ်သို့ရောက်သည်ကလေး။ တရားခံကိုသစ်အပ်လျှင်
ဂတိအတိုင်းငွေးချေးပါဟုကျွန်တော်တောင်းဆိုပါ
သည်။

၃။ တရားခံသည် မပေးမအပ်နေသောကြောင့်
ကျွန်တော်မှာ၎င်းသစ်ကိုတရားခံအပ်ပါမူ၊ အမြတ်
ရသင့်သည်ကိုမရှိနေပါသည်။

၄။ သို့ဖြစ်ပါ၍၎င်းသစ် ၁၀၀၀ ကိုဖြစ်စေ၊ သင့်
ငွေ ၂၅၀၀၀ ကိုဝါဆိုလပြည့်နေ့ကစ၍ အတိုးနှင့်တကွ
ဖြစ်စေ၊ ကျွန်တော်သို့ပေးဆပ်စေရုံအမိန့်ဒီကရိကယ်မ
သနားတော်မူပါဘုရား။

ကိုလူလက်မှတ်။

VERIFICATION.

အထက်စွဲချက်တွင်ပါရှိသည်အဆိုများမှာအမှန်အကန်ဖြစ်ပါ
ကြောင်းခံဝန်ပါသည်။

ကိုလူလက်မှတ်

၁၂၃၀ခုနှစ်ဝင်ထလ ၁၂ရက်နေ့။

NOTES.

တရားမမင်းကြီး civil judge. ဒိုင်ဝန်ကွင်း a part of Moulmein.
ကတိုး a village above Moulmein ; lit. ferry. ကျွန်းသစ်ထုံး
ရေ ၁၀၀၀ one thousand logs of teak. ကြိုးထန် rope station ;
where the logs are caught in the river by a rope stretched
across. ချေး to pay. မှု if. အမြတ် profit. အတိုး interest.

5. Criminal Appeal of a Man in Jail at Rangoon.

ဘုရားကျွန်တော်ရန်ကုန် မြို့ထောင်အတွင်းအကျည်း
ခံနေရသူလူဆိုးရှိခိုးအသနားတော်ခံပါသည်ကျေး
ဇူးတော်သွင်အသျှင်မင်းမြတ်ဘုရား။

၁။ ဝဲးခိုမြို့အရေးပိုင်မင်းက။ကျွန်တော်မျိုးအပေါ်တွင်
လွန်ခဲ့သည်ဝါခေါင်လအတွင်းက။ရောင်တူရွာ၌ထား
ပြတိုက်ရာ။လူအိုဆိုသူကိုသေးဆုံးကြောင်းနှင့်စွဲချက်
တင်၍ပဲးချးစက်ရှင်ရုံးတော်ကြီးသို့ပို့သွင်စစ်ဆေးကာ
လ။မှုပြစ်ထင်ရှားသည်ဆို၍ကျွန်တော်မျိုးအပေါ်တွင်
သေဒါဏ်စီရင်ခြင်းကိုခံရပါသည်။

၂။ ရောင်တူရွာတွင်ထားပြတိုက်သည်အခါ။ကျွန်
တော်မျိုးသည်းအောက်မြို့ကျေးရွာတွင်မရှိ။အထက်
မန္တလေးမြို့သို့အကူးအသန်းသွားထိနေကြောင်းများ
ကိုသက်သေတင်ပြပါသော်လည်းအယူတော်မရှိ။

၃။ ကျွန်တော်မျိုးသက်သေများကိုပယ်၍တရားထို
သက်သေများကိုသာယုံကြည်တော်မူသည်အတိုင်း
သေဒါဏ်ကိုစီရင်တော်မူရာ။အလွန်နစ်နာထပါသည်
ဖြစ်၍ဆင်ရဲးသားတို့၏ကိုးကွယ်ရာအသျှင်မင်းမြတ်
ကကျွန်တော်မျိုးအမှုကိုဆင်ခြင်တော်မူပြီးလျှင်အ
သက်သေမှချမ်းသာပေးတော်မူပါမည်အကြောင်းရှိခိုး

အသနားတော်မြတ်ခံပါသည် ကျေးဇူးတော်သွင်အ
သျှင်မင်းမြတ်ဘုရား။

လှေဆိုး X ကျက်ခြေ

NOTES.

အကျဉ်း rigorous imprisonment. လှေဆိုး man's name.
အထွင် for အရှင် lord. ပဲခူး Pegu. အရေးပိုင်မင်း Deputy
Commissioner. ရောင်တူ name of a village. ထားပြ (pron.
damyá) a dacoit. ပဲခူးစက်ရှင်ရုံး Pegu Sessions Court.
သေဒါဏ် punishment of death. အောက်မြို့ကျေးရွာ Lower
Burma. အထက်မန္တလေးမြို့ Mandale in the upper (country).
ကျက်ခြေ fowl's foot, i.e. the mark X.

6. Petition as to Right to certain Fisheries which
had been let to Petitioner.

N. B.—This is the same as the written petition No. 2, at end.

ရွှေကျင်မြို့အရေးပိုင်မင်းသွင်ဘုရားရူးတော်။

ဘုရားကျွန်တော်ဘီလင်းမြို့မတိုက်မခွေးရေကျော်
နေငပျိုရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည် ကျေးဇူးရှင်သခင်
ဘုရား။

ကဇိုင်းကြီး၊ ကဇိုင်းခလေး၊ တူးမြောင်း၊ မိကျောင်း
အိုင်၎င်းအင်းကိုအရှင်ဘုရားရုံးလေလံတွင်—၅နှစ်ကျေး
မိုင်းပိုက်။ အဘိုးငွေ ငှါ—နှင့်ဝယ်ယူရပါသည်။

၎င်းအင်းအံ့၊ တူးမြောင်း၊ မိချောင်းမိုး—၂အင်းကို

အတ္တဗျေခန္ဓာသားလူပေါင်း ၃ ရောက်တို့သည် ကျွန်တော်
 ရောင်းရာမပါ။ဘေးမဲ့ထားသည်ဆို၍မျှား၊ကတုံးထောင်
 ယူစားသောက်သေ့ကြောင့် ဝန်ထောက်တော်မင်းရုံး
 တွင် ဝေ့ချာက်ထားရာ။ အရှင်ဘုရားရုံးသို့ အမှုတွဲပို့
 မည်။ လေလံပြစ်ရင်းရုံးဖြစ်၍ ၎င်းအင်း ၂ အင်းပါမပါ
 အမိန့်တော်ကိုနားခံရုံဆို၍ အထက် ၂ ယခွဲက အမိန့်ရှိ
 ပါသည်။ နောက်၎င်း ၅ အင်းအတွင်း။ ကျွန်တော်ဖိတ်ဆီး
 ချုပ်ထားပက်ပြီး ရေခန်းမှ။ ငါးများကို နှင်ဘလဲကြာ
 အင်းရွာသားလူပေါင်း—၄၃ ရောက်—ဘေးမဲ့ထားသည်
 ဆို၍ အတင်းအမာလျာရောက်။ ရကွင်း၊ ဆောင်းများ
 နှင့်ဘမ်းယူကျပါ၍ ကျွန်တော်မျိုးအနာခံနေရပါသည်။
 သို့ဖြစ်ပါ၍ ၎င်းရောင်းသည်စာရင်း၊ အင်းတို့ကို
 ကြည့်ရှုတော်မူပြီးလျှင် ဝေ့ချာရာပါ—၄ အင်းကို ဝယ်ယူ
 ရောင်းသည်မှ မမှံ၊ အမိန့်ကယ်မပေးသနားတော်မူပါ
 မည်အကြောင်းရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသင့်ကျေးဇူးရှင်
 သခင်ဘုရား။

ငပိလက်မှတ်

NOTES.

ရွာကျင် Shwegyin, on the Sittang river. ထီလင်း
 B'eelin, a town in the Shwegyin district. မြို့ထိုက် the
 town, or home circle. The ထိုက် is a division of a district
 for revenue purposes. မရွေးဝေရကျော် name of a village.
 ကရိုင်းကြီး—ကရိုင်းခလေး—တူးမြောင်း—မိကျောင်းအိုင်း names
 of fisheries or ponds. လေလံ auction; fisheries are let

by auction at the courts. ကျေးတိုင်းပိုင် to settle revenue for a period of years. အုံ out of. ဂရွေဇွေ name of a village. ထေးမဲ့ထေးသည် to set apart as close fisheries. မျှား—ကတုံး fish-traps. အမှုထွဲ the file of the case. ပတ် to bail out water with a scoop or dipper. နှင်ထလှဲကြားအင် name of a village. ရကွင်း—ထောင်း implements for fishing with. အင်းဘုံ for အင်းဝံ the map of the fishery.

7. Petition from the Thoogyee of a Circle against a fine of Rs. 20 inflicted for not providing carts according to order.

ဘုရားကျွန်တော်ကံတော်တိုက်သူကြီးမောင်စံတွန်း
 ရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။ ။အရှင်ဘုရားရုံး
 တော်ကထည်းမပေးသည်ဒါဏ်ငွေ ၂၀ = ထားသင့်မ
 ထားများကိုအစီရင်ခံရမည်အမိန့်တော်မြတ်အရကျွန်
 တော်မျိုးသည်အမိန့်ကိုကောင်းမွန်တင်စွာနားခံသူမှံပါ၍
 ထည်းမပေးဘဲတကျိန်တခါမျှဆင်ဆိုသည်များကိုနေဘူး
 သည်မဟုတ်ပါ။ အထိုရှိတော်မူသည်အတိုင်းမလစ်မလပ်
 ထည်းများကိုပေးရှိပါ၍ငွေဒါဏ် ၂၀ = များကိုလွတ်သင့်
 ပါကြောင်းရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

၁၈၈၅ ခုနှစ်ဖေဖော်ဝါရီလ—ရက်နေ့

NOTES.

ကံတော် name of Circle. သူကြီး head man and revenue-collector. မောင်စံတွန်း man's name. အရ in accordance with. ဒီဇင်ပါ December 9th, 1885 A.D. The English date is generally used now.

8. Civil Suit to recover Money lent.

ပုသိမ်မြို့အရေးပိုင်မင်းရုံးတော်မှူးကံ။

၁၈၈၃ခုတရားမှုနံပါတ်၄၅။

ထရားထို။ မောင်ဖြူ၊ ကုန်သည်၊ ပုသိမ်မြို့
တထိုင်းချောင်းရပ်နေ။

ထရားခံ။ မောင်မဲ၊ ကုန်သည်၊ ပုသိမ်မြို့
သင်္ဘောကြည်းရပ်နေ။

တရားထိုထံတရားခံကချေးယူရင်းငွေ ၂၀၀၀ပိကို
အတိုးနှင့်တကွရထိုမှု။

အထက်အမှုပါဘုရားကျွန်တော်တရားထိုမောင်ဖြူ
လျှောက်ထားပါသည်ဘုရား။

၁။ ထွန်ခဲ့သည်၁၈၈၃ခုနှစ်ဇူလိုင်လ၁၁ရက်နေ့ပုသိမ်
မြို့တွင် တရားခံသည် ကျွန်တော်မျိုးထံငွေ ၂၀၀၀ပိကိုတ
ရလျှင်၂တိုးနှင့်လက်လွှဲခေတ္တချေးယူပါသည်။

၂။ ၎င်းချေးယူသည်ငွေကို၊ တရားခံက၊ တကျပ်တ
ပြားမျှပြန်၍မပေးမဆပ်။ ငွေတိုးကိုလည်းမပေးနေပါ
သည်။

၃။ တရားခံထံ၎င်းငွေရင်းငွေတိုးများကိုပေးဆပ်ရ
အောင်အကြိမ်ကြိမ်တောင်းခံပါသော်လည်းမပေးမဆပ်
ငြင်းဆန်၍နေပါသည်။

၉

သို့ဖြစ်ပါ၍တရားခံချေးယူရင်းငွေ ၂၀၀၀ ကိုသင့်ရာ အတိုးနှင့်တကွ။ ကျကျန်သည့်တရားစရိတ်အတွက်ပါနီ ကရီအိန်ကယ်မသနားတော်မူပါမည်အကြောင်း ဈေးကော်ထားပါသည်အချှင်ဘုရား။

မောင်ဖြူထက်မှတ်

VERIFICATION.

အထက်စွဲချက်တွင်ပါစွဲသည်အဆိုများ၍အမှန်အကန်ဖြစ်ပါ ကြောင်းခံဝန်ပါသည်။

မောင်ဖြူထက်မှတ်

NOTES.

ပုယိပ် Bassein. တထိုင်းချောင်းရပ် part of town of Bassein. သထောကြည်းရပ် (dockyard) part of Bassein. ငွေရင်း or ရင်း ငွေ principal. ဇူလိုင်လ ၁၁ ရက်နေ့ the 11th of July. ထရာထျှင် per cent. ထက်ထွဲ hand transfer, i.e. money passed from one to the other. ထကျပ်ထပြား one single coin. အတိုး or ငွေတိုး interest. ထုထုန် incurred. ပါ including.

9. Petition for Abatement of Land Revenue on various grounds.

ဘုရားကျွန်တော်ကျောက်တန်းစီရင်စုသံလျှင် တိုက်အပိုင်ဗိုလ်ချုပ်ရွာနေလူသစ်ရှိခိုးအသနားတော် မြတ်ခံပါသည်ကျေးဇူးတော်သခင်အရှင်မင်းမြတ် ဘုရား။

ကျွန်တော်မျိုးပိုင်သံလျှင်တိုက်ရှိလယ်မြေများမှာ။

ရှေးရှေးသောနှစ်များကစပါးတသောင်ကိုးထောင် ထွက်နေကြလယ်များဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ထွက်ရှိသည့်အ တိုင်းစည်းကြပ်တော်မူရင်းမြေခွန်တော်များကိုမပင်မ ပန်းအလွယ်တကူနှင့်ချိန်ဆောင်မြဲဖြစ်ပါသည်။ ။ ယှုနှစ် မှာ၊ ရှေးနှစ်မြားနှင့်မတူ။ မိုးခေါင်၍မိုးရေလုံလောက် အောင်မရွာသည်ဖြင့်၊ တော်သလင်းလအတွင်းက၊ ကျွန် တော်မျိုးတို့စီရင်ရတွင်ကျွဲ၊ နွားအနာဂါရေဂါများစွာကျ ရေခံသဖြင့်၊ ကျွဲ၊ နွားအများအပြားဆုံးပါရပါ၍ ကောင်း စွာမလုပ်မကိုင်ရ။ ရှေးနှစ်များတွင်ထွက်ရှိသည်စပါး ထက်ဝက်မျှမရမရှိ။ စပါးဈေးများလည်းခါတိုင်းနှစ်နှင့် မတူ။ အတ္တန်ယုတ်လျော့ပါသောကြောင့်ယှုနှစ်တွက် စည်းကျတ်တော်မူရင်းမြေခွန်တော်များကိုအပြည့် အစုံမချိန်မဆောင်နိုင်ဖြစ်ပါ၍။ အထက်ဆိုခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကိုဆင်ချင်ထေခံထားတော်မူပြီး လျှင်။ သင့်သည်ထင်ရာအခွန်တော်ငွေများကိုလျှော့ပေါ့ ချမ်းသာပေးတော်မူပါမည်အကြောင်းရှိခိုးအသနား တော်မြတ်ခံပါသည်ကျေးဇူးတော်သခင်အရှင်မင်း မြတ်ဘုရား။—

ငလူသစ်

NOTES.

ကျောက်ထန်းစီရင်ရ the subdivision of Kyouk-tan. ထံလျှင် Syriam, a town near Rangoon. ဗိုထံချစ် name of a village. ငလူသစ် man's name. ထွက် to yield. စည်းကြပ် to assess.

မူရင်း original. မြေခွန် land revenue. မိုး (or မိုးဗန်း) ခေါင်၍ there being a scarcity of rain. ရောဂါ P. disease. ထက်ဝက် one half. ဝမ်းဈေး market price of paddy. သင့်သည်ထင်ရာ as you think proper. ငျော့ပေါ့ abate, reduce.

10. Petition for Abatement of Land Revenue.

ဘုရားကျွန်တော်ကစဉ်တိုက်အလယ်ရွာနေမောင်
 သားဖြူရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ကြေးဖူးတော်ရှင်
 သွင်ဘုရား။

ကျွန်တော်မျိုးထွန်လုပ်သော၊ ၎င်းတိုက်ကုန်ရွာကွင်း
 နှင့်ကြာကံကွင်းရှိလယ်မြေများသည်။ နှစ်ကာလရှည်
 ကျား၍။ မြေဆီမြေဩဇာညန့်သောကြောင့်။ စပါး
 အဘီးအနှံကောင်းမွန်စွာမရပါ။ ၁၂၄၄ခုနှစ်က။ ၎င်း
 တိုက်တွင်။ အရှင်ဘုရားတို့၊ နှင်ချင်ကြည့်ရှုရာ။ တင်ကြ
 လယ်တွင်။ စပါး၃၅ သာရပါသည်။ ၎င်းနေ၁၂၄၆ခု
 နှစ်မှာ။ တကျိန်နှင်ခြင်ပြန်ရာ။ တင်ကျလယ်တွင်။ စပါး
 ၁၅ တစ်ထိသာရပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍။ ယွှအရှင်ဘုရား
 တို့စဉ်းကျပ်တော်မူသောနှုံးများသည်ပိုမိုနစ်နာ၍မထပ်
 မဆောင်နိုင်ပါ သောကြောင့်။ တကေလျှင်၃-၇နှုံး
 မျှသာထပ်ဆောင်လုပ်စားပါရမည်အကြောင်းရှိခိုးအစီ
 ရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

မောင်သားဖြူ

NOTES.

ကဝဉ် name of Circle. အဝယ်ရွာ name of village.
 မောင်သားဖြူ name of petitioner. ကုန်ရွာကွင်း—ကြာကံကွင်း
 names of tracts of cultivated land: ကွင်း a level piece of
 ground free from trees, usually cultivated. မြေဆီမြေကြွေ
 the productiveness of the soil. အသီးအနှံ yield of grain.
 နှင်ချင်ကြည့်ရှုရာ on examining by threshing and measuring.
 တင်ကြ (or ကျ) ဝယ် the cultivated area on which the bushel
 (တင်) was used (fell). ၃၅ 15 tin or bushels ^၆ = တင် basket.
 ပိုမို to be in excess. ၆၀ E. an acre. အနှံး or အနှုန်း rate
 of assessment.

11. Deposition of Witness.

သက်ဝေ—ငဒရယ်—အစပ်ခံ—
 အသက်—၆၀
 အမျိုး—တထိုင်းကရင်
 ဘာသာ—ဗုဒ္ဓ
 အဘ—ငခိုက်တီ
 နေရတ်—တိန်ငူကွင်းမန်လကာကုံနေ
 အလုတ်—လယ်လုတ်

ကျမ်းတိုက်စပ်မေးရာ

ထွက်ချက်။ ကရင် ငသာအောင်က အရက်ချက်ရုံ
 အခွင့်ကို။ မင်းကြီးဂပါးအမိန့်ရသည်။ အရက်ချက်ထို
 လျှင်။ ငွေပျားစိပေးကျဆိုသောကြောင့်။ ကျွန်တော်က

ငွေပျား။ ကျွန်တော်တို့နေသောတိန်ငူကွင်းက။ ကုရင်
လူမျိုးစာရင်းပါလူတို့က။ ငွေပျားစီသောအောင်ကို
ပေးပါသည်။ သောအောင်ယူပါသည်။ ၁၂၄၃ ခုနှစ်။ ဝါဆို
ထကဆောင်း၍ပေးကျပါသည်။ ဘတ်ပြုရာအမှံဆိုသည်။

မောင်အန်

ပဌမရာဇဝတ်သူကြီးမင်း

NOTES.

တထိုင်းကရင် Talaing Karen. ထာသာ religion. ဗုဒ္ဓ
Buddhist. ကျမ်းတိုက် on oath. ထွက်ချက် statement. အ
ရက်ချက် to distil. မင်းကြီးငါးပါး the four rulers, i.e. Chief
Commissioner, Commissioner, Deputy Commissioner,
Assistant Commissioner.

12. Petition to Registrar of Deeds.

ဘုရားကျွန်တော်ရန်ကုန်မြို့ထမ္မတော်ရပ်နေနာ ဇိမြို့
ရာရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

အောက်ကပူးတွဲပါရှိသောအိမ်အရောင်အဝယ်စာ
ချုပ်သည်ထမ္မတော်အရပ်တွင်မောင်ကလေးအမည်
နှင့်အခွန်တော်ထပ်ဆောင်ဆောက်လုပ်နေထိုင်သော
အိမ်ကိုကျွန်တော်မျိုးကအဘိုးငွေ ၅၀ ပေး၍ဝယ်ယူပြီး
နောက်။ ၎င်းစာချုပ်နှိုက်အေဒက်ကထက်မှတ်များရေး
ထိုးပါသည်။

၎င်းမောင်ကလေးကိုလည်းကျွန်တော်မျိုးကအိမ်ဝယ်
 သောအဘိုးငွေ၅ပိကိုလက်ရောက်ပေးချေရပြီးသည်
 နောက်။ဝယ်သောစါချုပ်အတွက်အရှင်ရုံးတော်တွင်ရှိ
 ဈာန်ရီဟူသောမှတ်ပုံစာအုပ်နှိုက်တင်ချင်း။အမည်
 ပြောင်လဲချင်းတို့မှစ၍တစ်စုံတရာမပြုမလုပ်ဘဲချုပ်ရက်
 ကယျာတက်တိုင်ကျကျာစွာရုံးသို့မထိုက်။ခေါ်သော်
 လည်းမလာရှိနေပါသည်။သို့ဖြစ်ပါ၍။၁၈၇၇ခုထုတ်ပြီး
 တော်မူသောရီဈာန်ရီအက်ပုဒ်မ ၃၆။ဥပဒေ၅၀အရ။
 ၎င်းစာချုပ်ကိုရီဈာန်ရီပြုလုပ်နိုင်စေရအောင်။မောင်က
 လေးသို့အရှင်ရုံးတော်ကသံဘန်ဆွင်စါပေးအပ်ချခေါ်
 ပြီးလျှင်ထုံးဖဲအတိုင်းပြုလုပ်ပါရအောင်အမိန့်ကယ်မ
 ပေးသနားတော်မူပါကျေးဇူးရှင်သွင်ဘုရား။

နာဖိမြီရာ X ကျက်ခြေ

NOTES.

နာဖိမြီရာ Mahommedan name. ပူးတွဲပါရှိ filed, attached.
 ရီဈာန်ရီ E. registry. ချုပ်ရက် the day of execution of
 document. ကျကျာ for ကြန့်ကြာ to delay. အက် E. Act.
 သံထန် or သန္တန် E. a summons.

13. Petition for Permit to fell Timber for building a Zayat.

ဘုရားကျွန်တော်သာရာဝတီစီရင်စု၊ တာဝန် မြို့နေ အောက်လက်မှတ်ပါလူကြီးတရုတို့ရှိခိုးအစီရင်တော် ခံပါသည်ကျေးဇူးတော်ရှင်သွင်မင်းမြတ်ကြီးဘုရား။

ကျွန်တော်မျိုးတို့မှာ။ မိမိတို့ကိုးကွယ်ယုံမှတ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာထိုးတန်းရှိသည်အလိုက်။ တာဝန် မြို့ဘုန်းတော်ကြီးဦးဝိသုဒ္ဓိကျောင်းတိုက်ပရဝန်အတွင်းဝါတွင်းဝါပမဆို။ သိတင်းသုံးယောကျာ်းမိန်းမတို့မှစ၍ဥပုသ်သီလခံယူစေသုံးရန်အတွက်ဖရပ်တဆောင်ကို ဆောက်လုပ်ထွာတန်ရန်။ သဒ္ဓါတရားရှိသမျှမိတ်ဆွေအပေါင်းတို့ကိုဆော်နှိုးပင့်ပိတ်၍ကြေးငွေရဆောင်းပြီး ဟျင်အသင့်အတင့်ရှိနေကြရာ။ ၎င်းဖရပ်ပြီးမြောက်အောင်ဆောက်လုပ်ရန်သစ်ဝါးတို့ကိုဝယ်ချမ်းမည်ရှိရာ။ သစ်ဈေးဝါဈေးအဖွဲ့တိုးတက်ကြီးမြင့်ရှိနေပါ၍ အထိုရှိတိုင်းဝယ်ချမ်းယူရန်နေရာမကျကြည့်င်ဘဲရှိနေကြပါသည်နှင့်။ အချို့သစ်ဝါးတို့ကိုတတ်အားသမျှသစ်ကုန်သည်တို့ထံကဝယ်ယူပြီးဟျင်တချို့ကိုလည်း ရတတ်သမျှ။ မိမိတို့ဘာသာအလျောက်။ တောကချပ်ယူမည်ကြံရှိပါသည်ဖြစ်၍ကျွန်တော်မျိုးတို့၏သာသနာတော်ကိစ္စအရေးများ၌အရှင်မင်းမြတ်တို့လည်းစည်ပင်

တိုးပွားရန်စေတနာတော်မြတ်ရှိသည်နှင့်အညီ။ တာဝန်
မြို့နယ်ရှိတာဝန်အစိုးရမင်းကြီးပိုင်းသစ်တောအတွင်း
သစ်လုံးရေ— ၅၀— တို့ကိုချက်ထည်းယူနိုင်ရန်အမိန့်အာ
ဏာတော်ကယ်မသနားတော်မူပါမည်အကြောင်းရှိခိုး
အသနားတော်ခံပါသည်အရှင်မင်းမြတ်ကြီးဘုရား။

ဦးရွက်၊ကျောင်းတကာ

ဦးဖြူ၊အရပ်လူကြီး

NOTES.

ဗုဒ္ဓဘာသာ Buddhist religion. ထိုးထန်း rule, persuasion.
တိုန်းတော်ကြီး or ထန်းကြီး great glory : the usual term for a
Buddhist monk : ထန်း pronounced *p'ón*. ဦးပိယဒ္ဓ monk's
name. ပရဝန် a fence round a monastery. သဒ္ဓါ P. faith.
မိမိတို့ဘာသာအလျောက် according to our custom. သာသနာ P.
religion. စေတနာ P. good will. ကြီးပိုင်း reserved; lit. cord-
encircled. ကျောင်းတကာ the founder or patron of a
monastery. The term is generally used when addressing
a person of respectability.

14. Payment of Land Revenue.

N. B.—The same as the written petition No. 1.

ဘုရားကျွန်တော်ပဲးကူးဇိုင်းဂနိုင် ရွာနေငနီရှိခိုးအစီ
ရင်တော်ခံပါသည်ကျေးဇူးရှင်သွင်ဘုရား။

ပဲးကူးမြို့မတိုက်အတွင်း။ ကျွန်တော်ပိုင်ဇိုင်းဂနိုင်
တောအရပ်ရှိ။ မြို့ဥယျာဉ်အတွက်ကြေးတိုင်းဝန်ထောက်
တော်မင်းသွင်ဘုရားရုံးတော်က။ ၁၈၈၄ ခုမေလရောက်

နေ့စွဲ။ နံပါတ် ၁၀၆ နှင့် ဆင့်ဆိုတော်မူသည်အတိုင်းရုံး
တော်သို့သွားရာ။ နာမည်ကိုမှတ်သားထိုက်ပြီးနောက်
ပြန်လာရပါသည်။

ကျွန်တော်မျိုး ခြံဥယျာဉ်မှာ။ ၁၂၄၂ ခုနှစ်ကစ၍ထား
မဦးချချတ်လုပ်တည်ထွင်စိုက်ပျိုးပြုစု၍စရိတ်ငွေ ၁၀၀၀
ကျော်ကုန်ကျရပါသည်။

ယခုလည်း၎င်းခြံမှာ။ သစ်ပင်များအသီးအနှံဖြစ်ပွား
၍အဘိုးငွေ ၂၅၀၀ ခန့် တန်ပါသည်။

၎င်းခြံဥယျာဉ်အတွက်ကို။ ယခုနှစ်ကစ၍ အခွန်တော်
ငွေပေးဆောင်ပါရမည် အကြောင်း ဂြိုခိုးအစီရင်တော်
ခံပါသည်ကျေးဇူးရှင်သွင်ဘုရား။

X ငနိကြက်ခြေ

ပဲးကူးမြို့

၁၈၈၄ ခု ဇွန်လ ၁၅ ရက်နေ့။

NOTES.

ကြေးတိုင်းဝန်ထောက် revenue settlement officer. ထားမဦးချ
claim to waste land on the ground of being the first to
clear it.

15. Regarding the Loss of some Buffaloes.

ဘုရားကျွန်တော်လဟာတိုက်ထမ်းပင်ရွာကျေး
ထပ်ကြီးမောင်ဘိုခေါင်ဂြိုခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည်
ကျေးဇူးရင်သခင်ဘုရား။

ကျွန်တော်မျိုးပိုင်အဘိုးငွေ၅ဝိတန်ကျွေးထီး၁သည်
 ပြေခံဆုန်းသွား၍ထိုက်ထန်ရှာဖွေရာ။မြတ်တင်လက်
 ထဲနှိုက်ထွေသေ့ကြောင့်စစ်မေးရာ။တောတေပေါင်
 ကြောင်းထင်ရှား၍၎င်းတောတေကိုထောင်လေအ
 ထက်ဝန်ထေခံမင်းစီရင်ပါသည်နောက်။၎င်းကျွေးကို
 ကျိုက်တိုဂါတ်ကပြောက်သွားပါသည်။ဤအကြောင်း
 ကိုဝန်ထောက်မင်းထံကျွန်တော်မျိုးလျှောက်ထားရာ။
 ၎င်းကျွေးရအောင်ရှာဖွေပြီးထွင်ကျွန်တော်မျိုးသို့ပေးရ
 မည်အမိန့်ရှိပြီးနောက်။ယူတိုင်ဂါတ်ကရှာ၍မပေးပါ။
 မည်ကဲ့သို့မျှမကြားမသိရပါ။ကျွန်တော်မျိုးပိုင်အဘိုး
 ငွေ၅ဝိတန်ကျွေးကိုအဆုံးမခံနိုင်ပါသေ့ကြောင့်အရှင်
 ဘုရားအမိန့်တော်ရှိရာနာခံပါရမည်အကြောင်းရှိခိုး
 အစီရင်တော်ခံပါသည်ကျေးဇူးရင်သခင်ဘုရား။

ဘေဒါခေါင်ဆက်မှတ်

၁၈၇၇ခုနှစ်ထ-၁၁ရက်။

NOTES.

ရင် for ရှင် lord. ကျေး (or ကြေး) ထပ်ကြီး head man ;
 principal taxpayer of a village. ပေါင် to pawn. ထျိုက်ထို
 name of a village. မည်ကဲ့သို့မျှ anything at all.

Selections from Records of Hluttāw.

NOTE.—These extracts from proceedings of the Hluttāw, or Chief Court of Upper Burma, illustrate the Upper Burmese style and are considered to be very good. Hluttāw is the correct spelling, but the other way has become usual.

၁။ နိုင်ငံတော်အတွင်း။ အရာတော်နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်မြေ
လွတ်မြေလပ်များကို။ အခွန်တော်လွတ်နှစ်ပိုင်း
ခြား၍ချထားလုပ်ဆောင်ပိုင်ဆိုင်စေရန်ပြဋ္ဌာန်း
ပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေ။

1. Extracts from Rules for Grants of Waste Lands.

[Copied from those in force in Lower Burma.]

၁။ မြေလွတ်မြေရိုင်းကိုရထို၍။ တစ်စုံတယောက်သူက
တိုင်ကြားလျှင်။ ဥရက်အတွင်းမြို့သူကြီးရွာမသူကြီး
ကိုယ်။ မြေရှိရာသို့သွား၍။ မြေပုံရေးရမည်။ ပုံရေးရန်ခဲ
ခက်လျှင်။ မြေနယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြားကိုမှတ်သား
တိုင်းတာရမည်။ ။ ၎င်းနေ့အား။ မြေနှင့်အနီးဆုံးတည်၍

NOTES.

ပြဋ္ဌာန်း (from Sans. ?) to decide. ကိုယ် in person. တည်
fixed, constant.

လူအများရောက်ပေါက်ရာအရပ်မှာ။ စာဆွဲကပ်ထားရမည်။ စာအဓိပ္ပာယ်မှာ။ ။ မည်သည့်ရွာနေ။ မည်သူက။ မည်သည့်မြေကိုရထိုကြောင်းနှင့်။ တိုင်ကြားသည့်အတိုင်း။ စာဆွဲကပ်သည့်နေ့က ၂ လအတွင်း။ ဘိုးဘထားမဦးချငွေဝယ်ငွေပေါင်ဖြစ်၍။ မပေးသင့်မပေးထိုက်ကြောင်းနှင့်။ ထင်ရှားပြသပြောဆိုတားမြစ်နိုင်သူမထွက်မပေါ်လျှင်။ ၎င်းတိုင်ကြားချက်အတိုင်း။ ချထားရလိမ့်မည်။ ။ ဟုရေးရမည်။ ။ စာဆွဲကပ်ချိန်းချက်သဠိနေ့ရက်မလွန်မီအတွင်း။ မပေးသင့်မပေးထိုက်အောင်။ ပြောဆိုတားမြစ်နိုင်သူမထွက်မပေါ်လျှင်။ ၁ ။ ဂဏန်းမှတ်ပုံစံ။ ၂ ။ ဂဏန်းမှတ်ပုံစံအရ။ မြေချလက်မှတ်ရေးသား၍။ တိုင်ကြားရင်းသူသို့ပေးအပ်ရမည်။ ။ ၎င်းပေးအပ်သည့်စာရင်းကိုလည်း။ ၉ မှတ်။ ၁၀ မှတ်။ ၆ ယားအင်းပုံအရရေးသား၍။ မြို့သူကြီးရွာမသူကြီးထံလက်ခံစာစာရင်းထားပြီးလျှင်။ ထပ်တူတစာရင်းကိုမြို့ရုံးသို့တင်ပေးရမည်။ ။ မြေချလက်မှတ်ပေးအပ်ရာ။ ၎င်းလက်မှတ်တွင် ဂဏန်းစဉ်မှတ်သားရန်ရှိသည်မှာ။ သက္ကရာဇ်ကူး။

NOTES.

မည်သည့် such and such. မည်သူ such and such a person. ဘိုးဘ ancestral. ချိန်းချက် appointed. မီ for မှီ before. ၁။ ဂဏန်း No. 1. မှတ်ပုံစံ form. ၆ ယားအင်းပုံ columns. လက်ခံစာစာရင်း a copy for reference. ထပ်တူ similar.

နှစ်ဦးနေ့ရက်ကစ၍။ ၎င်းနှစ်အတွင်း။ ဂဏန်းစဉ်ရောက်
 သမျှမှတ်သားပေးအပ်ရမည်။ ။ ၎င်းအချက်အရ။ မြေ
 ကိုတိုင်းတာမှတ်သားရာ။ ၎ေထက်ပိုသည်ဖြစ်၍။ မြို့သူ
 ကြီးရွာမသူကြီးတို့မချထားပိုင်သည်မြေဖြစ်လျှင်။ မြို့
 သူကြီးရွာမသူကြီးက။ တိုင်းတာမှတ်သားရပုံစံစာရင်း
 များနှင့်တကွ။ မြို့ရုံးမှာလျှောက်ထား၍။ မြို့ရုံးက၎င်းအ
 ချက်ပါနည်းအတိုင်းကျအောင်ဆင့်ဆိုသင့်ရာဆင့်ဆို၍။
 မြေချစာပေးအပ်ချထားရမည်။ ။ ပယ်၁ဝဝထက်ပိုသည့်
 မြေဖြစ်လျှင်။ လွှတ်တော်မှာဖြစ်စေ။ ဆိုင်ရာဌာနခရိုင်
 ဝန်ထံဖြစ်စေ။ မြို့ရုံးကလျှောက်ထား၍ဆင့်ဆိုရာနာခံချ
 ထားရမည်။

၂။ မြေလွတ်ကိုရယူထုပ်ဆောင်ထိုကြောင်း။ တိုင်
 ကြားသူရှိ၍။ ဂမှတ်အချက်တွင်ပါသည့်အရစာဆွဲကပ်
 ထားရာ။ စာပါချိန်းချက်သည့်ရက်မလွန်မီအတွင်း။ ဘိုးဘ
 ထားမဦးချငွေဝယ်ငွေပေါင်အဖြစ်နှင့်။ တရံတယောက်
 သူက။ အကြောင်းပြသထွက်ပေါ်ပြောဆိုတားမြစ်လျှင်။
 ၇မှတ်။ အချက်ပါမြေချထားပိုင်သူအသီးသီးက။ ကိုယ်

NOTES.

သက္ကရာဇ်ကူးနှစ်ဦးနေ့ရက်ကစ၍ commencing with the first
 day of the year. ငဲ့ for ငှပယ် ; the ပယ် in Upper Burma
 is about 2.75 acres. ကိုယ် each, individually.

ချထားရင်သည့်မြေမှုကို။ကိုယ်စီအသီးအသီးရှေးဦးစွာ
စစ်ဆေးမေးမြန်းစီရင်ရမည်။ ။ ၎င်းစီရင်ချက်ကိုမပြီး
မပြေနိုင်ရှိမှ။ မြို့ရုံး။ ခရိုင်ရုံး။ ယွတ်တော်များသို့။ အဆင့်
ဆင့်အယူခံတင်ပို့စီရင်ဆုံးဖြတ်ပြီးငြိမ်းစေရမည်။

၃။ မြေလွတ်ကိုချထားရာ။ မြို့ရွာသူကြီးတို့။ စားရိုး
မြေများတွင်။ ၅နှစ်မလုပ်မဆောင်ထပ်ထပ်၍။ ချုံမြက်။
ထပ်ပင်ပေါက်ရောက်မထွင်တော့ မြေဖြစ်လျှင်။ ပိုင်
ဆိုင်သူဆို၍။ တစုံတယောက်ထွက်ပေါ်တားဆီးနိုင်သည့်
အခွင့်မရှိစေရ။ ချထားလုပ်ဆောင်ထိုသူထွက်ပေါ်ရှိ
လျှင်။ အထက်ဥပဒေစကားချက်များအတိုင်း။ ပေးအပ်
ချထားလုပ်ဆောင်နိုင်စေရမည်။

၄။ အထက်ဥပဒေစကားချက်များအရ။ မြေလွတ်မြေ
ငိုင်းကိုခံယူလုပ်ဆောင်သူတို့အခွန်တော်လွတ်နှစ်စေ
ရောက်ကာလ။ ခံယူလုပ်ဆောင်ရင်းမြေကို။ ပစ်ထားသည့်
များမှာ။ ပစ်ထားခြင်းအကြောင်းကိုစစ်ဆေးရာ။ အခွန်
တော်လွတ်နှစ်စေရောက်သည့်နောက်။ ဆက်လက်လုပ်
ဆောင်မည်။ ရည်ရွယ်ရင်းမဟုတ်။ အခွန်တော်လွတ်နှစ်

NOTES.

အယူခံ to appeal. စားရိုးမြေ land set apart for the
maintenance of an official. ပစ် for ဖြစ် to reject. ရည်ရွယ်
ရင်း original intention.

အတွင်းမှာသာ။ အကျိုးခံစားရရန်။ ရွယ်ရည်ခံယူသည့် အရာဖြစ်ကြောင်းကိုသိသာထင်ရှားလျှင်။ ပစ်ထားသမျှ မြေကစိုက်ပျိုးထုပ်ဆောင်ထွက်ရှိရယူရန်။ သီးနှံ၏ ၁၀ ဘို့တဘို့ကျထက်မလွန်သော အခွန်တော်နှုန်းနှင့်။ အခွန်တော်လွတ်ချထားသည့်နှစ်များကိုတွက်စစ်၍။ ဧဏ်ပြုလုပ်ဆက်သွင်းထမ်းဆောင်စေရမည်။ ခံယူရင်းမြေကိုလည်း။ အစိုးရမင်းဘို့က။ ပြန်သိမ်း၍ထုပ်ဆောင်ထိုသူတဦးဦးသို့။ ၎င်းဥပဒေတော်အတိုင်း။ ချထားပိုင်စေရမည်။

၅။ မြေရိုင်းကိုခံယူထုပ်ဆောင်ရာ။ အခွန်တော်လွတ်နှစ်စေ့ရောက်သည့်နောက်။ မြေကိုမပစ်မထားဆက်လက်ထုပ်ဆောင်သော်လည်း။ မည်သည့်နှစ်ကာလတွင်မဆို။ မလုပ်မဆောင်ထိုသည့်အခါ။ မြေကိုပစ်ထားရာ။ ပစ်ထားသည့်နှစ်၁၀ နှစ်ကမလွန်လျှင်။ ၁၁ မှတ်အချက်ပါပြစ်ဧဏ်အတိုင်း။ အခွန်တော်ထမ်းဆောင်စေ၍။ မြေကိုဆက်လက်လုပ်ဆောင်ထိုလျှင်။ ဆက်လက်လုပ်စေရမည်။ ။ ၁၀ နှစ်အလွန်မလုပ်ဆောင်ဘဲပစ်ထားလျှင်။

NOTES.

၁၀ဘို့တဘို့ကျထက်မလွန် not more than one-tenth. အစိုးရမင်းဘို့က on behalf of the government. မည်သည့်နှစ်ကာလတွင်မဆို at any time whatsoever.

၎င်းမြေကိုခံယူလုပ်ဆောင်ရင်းသူကတဘန်ပြန်ရနိုင်
သည့်အခွင့်မရှိစေရ။အစိုးရမင်းတို့ကသိမ်းယူ၍။အထို
ရှိရာချထားပိုင်စေရမည်။

၆။ မြေပေးလက်မှတ်ခံယူလုပ်ဆောင်သူတို့မှာ။အခွန်
တော်လွတ်နှစ်အတွင်းဖြစ်စေ။လွန်မှဖြစ်စေ။အရောင်း
အပေါင်ပြုရန်။ အမွေခံအမွေစားတို့သို့။ခွဲဝေပေးရန်။
တစိုတယောက်သူသို့လွှဲပြောင်းပေးအပ်ရန်။တစိုတရာ
ပြုလုပ်ထိုက်။အလျောက်ဘာသာ။အရောင်းအပေါင်
အပေးအအပ်အလွှဲအပြောင်းပြုနိုင်သည့်အခွင့်မရှိစေရ။
ဆိုင်ရာမြို့ရုံးမှာ။ဈေးကွက်ထား၍။မြို့ရုံးကပုံစံဂဏန်း၃
မှတ်။၄မှတ်အရ။ဆိုင်သင့်ရာအသစ်လဲထွယ်ပေးအပ်
သည့်ထက်မှတ်ကိုခံယူအထင်အရှားပြုလုပ်ပြီးမှ။လွှဲ
ပြောင်းစေရမည်။ထက်မှတ်လွှဲပြောင်းပေးအပ်သည့်စာ
ရင်းကိုလည်း။ပုံစံဂဏန်း၁၁မှတ်ဖယားအင်းပုံအတိုင်း။
ရေးသား၍။ထက်ခံစာရင်းထားပြီးလျှင်။ထပ်တူစာရင်း
ကို။မြို့ရုံးမှာတင်ပေးရမည်။ ။နောက်အဆင့်ဆင့်လွှဲ
ပြောင်းခံယူသူတို့မှာလည်း။အထက်ဆိုခဲ့သည့်ဥပဒေ

NOTES.

မြေပေးလက်မှတ် a grant of, or permit to cultivate, land.
အပေါင်ပြု to mortgage. အမွေခံအမွေစား an heir. အလျောက်
ဘာသာ according to pleasure. လဲထွယ်ပေးအပ်သည့်ထက်မှတ်
a certificate (or permit) of transfer or gift.

စကားချက်ပါနည်းသို့ထိုက်၍လုပ်ဆောင်ထမ်းရွက်
စေရမည်။

2. Petition of Nga Lawyan the Chinaman.

၂။ တရုပ်ငလောရန်ကျောက်ချက်။

တရုပ်ငလောရန်ချက်။ ။ ကျွန်တော်မယားမိထယ်ကို
ရပ်ကွက်သိမြင်တောင်းရမ်း။ မယားထင် ဖြစ်။ လရက်
ရှည်ကြာပေါင်းသင်းနေထိုင်စည်အတွင်း။ ဘေတင်သဉ်။
အမည် မသိလူနှင့်နေအိပ် သို့ ထာရောက်။ တောင်ဒဝယ်
ဗိုလ်ကျောက်ဆောက်မြို့စားက။ မိထယ်ကိုခေါ်သည်။
ထိုက်ပါရမည်။ ချည်ရန်ကြိုးပြသ။ အဓမ္မမိထယ်ကိုခေါ်
သွားရှိသောကြောင့်။ တောင်ဒဝယ်ဗိုလ်ထံသွားရောက်
မေးမြန်းကြည့်ရှု။ မခေါ်မငင် ပြောဆို။ သိကြားရသော
ကြောင့်။ မိထယ်ကိုမည်သည့်ရပ်ကွက်တွင် ဘေတင်
ဝှက်ထားသည်ကိုမသိရ၍။ ၎င်းဘေတင် အဘငမောင်
ကြီးထံသွားရောက်တိုင်ပြောမေးမြန်းကာလ။ မိထယ်ကို
တွေ့ရှိစေမည်။ နောင်တွေ့ရှိကာလ။ မှုခင်းရှာကြံမရှိ။ စာ

NOTES.

နည်း manner. ချက် for ကျောက်ချက် (or otherwise).
တောင်ဒဝယ်ဗိုလ် a title. ကျောက်ဆောက်မြို့စား the holder
of the fief of Kyauksauk. မှုခင်းရှာကြံ to bring a complaint
against a person.

ချုပ်ခံထားရမည်။ ငမောင်ကြီးပြောဆိုလျှင်။ မယားမိ
ထယ်ကို။ တွေ့မြင်ရှိရသောကြောင့်။ ငမောင်ကြီးအထိုရှိ
ရာရေးသားခံထားရသည့်နောက်။ မယားမိထယ်ကို
တွေ့ရှိ။ ။ ငမောင်ကြီးသားဘဝတင်ခေါ်၍သွား။ အတင်း
ကာမကျူးလွန်တစ်အော်လျှင်။ ထားနှင့်ထိုးသတ်မည်။
ပြောဆိုပြုကျင့်ခံနေပါရသည်။ ။ ဘဝတင်ကဲ့သို့။ လင်ရှိ
မယားကိုအာဏာဘက်စပ်။ ခြောက်ထွန်းခေါ်သွားအ
ခြားဒေသရပ်ကွက်များတွင်။ ဥညကျော်ဝှက်ထား။
သားဘဝတင်အတင်းကျူးလွန်သည်ကို။ ။ အဘငမောင်
ကြီးသိ၍။ အထိုရှိရာစာချုပ်ရေးသား၍။ သားနှင့်အဘ
တိုင်ပင်ပြုလုပ်လျှင်။ ခံရပ်နိုင်တော့မည်မဟုတ်ပါ။

**3. Petition of Nga P'okā, Captain of Chief Queen's
Bodyguard.**

၃။ အလျှင်နန်းမတော်မိဘုရားခေါင်ကြီးဘုရား၅၀
တော်သွေဝံ။ ကျွန်တော်မျိုးဘိုးကာဇေယျာကံချက်။
အလျှင်နန်းမတော်မိဘုရားခေါင်ကြီးဘုရား၅၀
တော်သွေဝံ။ ကျွန်တော်မျိုးဘိုးကာ။ ချက်။ ။ ရေပွဲခွန်

NOTES.

ကာမကျူးလွန် to have sexual intercourse : ကာမ P. love,
lust. ထား for ဝား a knife. အာဏာဘက်စပ် under the
guise of authority. ဘုရား the light accent shows the
possessive case. သွေဝံ an abbreviation for သွေးထောက်
a captain or lieutenant.

တော်ကို။ နှုတ်ပယ်ဖျက်သိမ်းတော်မူသည့်နောက်။ ဖျော်
 ဖိုက်ရာ။ ကုန်သည်တို့နှင့်အရင်းငွေပိုက်ထုတ်။ ရောင်း
 ဝယ်ရှိနေသည့်အတွင်း။ ဈေးကြိုတော်။ ငါးပိ။ ဆားကုန်
 သည်အကြီးပြုထုပ်သူငှာထွေးကို။ ရွှေလောင်းကြီးပဲ့နင်း
 ဟောင်းဥ။ သားငှာဝဲတို့နှင့်။ လူအများငှာထွေးနေ
 အိမ်သို့။ ညအခါသွားရောက်။ ထောင်းသတ်ရိုက်နှက်ရှိ
 သောကြောင့်။ ဣတ်တော်မှာလျှောက်ထားရာ။ နောင်
 သည်ကဲ့သို့နိုင်ထက်စီးကဲမပြုမလုပ်ပါ။ ခံဝန်ချက်ချမှတ်
 ရှိပြီးနောက်။ ကျွန်တော်ငှာကား။ ဖိုက်ကျူးတံခါးတော်
 ဆိပ်ကမ်းတွင်။ ကုန်သည်တို့နှင့်။ ရောင်းဝယ်စကားပြော
 ဆိုနေထိုင်သည့်အတွင်း။ ပဲ့နင်းဟောင်းဥ။ သားငှာဝဲ
 တို့က။ ရွှေလောင်းကြီးထွေးအမှုထမ်း။ အရပ်ကိုမောင်း
 တီးလူစုရုံး။ ဒုတ်ထားလက်နက်စွဲကိုင်။ ငှာဝဲနှင့်သား
 သမက်။ ဆွေမျိုးထွေးသားလူပေါင်း ၁၀၀ ကျော်။ ကျွန်
 တော်ထိုင်ရာလာရောက်ဝန်းဝိုင်း။ ကျွန်တော်နှင့်ငှာ
 စော။ ငလိုက်။ ငကျေး။ ငရွှေတင်။ ငသာခေါင်။ ငမျှင်။ ငသိုင်း
 တို့ကိုရိုက်နှက်။ ကျွန်တော်ငှာကား။ ငှာစော။ ငလိုက်

NOTES.

ရေပွဲခွန်တော် a monopoly of revenue on river-borne goods. နှုတ်ပယ်ဖျက်သိမ်း to abolish. ပဲ့နင်း a steersman or captain of a boat : an official title. နိုင်ထက်စီးကဲပြုထုပ် to act forcibly with numbers, i.e. riot. ခံဝန်ချက် a bail bond, an undertaking.

တို့ကို။ဘမ်းဆီးကြီးနှင့်ချည်နှောင်။ရွှေလောင်းကြီးအရပ်
 သို့။ဆွဲငင်ခေါ်သွား။အသက်ဆုံးရိုက်သတ်မဉ်ရှိသည့်အ
 တွင်း။ထောင်စါချီငအောင် မင်းထာရောက်။ကျွန်တော်
 ကိုပေးအပ်ရမည်တောင်းရာ။မပေးမအပ်ချခံရှိလျှင်။အ
 သက်ကိုချမ်းသာပေးပါ။အကြိမ်ကြိမ်တောင်းပန်ပြော
 ဆိုမှ။အသက်မသေလွှတ်ပါသည်။ကျွန်တော်နှင့်အ
 ပေါင်းပါဂဗ္ဗိသားတို့မှာ။သွေးစီးသွေးရိုအဘူးအရောင်
 ဒဏ်ရာကြီးမားအနာဒရထေရှင် မထိခံနေရပါသည်။
 ရွှေစက်တော်အောက်တွင်။မင်းမူစိုးကျင့်။ကြေးအားလူ
 အား။ကိုးကားပြုလုပ်လျှင်။ခံရပ်နိုင်တော့မည်မဟုတ်
 ဖြစ်ပါသော့ကြောင့်။ဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးတို့ကိုး
 ကွယ်ရာဖြစ်ပါ၍။မှန်ရာဖြစ်ပါရမည့်အကြောင်း။

4. Petition of Nga Yanlin and his sister-in-law
 Mi K'et.

၄။ ရွေးလကျာအရ။ဆေးထိုးအမှုထမ်းငရန်လင်း။
 ခယ်မိခက်တို့လျှောက်ချက်။
 ရွေးလကျာဆေးထိုးအမှုထမ်းငရန်လင်း။ခယ်မိ
 ခက်ကို။

ERRATUM

Page 245, notes, line 3, read
 ကိုးကား a short form of ကိုးမိုးကားရာဒ contrarily, i. e. contrary
 to law or custom.

Feb. 1911. Burmese Reader, p. 245.

တော်ကို။ နှုတ်ပယ်ဖျက်သိမ်းတော်မူသည့်နောက်။ ဖျော်
 ဝိုက်ရာ။ ကုန်သည်တို့နှင့်အရင်းငွေစိုက်ထုတ်။ ရောင်း
 ဝယ်ရှိနေသည့်အတွင်း။ ဈေးကြိုတော်။ ငါးပိ။ ဆားကုန်
 သည်အကြီးပြုထုပ်သုငစံထွေးကို။ ရွှေလောင်းကြီးပဲ့နင်း
 ဟောင်းဥေ။ သားငဘိုးဝတို့နှင့်။ လူအများငစံထွေးနေ
 အိမ်သို့။ ညအခါသွားရောက်။ ထောင်းသတ်ရိုက်နှက်ရှိ
 သေ့ကြောင့်။ ဣတ်တော်မှာလျှောက်ထားရာ။ နောင်
 သင်္ဃာတော်နှင့်ထက်စီးကဲမပြုမလုပ်ပါ။ ခံဝန်ချက်ချမှတ်
 ရှိပြီးနောက်။ ကျွန်တော်ငဘိုးက။ ဝိုက်ကျူးတံခါးတော်
 ဆိပ်ကမ်းတွင်း။ ကုန်သည်တို့နှင့်။ ရောင်းဝယ်စကားပြော
 ဆိုနေထိုင်သည့်အတွင်း။ ပဲ့နင်းဟောင်းဥေ။ သားငဘိုးဝ
 တို့က။ ရွှေလောင်းကြီးထွေအမှုထမ်း။ အရပ်ကိုမောင်း
 တီးလူရုန်း။ ဒုတ်ထားလက်နက်စွဲကိုင်။ ငဘိုးဝနှင့်သား
 သမက်။ ဆွေမျိုးထွေသားလူပေါင်း၁၀၀ကျော်။ ကျွန်
 တော်ထိုင်ရာလာရောက်ဝန်းဝိုင်း။ ကျွန်တော်နှင့်ဘိုး
 စော။ ငပိုက်။ ငကျေး။ ငရွှေတင်။ ငသာခေါင်။ ငမျှင်။ ငသိုင်း
 တို့ကိုရိုက်နှက်။ ကျွန်တော်ငဘိုးက။ ငဘိုးစော။ ငပိုက်

တို့ကို။ဘမ်းဆီးကြီးနှင့်ချည်နှောင်။ရွှေလောင်းကြီးအရပ်
 သို့။ဆွဲငင်ခေါ်သွား။အသက်ဆုံးရိုက်သတ်မည်ရှိသည့်အ
 တွင်း။ထောင်စါချီငအောင်မင်းထာရောက်။ကျွန်တော်
 ကိုပေးအပ်ရမည်တောင်းရာ။မပေးမအပ်ချခံရှိလျှင်။အ
 သက်ကိုချမ်းသာပေးပါ။အကြိမ်ကြိမ်တောင်းပန်ပြော
 ဆိုမှ။အသက်မသေလွှတ်ပါသည်။ကျွန်တော်နှင့်အ
 ပေါင်းပါဂဗြီးသားတို့မှာ။သွေးစီးသွေးရိုအဘူးအရောင်
 ခဏ်ရာကြီးမားအနာဒရသေရှင်မထိခံနေရပါသည်။
 ရွှေစက်တော်အောက်တွင်။မင်းမူရိုးကျင့်။ကြေးအားလူ
 အား။ကိုးကားပြုလုပ်လျှင်။ခံရပ်နိုင်တော့မည်မဟုတ်
 ဖြစ်ပါသေခွကြောင့်။ဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးတို့ကိုး
 ကွယ်ရာဖြစ်ပါ၍။မှန်ရာဖြစ်ပါရမည့်အကြောင်း။

4. Petition of Nga Yanlin and his sister-in-law
 Mi K'et.

၄။ ရွေးလကျာအရ။ဆေးထိုးအမှုထမ်းငရန်လင်း။
 ခယ်မမိခက်တို့လျှောက်ချက်။

ရွေးလကျာဆေးထိုးအမှုထမ်းငရန်လင်း။ခယ်မမိ
 ခက်တို့။ချက်။ကျွန်တော်မလင်ရွေးလကျာဆေးထိုးအ

NOTES.

အဘူး = အဖူး a swelling. ရွှေစက်တော်အောက် beneath the
 royal foot (see p. 256). မင်းမူရိုးကျင့် persons in authority.
 ကြေးအားလူအား to the people. ကိုးကား to rely on the pro-
 tection of a superior. ရွေးလကျာအရ right wing of the Yue
 (chosen) Regiment. ဆေးထိုး enrolled and tattoo-marked

မူထမ်းငရွှာဘိန်းသည်။ ထန်းတပင် မြို့အုပ်ဟောင်းငဆက်နှင့်။ မိုးနဲကြောင်းအရေးတော်သို့။ သူကောင်းဖြစ်ထိုက်ပါထမ်းရွက်ရှိသည့်အတွင်း။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ဟောင်းငဆက်သည်။ ကျွန်တော်မလင်ငရွှာဘိန်းပိုင်ပစ္စည်းများကိုထိမ်းယူ။ လူကိုသတ်ဖြတ်သေဆုံးရှိပါသောကြောင့်။ ထန်းတပင် မြို့အုပ်ဟောင်းငဆက်နှင့်ရွှာလွတ်တော်မှာမှန်ရာဖြစ်ပါရမည့်အကြောင်း။

5. Statement of the Myo-ók of T'antabin.

၅။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်လက်ဘက်ရည်တော်မင်းထင်စည်သူအစစ်ခံချက်။

သက္ကရာဇ် ၁၄၂၅ ခု။ ပဌမဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက်နေ့။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်လက်ဘက်ရည်တော်မင်းထင်စည်သူ။ ချက်။ ရွေးလကျာအမှုထမ်းငရန်လင်း။ ခယ်မမိခက်တို့ဈေးကပ်ဝင်ပါငရွှာဘိန်း။ ရွေးလကျာအမှုထမ်းဟုတ်မဟုတ်မသိ။ ကျွန်တော်မိုးနဲကြောင်းအရေးတော်သို့။ အမိန့်တော်မြတ်နှင့်ထမ်းရွက်ရာ။ ကိုယ်နေငွေ ၇၀

NOTES.

on the arm. မြို့အုပ် a township officer, Extra-Assist.-Commissioner. မိုးနဲ one of the Shan States. ထက်ဘက်ရည်ထော် a page whose duty was to hand the king his tea: afterwards, a gentleman in attendance. ကိုယ်နေငွေ money given to a person for which he is bound to return personal service.

ပေး၍။ သတ္တရာဇာတိစာချုပ်နှင့်ဝယ်ယူစေခိုင်းသူငွေအိတ်နန်း
 ကိုခေါ်သွား။ မိုးနဲ့မြို့သို့ရောက်ကာလ။ လွှတ်တော်ကပေး
 သည့်။ ခဲ။ ယံးတင်ရန်နွားတော်များကိုထိန်းစေသူ။ နတ်
 စုလက်ဝဲအမှုထမ်းငရမ်းက။ ကျွန်တော်ထိန်းသည့်နွား
 တော်များကို။ ငွေအိတ်နန်းခိုးယူရောင်းစားကြောင်းနှင့်
 တိုင်တန်းပြောဆိုသောကြောင့်။ ငွေအိတ်နန်းကိုခေါ်ငင်
 စစ်မေးရာ။ နွားတော်များကိုခိုးယူရောင်းစားကြောင်း။
 အစစ်ခံဖြောင့်ဆိုရှိ၍။ ခိုးယူရောင်းစားသည့်နွားကောင်
 ရောဝကျော်များကိုတောင်းခံရာ။ ငွေအိတ်နန်းခိုးယူနွား
 အနက်။ အနည်းငယ်နွားကိုပြန်ပေး။ ကျန်နွားကိုတောင်း
 ခံရှိသည့်အတွင်း။ လက်လွန်သေဆုံးရှိပါသည်။ ငွေ
 အိတ်နန်းပိုင်ဥက္ကဋ္ဌပစ္စည်းများကိုမသိမ်းမယူရပါ။

6. Examination of the Chief Clerk in the Ordnance Department.

၆။ နတ်စုလက်ဝဲသေနတ်စာရေးနေမျိုးသူရကျော်
 သူမေးချက်။

သတ္တရာဇာတိ ၂၄၅ ခု။ ပဌမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်
 နေ့။ နတ်စုလက်ဝဲသေနတ်စာရေးနေမျိုးသူရကျော်သူ

NOTES.

ခဲ bullets. ထိး powder. လက်ထွန် to assault, beat. သေ
 နတ်စာရေး Chief Clerk of Ordnance Department. နတ်စု
 လက်ဝဲ left wing of Nat Regiment.

မေးသော်။ချက်။ရွှေထံသေနတ်ဗိုလ်မြို့ဝန်တပ်ဗိုလ်ချုပ်
 က။မိုးနဲစော်ဘွားဟောင်းကို။တိုက်ခိုက်ဘမ်းဆီးရ
 မည်ဖြစ်၍။အမှုထမ်းလူ၁၅၅၀ထွင်စားစရိတ်ဆန်နီကျ။၎င်း
 ဆန်များကိုတင်ဆောင်ရန်။တသွောက်ထွင်ခွားကောင်
 ရောစီ။တင်ဆောင်ပါရှိစေရမည်ဆင့်ဆိုသည်နှင့်။နတ်
 ရုထက်ဝဲတပ်ဗိုလ်။ထန်းတပင် မြို့အုပ်လက်ဘက်ရည်
 တော်မင်းထင်စည်သူက။တပ်ဗိုလ်ဖြစ်သည့်အတိုင်း။
 ခွားများကိုရှာကြံ၍။တသွောက်ထွင်။တကောင်ကျပေး
 အပ်။၎င်းခွားများကို။တပ်မှူးသွောက်ကြီးတို့။ငရမ်းထံ
 ပေးအပ်ထိန်းကျောင်းရှိသည့်အတွင်း။ထန်းတပင်မြို့
 အုပ်အဆောင်ကိုင်ခေါင်းငဘိန်း။ခွားကိုရောင်းစားရှိ
 ထွင်။ခွားထိန်းငရမ်းက။ကျွန်တော်ထံပြောဆိုရာ။ငဘိန်း
 သည်အရအမှုထမ်းမဟုတ်သည်နှင့်။လူရှင်ထံပြောဆို
 ရမည်စေခိုင်းပြီးနောက်။ငရမ်းလူရှင်ထန်းတပင်မြို့အုပ်
 ထံတိုင်တန်းပြောဆိုကာထ။ထန်းတပင် မြို့အုပ်က။
 ငဘိန်းကိုစီရင်သေဆုံးကြောင်း။အမှုထမ်းတို့ပြောဆို
 ကြားသိပါရသည်။

NOTES.

ရွှေထံသေနတ်ဗိုလ် Captain in the Shwe-hlan Regiment.
 တပ်ဗိုလ်ချုပ် Colonel. စော်ဘွား a Shan Chief ruling a
 State. တပ်မှူးသွောက်ကြီး Major. အဆောင်ကိုင်ခေါင်း chief
 attendant.

7. Personal Service Bond of Nga P'ein and his wife Mi K'et.

၇။ ထန်းတပင် မြို့အုပ်လက်ဘက်ရင်္ဂါတော်မင်းထင်စဉ် သူတင်။ ငဘိန်း။ မယားမိခက်တို့ကိုယ်နေသက္ကရာဇ်။

သက္ကရာဇ် ၂၄၄၃။ သတင်းကျွတ်လဆန်း ၃ရက် နေ့တွင်။ ငဘိန်း။ မယားမိခက်တို့က။ ကျွန်တော်ကျွန်တော်မတို့မှာ။ သိန္နီစစ်ကဲကတော်မယ်နှစ်ထံ။ ဆပ်ပေးရန်ငွေဒိသုံးဒင်္ဂါးပြားရေ ၃၅။ မြင်းမာ။ ဇဝါသတ်ဇက်စုံပါအဘိုးငွေဒိသုံးဒင်္ဂါးပြားရေ ၃၅။ ၂၀၀၅၀၅၀၅၀၅၀၅။ ကျွန်တော်ငဘိန်း။ မယားမိခက်တို့ကို။ အစေခံသက္ကရာဇ်ထား၍။ စေခိုင်းပါတော့။ ပေးဆပ်ရန်ငွေဒိသုံးဒင်္ဂါးပြားရေ ၇၀ပေးမနှင့်ပါ။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ထိုးခင်ပွန်းတို့ထံအစီရင်ခံလျှင်။ ၎င်းငဘိန်း။ မယားမိခက်တို့အစီရင်ခံချက်အတိုင်း။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ထိုးခင်ပွန်းတို့က။ ငဘိန်း။ မယားမိခက်တို့ကို။ အစေကျွန်ခံကိုယ်နေသက္ကရာဇ်ထား၍။ ငဘိန်း။ မယားမိခက်တို့ကို။ ငွေဒိသုံးဒင်္ဂါးပြားရေ ၇၀ပေး၍စေခိုင်းသည့်ကာထ။ သိရှိသူမောင်ဆော့။ ငရွှေအပ်။ စာစီစာရေးငဘိုးသင်။

NOTES.

ကိုယ်နေသက္ကရာဇ် personal service bond. စစ်ကဲ civil judge. ကတော် wife of person of rank. မယ် Mrs., more honorific than ခ။ ။ ဒိသုံးဒင်္ဂါး current rupees. ဇဝါသတ် embroidered. ဇက်စုံပါ bridle complete. ပေးမနှင့် give in advance. ထိုးခင်ပွန်း husband and wife. သိရှိသူ witness. စာစီ to write, compose.

8. Decision of Court on the above Petition.

၈။ ကောက်တော်မူချက်။ .

ရွေးလကျာသေနတ်အရဆေးထိုးအမှုထမ်းငရန်
လင်း။ခယ်မမိခက်တို့နှင့်။ထန်းတပင် မြို့အုပ်ဟောင်း
လက်ဘက်ရည်တော်မင်းထင်စည်သူတို့။လူသေမှုစ
ကားမှာ။ ။အဆိုအစစ်ခံများကိုကြည့်ရှုလဲဇျောက်စေ
ရာ။ထန်းတပင်မြို့အုပ်ဟောင်းလက်ဘက်ရည်တော်မင်း
ထင်စည်သူကလည်း။ဇာနည်။မယားမိခက်တို့ကို။အစေ
ခံကျွန်အဖြစ်နှင့်ဝယ်ယူစေခိုင်း။တပ်တော်သို့ထိုက်ပါ
ထမ်းရွက်ရာ။စီရင်သင့်သည့်အတိုင်း။ဆုံးမစီရင်ရာ။
လက်လွန်သေဆုံးကြောင်း။မိခက်ကလည်း။ထန်းတပင်
မြို့အုပ်ဟောင်းအစေခံမဟုတ်။အလျောက်ထိုက်ထမ်း
ကြောင်း။လဲဇျောက်ရှိကြ၍။သတ္တရာဇ်တင်ပေးစေပြီး
လျှင်။သတ္တရာဇ်ကိုကြည့်ရှုရာ။လိက္ခံ တစာဝင်စာပါ
သေချာရှိသည်တရပ်။အစေခံကျွန်အဖြစ်နှင့်စေခိုင်းရ
သော်လည်း။အသက်ကိုဆုံးရှုံးအောင်မစီရင်ထိုက်။အ
မှုတော်ကိုထမ်းရွက်သင့်အခါ။စစ်ဦးစစ်ဖျားတွင်ကျန်

NOTES.

ကောက်ချက် points picked out, i.e. decision, issues.
ထူသေမှုစကားမှာ as regards this case of homicide. အဆို
the complaint. လဲဇျောက် to reply. ထိထွိထ P. written.
စာဝင်စာပါ contents, purport. စစ်ဦးစစ်ဖျားတွင် on service,
in the front.

အဖြစ်နှင့်။ ဆုံးမသင့်သည့်အတိုင်း။ ဆုံးမစီရင်ရာ။ လက်
 လွန်သေဆုံးကြောင်းသိသာရှိသည့်ဖြစ်၍။ ငတ်ဘိန်း။ မယား
 မိခင်ကို ကိုယ်နေသတ္တရာ၏တွက်ငွေ ၇၀ ကို။ သေသူင
 ဘိန်း။ မယားမိခင်ထံ။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ဟောင်းလက်
 ဘက်ရည်တော်မင်းထင်စဉ်သူက။ အတောင်းအခံမရှိ
 စေနှင့်။ ပလပ်၍သတ္တရာ၏ကိုဖျက်သိမ်းစေ။ သေသူင
 ဘိန်းမယားမိခင်သို့။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ဟောင်းလက်
 ဘက်ရည်တော်မင်းထင်စဉ်သူကသေသူငတ်ဘိန်းအသက်
 ဘိုးငွေ ၃၀ ပေးလျှော်စေ။

9. Report as to Crop Prospects and Food Supplies.

၉။ တောင်ငူခရိုင်ဝန်က။ ဝန်ရပါမြို့ရွာများတွင်အစာ
 ရေစာအကြောင်းနှင့်လွှတ်တော်လျှောက်လွှာ။

ဘုရားကျွန်တော်တတိယဌာနတောင်ငူခရိုင်ဝန်မင်း
 ကြီးမဟာမင်းထင်ရာဇာရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါသည့်ဘု
 ရား။ ။ ခရိုင်ဝန်ရပါမြို့ရွာများအနက်။ တောင်ငူ ၁၂ မြို့
 ကျေးရွာများမှာ။ ၁၂၄၇ ခုနှစ်။ ကဆုန်။ နယုန်။ တော်သ

NOTES.

ဆုံးမ to inflict chastisement. သိသာ to understand
 clearly. အသက်ဘိုး life value. ခရိုင်ဝန် governor of a district,
 prefect. အစာရေစာ food supplies.

လင်းလတိုင်။ မိုဗ်းမပြတ် ရွာသွန်းသော့ကြောင့်။ လယ်
ယာလုပ်ငန်းများမှာ။ အလစ်အလပ်မရှိ။ အနှံ့အပြားလုပ်
ဆောင်ကြရသည့်အတိုင်း။ အသီးအပင်ကောင်းမွန်စွာ
ဖြစ်ထွန်းရှိကြပါကြောင်း။ အစားအစာများမှာ။ စပါး
၁ဝဝ်လျှင် ငွေဒင်္ဂါး ၅ဝ။ ဆန် ၁လျှင် ၂ ပြားဈေးများနှင့်။
ခံဝယ်စားသောက်ကြပါကြောင်း။ ရမည်းသင်းမြို့ကျေး
ရွာနယ်မြေများမှာ။ မိုဗ်းဦးအနည်းငယ်ရွာသွန်းသော်
လည်း။ ဆည်ကန်ချောင်းမြောင်းများပြား။ ရေစီးရေဝင်
ကောင်းမွန်သော့ကြောင့်။ မိုဗ်းကောင်းသက်သက်
လယ်ယာများမှာသာ။ အနည်းငယ်လစ်လပ်၍။ ဆည်ကန်
ရေသောက်လယ်ယာများမှာ။ ကောင်းမွန်စွာလုပ်
ဆောင်စိုက်ပျိုး။ အသီးအပင်ဖြစ်ထွန်းကြပါကြောင်း။
အစားအစာများမှာ။ စပါး ၁ဝဝ်လျှင် ၆ ၅ ပြား ၇ဝ။ ဆန် ၁
လျှင် ၂ ၄။ ၁။ ၂ ပြားဈေးများနှင့်။ ခံဝယ်စားသောက်ကြ
ပါကြောင်း။ ညောင်ရမ်း၂ မြို့။ မိတ္ထီလာ ၄ မြို့များမှာ။ နယ်
တွင်းရှိလယ်ယာမြေများအနက်။ ၃ ပုံ ၁ ပုံခန့်မျှသာ။ လုပ်
ဆောင်စိုက်ပျိုးနှင့်ကြရပါသေးကြောင်း။ အစားအစာ

NOTES.

မိုဗ်း - ရွာသွန်း to rain. လုပ်ငန်း allotments. လစ်လပ် to
be fallow. အနှံ့အပြား mostly, diffusively. ဈေး market
rate. ဆည် a dam, weir. ၂ ၄။ ၁ 24 moo 1 pe = Rs. 2. 7
(J. § 138). ၃ ပုံ ၁ ပုံ one-third.

များမှာ။စပါး၁ဝဝ်ထွင်၅၅ပြား၈ဝ။ဆန်၅ထွင်၃ပြား
၃၂။၃ဈေးများနှင့်။ခံဝယ်စားသောက်ကြပါကြောင်း
များကိုသိသာတော်မူအောင်ရှိခိုးအစီရင်တော်ခံပါ
သည်ဘုရား။

10. Report as to Capture of certain Dacoits.

၁ဝ။ သတ္တရာဇာ ၂၄၇၃။ နယုန်လပြည့်ကျော်၁ရက်နေ့။
ခရိုင်ခံအင်းတင်။ ရတနာသိင်္ဃီခရိုင်ဝန်
ကျောက်ရွာ။

ဘုရားကျွန်တော်ရှေ့ဝင်းတော်မှူး။ ရတနာသိင်္ဃီမြို့
ဝန်။ ရဲဘက်မြင်းဝန်။ နဝမဋ္ဌာနရတနာသိင်္ဃီခရိုင်ဝန်သ
တိုးမင်းကြီးမဟာမင်းခေါင်ရာဇာရှိခိုးအစီရင်တော်ခံ
ပါသည်ဘုရား။ ။ ဝန်စုပါနယ်မြေကျေးရွာများမှာ။ အ
တိုက်အခိုက်အလှအယူမရှိစေရ။ ထောက်ထွမ်းဘမ်း
ဆီးစေရန်အမှုထမ်းလူပေးအပ်ရှိပါသည့်အတိုင်း။ မပေါ့
မလျော့။ မြင်းခေါင်း။ မြင်းစီးတို့ကိုကြပ်ကြပ်တည်းတည်း
ဆင့်ဆို။ မြို့ရုံးအရာရှိတို့ကိုလူလက်နက်ပေးအပ်စေခိုင်း
ဘမ်းဆီးစေရာ။ ရတနာသိင်္ဃီမြို့မြောက်ထက်ပိုလံခွင်ပါ

NOTES.

၃၂။ 32 moo 1 pè = Rs. 3. 5. ရတနာသိင်္ဃီ P. name of
Shwebo. ရှေ့ဝင်းတော်မှူး Captain of the eastern Palace
Guard. ရဲဘက်မြင်းဝန် Colonel of Yebet cavalry Regiment.
စိုလ်ခွင် a military command or district.

ကျဉ်းကန် ရွာနေထားပြင်ကျော်စော။ ခေင်တို့ကိုရမိစပ်
မေးသျှင်။ ကျွန်တော်တို့နှင့် ရွာနေကျေး။ ယာတော် ရွာ
နေညံ။ ပန်းတံဆိပ်ရွာ နေချင်း။ တပယင်း မြို့စီရင်ရ
၄ ရွာ နေချေယ်။ ၎င်းနှင့်ပါ အမည်မသိလူ ၄ တို့တိုင်ပင်
ကြပြီးသျှင်။ ကျော်စောကိုင်သေ့နတ်။ ချင်းကိုင်သေ
နတ်။ ချေယ်ကိုင်သေ့နတ်များနှင့်။ ၁ ၂ ၄ ၅ ၅။ နှောင်း
တန်ခူးလအတွင်း။ မြေခူးမြို့စီရင်ရ ဆယ် ရွာကိုညည့်
၂ ချက်တီးကျော်အချိန်။ ဝန်းပိုင်းတိုက်ခိုက်။ ရရှိသည့်
နွားကောင် ၂၀။ အထည်ပစ္စည်းများကိုညီမျှဝေယူ
ကြောင်း။ တိုက်ရာပါသေ့နတ်နှင့်။ တိုက်ရာရရှိသည့်
အထည်ပစ္စည်းများကိုပေးအပ်။ အစစ်ခံထွက်ပေါ်ရှိ
ပါသေ့ကြောင့်။ ရမိသည့်ထားပြင်ကျော်စော။ ခေင်
တို့ကို။ အကျဉ်းချုပ်ထား၍။ မရကျန်အစစ်ခံရာပါထား
ပြတို့ကို။ နယ်ရှင်အကြီးအအုပ်တို့ထံတောင်းခံဆဲရှိပါ
ကြောင်း။ ထားပြင်ကျော်စော။ ခေင်တို့အစစ်ခံထွက်
ချက်များကိုတင်ပေးပျောက်ထားပါကြောင်းရှိခိုးအစီ
ရင်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

NOTES.

နှောင်းတန်ခူးထု that part of the month ထံကူး that precedes
the New Year's Day : နှောင်း is therefore the last part of
the past year. The spelling ထူး is correct, as it means
crossing the တံ or တန် demarcating line. ညည့်၂ချက်တီး
ကျော်အချိန် past twelve o'clock at night (J. § 136).

11. Petition of certain Village Headmen with reference to the Thoogyee of their Circle.

၁၁။ ရွှေပြည်ရန်အောင်အနောက်လက်။ပြင်စဉ်ခေါင်း။
ဝိန်ပန်း။ကန်စီ။ကြေးကန်ရွာကြေးထမ်းကြီးတို့
ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်စား။

ဘုရားကျွန်တော်ရွှေပြည်ရန်အောင်အနောက်လက်။
ပြင်စဉ်ခေါင်း။ဝိန်ပန်း။ကန်စီ။ကြေးကန်ရွာကြေးထမ်း
ကြီးထယ်။မြတ်ရေး။ဆိုးပေ။တောရဲ။ချစ်ထွန်း။
အပေါင်းပါကြေးထမ်းကြီးထယ်တို့ရှေ့တဝါးတော်မြတ်
အောက်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ပါသည့်ဘုရား။

ကြေးကန်ရွာသူကြီးညောင်ပေါ်သူကောင်းပြုတော်မူ
သည့်ကျေးဇူးသစ္စာတော်မြတ်ကိုမထောက်။ကျေးရွာ
တိုင်နယ်ကိုငွေခွဲဂါး ၃၀၀ ကျော်နှင့်ပေါင်နှံရောင်းစား။
ဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးတို့အပေါ်တွင်။ငွေခွဲဂါး
၁၀၀၀ ကျော်ပိုမိုခွဲတောင်းစားယူ။ကျေးရွာနှင့်မဆိုင်
သူသန်က။လူကိုညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်။မခံမရပ်နိုင်အောင်
ပြုလုပ်။အိမ်ခြေလူနေတမြို့တနယ်သို့ပြောင်းရွှေ့ထွက်
သွား။ကျေးရွာပျက်ပြားနှင့်နာပင်ပန်း။အကျိုးတော်

NOTES.

ခွဲထောင်း to levy tax. နင့်နာ for နပ်နာ to be aggrieved ;
see p. xxii.

ယုတ်လျော့ရှိပါသောကြောင့်။ အမိန့်တော်။ ဥပဒေတော်
 ချားကိုကျူးလွန်။ တိုင်နယ်ကိုပေါင်နှံ။ ကြေးငွေပိုမိုခွဲ
 တောင်းစားယူ။ လူကိုညည်းပန်းနှိပ်စက်ပြုလုပ်သူညံ့
 ပေါ်။ တိုင်နယ်ကိုအပေါင်ခံသူငှာနှံတို့နှင့်မှန်ရာရှင်
 လင်းပါရမည့်အကြောင်း။ ရွာဘဝါးတော်မြတ်အောက်
 ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ပါသည်ဘုရား။

NOTES.

အပေါင်ခံသူ a mortgagee. ရှေ့ဘဝါးတော်မြတ်အောက် be-
 neath the excellent golden royal foot: within the royal
 jurisdiction, in the royal city: ဝါး or ဘဝါး the sole (of
 the foot), or palm (of the hand). သံတော်ဦးတင် to address
 a king; lit. to place the royal voice on the head. The
 whole sentence means, 'We supplicate your Majesty,'
 that the whole matter may be investigated and right be
 done, etc.

THE END.

PETITION No. 1.

အရှင်ဘုရားကျေးဇူးတင်စွာ အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။
အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။

ပဲကျေးမြို့ မြို့မတိုက် အတွင်း။ ကျောက်တောင်မြို့နယ်။
ရှင်ဘုရားကျေးဇူးတင်စွာ အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။
အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။

ကျောက်တောင်မြို့နယ် အတွင်း။
အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။

အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။

အစီရင်ခံစာတင်ပြပါသည်။

ပဲကျေးမြို့
၁၈၈၅ ခု ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့

X ကျောက်တောင်မြို့

PETITION No. 2.

၈၅ ကျင့်မြို့ အလှူပိုင် မိခင်နှင့် တို့ကား မိုးဝက်
 တို့ကား တို့နှင့် တော်ဝင် ဘီလင်းမြို့ မတို့က မိခင်နှင့် တို့ကား လှူငွေ ပြု
 မှီ ခို အစီရင် ဝေသာခံပါ သဘော ကျေးဇူးတင် သဘင် ဟူ၍
 ကာ ဇိုင်း ကြီး၊ ကာ ဇိုင်း ခင်စော တို့ ဖြစ်ကြောင်း မိခင် ကျား၏ ခုခိုင်း ရင် အင်
 ကြီး အခွင့် တို့ကား မိုးဝက် ဝေသာ ဝေသာ - ၅ မှစင် ကျား ခိုင်စိုက် အာဘုံ ၅-
 ၄၂ - ၃ နှင့် ဝယ် မျှ ဂု ပါ သဘော
 ရင် အင် တို့ ကျား ဝေသာ ကျား မိခင် ကျား မိုး - ၅ အင် ကြီး ၈၅ လှူ ထား
 လှူ ပေါင်း - ၅ နှင့် တို့ သဘော တို့နှင့် တော် ကျား မပါ စော သဘော သဘာ
 ဆို ကြီး များ စော တို့ ။ ဝေသာ ပေး စော စော စော စော စော စော စော စော စော စော စော
 မိုး တွင် လှူ ထား စော အခွင့် တို့ကား မိုး ဝက် အမျှ တို့ ပိုင် မိခင် ဝေသာ
 မြစ် ရှင် မိုး မြစ် ကျား ရင် အင် ၊ အင် ပါ မပါ အမျှ တော် ကြီး နှင့် ခိုင် ဆို ကြီး
 အထက် - ၅ လှူ ကာ အမျှ မှီ ပါ သဘော ကျား ၄၅ အင် အတွင်း မှီ ပါ တော်
 ပါ ကမ်း သျှ ပ် ထား ပက ပြီး လှူ စော မှီ ကျား မှီ ပါ သဘော အင် တွာ
 သာ လှူ ပေါင်း - ၄ နှင့် တော် - ဝေသာ သဘော သဘာ ဆို ကြီး အထက် အထက်
 ၅ တွင် အထက် များ မှီ ပါ သဘော သဘော ကျား မှီ ပါ တော် ကျား အာဘုံ ၅ နှင့်
 ပါ သဘော ကျ် မြစ် မှီ ပါ ကျ် ရင် အင် စော စော စော စော စော စော စော စော စော စော
 တို့ ဝေသာ မှီ ပြီး လှူ ကျ် လှူ ကျ် ပါ - ၄ အင် ကြီး ဝယ် မျှ လှူ ကျ် ကျ်
 မှီ မှီ အမျှ ကျ် ပါ ပေး စော စော စော စော စော စော စော စော စော စော စော
 အစီရင် တော် ခံပါ သဘော ကျေးဇူး တင် သဘင် ဟူ၍ ။

၆၅ ကြက်ကျ X

ဘုရားကျွန်တော်တို့ကုန်ဖြိုလမ်းမတော်တို့ပင်
ကုန်ဖြိုဘုရားအစီအစဉ်တော်ခံပါသည်ဘုရား။

အဲဒီကတည်းကတို့ပါစွဲသော အိမ်အရောင်၊
အဝယ်စာချုပ်သည်လမ်းမတော်အရပ်တွင်။
မောင်ကလေးအမည်ခွင့်အခွင့်တော်ထမ်းတော်
အောင်လုပ်နေထိုင်သော အိမ်ကိုကျွန်တော်တို့က
အကိုးငွေ ၁၅၀၀ ပေးစွဲဝယ်ယူပြီးနောက်၎င်းစာ
ချုပ်ချုပ်ကတော်ကလေးကလေးများလေးတို့ပါ
သည်။ ၎င်းမောင်ကလေးကိုလည်းကျွန်တော်တို့

ကအိမ်ဝယ်သော အကိုးငွေ ၁၅၀၀ ကိုလက်ချက်
ပေးနေချုပ်ဖြိုသည်နောက်ဝယ်သောစာချုပ်အရပ်
အရပ်ခုံးတော်တွင်ရှိသော ခွင့်တော်ပုဒ်အရပ်
ချုပ်ကလေးတို့။ အမည်ဖြောင်း၊ နှစ်ခြင်း၊ ဖွဲ့စည်း
စာခွဲစာစုမပြုမလုပ်ကံ။ ချုပ်ချုပ်ကလေး
တိုင်ဖြိုဖြာစွာ ခုံးအိုမလုပ်ကံ။ ခေါ်သောလည်း
မပါရှိနေပါသည်။ ခွင့်ဖြိုပါကို။ ဘုရားတော်ဖြို
တော်တို့က ခွင့်အကံ။ ပုဒ်မ။ ၂၆။ ၂၀၀၀။
ဘုရား ၎င်းစာချုပ်ကို ခွင့်ဖြိုလုပ်ချုပ်
မောင်ကလေး ခွင့်ကုန်စာချုပ်ပေးအကံ။ တော်တို့ပါ
ကျေးဇူးတင်အပ်သည်။

PETITION No.4.

ကျား ကျားကေ ဖုန်ကေ ပြန် ဝိသုဒ္ဓိတံ ဟေတု
 ငါ့ ဝိသုဒ္ဓိ " ဝါး ပါး : စတုတ္ထ ကုဏ္ဍိ : ပိဋကေသီရင်
 ကော ဝိသါကု ဣတ္ထိ : " ၁၂၅၂ ခုတံ ဝါးစုလကုဏ္ဍိ
 သုန္ဓကော ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ အကျိုး " ထား ဖြစ်ကုဏ္ဍိ : ၂ ကျပ်
 သုတ္တကုဏ္ဍိ : ဝိသုဒ္ဓိကော " ဖိသုတ္တံ " ငါ့စု " ငါ့
 ၃၆ : ဘူး : စု ဝိသုဒ္ဓိကော ပိဋကေသီရင် " သဝိသု
 ကုဏ္ဍိ : စု ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ : ဒင် ဝိသုဒ္ဓိကော : ဝိသု " ထား ကု
 ခုတ္တကုဏ္ဍိ ဘူး : စု ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ဝိသု ပုဇ္ဇကု
 ဖြစ်ကုဏ္ဍိ ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ ဖြစ်ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ဖြစ်ကုဏ္ဍိ
 ယူး : ကု " ကု ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ဝိသု " ထား
 ဝိသုဒ္ဓိကော ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ဝိသုဒ္ဓိကော
 ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ကုဏ္ဍိ " ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော : ကု
 ဝိသုဒ္ဓိကော : ကု ဝိသုဒ္ဓိကော ဝိသုဒ္ဓိကော : ကု " ထား
 ကုဏ္ဍိ : စု ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ " ဝိသုဒ္ဓိကော ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော
 ဝိသုဒ္ဓိကော : ဝိသုဒ္ဓိကော : ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ဝိသုဒ္ဓိကော
 ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ပိဋကေသီရင် ကုဏ္ဍိ : စု
 ကုဏ္ဍိ : စု ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ : စု ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ : ဝိသုဒ္ဓိကော : ကု
 ဝိသုဒ္ဓိကော : ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ပိဋကေသီရင် ကု
 ကုဏ္ဍိ : စု ပုဇ္ဇကုဏ္ဍိ : ကုဏ္ဍိ ဝိသုဒ္ဓိကော ဝိသုဒ္ဓိကော
 ကုဏ္ဍိ "

CLARENDON PRESS BOOKS

HISTORY

Greece, Italy, Egypt, etc

- Clinton's Fasti Hellenici**, from the LVith to the CXXIIIrd Olympiad. Third edition. 4to. £1 14s. 6d. net. From the CXXIVth Olympiad to the Death of Augustus. Second edition. 4to. £1 12s. net. Epitome. 8vo. 6s. 6d. net.
- Clinton's Fasti Romani**, from the death of Augustus to the death of Heraclius. Two volumes. 4to. £2 2s. net. Epitome. 8vo. 7s. net.
- Greswell's Fasti Temporis Catholici**. 4 vols. 8vo. £2 10s. net. Tables and Introduction to Tables. 8vo. 15s. net. *Origines Kalendariae Italicae*. 4 vols. 8vo. £2 2s. net. *Origines Kalendariae Hellenicae*. 6 vols. 8vo. £4 4s. net.
- A Manual of Greek Historical Inscriptions**. By E. L. HICKS. New edition, revised by G. F. HILL. 8vo. 10s. 6d. net.
- Latin Historical Inscriptions**, illustrating the history of the Early Empire. By G. M^CN. RUSHFORTH. 8vo. 10s. net.
- Sources for Greek History** between the Persian and Peloponnesian Wars. By G. F. HILL. 8vo. Reissue, revised. 10s. 6d. net.
- Sources for Roman History**, B.C. 133-70. By A. H. J. GREENIDGE and A. M. CLAY. Crown 8vo. 5s. 6d. net.
- A Manual of Ancient History**. By G. RAWLINSON. 2nd ed. 8vo. 14s.
- Finlay's History of Greece** from its Conquest by the Romans (B.C. 146) to A.D. 1864. A new edition, revised, and in part re-written, with many additions, by the Author, and edited by H. F. TOZER. 7 vols. 8vo. 63s. net.
- The History of Sicily** from the earliest times. By E. A. FREEMAN. 8vo. Vols. I and II. The Native Nations: The Phoenician and Greek Settlements to the beginning of Athenian Intervention. £2 2s. net. Vol. III. The Athenian and Carthaginian Invasions. £1 4s. net. Vol. IV. From the Tyranny of Dionysios to the Death of Agathoklés. Edited from posthumous MSS, by A. J. EVANS. £1 1s. net.
- Italy and her Invaders** (A.D. 376-814). With plates and maps. Eight volumes. 8vo. By T. HODGKIN. Vols. I-IV in the second edition. I-II. The Visigothic, Hunnish, and Vandal Invasions, and the Herulian Mutiny. £2 2s. III-IV. The Ostrogothic Invasion. The Imperial Restoration. £1 16s. V-VI. The Lombard Invasion, and the Lombard Kingdom. £1 16s. VII-VIII. Frankish Invasions, and the Frankish Empire. £1 4s.
- The Dynasty of Theodosius**; or, Seventy Years' Struggle with the Barbarians. By the same author. Crown 8vo. 6s.
- Aetolia; its Geography, Topography, and Antiquities**. By W. J. WOODHOUSE. With maps and illustrations. Royal 8vo. £1 1s. net.
- The Islands of the Aegean**. By H. F. TOZER. Crown 8vo. 8s. 6d.
- Dalmatia, the Quarnero, and Istria**; with Cettigne and Grado. By T. G. JACKSON. Three volumes. With plates and illustrations. 8vo. 31s. 6d. net.
- Cramer's Description of Asia Minor**. Two volumes. 8vo. 11s.
- Description of Ancient Greece**. 3 vols. 8vo. 16s. 6d.

- The Cities and Bishoprics of Phrygia.** By W. M. RAMSAY.
 Royal 8vo. Vol. I, Part I. The Lycos Valley and South-Western Phrygia.
 18s. net. Vol. I, Part II. West and West Central Phrygia. £1 1s. net.
- Stories of the High Priests of Memphis, the Sethon of Herodotus, and the Demotic Tales of Khamnas.** By F. L. L. GRIFFITH. With Portfolio containing seven facsimiles. Royal 8vo. £2 7s. 6d. net.
- The Arab Conquest of Egypt.** By A. J. BUTLER. With maps and plans. 8vo. 16s. net.
- Baghdad during the Abbasid Caliphate, from contemporary sources.** By G. LE STRANGE. With eight plans. 8vo. 16s. net.

Archaeology

- Ancient Khotan.** Detailed report of Archaeological explorations in Chinese Turkestan carried out and described under the orders of H.M. Indian Government by M. AUREL STEIN. Vol. I. Text, with descriptive list of antiques, 72 illustrations in the text, and appendices. Vol. II. 119 colotype and other illustrations and a map. 2 vols. 4to. £5 5s. net.
- Catalogue of the Coins in the Indian Museum, Calcutta, including the Cabinet of the Asiatic Society of Bengal.** (Published for the Trustees of the Indian Museum.) Royal 8vo, with numerous colotype plates. Vol. I, by V. A. SMITH, 30s. net; or Part I (Early Foreign Dynasties and Guptas), 15s. net, Part II (Ancient Coins of Indian Types), 6s. net, Part III (Persian, Mediaeval, South Indian, Miscellaneous), 10s. 6d. net. Vol. II, by H. N. WRIGHT (the first section of Part II by Sir J. BOURNILLON), 30s. net (Sultans of Delhi, Contemporary Dynasties in India). Vol. III, by H. N. WRIGHT, 40s. net (Mughal Emperors).
- Ancient Coptic Churches of Egypt.** By A. J. BUTLER. 2 vv. 8vo. 30s.
- A Catalogue of the Cyprus Museum.** By J. L. MYRES and MAX ORNEFAISCH-RICHTER. 8vo. With eight plates, 7s. 6d. net.
- A Catalogue of the Sparta Museum.** By M. N. TOD and A. J. B. WACE. 8vo. 10s. 6d. net.
- Catalogue of the Greek Vases in the Ashmolean Museum.** By P. GARDNER. Small folio, linen, with 26 plates. £3 3s. net.
- The Cults of the Greek States.** By L. R. FARNELL. 8vo. Five volumes, 207 plates. I-II, 32s. net; III-IV, 32s. net; V. 18s. 6d. net.
- The Stone and Bronze Ages in Italy and Sicily.** By T. E. PEET. 8vo, illustrated. 16s. net.
- Classical Archaeology in Schools.** By P. GARDNER and J. L. MYRES. 8vo. Second edition. 1s. net.
- Introduction to Greek Sculpture.** By L. E. UFCOTT. Cr. 8vo. 4s. 6d.
- Marmora Oxoniensia, inscriptiones Graecae ad Chandleri exempla editae, cur. GUL. ROBERTS, 1791.** Crown 8vo. 3s. 6d.
- De Antiquis Marmoribus, Blasii Caryophili. 1828.** 7s. 6d.
- Fragmenta Herculaniensia.** A Catalogue of the Oxford copies of the Herculanean Rolls, with texts of several papyri. By W. SCOTT. Royal 8vo. £1 1s.
- Thirty-six Engravings of Texts and Alphabets from the Herculanean Fragments.** Folio. Small paper, 10s. 6d., large paper, £1 1s.
- Herculaniensium Voluminum Partes II. 1824.** 8vo. 10s.

English History: Sources

Baedae Opera Historica, edited by C. PLUMMER. Two volumes. Crown 8vo, leather back. £1 1s. net.

Asser's Life of Alfred, with the Annals of St. Neot, edited by W. H. STEVENSON. Crown 8vo. 12s. net.

The Alfred Jewel, an historical essay. With illustrations and a map, by J. EARLE. Small 4to, buckram. 12s. 6d. net.

Two of the Saxon Chronicles Parallel; with supplementary extracts from the others. A Revised Text, edited by C. PLUMMER and J. EARLE. Two volumes. Crown 8vo. Vol. I. Text, appendices, and glossary. 10s. 6d. Vol. II. Introduction, notes, and index. 12s. 6d.

The Saxon Chronicles (787-1001 A.D.). Crown 8vo, stiff covers. 3s.

Handbook to the Land-Charters. By J. EARLE. Crown 8vo. 16s.

The Crawford Collection of early Charters and Documents, now in the Bodleian Library. Edited by A. S. NAPIER and W. H. STEVENSON. Small 4to, cloth. 12s. net.

The Chronicle of John of Worcester, 1118-1140. Edited by J. R. H. WEAVER. Crown 4to. 7s. 6d. net.

Dialogus de Scaccario. Edited by A. HUGHES, C. G. CRUMP, and C. JOHNSON, with introduction and notes. 8vo. 12s. 6d. net.

Passio et Miracula Beati Olai. Edited from the Twelfth-century MS by F. METCALFE. Small 4to. 6s.

The Song of Lewes. Edited from the MS, with introduction and notes, by C. L. KINGSFORD. Extra fcap 8vo. 5s.

Chronicon Galfridi le Baker de Swynebroke, edited by Sir E. MAUNDE THOMPSON, K.C.B. Small 4to, 18s.; cloth, gilt top, £1 1s.

Chronicles of London. Edited, with introduction and notes, by C. L. KINGSFORD. 8vo. 10s. 6d. net.

Gascoigne's Theological Dictionary ('Liber Veritatum'): selected passages, illustrating the condition of Church and State, 1403-1458. With an introduction by J. E. THOROLD ROGERS. Small 4to. 10s. 6d.

Fortescue's Governance of England. A revised text, edited, with introduction, etc, by C. PLUMMER. 8vo, leather back. 12s. 6d.

Stow's Survey of London. Edited by C. L. KINGSFORD. 8vo, 2 vols., with a folding map of London in 1600 (by EMERY WALKER and H. W. CRIEB) and other illustrations. 30s. net.

The Protests of the Lords, from 1624 to 1874; with introductions. By J. E. THOROLD ROGERS. In three volumes. 8vo. £2 2s.

Historical Evidence. By H. B. GEORGE. Crown 8vo. 3s.

The Clarendon Press Series of Charters, Statutes, etc

From the earliest times to 1307, By Bishop STUBBS.

Select Charters and other illustrations of English Constitutional History.
Eighth edition. Crown 8vo. 8s. 6d.

From 1558 to 1625. By G. W. PROTHERO.

Select Statutes and other Constitutional Documents of
the Reigns of Elizabeth and James I. Third edition.
Crown 8vo. 10s. 6d.

From 1625 to 1660. By S. R. GARDINER.

The Constitutional Documents of the Puritan Revolution. Third edition. Crown 8vo. 10s. 6d.

Calendars, etc

Calendar of Charters and Rolls preserved in the Bodleian Library.
8vo. £1 11s. 6d. net.

Calendar of the Clarendon State Papers preserved in the
Bodleian Library. In three volumes. 1869-76.

Vol. I. From 1523 to January 1649. 8vo. 18s. net. Vol. II. From 1649
to 1654. 8vo. 16s. net. Vol. III. From 1655 to 1657. 8vo. 14s. net.

Hakluyt's Principal Navigations, being narratives of the Voyages
of the Elizabethan Seamen to America. Selection edited by E. J. PAYNE.
Crown 8vo, with portraits. Second edition. Two volumes. 5s. each.

Also abridged, in one volume, with additional notes, maps, &c., by
C. RAYMOND BEAZLEY. Crown 8vo, with illustrations. 4s. 6d. Also,
separately, *The Voyages of Hawkins, Frobisher, and Drake*; *The Voyages
of Drake and Gilbert*, each 2s. 6d.

Aubrey's 'Brief Lives,' set down between the Years 1669 and 1696.
Edited from the Author's MSS by A. CLARK. Two volumes. 8vo. £1 5s.

Whitelock's Memorials of English Affairs from 1625 to 1660. 4 vols.
8vo. £1 10s.

Ludlow's Memoirs, 1625-1679. Edited, with Appendices of Letters
and illustrative documents, by C. H. FIRTH. Two volumes. 8vo. £1 16s.

Luttrell's Diary. A brief Historical Relation of State Affairs, 1678-1714.
Six volumes. 8vo. £1 10s. net.

Burnet's History of James II. 8vo. 9s. 6d.

**Life of Sir M. Hale, with Fell's Life of
Dr. Hammond.** Small 8vo. 2s. 6d.

**Memoirs of James and William, Dukes of
Hamilton.** 8vo. 7s. 6d.

Burnet's History of My Own Time. A new edition based on that of M. J. ROUTH. Edited by OSMUND AIRY. Vol. I. 12s. 6d. net. Vol. II. (Completing Charles the Second, with Index to Vols. I and II.) 12s. 6d. net.

Supplement, derived from Burnet's Memoirs, Autobiography, etc. all hitherto unpublished. Edited by H. C. FOXCROFT, 1902. 8vo. 16s. net.

The Whitefoord Papers, 1739 to 1810. Ed. by W. A. S. HEWINS. 8vo. 12s. 6d.

History of Oxford

A complete list of the Publications of the Oxford Historical Society can be obtained from Mr. Frowde.

Manuscript Materials relating to the History of Oxford ; contained in the printed catalogues of the Bodleian and College Libraries. By F. MADAN. 8vo. 7s. 6d.

The Early Oxford Press. A Bibliography of Printing and Publishing at Oxford, '1468'-1640. With notes, appendices, and illustrations. By F. MADAN. 8vo. 18s.

Bibliography

Cotton's Typographical Gazetteer. First Series. 8vo. 12s. 6d.

Ebert's Bibliographical Dictionary. 4 vols. 8vo. [Out of print.]

Bishop Stubbs's and Professor Freeman's Books

The Constitutional History of England, in its Origin and Development. By W. STUBBS. Library edition. Three volumes. Demy 8vo. £2 8s. Also in three volumes, crown 8vo, price 12s. each.

Seventeen Lectures on the Study of Mediaeval and Modern History and kindred subjects, 1867-1884. By the same. Third edition, revised and enlarged, 1900. Crown 8vo, half-roan. 8s. 6d.

History of the Norman Conquest of England ; its Causes and Results. By E. A. FREEMAN. Vols. I, II and V (English edition) are out of print.

Vols. III and IV. £1 1s. each. Vol. VI (Index). 10s. 6d.

A Short History of the Norman Conquest of England. Third edition. By the same. Extra fcap 8vo. 2s. 6d.

The Reign of William Rufus and the Accession of Henry the First. By the same. Two volumes. 8vo. £1 16s.

Special Periods and Biographies

- Ancient Britain and the Invasions of Julius Caesar.** By T. RICE HOLMES. 8vo. 21s. net.
- Life and Times of Alfred the Great, being the Ford Lectures for 1901.** By C. PLUMMER. 8vo. 5s. net.
- The Domesday Boroughs.** By ADOLPHUS BALLARD. 8vo. 6s. 6d. net.
- Villainage in England. Essays in English Mediaeval History.** By P. VINOGRADOFF. 8vo. 16s. net.
- English Society in the Eleventh Century. Essays in English Mediaeval History.** By P. VINOGRADOFF. 8vo. 16s. net.
- Oxford Studies in Social and Legal History.** Edited by PAUL VINOGRADOFF. 8vo. Vol. I. English Monasteries on the Eve of the Dissolution. By ALEXANDER SAVINE. Patronage under the Later Empire. By F. DE ZULUETA. 12s. 6d. net.
- The Gild Merchant: a contribution to British municipal history.** By C. GROSS. Two volumes. 8vo, leather back, £1 4s.
- The Welsh Wars of Edward I; a contribution to mediaeval military history.** By J. E. MORRIS. 8vo. 9s. 6d. net.
- The Great Revolt of 1381.** By C. OMAN. With two maps. 8vo. 8s. 6d. net.
- Lancaster and York. (A. D. 1399-1485.)** By Sir J. H. RAMSAY. Two volumes. 8vo, with Index, £1 17s. 6d. Index separately, 1s. 6d.
- Life and Letters of Thomas Cromwell.** By R. B. MERRIMAN. In two volumes. [Vol. I, Life and Letters, 1523-1535, etc. Vol. II, Letters, 1536-1540, notes, index, etc.] 8vo. 18s. net.
- Edward Hyde, Earl of Clarendon.** A lecture by C. H. FIRTH. 8vo. 1s. net.
- A History of England, principally in the Seventeenth Century.** By L. VON RANKE. Translated under the superintendence of G. W. KITCHIN and C. W. BOASE. Six volumes. 8vo. £3 3s. net. Index separately, 1s.
- Sir Walter Raleigh, a Biography,** by W. STEBBING. Post 8vo. 6s. net.
- Henry Birkhead and the foundation of the Oxford Chair of Poetry.** By J. W. MACKAIL. 8vo. 1s. net.
- Biographical Memoir of Dr. William Markham, Archbishop of York,** by Sir CLEMENTS MARKHAM, K.C.B. 8vo. 5s. net.
- The Life and Works of John Arbuthnot.** By G. A. ALLEN. 8vo, cloth extra, with Portrait. 16s.

- Life and Letters of Sir Henry Wotton.** By L. PEARFALL SMITH. 8vo. Two volumes. 25s. net.
- Great Britain and Hanover.** By A. W. WARD. Crown 8vo. 5s.
- History of the Peninsular War.** By C. OMAN. To be completed in six volumes, 8vo, with many maps, plans, and portraits.
Already published: Vol. I. 1807-1809, to Corunna. Vol. II. 1809, to Talavera. Vol. III. 1809-10, to Torres Vedras. 14s. net each.
- Anglo-Chinese Commerce and Diplomacy:** mainly in the nineteenth century. By A. J. SARGENT. 12s. 6d. net.
- Frederick York Powell.** A Life and a selection from his Letters and Occasional Writings. By OLIVER ELTON. Two volumes. 8vo. With photogravure portraits, facsimiles, etc. 21s. net.
- David Binning Monro: a Short Memoir.** By J. COOK WILSON. 8vo, stiff boards, with portrait. 2s. net.
- F. W. Maitland.** Two lectures by A. L. SMITH. 8vo. 2s. 6d. net.

School Books

- Companion to English History (Middle Ages).** Edited by F. P. BARNARD. With 97 illustrations. Crown 8vo. 8s. 6d. net.
- School History of England to the death of Victoria.** With maps, plans, etc. By O. M. EDWARDS, R. S. RAIT, and others. Crown 8vo, 3s. 6d.
- Perspective History Chart.** By E. A. G. LAMBORN. 8s. 6d. net.

Oxford County Histories

Crown 8vo, with many illustrations, each 1s. 6d. net. (Also in superior bindings, 2s. 6d. net.)

- Berkshire,** by E. A. G. LAMBORN.
- Durham,** by F. S. EDEN.
- Essex,** by W. H. WESTON.
- Hampshire,** by F. CLARKE.
- Oxfordshire,** by H. A. LIDDELL.

Others in preparation.

- Leeds and its Neighbourhood.** By A. C. PRICE. 3s. 6d.
Also, for junior pupils, illustrated, each 1s.
- Stories from the History of Berkshire.** By E. A. G. LAMBORN.
- Stories from the History of Oxfordshire.** By JOHN IRVING.

History and Geography of America and the British Colonies

For other Geographical books, see pages 59, 60.

History of the New World called America. By E. J. PARRY.

Vol. I. 8vo. 18s. Bk. I. The Discovery. Bk. II, Part I. Aboriginal America.

Vol. II. 8vo. 14s. Bk. II, Part II. Aboriginal America (concluded).

A History of Canada, 1763-1812. By Sir C. P. LUCAS, K.C.M.G.

8vo. With eight maps. 12s. 6d. net.

The Canadian War of 1812. By Sir C. P. LUCAS, K.C.M.G. 8vo.

With eight maps. 12s. 6d. net.

The Union of South Africa. By the Hon. R. H. BRAND (1909).

8vo. 6s. net.

Historical Geography of the British Colonies. By Sir C. P.

LUCAS, K.C.M.G. Crown 8vo.

Introduction. New edition by H. E. EGERTON. 1903. (Origin and growth of the Colonies.) With eight maps. 3s. 6d. In cheaper binding, 2s. 6d.

Vol. I. The Mediterranean and Eastern Colonies.

With 13 maps. Second edition, revised and brought up to date, by R. E. STRUBBS. 1906. 5s.

Vol. II. The West Indian Colonies. With twelve

maps. Second edition, revised and brought up to date, by C. ARCHLEY, I.S.O. 1905. 7s. 6d.

Vol. III. West Africa. Second Edition. Revised to the

end of 1899 by H. E. EGERTON. With five maps. 7s. 6d.

Vol. IV. South and East Africa. Historical and Geo-

graphical. With eleven maps. 9s. 6d.

Also Part I. Historical. 1898. 6s. 6d. Part II. 1903. Geographical. 3s. 6d.

Vol. V. Canada, Part I. 1901. 6s. Part II, by H. E. EGERTON.

4s. 6d. Part III (Geographical) in preparation.

Vol. VI. Australasia. By J. D. ROGERS. 1907. With 22 maps.

7s. 6d. Also Part I, Historical, 4s. 6d. Part II, Geographical, 3s. 6d.

History of the Dominion of Canada. By W. P. GRESWELL. Crown 8vo. 7s. 6d.

Geography of the Dominion of Canada and Newfoundland. By the same author.

With ten maps. 1891. Crown 8vo. 6s.

Geography of Africa South of the Zambesi. By the same author. With maps.

1892. Crown 8vo. 7s. 6d.

The Claims of the Study of Colonial History upon the attention of the University of Oxford. An inaugural lecture delivered on April 28, 1906, by H. E. EGERTON. 8vo, paper covers, 1s. net.

Historical Atlas. Europe and her Colonies. 27 maps. 35s. net.

Cornwall-Lewis's Essay on the Government of Dependencies. Edited by Sir C. P. LUCAS, K.C.M.G. 8vo, quarter-bound, 14s.

Rulers of India

Edited by Sir W. W. HUNTER. Crown 8vo. 2s. 6d. each.

- Bábar. By S. LANE-POOLE.
Albuquerque. By H. MORSE STEPHENS.
Akbar. By Colonel MALLESON.
Aurangzib. By S. LANE-POOLE.
Dupleix. By Colonel MALLESON.
Lord Clive. By Colonel MALLESON.
Warren Hastings. By Captain L. J. TROTTER.
Mádhava Ráo Sindhia. By H. G. KEENE.
The Marquis of Cornwallis. By W. S. SETON-KARR.
Haidar Alí and Tipú Sultán. By L. B. BOWRING.
The Marquis Wellesley, K.G. By W. H. HUTTON.
Marquess of Hastings. By Major ROSS-OF-BLADENSBURG.
Mountstuart Elphinstone. By J. S. COTTON.
Sir Thomas Munro. By J. BRADSHAW.
Earl Amherst. By ANNE T. RITCHIE and R. EVANS.
Lord William Bentinck. By D. C. BOULGER.
The Earl of Auckland. By Captain L. J. TROTTER.
Viscount Hardinge. By his son, VISCOUNT HARDINGE.
Ranjit Singh. By Sir L. GRIFFIN.
The Marquess of Dalhousie. By Sir W. W. HUNTER.
James Thomason. By Sir R. TEMPLE.
John Russell Colvin. By Sir A. COLVIN.
Sir Henry Lawrence. By Lieut.-General J. J. M^cLEOD INNES.
Clyde and Strathnairn. By Major-General Sir O. T. BURNE.
Earl Canning. By Sir H. S. CUNNINGHAM.
Lord Lawrence. By Sir C. AITCHISON.
The Earl of Mayo. By Sir W. W. HUNTER.

Asoka. By V. A. SMITH. Second edition, 1909. 3s. 6d. net.

Sketches of Rulers of India. Abridged from the *Rulers of India* by G. D. OSWELL. Vol. I, The Mutiny and After; Vol. II, The Company's Governors; Vol. III, The Governors-General; Vol. IV, The Princes of India. Crown 8vo. 2s. net each.

The Imperial Gazetteer of India. New edition, 1908. The entire work in 26 vols., cloth £5 net, morocco back £6 6s. net. The 4 vols. of 'The Indian Empire' separately, cloth 6s. net each, morocco back 7s. 6d. net; Atlas, cloth 15s. net, morocco back 17s. 6d. net; the remaining 21 vols., cloth £4 4s. net, morocco back £5 5s. net.

- Vol. I. Descriptive.
- Vol. II. Historical.
- Vol. III. Economic.
- Vol. IV. Administrative.
- Vol. V-XXIV. Alphabetical Gazetteer.
- Vol. XXV. Index.
- Vol. XXVI. Atlas.

Each volume contains a map of India specially prepared for this Edition.

Reprints from the Imperial Gazetteer.

A sketch of the Flora of British India. By Sir JOSEPH HOOKER. 8vo. Paper covers. 1s. net.

The Indian Army. A sketch of its History and Organization. 8vo. Paper covers. 1s. net.

A Brief History of the Indian Peoples. By Sir W. W. HUTTON. Revised up to 1903 by W. H. HUTTON. Eighty-ninth thousand. 3s. 6d.

The Government of India, being a digest of the Statute Law relating thereto; with historical introduction and illustrative documents. By Sir C. P. ILBERT. Second edition, 1907. 10s. 6d. net.

The Early History of India from 600 B.C. to the Muhammadan Conquest, including the invasion of Alexander the Great. By V. A. SMITH. 8vo. With maps, plans, and other illustrations. Second edition, revised and enlarged. 14s. net.

The Oxford Student's History of India. By V. A. SMITH. Crown 8vo. With 7 maps and 10 other illustrations. 2s. 6d.

The English Factories in India: By W. FOSTER. Med. 8vo. (Published under the patronage of His Majesty's Secretary of State for India in Council.)

Three Vols., 1618-21, 1622-3, 1624-9. 12s. 6d. net each.

(The six previous volumes of Letters received by the East India Company from its Servants in the East (1602-1617) may also be obtained, price 15s. each volume.)

Court Minutes of the East India Company. By E. B. SAINSBURY. Introduction by W. FOSTER. Med. 8vo. 12s. 6d. net each.

Two Vols., 1635-39, 1640-43.

The Court Minutes previous to 1635 have been calendared in the Calendars of State Papers, East Indies, published by the Public Record Office.

Wellesley's Despatches, Treaties, and other Papers relating to his Government of India. Selection edited by S. J. OWEN. 8vo. £1 4s.

Wellington's Despatches, Treaties, and other Papers relating to India. Selection edited by S. J. OWEN. 8vo. £1 4s.

Hastings and the Rohilla War. By Sir J. STRACHEY. 8vo. 10s. 6d.

European History

Historical Atlas of Modern Europe, from the Decline of the Roman Empire. 90 maps, with letterpress to each: the maps printed by W. & A. K. JOHNSTON, Ltd., and the whole edited by R. L. POOLE.

In one volume, imperial 4to, half-persian, £5 15s. 6d. net; or in selected sets—British Empire, etc. at various prices from 30s. to 35s. net each; or in single maps, 1s. 6d. net each. Prospectus on application.

Genealogical Tables illustrative of Modern History. By H. B. GEORGE. Fourth (1904) edition. Oblong 4to, boards. 7s. 6d.

The Life and Times of James the First of Aragon. By F. D. SWIFT. 8vo. 12s. 6d.

The Renaissance and the Reformation. A textbook of European History, 1494–1610. By E. M. TANNER. Crown 8vo, with 8 maps. 3s. 6d.

The Fall of the Old Order. A textbook of European History, 1763–1815. By I. L. PLUNKET. Crown 8vo, with 10 maps and plans. 4s. 6d.

A History of France. By G. W. KITCHIN. Cr. 8vo; revised, Vol. I (to 1453), by F. F. URQUHART; Vols. II (1624), III (1795), by A. HASSALL. 10s. 6d. each.

De Tocqueville's L'ancien Régime et la Révolution. Edited, with introductions and notes, by G. W. HEADLAM. Crown 8vo. 6s.

Speeches of the Statesmen and Orators of the French Revolution, 1789–1795. Ed. H. MORSE STEPHENS. Two vols. Crown 8vo. £1 1s.

Documents of the French Revolution, 1789–1791. By L. G. WICKHAM LEGG. Crown 8vo. Two volumes. 12s. net.

Napoleonic Statesmanship: Germany. By H. A. L. FISHER. 8vo, with maps. 12s. 6d. net.

Bonapartism. Six lectures by H. A. L. FISHER. 8vo. 3s. 6d. net.

Thiers' Moscow Expedition, edited by H. B. GEORGE. Cr. 8vo, 6 maps. 5s.

Great Britain and Hanover. By A. W. WARD. Crown 8vo. 5s.

History of the Peninsular War. By C. OMAN. See p. 55.

The Oxford Geographies

The Oxford Geographies. By A. J. HERBERTSON. Crown 8vo.

Vol. I. The Preliminary Geography, Ed. 3, 72 maps and diagrams, 1s. 6d.

Vol. II. The Junior Geography, Ed. 2, 166 maps and diagrams, 2s.

Vol. III. The Senior Geography, Ed. 3, 117 maps and diagrams, 2s. 6d.

The Elementary Geographies. By F. D. HERBERTSON. With maps and illustrations from photographs. Crown 8vo. I: Physiography. 10d. II: In and About our Islands. 1s. III: Europe. 1s. IV: Asia. 1s. 6d. VII: The British Isles. 1s. 6d. Others in preparation.

Practical Geography. By J. F. UNSTEAD. Crown 8vo. Part I, 27 maps and diagrams, Part II, 21 maps and diagrams, each 1s. 6d.; together 2s. 6d.

Relations of Geography and History. By H. B. GEORGE. With two maps. Crown 8vo. Fourth edition. 4s. 6d.

Geography for Schools, by A. HUGHES. Crown 8vo. 2s. 6d.

Geography

The Dawn of Modern Geography. By C. R. BRAZLEY. In three volumes. £2 10s. net. Vol. I (to A.D. 900). Not sold separately. Vol. II (A.D. 900-1260). 15s. net. Vol. III. 20s. net.

Regions of the World. Geographical Memoirs under the general editorship of H. J. MACKINDER. Medium 8vo. 7s. 6d. net per volume.

Britain and the British Seas. Second edition. By H. J. MACKINDER.

Central Europe. By JOHN PARTSCH.

Nearer East. By D. G. HOGARTH.

North America. By J. RUSSELL.

India. By Sir THOMAS HOLDICH.

The Far East. By ARCHIBALD LITTLE.

Frontiers: Romanes Lecture (1907) by Lord CURZON OF KEDLESTON. 8vo. 2s. 6d.

The Face of the Earth. By EDUARD SUESS. See p. 92.

Anthropology

Transactions of the Third (1908) International Congress for the History of Religions. Royal 8vo. 2 vols. 25s. net.

Anthropological Essays presented to EDWARD BURNETT TYLOR in honour of his seventy-fifth birthday. Imperial 8vo. 21s. net.

The Evolution of Culture, and other Essays, by the late Lieut.-Gen. A. LANE-FOX PITT-RIVERS; edited by J. L. MYRES, with an Introduction by H. BALFOUR. 8vo, with 21 plates, 7s. 6d. net.

Anthropology and the Classics. Six lectures by A. EVANS, A. LANG, G. G. A. MURRAY, F. B. JEVONS, J. L. MYRES, W. W. FOWLER. Edited by R. R. MARETT. 8vo. Illustrated. 6s. net.

Folk-Memory. By WALTER JOHNSON. 8vo. Illustrated. 12s. 6d. net.

Celtic Folklore: Welsh and Manx. By J. RHŴS. 2 vols. 8vo. £1 1s.

Studies in the Arthurian Legend. By J. RHŴS. 8vo. 12s. 6d.

Iceland and the Faroes. By N. ANNANDALE. With an appendix on the Celtic Pony, by F. H. A. MARSHALL. Crown 8vo. 4s. 6d. net.

Dubois' Hindu Manners. Translated and edited by H. K. BEAUCHAMP. Third edition. Crown 8vo. 6s. net. On India Paper, 7s. 6d. net.

The Melanesians, studies in their Anthropology and Folk-Lore. By R. H. CODRINGTON. 8vo. 16s. net.

The Masai, their Language and Folk-lore. By A. C. HOLLE. With introduction by Sir CHARLES ELIOT. 8vo. Illustrated. 14s. net.

The Nandi, their Language and Folk-lore. By A. C. HOLLE. With introduction by Sir CHARLES ELIOT. 8vo. Illustrated. 16s. net.

The Ancient Races of the Thebaid: an anthropometrical study. By ARTHUR THOMSON and D. RANDALL-MACIVER. Imperial 4to, with 6 collotypes, 6 lithographic charts, and many other illustrations. 42s. net.

The Earliest Inhabitants of Abydos. (A craniological study.) By D. RANDALL-MACIVER. Portfolio. 10s. 6d. net.

Bushman Paintings. By M. H. TONGUE. See p. 22.

LAW

Jurisprudence

Bentham's Fragment on Government. Edited by F. C. MONTAGUE. 8vo. 7s. 6d.

Bentham's Introduction to the Principles of Morals and Legislation. Second edition. Crown 8vo. 6s. 6d.

Studies in History and Jurisprudence. By the Right Hon. JAMES BRYCE. 1901. Two volumes. 8vo. £1 5s. net.

The Elements of Jurisprudence. By T. E. HOLLAND. Tenth edition. 1906. 8vo. 10s. 6d.

Elements of Law, considered with reference to Principles of General Jurisprudence. By Sir W. MARKBY, K.C.I.E. Sixth edition revised, 1905. 8vo. 12s. 6d.

Roman Law

Imperatoris Iustiniani Institutionum Libri Quattuor ; with introductions, commentary, and translation, by J. B. MOYLE. Two volumes. 8vo. Vol. I (fourth edition, 1903), 16s. ; Vol. II, Translation (fourth edition, 1906), 6s.

The Institutes of Justinian, edited as a recension of the Institutes of Gaius. By T. E. HOLLAND. Second edition. Extra fcap 8vo. 5s.

Select Titles from the Digest of Justinian. By T. E. HOLLAND and C. L. SHADWELL. 8vo. 14s.

Also, sold in parts, in paper covers : Part I. Introductory Titles. 2s. 6d. Part II. Family Law. 1s. Part III. Property Law. 2s. 6d. Part IV. Law of Obligations. No. 1. 3s. 6d. No. 2. 4s. 6d.

Gai Institutionum Iuris Civilis Commentarii Quattuor ; with a translation and commentary by the late E. POSTE. Fourth edition. Revised and enlarged by E. A. WHITTUCK, with an historical introduction by A. H. J. GREENIDGE. 8vo. 16s. net.

Institutes of Roman Law, by R. SOHM. Translated by J. C. LEDLIE : with an introductory essay by E. GRUEBER. Third edition. 1907. 8vo. 16s. net.

Infamia ; its place in Roman Public and Private Law. By A. H. J. GREENIDGE. 8vo. 10s. 6d.

Legal Procedure in Cicero's Time. By A. H. J. GREENIDGE. 8vo. 25s. net.

The Roman Law of Damage to Property: being a commentary on the title of the Digest 'Ad Legem Aquilianam' (ix. 2), with an introduction to the study of the Corpus Iuris Civilis. By E. GRUEBER. 8vo. 10s. 6d.

Contract of Sale in the Civil Law. By J. B. MOYLE. 8vo. 10s. 6d.

The Principles of German Civil Law. By ERNEST J. SCHUSTER. 1907. 8vo. 12s. 6d. net.

English Law

Principles of the English Law of Contract, and of Agency in its relation to Contract. By Sir W. R. ANSON. Eleventh edition. 1906. 8vo. 10s. 6d.

Law and Custom of the Constitution. By the same. In two volumes. 8vo.

Vol. I. Parliament. Fourth edition. 1909. 12s. 6d. net.

Vol. II. The Crown. Third edition. Part I, 1907. 10s. 6d. net. Part II, 1908. 8s. 6d. net.

Introduction to the History of the Law of Real Property.

By Sir K. E. DIGBY. Fifth edition. 8vo. 12s. 6d.

Legislative Methods and Forms. By Sir C. P. ILBERT, K.C.S.L. 1901. 8vo. 16s.

Modern Land Law. By E. JENKES. 8vo. 15s.

Essay on Possession in the Common Law. By Sir F. POLLOCK and Sir R. S. WRIGHT. 8vo. 8s. 6d.

Outline of the Law of Property. By T. RALEIGH. 8vo. 7s. 6d.

Law in Daily Life. By RUD. VON JHERING. Translated with Notes and Additions by H. GOUDY. Crown 8vo. 3s. 6d. net.

Cases illustrating the Principles of the Law of Torts, with table of all Cases cited. By F. R. Y. RADCLIFFE and J. C. MILES. 8vo. 1904. 12s. 6d. net.

The Management of Private Affairs. By JOSEPH KING, F. T. R. BIGHAM, M. L. GWYER, EDWIN CANNAN, J. S. C. BRIDGE, A. M. LATTER. Crown 8vo. 2s. 6d. net.

Calendar of Charters and Rolls, containing those preserved in the Bodleian Library. 8vo. £1 11s. 6d. net.

Handbook to the Land-Charters, and other Saxon Documents. By J. EARLE. Crown 8vo. 16s.

Fortescue's Difference between an Absolute and a Limited Monarchy. Text revised and edited, with introduction, etc, by C. PLUMMER. 8vo, leather back, 12s. 6d.

Villainage in England. By P. VINOGRADOFF. 8vo. 16s. net.

Welsh Mediaeval Law: the Laws of Howel the Good. Text, translation, etc, by A. W. WADE EVANS. Crown 8vo. 8s. 6d. net.

Constitutional Documents

Select Charters and other Illustrations of English Constitutional History, from the earliest times to Edward I. Arranged and edited by W. STUBBS. Eighth edition. 1900. Crown 8vo. 8s. 6d.

Select Statutes and other Constitutional Documents, illustrative of the reigns of Elizabeth and James I. Edited by G. W. PROTHERO. Third edition. Crown 8vo. 10s. 6d.

Constitutional Documents of the Puritan Revolution, selected and edited by S. R. GARDINER. Third edition. Crown 8vo. 10s. 6d.

International Law

International Law. By W. E. HALL. Sixth edition by J. B. ATLAY. 1909. 8vo. £1 1s. net.

Treatise on the Foreign Powers and Jurisdiction of the British Crown. By W. E. HALL. 8vo. 10s. 6d.

The European Concert in the Eastern Question, a collection of treaties and other public acts. Edited, with introductions and notes, by T. E. HOLLAND. 1885. 8vo. 12s. 6d.

Studies in International Law. By T. E. HOLLAND. 1898. 8vo. 10s. 6d.

The Laws of War on Land. By T. E. HOLLAND. 1908. 8vo. 6s. net.

Gentilis Alberici de Iure Belli Libri Tres edidit T. E. HOLLAND. 1877. Small quarto, half-morocco. £1 1s.

The Law of Nations. By Sir T. TWISS. Part I. In time of peace. New edition, revised and enlarged. 8vo. 15s.

Pacific Blockade. By A. E. HOGAN. 1908. 8vo. 6s. net.

Colonial and Indian Law

The Government of India, being a Digest of the Statute Law relating thereto, with historical introduction and illustrative documents. By Sir C. P. ILBERT, K.C.S.I. Second edition. 1907. 8vo, cloth. 10s. 6d. net.

British Rule and Jurisdiction beyond the Seas. By the late Sir H. JENKINS, K.C.B., with a preface by Sir C. P. ILBERT, and a portrait of the author. 1902. 8vo, leather back, 15s. net.

Cornwall-Lewis's Essay on the Government of Dependencies. Edited by Sir C. P. LUCAS, K.C.M.G. 8vo, leather back, 14s.

An Introduction to Hindu and Mahommedan Law for the use of students. 1906. By Sir W. MARKBY, K.C.I.E. 6s. net.

Land-Revenue and Tenure in British India. By B. H. BADEN-POWELL, C.I.E. With map. Second edition, revised by T. W. HOLDERNESS, C.S.I. (1907.) Crown 8vo. 5s. net.

Land-Systems of British India, being a manual of the Land-Tenures, and of the systems of Land-Revenue administration. By the same. Three volumes. 8vo, with map. £3 3s.

Anglo-Indian Codes, by WHITLEY STOKES. 8vo.

Vol. I. Substantive Law. £1 10s. Vol. II. Adjective Law. £1 15s.

1st supplement, 2s. 6d. 2nd supplement, to 1891, 4s. 6d. In one vol., 6s. 6d.

The Indian Evidence Act, with notes by Sir W. MARKBY, K.C.I.E. 8vo. 3s. 6d. net (published by Mr. Frowde).

Corps de Droit Ottoman : un Recueil des Codes, Lois, Règlements, Ordonnances et Actes les plus importants du Droit Intérieur, et d'Études sur le Droit Coutumier de l'Empire Ottoman. Par GEORGE YOUNG. 1905. Seven vols. 8vo. Cloth, £4 14s. 6d. net; paper covers, £4 4s. net. Parts I (Vols. I-III) and II (Vols. IV-VII) can be obtained separately; price per part, in cloth, £2 17s. 6d. net, in paper covers, £2 12s. 6d. net.

Political Science and Economy

For Bryce's *Studies* and other books on general jurisprudence and political science, see p. 61.

Industrial Organization in the 16th and 17th Centuries.

By G. UNWIN. 8vo. 7s. 6d. net.

Relations of the Advanced and Backward Races of Mankind, the Romanes Lecture for 1902. By J. BRYCE. 8vo. 2s. net.

Cornwall-Lewis's Remarks on the Use and Abuse of some Political Terms. New edition, with introduction by T. RALEIGH. Crown 8vo, paper, 3s. 6d.; cloth, 4s. 6d.

Adam Smith's Lectures on Justice, Police, Revenue and Arms. Edited with introduction and notes by E. CANNAN. 8vo. 10s. 6d. net.

Bluntschli's Theory of the State. Translated from the sixth German edition. Third edition. 1901. Crown 8vo. 8s. 6d. net.

A Geometrical Political Economy. Being an elementary Treatise on the method of explaining some Theories of Pure Economic Science by diagrams. By H. CUNYNGHAME, C.B. Cr. 8vo. 2s. 6d. net.

The Elements of Railway Economics. By W. M. ACWORTH. Crown 8vo. Second impression. 2s. net.

Elementary Political Economy. By E. CANNAN. Fourth edition. Extra fcap 8vo, 1s. net.

Elementary Politics. By Sir T. RALEIGH. Sixth edition revised. Extra fcap 8vo, stiff covers, 1s. net.

The Study of Economic History. By L. L. PRICE. 1s. net.

Economic Documents

Ricardo's Letters to Malthus (1810-1823). Edited by J. BONAR. 8vo. 7s. 6d. **Letters to Trower and others (1811-1823).** Edited by J. BONAR and J. H. HOLLANDER. 8vo. 7s. 6d.

Lloyd's Prices of Corn in Oxford, 1583-1830. 8vo. 1s.

First Nine Years of the Bank of England. By J. E. THOROLD ROGERS. 8vo. 8s. 6d.

History of Agriculture

The History of Agriculture and Prices in England, A.D. 1259-1793. By J. E. THOROLD ROGERS. 8vo. Vols. I and II (1259-1400). 84s. net. Vols. III and IV (1401-1582). 32s. net. Vols. V and VI (1583-1702). 32s. net. Vol. VII. In two Parts (1702-1793). 32s. net.

History of English Agriculture. By W. H. R. CURTLER. Crown 8vo. 6s. 6d. net.

The Disappearance of the Small Landowner. By A. H. JOHNSON. Crown 8vo. 5s. net.

